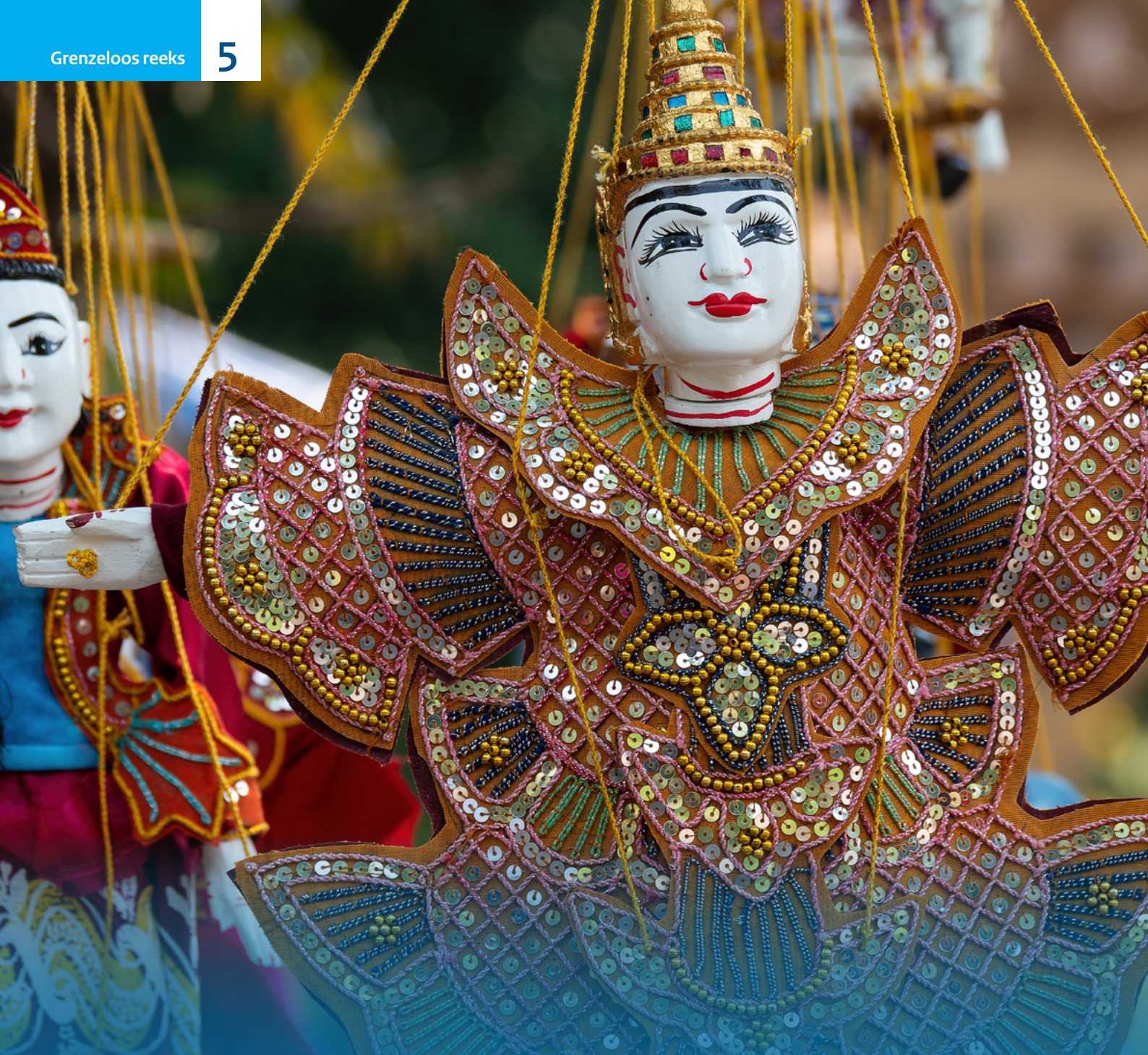

Zuidoost-Azië

Transnationaal ondernijningsbeeld

Inleiding en reflectie

Transnationaal ondermijningsbeeld Zuidoost-Azië

Zuidoost-Azië is een dynamische en diverse regio. De kennis in Nederland – en in het Westen in het algemeen – omtrent actuele ontwikkelingen in het criminele landschap van Zuidoost-Azië blijft achter. Academische kennis in met name de Engelstalige wereld is er zeker – doch relatief bescheiden in omvang – maar de verbreiding van deze kennis onder beleidsmakers en een breder publiek blijft een probleem. Verder is het zo dat een prominente minderheid van relevante academische en beleidskundige studies blijven steken in paradigma's die stammen uit de periode van de Koude Oorlog. Veel andere studies blijven haken op het thema van terrorisme. Dit heeft duidelijke repercussies voor beleidsmakers in Nederland. Niet alleen is de kennis van transnationale ondermijnende criminaliteit (TOC) in Zuidoost-Azië ontoereikend, maar het verband met criminogene ontwikkelingen in Europa blijft nagenoeg onzichtbaar. Dit is ondanks het feit dat Aziatische transnationale criminele netwerken sinds de jaren 2000 door de gehele Europese Unie heen op significante wijze een ondermijnende rol spelen (Siegel-Rozenblit, 2011).

De verwaarlozing van Zuidoost-Azië in het publieke debat en onder beleidsmakers heeft te maken met eurocentrisme en met academische trends die niet goed inspelen op de huidige behoeften in de wereld. Ook is er een institutionele bias die Zuidoost-Azië als een soort 'restcategorie' ziet die minder aandacht behoeft dan de 'reuzen' van Azië, zoals bijvoorbeeld India, China of Japan (Van Schendel, 2002). Zuidoost-Azië is een regio met

impactvolle TOC die uitstraalt op globaal niveau – volgens de Global Organized Crime Index van 2023. Het niveau en de impact van Zuidoost-Aziatische TOC heeft met name een vlucht gemaakt tijdens de jaren 2020 (GI-TOC, 2025).

De verwaarlozing van Zuidoost-Azië in het publieke debat en onder beleidsmakers heeft te maken met eurocentrisme en met academische trends die niet goed inspelen op de huidige behoeften in de wereld.

Een andere gedeeltelijke verklaring voor de relatieve onbekendheid van de effecten van Zuidoost-Aziatische TOC op Europa is te vinden in het feit dat Zuidoost-Azië niet alleen ver weg is, maar ook nog eens niet direct met Europa verbonden is. Waar Europa direct verbonden is met Latijns-Amerika via de Atlantische Oceaan, geldt dit niet voor Zuidoost-Azië. Dit neemt natuurlijk niet weg dat Zuidoost-Azië een belangrijk brongebied is van gesmokkelde drugs, namaakgoederen en gesmokkelde mensen (GI-TOC, z.d.). Deze wijdverbreide perceptie van Zuidoost-Azië als 'ver' of 'perifeer' in verband met Nederland dient te worden beschouwd als achterhaald. Het is namelijk niet meer zo dat Europa en Zuidoost-Azië uitsluitend indirect contact hebben. Het 'Belt and Road Initiative' (BRI) van China speelt een grote rol in de verbindingen tussen de Europese Unie en de Zuidoost-Aziatische landen. Nederland is formeel geen deelnemer van het BRI. Dit initiatief-cum-ontwikkelingsproject heeft echter wel degelijk duidelijke

i TOC staat voor transnationale ondermijnende criminaliteit. In de rest van dit document wordt hiervoor de afkorting TOC gebruikt.

Colofon

Het doel van het Strategisch Kenniscentrum Ondermijnende Criminaliteit is het bijeenbrengen en duiden van informatie en kennis voor een probleemgerichte aanpak van ondermijning om maatschappelijke ontwrichting door georganiseerde criminaliteit te voorkomen. Door inzicht te geven in de dreiging van ondermijning door georganiseerde criminaliteit draagt het SKC bij aan de stelselbrede strategievorming en (beleids)opvolging van de integrale aanpak ondermijning.

Het SKC levert onder andere studies naar transnationale georganiseerde criminaliteit binnen geografische gebieden en themastudies. Deze studie **Zuidoost-Azië | Transnationaal ondermijningsbeeld** is de vijfde publicatie in de **Grenzeloos reeks**.

Totstandkoming in samenwerking met: HCSS en GI-TOC

Versienummer: 1

effecten op Nederland, meer in het bijzonder via de haven van Rotterdam. Chinese staatsbedrijven zoals COSCO en China Merchants hebben flink geïnvesteerd in allerlei Europese havens – vooral in containerterminals. Ook heeft het BRI een sterke impact op Schiphol Airport en diverse treinverbindingen (bijvoorbeeld Tilburg-Chengdu). Hoewel het epicentrum van het BRI in China ligt, faciliteert het initiatief ook connecties met de landen van de Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) die op hun beurt wél direct onderdeel uitmaken van China's BRI (van der Putten & Kranenburg, 2022; GI-TOC, z.d.; Shenggao, 2019). En dit is relevant, want China's invloed op het criminele landschap van Zuidoost-Azië is immens. Toen China bijvoorbeeld vanaf 2013-2014 selectief begon op te treden tegen de handel in precursoren, en sinds 2021 tegen cybercrime, zijn deze activiteiten naar Zuidoost-Azië verplaatst (GI-TOC, 2025).

Structurele kwetsbaarheden en criminogene dynamieken in Zuidoost-Azië

De blinde vlek op het gebied van Zuidoost-Azië wordt vergroot door 'populaire' percepties omtrent TOC. Deels gevoed door academische trends, maar zeker ook door populaire cultuur en moderne 'folklore', denkt men bij TOC nog vooral aan drugscriminaliteit. Drugscriminaliteit binnen de Europese Unie wordt daarbij vooral in verband gebracht met Latijns-Amerika. Deze visie op TOC is niet langer volledig actueel. Zo is cybercrime, bijvoorbeeld, een impactvolle vorm van TOC die ook steeds meer impact heeft op Europese landen. Daarnaast is het ook nog eens zo dat drugscriminaliteit binnen de Europese Unie niet uitsluitend een Latijns-Amerikaans verhaal is. Men denke bijvoorbeeld aan de Gouden Driehoek, een regio die al meer dan een halve eeuw sterk wordt geassocieerd met drugsproductie van allerlei aard (Dupont, 1999; McCoy, Read & Adams II, 1972). Dit gebied, de regio tussen Myanmar, noordelijk Laos en noordelijk Thailand

in, fungeert heden ten dage als een grote bron voor synthetische drugs. Myanmar telt hierbij als de bron, terwijl de andere landen vooral doorvoerpunten zijn (Jasper, Krakow & Girardi, 2025). De Gouden Driehoek, en Zuidoost-Azië meer in het algemeen, dienen serieus te worden genomen als structurele kwetsbaarheid in de hedendaagse mondiale economie. Zo worden er synthetische drugs geproduceerd – waaronder Nieuwe Psychoactieve Stoffen (NPS) – precursoren en pre-precursoren, heroïne en illegale tabaksproducten. Narcotica vormen echter slechts een deelprobleem. Zo worden namaak-merkproducten in Zuidoost-Azië en masse geproduceerd én verhandeld. Ook is mensenhandel zeer zichtbaar. Witwassen via Zuidoost-Azië wordt een steeds groter probleem (Europol, 2025). Het veranderende criminele landschap in Zuidoost-Azië hangt in grote mate samen met de COVID-19-pandemie en haar effecten. Doordat de supply chains door de pandemie werden verstoord, verlegden handelsroutes van illegale goederen zich. De vele en relatief onbeschermdere kusten van Zuidoost-Azië bieden criminelen ruime mogelijkheden om illegale goederen te smokkelen. Ook heeft de COVID-19-pandemie als aanjager van online criminaliteit gefungeerd (GI-TOC, 2025).

COVID-19 heeft de mondiale implicaties van TOC in Zuidoost-Azië alleen maar verder versterkt. Dit hangt samen met de veranderende fysieke geografie van criminele netwerken en de daarbij aansluitende veranderende modus operandi. Neem bijvoorbeeld de vele casino's in Cambodja die hun deuren moesten sluiten vanwege een gebrek aan toeristen. De bazen van deze casino's, die hun bedrijven vaak gebruikten voor witwassen en mensenhandel-gerelateerde criminaliteit, moesten hun inkomsten zien te redden ondanks het gebrek aan toeristen en fysieke gokkers in het algemeen. Daarom gingen zij zich, meer dan voorheen, bezighouden met mensenhandel en cybercrime. Doordat COVID-19 de fysieke wereld tijdelijk vrijwel geheel deed overvloeien in de digitale wereld,

Casino in Phnom Penh, Cambodja

maakte de georganiseerde misdaad ook gebruik van innovatieve methoden om online misdrijven te plegen. De bijna gelijktijdig uitbrekende burgeroorlog in Myanmar in 2021 maakte (delen van) dit land tot een aantrekkelijke enclave voor zulke criminelen (UNODC, 2023a). Ook de criminele activiteiten op het internet veranderden mee met de ontwikkelingen in de samenleving. Waar voorheen bijvoorbeeld vooral drugs centraal stonden op dark web-marktplaatsen, werden nu vaak COVID-19-vaccins of andere COVID-gerelateerde middelen aangeboden. Dit wil niet zeggen dat andere, meer 'traditionele' criminele activiteiten op het dark web werden gestaakt – integendeel. Cyberaanvallen werden steeds prominenter, omdat de hele wereld overging op een permanente modus van remote working (UNODC, 2020). Tijdens de COVID-19-pandemie was er verder ook een duidelijke toename zichtbaar in cyberfraude (Faulder, 2022).

Dit gezegd hebbende blijft analoge georganiseerde criminaliteit ook een grote dreiging. En ook de analoge criminaliteit, denk bijvoorbeeld aan drugs-handel (UNODC, 2024), heeft impact ondervonden door de COVID-19-pandemie. Om een voorbeeld te noemen: tijdens de COVID-19-pandemie werd witwassen tijdelijk een probleem voor criminelen.

Dit kwam doordat veel van de witwasfronten wegvielen als witwasmiddel – denk aan sportscholen, casino's en nagelstudio's (Waaijers, 2020). Echter, na de COVID-19-pandemie keerden oudere analoge dreigingen met volle kracht terug. Zo blijven mensensmokkelbendes grote bedragen verdienen aan de grenzen tussen de EU en de wereld daarbuiten. Ook de drugshandel blijft floreren. De drugshandel is daarbij een van de meer ondermijnende vormen van criminaliteit, omdat zij, zoals eerder in de geschiedenis ook het geval was, aantrekkelijk is voor criminelen vanwege de grote winsten. Het geweld en de mate van corruptie die gepaard gaan met de drugshandel werken sterk ondermijnend op staat en maatschappij, waardoor boven- en onderwereld steeds meer met elkaar vervlochten raken. Ook hier blijven methoden zich ontwikkelen, en blijft het voor overheden een uitdaging om criminelen voor te blijven wat betreft methoden en reikwijdte (Europol, 2025). Een belangrijk kenmerk van de Zuidoost-Aziatische criminaliteit die zich in de laatste jaren heeft ontwikkeld, is haar geografische mobiliteit. Deze mobiliteit is een troef voor de criminelen, maar ook een noodzaak, omdat de wetshandhavers zich continu in achtervolgingsmodus bevinden (UNODC, 2025).

Methodologische afbakening en analytisch kader: DESTEP en nodale stromen

foto: Hanoi, Vietnam

Deze studie is geschreven met het oogmerk gelezen te worden als een korte introductie tot de TOC in Zuidoost-Azië – meer in het bijzonder in relatie tot het criminele landschap in Nederland en de Europese Unie in bredere zin.

De studie is een beschrijvende synthese van bestaande openbare bronnen – academische artikelen, boeken, nieuwsrapporten, beleidsrapporten. Dit betekent dat de studie licht is op het vlak van theorie en wetenschappelijke ‘originaliteit’. Wel wordt de nadruk gelegd op de zogeheten DESTEP-ontwikkelingen – de demografische, economische, sociaal-culturele, technologische, ecologische, en politiek-juridische ontwikkelingen in de regio als geheel en in de individuele landen van Zuidoost-Azië en in mindere mate van Nederland en de Europese Unie.

De onderzoeksvraag die ten grondslag aan deze studie ligt is:

‘Wat is de relatie tussen criminele landschappen in Zuidoost-Azië en Nederland, en hoe verhouden deze criminele landschappen zich tot DESTEP-ontwikkelingen in de laatste dertig jaar?’

Om deze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden is deze studie ingedeeld in diverse centrale nodale stromen: goederen, personen, financiën en informatie. Dit betekent dan ook dat de studie is opgedeeld in vier delen – ieder met sub-delen:

1. Goederen
2. Personen
3. Financiën
4. Informatie

Toelichtingen ten opzichte van deze nodale stromen vindt men in de vier hoofdstuk-inleidingen. Dat Zuidoost-Azië binnen Nederland een synthese als deze behoeft is boven reeds besproken. Toch is het voor de urgentie ook passend om ons in Nederland te spiegelen aan wat autoriteiten in het Verenigd Koninkrijk over (Zuidoost-)Aziatische TOC te zeggen hebben. Neem bijvoorbeeld de National Crime Agency in het Verenigd Koninkrijk, die stelt dat er in 2025 toenemende risico’s zijn voor de invloed van TOC vanuit (Zuidoost-)Azië op het Verenigd Koninkrijk. Dit betreft onder meer de legalisatie van cannabis in Thailand en cyberfraude. Ook Chinese criminele actoren die gevestigd zijn in Zuidoost-Azië spelen een prominente rol. De National Crime Agency stelt:

“It is highly likely that, cumulatively, offenders linked to China currently pose the biggest non-British SOC threat to the UK. The SOC threat from China to the UK comes from Chinese national offenders based within China and globally, including within the UK. Chinese national offenders are linked to cyber, drugs, fraud, illicit finance, modern slavery and human trafficking, and organised immigration crime offending that impacts on the UK.”
(National Crime Agency, 2025)

Relevantie voor Nederland en de Europese Unie

De beschrijving en monitoring van de relatie tussen Europese, Nederlandse en Zuidoost-Aziatische criminaliteit is essentieel. Zuidoost-Azië ligt strategisch – recht tussen de Indische Oceaan, de Zuid-Chinese Zee en de Stille Oceaan in. Dit maakt de regio tot een belangrijke hub voor de wereldhandel. Verder dient men te onthouden dat Zuidoost-Azië zelf ook een (steeds prominentere) speler in de wereldhandel is. Zuidoost-Azië speelt hierin dus niet slechts de rol van hub, maar ook van producent en consument – met zijn potentiële markt van meer dan 640 miljoen zielen en zijn collectief BBP van 3,6 biljoen Amerikaanse dollars (2023). Als men denkt aan de relevantie van Zuidoost-Azië voor Europa en Nederland, dan dient men dus ook deze dimensies in ogenschouw te nemen. Hetgeen gebeurt op criminogeen vlak in Zuidoost-Azië heeft namelijk zowel directe als indirecte (langetermijn)gevolgen voor Europa en Nederland. Denk aan de veiligheid van Nederlandse of Europese investeringen in de regio. Verder is het zo dat Nederland ook zelf sterke handelsbetrekkingen en financiële belangen (investeringen) in de ASEAN-zone heeft – met name met Thailand, Vietnam en Indonesië. De laatste twee zijn zelfs door Nederland aangewezen als zogeheten ‘prioritaire markten’ (2022). Nederlandse actoren hebben daarnaast ook een prominente rol in projecten binnen ASEAN die te maken hebben met watermanagement en duurzaamheid – met name in Indonesië. Ook is de Nederlandse economie gedeeltelijk afhankelijk van de regio voor de import van elektronica, rubber, palmolie en diverse industriële producten – met name de Nederlandse halfgeleider en hightechsector hebben belang bij soepele en onverstoorde banden tussen Nederland en Zuidoost-Azië. Verder is het zo dat Nederland zelf een exporteur is van machines, chemicaliën en diensten naar Zuidoost-Azië (Jasper, Krakow & Girardi, 2025). En de kwetsbaarheid van diverse Zuidoost-Aziatische landen voor witwaspraktijken en fraude vormt een gevaar voor de mondiale economie, alsmede voor de economische veiligheid van Nederland (Jasper, Krakow & Girardi, 2025).

Regionale afbakening en focuslanden

Zuidoost-Azië wordt in deze studie gedefinieerd als omvattend alle ASEAN-landen:

- Myanmar
- Thailand
- Laos
- Cambodja
- Vietnam
- Maleisië
- Singapore
- Brunei
- Indonesië
- Filipijnen

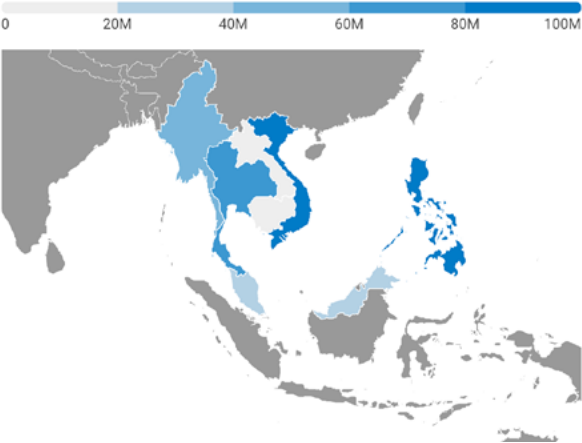
Hierbij richten wij ons in het bijzonder op structurele kwetsbaarheden, en dus meer op oorzaken dan op symptomen – om in medische termen te spreken.

Deze studie is geschreven als onderdeel van de ‘Grenzeloos’-reeks van het Strategisch Kennis Centrum (SKC) en is bedoeld voor eenieder die om welke reden dan ook geïnteresseerd is in het criminele landschap van Zuidoost-Azië. Alhoewel de landen van aandacht in deze studie de ASEAN-landen zijn, krijgen sommige van deze landen meer aandacht dan andere. Zo richten wij ons vooral op de ‘zorgenkindjes’ van de regio: Myanmar, Laos, Cambodja en in mindere mate Thailand en de Filipijnen. Daarbij zijn bepaalde thema’s – zoals de War on Drugs tijdens het presidentschap van Rodrigo Duterte in de Filipijnen – buiten beschouwing gelaten wegens hun beperkte relevantie voor de Europese context. Dat brengt ons tot het volgende punt van aandacht. Naast Zuidoost-Azië staan Nederland en de Europese Unie centraal in deze studie, zowel als factoren in het criminele landschap van Zuidoost-Azië, als als ontvangende partijen van de effecten van veranderingen daarin (GI-TOC, z.d.).

Populaties Zuidoost-Azië (est.2024)

Bron: The World Factbook

Land	Inwonersaantal
Filipijnen	118.277.063
Vietnam	105.758.975
Thailand	69.920.998
Myanmar	57.527.139
Maleisië	34.564.810
Cambodja	17.063.669
Laos	7.953.556
Totaal	411.066.210

Regio	GOC	DESTEP	Classificatie
Myanmar, Thailand, Laos	Centrum voor de productie van synthetische drugs en hotspot van oplichtingscomplexen, evenals illegale mijnbouw en houtkap, geëxploiteerd door Chinese criminele netwerken in samenwerking met staatsactoren en lokale gewapende groepen	Politieke en sociale instabiliteit, gewapende conflicten, zwakke economie, zwakke rechtshandavingscapaciteit en wijdverbreide corruptie	Hotspot
Cambodia, Vietnam	Doorvoerlanden voor synthetische drugs, wapens, flora en fauna en hotspot van oplichtingscomplexen die worden gerund door buitenlandse criminele netwerken en corrupte ambtenaren	Autoritaire regimes met een zwakke rechtshandavingscapaciteit, gewapende groepen en wijdverbreide corruptie	Hotspot
Maleisië, Indonesië, de Filipijnen	Doorvoerlanden voor synthetische drugs en landen van herkomst voor mensenhandel, illegale houtkap en illegale mijnbouw, mogelijk gemaakt door corrupte ambtenaren en de aanwezigheid van buitenlandse criminele netwerken	Economisch stabiel maar sociaal en politiek instabiel, uitgebreide en poreuze grenzen, strategische ligging op het kruispunt tussen de Stille Oceaan en de Indische Oceaan maar matige capaciteit om de maritieme ruimte te bewaken	Blindspot
Singapore, Brunei	Overslagcentrum voor illegale houtkap en bestemmingsland voor mensenhandel	Landen die economisch en politiek relatief stabiel zijn, met een strategische ligging voor handel	White spot

Voornaamste trends op het gebied van georganiseerde ondermijnende criminaliteit

Myanmar, Thailand, Laos

Trends

Goederen

- Synthetische drugs
- Wapensmokkel
- Oplichtingscompounds
- Illegale houtkap
- Illegale mijnbouw

Mensen

- Chinese syndicaten
- Etnische gewapende groepen
- Staatsgebonden actoren

Europese en Nederlandse verbanden

Productie methamfetamine in de Gouden Driehoek

Impact oploaiend geweld door gewapende groeperingen op mensenhandel en handel in zware aardmetalen

Medeplichtigheid politie, elite, en gewapende groeperingen bij financiering

Gebruik satellieten zoals Starlink en privé Mesh-netwerken

Maleisië, Indonesië, de Filipijnen

Trends

Goederen

- Mensensmokkel
- Gedwongen arbeid
- Illegale houtkap
- Illegale mijnbouw
- Verkocht afval

Mensen

- Pakistaanse en Iraanse syndicaten
- Chinese syndicaten
- Privésector
- Actoren met staatsinzet

Europese en Nederlandse verbanden

Illegale, ongerapporteerde, ongereguleerde visserij in de Zuid-Chinese Zee en de invloed van aanwezigheid Chinese maritieme milities

Corruptie bij immigratieambtenaren en grensbewaking mbt mensenhandel in oplichtingscentra

Gok-en zwendeloperaties in Speciale Economische Zones

Gebruik end-to-end versleutelde berichtenapps

Cambodja, Vietnam

Trends

Goederen

- Synthetische drugs
- Oplichtingsproducten
- Illegale houtkap
- Zandwinning

Mensen

- Chinese criminele netwerken
- Actoren met staatsinvloeden

Europese en Nederlandse verbanden

Mensenhandel gerelateerd aan oplichtings-en fraude centra

Betrokkenheid Chinese criminele netwerken

Gok-en zwendeloperaties in Speciale Economische Zones

Gebruik nieuwe technologieën zoals GPS trackers, audiobewaking en drones

Heel Zuidoost-Azië

Financiën

- Contant geld
- Informeel geldtransfersysteem (bijv. hawala)
- Cryptovaluta
- Witwassen via mule accounts, fintechplatforms en cryptovaluta
- Witwassen in financiële centra: SEZs, Dubai, Hongkong en Singapore

Informatie

- Digitale platforms om met kopers in contact te komen (bijv. Facebook, WhatsApp, Telegram, e-commerce, enz.)
- Postbezorging en -afgifte
- Telegram voor communicatie tussen criminelen
- Dark web

Singapore, Brunei

Trends

Goederen

- Gedwongen arbeid

Mensen

- Privésector

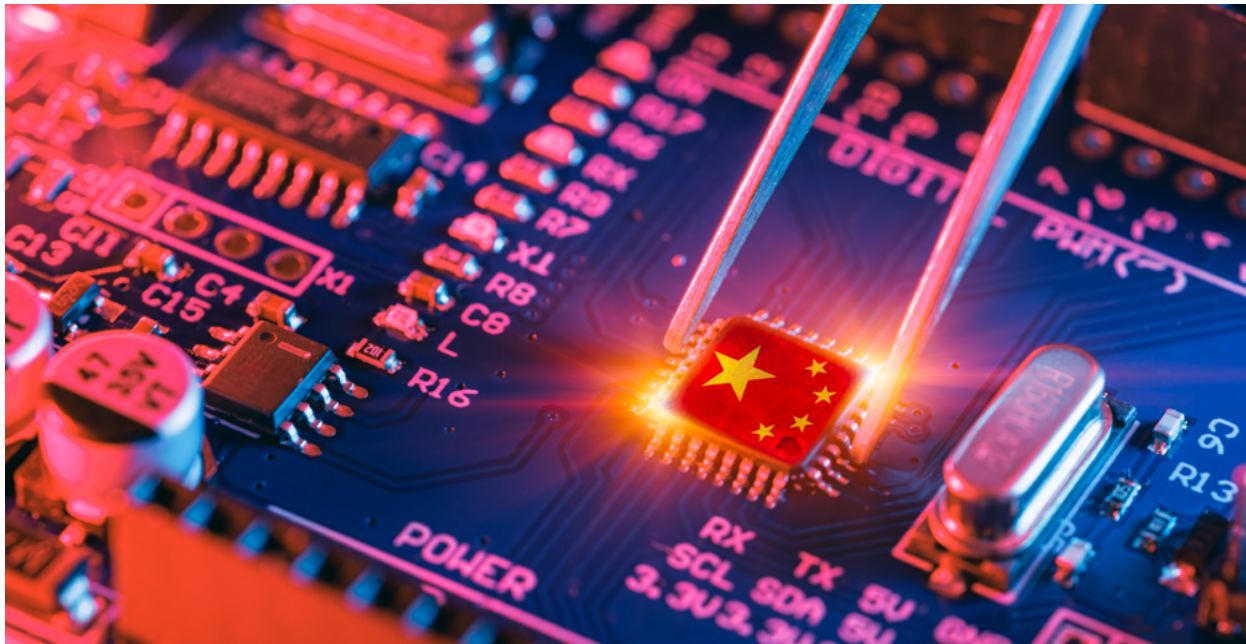
Europese en Nederlandse verbanden

Bestemming en/of doorvoerhandel in fauna en flora

Hoge verwevenheid met particuliere sector en criminele netwerken in andere ZOA landen

Trade Based Money Laundering in Singapore, gerelateerd aan de illegal handel in fauna en flora

Gebruik van motorcades en fintech-platformen voor communicatie

Bagan, Myanmar

China als structurele factor in het criminele landschap

Een centraal inzicht in deze studie is dat het binnenlandse en internationale beleid van China enorme impact heeft op het criminele landschap in Zuidoost-Azië, en daarmee indirect ook op het criminele landschap in de Europese Unie, aangezien de Zuidoost-Aziatische staten over het algemeen minder grip hebben op de criminele werelden die in hun maatschappijen onder de radar bestaan dan China zelf dat heeft. Chinese criminele netwerken

Chinese criminele netwerken die eerder in China zelf actief waren hebben zich vooral verplaatst richting Myanmar, Laos en Cambodja

die eerder in China zelf actief waren hebben zich vooral verplaatst richting Myanmar (UNODCb, 2023), Laos en Cambodja. Echter, omdat China's nabijheid ook economische voordelen oplevert

klagen Zuidoost-Aziatische landen niet openlijk (Vatikiotis, 2003). Chinese criminele actoren spelen dan ook een buitenproportionele rol in Zuidoost-Aziatische georganiseerde criminaliteit: de drugsproductie en transport in de Mekonglanden staat onder de gezamenlijke controle van Chinese en Birmese criminele actoren, en in de scamcentra van Myanmar, Laos, Cambodja en de Filipijnen spelen Chinese criminele actoren ook een buitenproportionele rol (Jasper, Krakow & Girardi, 2025). Ook spelen Chinese criminele actoren een belangrijke rol in illegale mijnbouw in de regio. Chinese actoren houden zich bezig met de winning van zeldzame aardmetalen – met als oogmerk export naar China (Jasper, Krakow & Girardi, 2025).

China en Chinese netwerken komen in onderzoek naar TOC in Zuidoost-Azië vaak nadrukkelijk naar voren, vooral omdat deze Chinees-sprekende netwerken sterk verbonden zijn met de grote regionale handelsstromen alsmede omdat zij via diaspora-

Globalisering, schaalvergroting en ondermijning

gemeenschappen (Zuidoost-)Azië verbinden met de rest van de wereld – ook met Europa. Daardoor zijn het vooral deze groepen die zichtbaar worden in criminele ketens die uiteindelijk ook Europa en Nederland raken. Sterker: als men Chinese TOC-netwerken zou weglaten uit een studie naar de relatie tussen TOC in Zuidoost-Azië met betrekking tot Europa zou er bar weinig te zeggen zijn. 'Inheemse' Zuidoost-Aziatische TOC-netwerken bestaan zeker, maar hun activiteiten blijven doorgaans binnen de regio zelf, en hebben bovendien zelden directe relevantie voor Europa. Tegelijkertijd maakt dit de studie niet automatisch tot een 'China-studie': wie Chinese TOC in relatie tot Chinees-sprekende landen of gemeenschappen zou onderzoeken, zou een heel ander landschap aantreffen, met andere dynamieken en prioriteiten. In deze studie staat juist Zuidoost-Azië als geografische regio centraal, en wordt de rol van Chinese actoren gezien binnen die bredere, diverse regionale context. Een aparte China-studie is dus zeker gewenst ter opvolging.

Processen van globalisering zorgen ervoor dat criminele activiteiten steeds meer een mondiaal effect hebben, niet slechts praktisch – als in 'welke drugs komen waar terecht' – maar ook op het gebied van schaal en ondermijning (Galeotti, 2005). Als een land zoals Myanmar, bijvoorbeeld, door haar structuurkwetsbaarheden (corruptie, burgeroorlog) of Laos en Cambodja (corruptie, onbeheersbare 'Special Economic Zones') een brandhaard blijken te zijn van cybercrime en drugsproductie (UNODC, 2025; UNODC, 2023a), dan heeft dit implicaties voor de rest van de wereld, én implicaties voor de intensiteit waarmee georganiseerde criminele netwerken ook staten binnen de Europese Unie proberen te infiltreren. Dit komt doordat deze markten zeer aantrekkelijk zijn en criminelen tegenwoordig steeds meer middelen hebben om ze te betreden.

Demografische ontwikkelingen: bevolkingsgroei, verjonging en urbanisatie

We zullen de voornaamste DESTEP-ontwikkelingen de revue laten passeren alvorens te starten met de vier nodale stromen. De informatie die volgt, vanaf hier tot aan de sectie ‘Samenwerkingspartners’, is gebaseerd op kennis geput uit bestaande en autoritatieve overzichtswerken (Dayley, 2024; Ricklefs et al., 2010; Reid, 2015; Simpson, Farrelly & Holliday, 2018; Brickell & Springer, 2017; Chachavalpongpun, 2020; London, 2023; Hefner, 2018; Thompson & Batalla, 2018; GI-TOC, 2025; Jasper, Krakow & Girardi, 2025), alsmede op informatie uit de huidige studie zelf. Ten eerste zijn er belangrijke demografische ontwikkelingen. We spreken hierbij van significante bevolkingsgroei, met name in landen zoals de Filipijnen, Vietnam en Indonesië. Dit betekent dat deze landen een relatief jonge bevolking hebben en een groot reservoir aan arbeidskrachten. Enkele landen in de regio wijken sterk af van dit patroon, waaronder Thailand en

Singapore – deze laatste omdat zij welvarend is en demografisch gezien al uitgegroeid is. Deze landen hebben eerder in de twintigste eeuw soortgelijke ontwikkelingen meegemaakt. Gekoppeld aan deze sterke demografische groei zijn ook continue processen van urbanisatie. Deze urbanisatie heeft ertoe geleid dat reeds grote steden zich hebben ontwikkeld tot ware metropolen, zoals Jakarta, Manila en Bangkok. Zoals in iedere andere situatie met een sterke bevolkingsgroei is er ook sprake van een groot arbeidsreservoir dat potentieel geschikt is voor migratie (Bosma, 2019).

Economische ontwikkelingen: groei, industrialisatie en ongelijkheid

Ten tweede zijn er belangrijke economische ontwikkelingen gaande gedurende de laatste dertig jaar. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de economische groei en industrialisatie (vooral met het oog op elektronica, kleding en auto's) van een aantal

landen in de Zuidoost-Aziatische regio – Vietnam en Indonesië zijn sterk in opkomst, terwijl Thailand en Maleisië al behoorlijk ontwikkelde economische spelers zijn, en Singapore een volwaardige diensteneconomie heeft. De ASEAN steunt deze economieën door middel van steeds verder gaande economische integratie en het steeds meer uit de weg halen van economische blokkades. Bij een dergelijke economische groei horen natuurlijk ook de normale bijeffecten: de armen leven en werken in erbarmelijke omstandigheden, terwijl er tegelijkertijd een groeiende middenklasse aan het ontstaan is die ook nieuwe markten creëert – waaronder helaas ook markten voor drugs. Ook zijn er landen in de regio die sterk achterblijven bij deze economische ontwikkelingen: men denke hierbij met name aan Oost-Timor, Cambodja, Laos en Myanmar. Het verhaal is echter niet uitsluitend een verhaal van regionale winnaars en verliezers. Ook de rijkere landen kenden hun eigen setbacks: denk aan de financiële crisis van 1997 die in Thailand begon en meer recentelijk de COVID-19-pandemie.

rend van ‘kleine criminaliteit’ naar deelname in TOC-netwerken. Ook is de digitale geletterdheid en de digitale infrastructuur in steden beter ontwikkeld dan op het platteland. Ook dit heeft implicaties voor levensstijlen en sociale netwerken.

Technologische ontwikkelingen: digitalisering en online economie

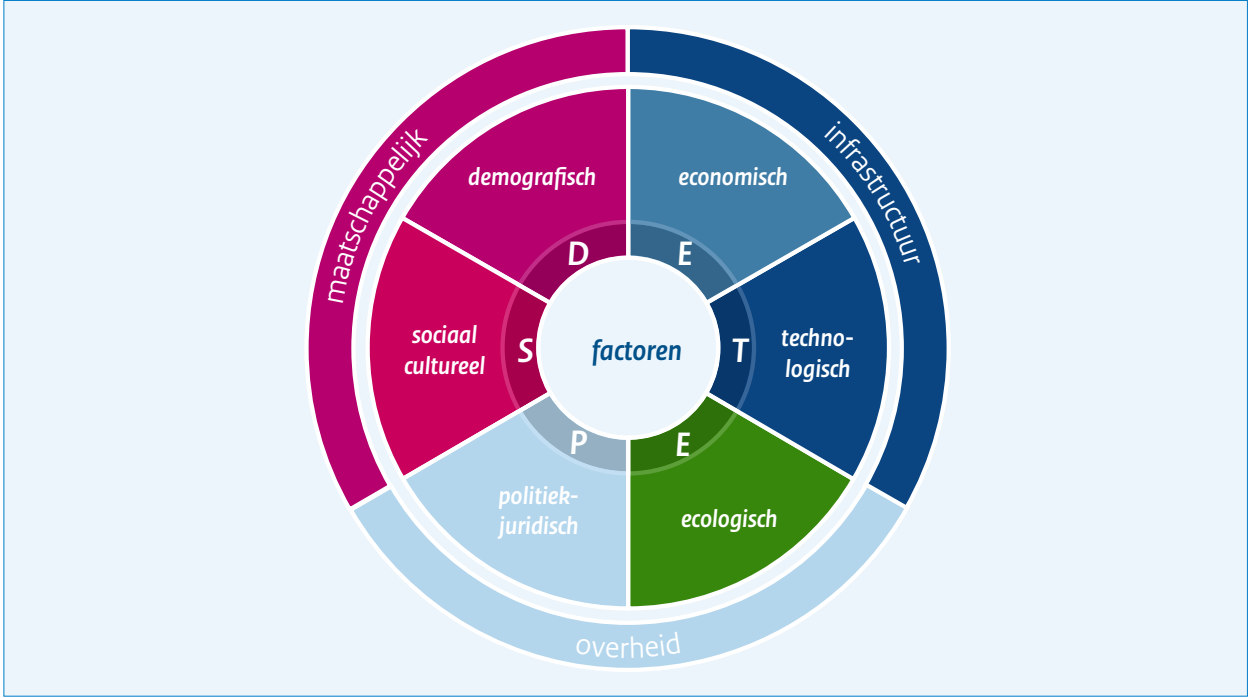
Ten vierde zijn er belangrijke technologische ontwikkelingen geweest in de afgelopen 30 jaar. Zoals boven al aangegeven vormt de digitalisering van (veel) Zuidoost-Aziatische samenleving zo’n belangrijke ontwikkeling. Men denke hierbij niet slechts aan toegang tot social media. Men denke ook aan de massale opkomst van online zakendoen en webwinkels – vaak op een veel grotere schaal dan wat men in Nederland ziet. Het is niet overdreven om te stellen dat vele moderne Zuidoost-Aziatische samenlevingen – en dan denke men meer aan de ontwikkelde landen dan aan Laos, Myanmar en Cambodja – meer gedigitaliseerd zijn dan samenlevingen in Europa.

Sociaal-culturele ontwikkelingen: urbanisatie, kansenstructuren en sociale netwerken

Ten derde zijn er belangrijke ontwikkelingen geweest op sociaal-cultureel niveau. De urbanisatie, waar we eerder op hebben gewezen hierboven, speelt hierin een belangrijke rol. Vele Zuidoost-Aziaten zijn binnen één of enkele generaties opeens in een stedelijke omgeving terecht gekomen. Het leven in een stad brengt een totaal andere omgeving met zich mee – een omgeving met meer ‘verleiding’, een omgeving met grotere verschillen tussen rijk en arm, maar ook een omgeving van beloftes en kansen – niet allemaal legaal. Bij de legale kansen kan men denken aan toegang tot (goede) scholing – niet voor iedereen, maar wel voor een grotere groep dan op het platteland. Bij de illegale kansen kan men denken aan kansen om geld te verdienen op criminele manieren – varië-

Ecologische ontwikkelingen: milieu-schade, ontbossing en kwetsbaarheid

Ten vijfde zijn er belangrijke ecologische ontwikkelingen aan te wijzen in Zuidoost-Azië over de afgelopen 30 jaar. Dit is helaas een duister verhaal. Waar velen in de 20ste eeuw nog spraken over economische ontwikkeling vanwege de uitbreiding van landbouwareaal en de rappe industrialisatie van vele Zuidoost-Aziatische landen, zijn de keerzijdes hiervan nu ook sterk zichtbaar: vervuiling, verdwijning van flora en fauna, ontbossing en (mede door de mens veroorzaakte) natuurrampen. De economische ontwikkeling ging simpelweg te snel, en gebeurde daarom niet op een duurzame manier. Dit betekent niet dat er geen ecologisch bewustzijn van deze problematiek bestaat in de ASEAN-landen – het betekent echter wel dat ecosystemen nóg kwetsbaarder zijn, en dat er vele obstakels zijn voor een toekomstige transitie naar meerdere duurzaamheid.

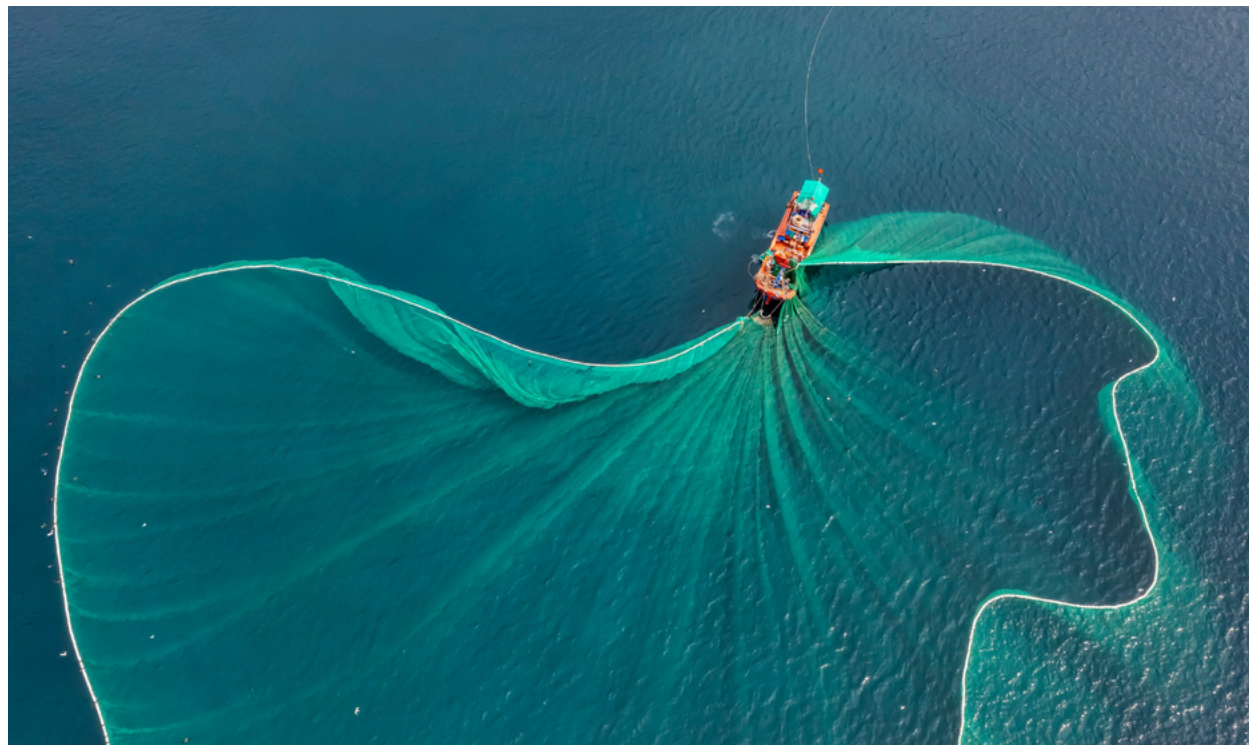

DESTEP-model

Politiek-juridische ontwikkelingen: staatscapaciteit, informele staatspraktijken en grijze actoren

Tot slot zijn er belangrijke politieke ontwikkelingen in de gehele ASEAN-regio. Het voert te ver om hier ieder land individueel te bespreken. Het belangrijkste om hier op te merken is dat de politieke situatie én de staatsvorm in ieder land verschilt. In Singapore heeft men bijvoorbeeld een zeer sterke en autoritaire staat – en kent men weinig corruptie. Myanmar, Laos, en Cambodja zijn haast tegenovergesteld – behalve in hun autoritaire karakter. Niet ieder land in de regio is (op dit moment) autoritair – denk bijvoorbeeld aan de relatief succesvolle democratie in Indonesië en Maleisië. Belangrijke ontwikkelingen zijn de verdere consolidatie van het

intra-regionale ASEAN-samenwerkingsverband – al gaat de economische en politieke integratie van ASEAN bij lange na niet zo ver als analoge processen in de Europese Unie. Andere belangrijke politieke ontwikkelingen zijn de toenemende groei van politieke en economische interesse in ASEAN door China en Japan. Dit gebeurt op zowel positieve manieren als negatieve manieren – de meest negatieve uitingsvorm is China's claim op de Zuid-Chinese Zee. De burgeroorlog in Myanmar, die wél in enig detail zal worden besproken later in deze studie, speelt daarnaast een belangrijke politieke rol als facilitator van TOC in de regio.

Visserboot voor de kust van Vietnam in de Zuid-Chinese Zee

Reflectie en duiding

Structurele ontwikkeling en structurele kwetsbaarheid

Zuidoost-Azië heeft zich in de afgelopen dertig jaar ontwikkeld tot een van de meest dynamische regio's in de mondiale economie. Versnelde economische groei, industrialisatie, verregaande digitalisering en diepe integratie in mondiale handelsketens hebben geleid tot nieuwe markten, een groeiende middenklasse en toenemende internationale connectiviteit. Tegelijkertijd blijven veel landen in de regio kampen met structurele kwetsbaarheden, waaronder wijdverbreide corruptie, ongelijke economische ontwikkeling, beperkte staatscapaciteit en – in sommige gevallen – gewapende conflicten. Deze combinatie van snelle groei en structurele zwakte creëert niet alleen kansen voor legale economische ontwikkeling, maar ook voor transnationale ondermijnende criminaliteit.

Economische liberalisering en de opkomst van Special Economic Zones hebben de regionale productie- en handelscapaciteit vergroot, maar hebben ook toezicht en handhaving onder druk gezet. In landen als Myanmar, Laos en Cambodja zijn sectoren in de economie ontstaan waar staatscontrole beperkt is en waar criminele actoren relatief ongestoord opereren. De productie van synthetische drugs, de handel in precursoren, illegale mijnbouw en de exploitatie van natuurlijke hulpbronnen zijn voorbeelden van criminele activiteiten die direct profiteren van deze structurele kwetsbaarheden. In deze context raakt economische groei op sommige plaatsen verweven met illegale praktijken.

Voor Nederland en de Europese Unie is deze dynamiek relevant omdat Zuidoost-Azië niet alleen fungeert als productieregio en logistieke hub, maar ook als investeringsbestemming en afzetmarkt. Nederlandse en Europese bedrijven lopen het risico – vaak onbedoeld – betrokken te raken bij illegale

ketens, bijvoorbeeld via grondstoffen, logistiek of financiële constructies. Tegelijkertijd versterken handels- en investeringsrelaties de wederzijdse afhankelijkheid, waardoor structurele instabiliteit en criminaliteit in Zuidoost-Azië ook economische en veiligheidsrisico's voor Europa met zich meebrengen.

De verwevenheid van verschillende actoren

Een kenmerkend aspect van georganiseerde criminaliteit in Zuidoost-Azië is de nauwe verwevenheid tussen criminele netwerken, economische elites en politieke machtsstructuren. In verschillende landen vervagen de grenzen tussen boven- en onderwereld, mede door langdurige corruptie, informele staatspraktijken en beperkte institutionele controle. Criminele netwerken opereren niet uitsluitend buiten de staat, maar maken vaak gebruik van politieke bescherming, zakelijke fronten en semi-legale constructies om hun activiteiten te faciliteren.

Deze verwevenheid manifesteert zich onder meer in de controle over drugshandel, illegale gok- en casino-industrieën, mensenhandel en grootschalige cybercrime. In conflictgebieden, zoals delen van Myanmar, ontstaan criminele enclaves waar staatsgezag vrijwel afwezig is en waar criminele actoren territoriale controle uitoefenen. Ook in relatief stabiele landen ontstaan grijze zones, bijvoorbeeld rondom Special Economic Zones en grensregio's, waar toezicht versnipperd is en verantwoordelijkheden diffuus zijn.

Containerbedrijven vormen potentieel ongewild een risico voor misbruik door criminelen

Buitenlandse actoren spelen hierbij een belangrijke rol. Met name Chinese staatsbedrijven, investeerders en – in sommige gevallen – criminele netwerken zijn diep verweven met economische en logistieke structuren in Zuidoost-Azië. Deze aanwezigheid wordt vaak gelegitimeerd via narratieven van ontwikkeling, infrastructuur en regionale integratie, terwijl tegelijkertijd criminele activiteiten profiteren van dezelfde netwerken en verbindingen. Dit leidt tot hybride constellaties waarin legale handel, geopolitieke belangen en georganiseerde misdaad naast elkaar bestaan en elkaar soms versterken. Voor Nederland en de Europese Unie betekent dit dat samenwerking met Zuidoost-Aziatische landen zich afspeelt in een complex krachtenveld, waarin veiligheid, handel en geopolitiek nauw met elkaar verweven zijn. Georganiseerde criminaliteit is in deze context geen randverschijnsel, maar een structureel element van bredere machts- en economische verhoudingen.

Technologische transformatie als versneller van criminaliteit

De verregaande digitalisering van Zuidoost-Aziatische samenlevingen vormt een cruciale factor in de transformatie van het criminele landschap. In veel landen is de digitale infrastructuur snel ontwikkeld, vaak sneller en grootschaliger dan in Europese contexten. Online platforms, digitale betalingen en grensoverschrijdende informatiestromen hebben economische groei mogelijk gemaakt, maar bieden tegelijkertijd nieuwe kansen voor georganiseerde criminaliteit.

Cybercrime, online fraude en digitale afpersing hebben zich in de regio ontwikkeld tot kernactiviteiten van transnationale criminele netwerken. De COVID-19-pandemie fungeerde hierbij als katalysator, doordat economische activiteiten en sociale interacties zich tijdelijk vrijwel volledig naar de digitale sfeer verplaatsten. Criminele netwerken

pasten hun modus operandi snel aan en maakten gebruik van online platforms, geavanceerde fraudeconstructies en internationale geldstromen. Scamcentra in landen als Myanmar, Laos, Cambodja en de Filipijnen illustreren hoe digitale criminaliteit en mensenhandel samenkomen in nieuwe, hybride vormen van ondermijning.

Voor Nederland is deze ontwikkeling bijzonder relevant. Als digitaal knooppunt en financieel centrum fungeert Nederland zowel als doelwit als doorvoerland voor digitale en financiële criminaliteit die haar oorsprong vindt in Zuidoost-Azië.

Voor Nederland is deze ontwikkeling bijzonder relevant. Als digitaal knooppunt en financieel centrum fungeert Nederland zowel als doelwit als doorvoerland voor digitale en financiële criminaliteit die haar oorsprong vindt in Zuidoost-Azië. Illegale geldstromen, cyberfraude en witwaspraktijken maken gebruik van dezelfde digitale infrastructuur die ook legale handel en financiële dienstverlening mogelijk maakt. Dit onderstreept de noodzaak van internationale samenwerking en kennisdeling op het gebied van digitale opsporing en regulering.

Toekomstige trends: schaalvergroting en mondiale impact

In de komende jaren zullen bestaande macrotrends in Zuidoost-Azië zich naar verwachting verder verdiepen, zij het met aanzienlijke verschillen tussen landen. Demografische groei en urbanisatie blijven zorgen voor een groot arbeidsreservoir en een toenemende stedelijke concentratie van economische activiteit. Tegelijkertijd vergroten deze ontwikkelingen de druk op infrastructuur, huisvesting en sociale voorzieningen, wat nieuwe kwetsbaarheden creëert voor criminele rekrutering en informele economieën. Technologische innovatie zal een blijvende rol spelen in zowel economische ontwikkeling als criminaliteit. Nieuwe digitale toepassingen, financiële technologie en logistieke systemen vergroten de efficiëntie van handel, maar maken ook grootschaligere en complexere vormen van georganiseerde criminaliteit mogelijk. De geografische mobiliteit van criminele netwerken, die zich snel aanpassen aan veranderende wetshandhaving en regelgeving, zal naar verwachting verder toenemen. Ecologische en politieke ontwikkelingen vormen aanvullende risicofactoren. Milieuschade, illegale exploitatie van natuurlijke hulpbronnen en klimaatgerelateerde instabiliteit kunnen bestaande kwetsbaarheden versterken, met name in landen met beperkte staatscapaciteit. Politieke instabiliteit en conflicten, zoals in Myanmar, blijven fungeren als katalysator voor transnationale criminaliteit met mondiale gevolgen. Voor Nederland en de Europese Unie betekent dit dat Zuidoost-Azië niet langer kan worden beschouwd als een perifere regio, maar als een structurele factor in het mondiale criminele landschap. De wisselwerking tussen demografische, economische, technologische en politieke processen in Zuidoost-Azië zal ook in de toekomst directe en indirecte gevolgen hebben voor Europese veiligheid, economie en maatschappelijke weerbaarheid.

Samenwerkingspartners

Externe partners hebben (deel)onderzoek verricht teneinde de leidende vragen van deze studie zo volledig mogelijk te kunnen beantwoorden. In het kader van deze studie heeft het Strategisch Kennis Centrum (SKC) samengewerkt met twee externe kennisinstituten: de Global Initiative against Transnational Organized Crime (GI-TOC) en The Hague Centre for Strategic Studies (HCSS). De GI-TOC is een internationale, onafhankelijke organisatie die zich toelegt op onderzoek naar transnationale georganiseerde criminaliteit en op het ontwikkelen van beleidsrelevante interventies om deze fenomenen tegen te gaan. De organisatie beschikt over diepgaande regionale expertise, waaronder substantiële kennis van Zuidoost-Azië, en heeft in de afgelopen decennia een prominente rol gespeeld in het in kaart brengen van criminele netwerken, markten en faciliterende structuren binnen deze regio. In het kader van deze studie heeft GI-TOC een thematische analyse en regionale duiding aangeleverd met betrekking tot de ontwikkeling van georganiseerde criminaliteit in Zuidoost-Azië over de afgelopen dertig jaar (GI-TOC, 2025).

Het HCSS (The Hague Centre for Strategic Studies) is een onafhankelijk Nederlands kennisinstituut dat strategisch onderzoek verricht en beleidsadvies levert op het terrein van internationale veiligheid, geopolitiek en defensiebeleid. Net als GI-TOC heeft HCSS bijgedragen via thematische analyse en regionale duiding (Jasper, Krakow, & Girardi, 2025). Ook heeft HCSS relevante ruwe data aangeleverd. Deze bijdragen zijn door het SKC intern verwerkt, gesynthetiseerd en waar relevant geïntegreerd in de eindtekst van deze studie. De door GI-TOC en HCSS aangeleverde data en analyses zijn door het SKC samengebracht en geplaatst binnen het overkoepelende analytische kader van deze studie. Waar gebruik is gemaakt van specifiek door deze instituten aangeleverde inzichten of datasets, wordt expliciet verwezen naar de respectievelijke publicaties. De eindverantwoordelijkheid voor de selectie, interpretatie en presentatie van het materiaal berust bij het SKC.

navigatie-menu

Leeswijzer

Deze studie naar transnationale georganiseerde criminaliteit vanuit, in en richting Zuidoost-Azië wordt gerapporteerd volgens de vier nodale stromen welke een eigen hoofdstuk kennen: goederen, actoren, financiën en informatie. Per hoofdstuk wordt onderzocht hoe georganiseerde misdaad zich manifesteert binnen deze categorieën.

Naast een algemeen beeld worden de verbindingen tussen Zuidoost-Azië en Nederland gedeeld. De inzichten laten zien hoe de georganiseerde misdaad op het continent in beweging is, met ruimte voor nuance en reflectie.

De indeling op basis van nodale stromen volgt de andere SKC-studies uit de 'Grenzeloos-reeks'. Middels deze indeling draagt de studie over het continent bij aan de gewenste grondplaat en het brengen van structuur in een uiterst complex veld. Vanuit deze basis kunnen toekomstige internationaal georiënteerde studies op een betekenisvollere manier de verbonden dynamiek omarmen.

1 Goederen

1.1 Mensenhandel en mensensmokkel

Mensen zijn uiteraard geen goederen. Toch worden mensen door vele criminele actoren wel degelijk behandeld als goederen. Dit maakt mensenhandel en mensensmokkel een verdienmodel voor criminele netwerken en individuele criminele actoren.

1.2. Synthetische drugs

In de laatste dertig jaar heeft zich een significante ontwikkeling voltrokken op de drugsmarkt in Zuidoost-Azië. Waar Zuidoost-Azië tot de jaren 1990 vooral een producent en exporteur van drugs naar het Westen was, is er sindsdien een duidelijke interne drugsmarkt ontstaan, en is de regio steeds meer, naast producent, ook consument van drugs geworden.

1.3. Niet-synthetische drugs

Dé grote historische omslag in nodale stromen rondom drugs in de relatie tussen Europa en Zuidoost-Azië is te vinden in de jaren 1990, waarin Zuidoost-Azië qua criminogeen profiel verschoof van een regio die bijna exclusief op de productie van drugs gericht was naar een regio die ook significant consumeerde.

1.4. Overige illegale nodale stromen

Vapes, namaakgoederen, illegale wapenhandel, illegale handel in flora en fauna en milieu-criminaliteit.

Restaurant met haaienvinnensoep in chinatown Bangkok, Thailand

Demonstranten tegen mensenhandel in Gurgaon, India.

Dit hoofdstuk gaat over TOC-activiteiten gerelateerd aan ‘goederen’. Hieronder verstaan we in deze context objecten en actoren die tot ‘goederen’ zijn gemaakt door TOC-actoren. Dit betekent dat we naast drugs en de handel in illegale producten van allerlei aard ook de handel in mensen zullen bespreken. Mensenhandel en mensensmokkel vormen in de 21ste eeuw geen op zichzelf staande fenomenen meer, maar zijn intrinsiek verweven geraakt met bredere mondiale processen van digitalisering, migratie en TOC. Hoewel staten wereldwijd wettelijke kaders hebben ontwikkeld en internationale regimes hebben gecreëerd om deze praktijken te bestrijden, vinden criminele actoren telkens nieuwe manieren om handhavingsstructuren te omzeilen en economisch kwetsbare groepen uit te buiten. Zuidoost-Azië neemt in dit geheel een centrale en tegelijk problematische positie in: de regio kent een snelle economische ontwikkeling, maar wordt tegelijkertijd geconfronteerd met hardnekkige structurele uitdagingen, zoals beperkte institutionele capaciteit, wijdverbreide corruptie en een complexe geografie die effectieve opsporing bemoeilijkt. Daardoor vormt de regio een zwakke schakel in de mondiale bestrijding van mensenhandel, terwijl juist hier traditionele vormen van exploitatie – variërend van seksuele tot arbeidsuitbuiting – worden aangevuld met nieuwe digitale varianten, zoals cyber-gerelateerde mensenhandel waarin slachtoffers zelf tot daders worden gemaakt.

Ook de mondiale handel in synthetische en niet-synthetische drugs is de afgelopen decennia ingrijpend getransformeerd, waarbij traditionele scheidslijnen tussen producerende, doorvervoerende en consumerende regio's grotendeels zijn vervaagd; meer dan ooit functioneren continenten simultaan als brongebied, logistieke draaischijf

en afzetmarkt. In dit veranderde landschap vormt de wisselwerking tussen Zuidoost-Azië en Europa – en in het bijzonder Nederland – een cruciale maar vaak onderbelichte as. Ontwikkelingen in de Mekongregio, variërend van de explosieve groei van methamfetamineproductie in Shan State tot de uitbreiding van ketamine- en ATS-markten in Laos

en Cambodja, hebben directe repercussies voor het Europese criminele ecosysteem, waarin Nederland dankzij zijn infrastructuur, expertise en positie als toegangspoort tot de EU een disproportioneel grote rol vervult. Het resultaat is een fijnmazig netwerk van circulerende chemicaliën, kapitaal, logistieke ketens en TOC actoren.

De uiteenlopende illegale nodale stromen die Zuidoost-Azië en Europa, en in het bijzonder Nederland, met elkaar verbinden – variërend van vapes met synthetische inhoudsstoffen tot namaakgoederen, wapens, wildlifeproducten, illegaal hout, mineralen en afval – vormen een onderling verweven geheel van markten die elk hun eigen logica hebben, maar tegelijkertijd voortbouwen op dezelfde structurele factoren: zwakke regulering, strategische infrastructuur, grensoverschrijdende logistiek, een toenemende digitalisering van handel en kennisuitwisseling, en een regionale politieke economie waarin corruptie, staatsbetrokkenheid en economische kwetsbaarheden criminele kansen creëren. Wat op het eerste gezicht zeer verschillende fenomenen lijken – de crimina-

lisering van e-sigaretten in Thailand, Vietnamese sigarettensmokkel, Laotiaanse SEZ's die dienen als hubs voor wildlifehandel, wapenstromen gevoed door de burgeroorlog in Myanmar, de doorwerking van China's afvalimportverbod in Europese afvalexporten, of de rol van Singapore als stapelmarkt voor namaakfarmaceutica – blijkt in werkelijkheid een samenhangende constellatie van circulerende goederen, financiële stromen en actoren te vormen, waarin Zuidoost-Azië fungeert als bron, hub en afzetmarkt, en Europa als afnemer, doorvoer gebied en soms als 'uitlaatklep' voor schadelijke restproducten. Deze studie benadert deze ogenschijnlijk heterogene domeinen als onderdelen van één geïntegreerd crimineel ecosysteem, waarin ontwikkelingen in de Mekongregio, veranderingen in Chinese regelgeving, de groei van e-commerce en verschuivende geopolitieke verhoudingen direct doorwerken in illegale markten die Nederland en de EU op uiteenlopende manieren raken.

1.1. Mensenhandel en mensensmokkel

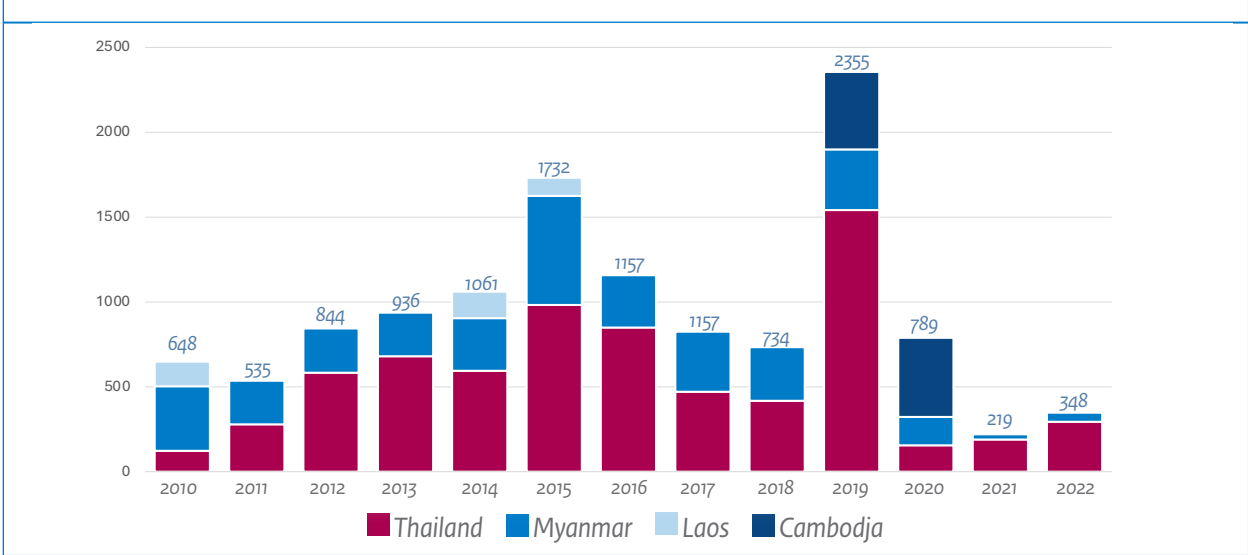
Mensen zijn uiteraard geen goederen. Toch worden mensen door vele criminele actoren wel degelijk behandeld als goederen. Dit maakt mensenhandel en mensensmokkel een verdienenmodel voor criminele netwerken en individuele criminele actoren.

De meeste slachtoffers van Zuidoost-Aziatische mensenhandel belanden in de regio zelf of in de Golfstaten. Ook Europa is echter een bekende bestemming: in 2022 bevond zich ongeveer tien procent van de uit Zuidoost-Azië afkomstige verhandelde personen daar. Het betreft bijvoorbeeld Thaise slachtoffers die seksueel worden geëxploiteerd, Filipijnse slachtoffers die als arbeidskrachten worden misbruikt, en Vietnamese vrouwen die tot prostitutie worden gedwongen. Slachtoffers uit Zuidoost-Azië zijn ook in Nederland aanwezig. In 2022 werden in Nederland vijfenzeventig Aziatische slachtoffers van mensenhandel geregistreerd – goed voor ongeveer negen procent van het totale aantal slachtoffers in dat jaar. De Nationaal Rapporteur Mensenhandel meldde in 2022 dertien Filipijnse slachtoffers van seksuele uitbuiting (GI-TOC, 2025b). Staten overal ter wereld zijn bezig met de bestrijding van mensenhandel en mensensmokkel. Naast het statelijke niveau bestaan er ook veel

Oost- en Zuidoost-Azië behoren tot de regio's met de grootste aantallen slachtoffers van mensenhandel en moderne slavernij wereldwijd.

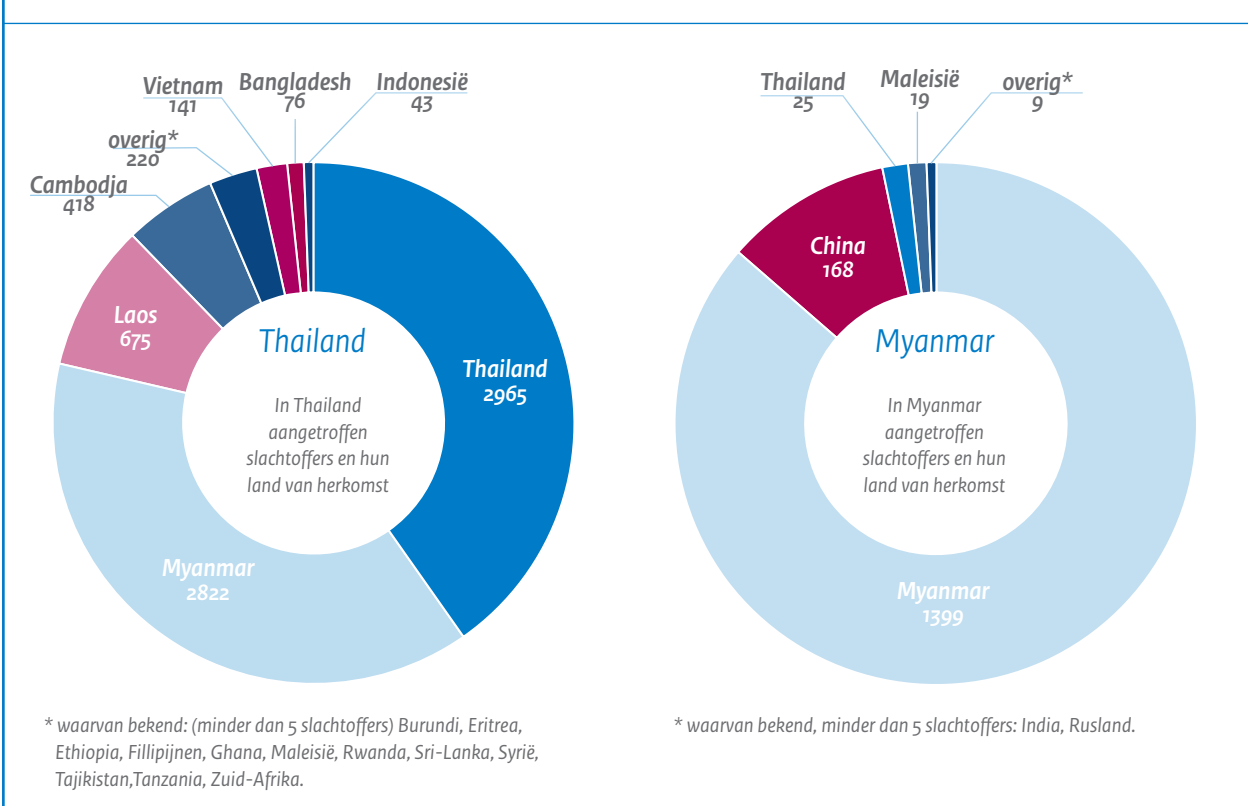
(inter)nationale initiatieven tegen mensenhandel en mensensmokkel. Hierbij denke men vooral aan multilaterale verdragen en gecoördineerde wetgeving, en aan de activiteiten van ngo's. Toch blijft Zuidoost-Azië een zwakke schakel op mondiaal niveau in de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel. Dit blijkt duidelijk uit de (officiële) cijfers. Oost- en Zuidoost-Azië behoren tot de regio's met de grootste aantallen slachtoffers van mensenhandel en moderne slavernij wereldwijd. Het probleem ligt vooral in de beperkte capaciteit

Aantal gedetecteerde slachtoffers van mensensmokkel (2010 t/m 2022)

Bron: UNODC

Aantal slachtoffers van mensensmokkel en hun land van herkomst (2010 t/m 2022)

Bron: UNODC

van wetshandhavers in de meeste Zuidoost-Aziatische staten. Ook de veelvoorkomende corruptie blijft mensenhandel en mensensmokkel op grote schaal faciliteren (Trajano, 2018).

De problematiek van mensenhandel en mensensmokkel uit zich het meest direct in de regio zelf. In nagenoeg alle landen van Zuidoost-Azië zijn er vele recente voorbeelden te noemen. In het Zuidoost-Aziatische mensenhandelcircuit, buiten de cybercriminaliteit om, zien we vooral dat het gaat om Zuidoost-Aziatische slachtoffers. We laten enkele voorbeelden de revue passeren. De provincie Koh Kong in Cambodja en de stad Vinh in Vietnam worden vaak in verband gebracht met mensenhandel. Veel van de slachtoffers die door deze punten heen komen belanden in Thailand, met als doel ofwel seksuele exploitatie ofwel arbeidsexploita-

tie. Jaarlijks komen iets meer dan een half miljoen illegale migranten Thailand binnen, veelal vanuit Myanmar, Laos en Cambodja. Criminele netwerken verdienen hier naar schatting bijna 200 miljoen Amerikaanse dollar aan (Comolli & Rose, 2021). In Maleisië betreft het vooral slachtoffers uit Indonesië, de Filippijnen en Vietnam. Veel Zuidoost-Aziaten komen ook terecht in landen als China, Taiwan en Japan (Trajano, 2018). Benadrukt dient te worden dat er binnen Zuidoost-Azië enkele risicogroepen zijn aan te wijzen die relatief vaak ten prooi vallen aan mensenhandelaren. Het betreft hier bijvoorbeeld de zogeheten ‘inheemse volkeren’ – dat wil zeggen: de volkeren die in de uitgestrekte hooglanden leven en niet tot de nationale dominante meerderheden behoren. Ook vrouwen en kinderen vormen risicogroepen vanwege hun maatschappelijke en economische kwetsbaarheid. Hierbij gaat

het dan vooral om seksuele uitbuiting – men denke hierbij in het bijzonder aan de Thaise sekstoesector – of om de mobilisering van arbeid op huiselijk niveau. Slachtoffers worden vaak via schulden, deceptie of geweld – en dikwijls door een combinatie daarvan – gedwongen om onderbetaalde of geheel onbetaalde arbeid te verrichten (Trajano, 2018).

Veel Zuidoost-Aziatische landen hebben hun wetgeving geïjkt op het zogeheten ‘Palermo Protocol’ – Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children. In 2017 hebben zes Zuidoost-Aziatische landen de ‘Convention Against Trafficking in Persons, Especially Women and Children’ (ACTIP) ondertekend. Wat echter vaak ontbreekt, is een correcte en toereikende implementatie. De implementatie wordt onder andere bemoeilijkt door corrupte en medeplichtige ambtenaren. Ook een gebrek aan personele bezetting en adequate middelen blijft een groot probleem bij het tegengaan van mensenhandel en mensensmokkel. De versplinterde geografie van Zuidoost-Azië – met veel bergen, (oer)wouden en eilanden – maakt het bovendien

moeilijk voor de al minder goed functionerende wetshandhavende en opsporende ambtenaren om correct onderzoek te doen naar misstanden (Trajano, 2018). Veel overheden van Zuidoost-Aziatische landen nemen vooral de interne mensenhandel serieus – vooral als het qua slachtoffers de eigen burgers betreft. In Indonesië heeft de overheid bijvoorbeeld recent een verbod voor werkgevers afgekondigd om identiteitspapieren en andere persoonlijke documenten (zoals diploma’s) van werknemers af te nemen (Antara News, 2025b). En Maleisië heeft haar anti-mensenhandelwetgeving recentelijk al diverse keren moeten aanpassen (2010, 2015), omdat politici zagen dat de wetgeving op het gebied van mensenhandel telkens mazen bleef vertonen (Trajano, 2018). En om een laatste voorbeeld te noemen, op 17 juni 2025 heeft de commandant van de Burapa Task Force van het Thaise leger het tijdelijk verboden voor Thaise burgers om de grens met Cambodja over te steken via de oostelijke grenspost Sa Kaeo. Het grootste risico hierbij was namelijk de aantrekkingskracht van Poipet – een stad vol scamcentra – als werkplek voor deze Thai (Bangkok Post, 2025b).

1.1.1. Mensenhandel en cybercriminaliteit

In Zuidoost-Azië is recent een nieuwe trend in mensenhandel zichtbaar geworden. Het gaat om mensenhandel met als oogmerk slachtoffers in te zetten voor online scams. Deze trend is in toename mate waarneembaar sinds de jaren 2020. Bij deze vorm van mensenhandel worden de slachtoffers zelf tot daders gemaakt. De gevolgen zijn mondiaal, en raken ook Nederland en de Europese

Bij deze vorm van mensenhandel worden de slachtoffers zelf tot daders gemaakt. De gevolgen zijn mondiaal, en raken ook Nederland en de Europese Unie.

Unie. Dit omdat de slachtoffers van de online scams zich voor een aanzienlijk deel in de Europese Unie bevinden (UNODC, 2023a). Veel mensen worden via een combinatie van misleiding en dwang verleid om in zogenoemde scamcentra te gaan werken. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren via nepvacatures, via kidnapping of zelfs door doorverkoop van al verhandelde mensen. Er zijn ook mensen die vrijwillig in de scamcentra komen werken. Maar zelfs degenen die zich vrijwillig naar de scamcentra begeven, worden er vaak op termijn zelf slachtoffer van, in de zin dat ze niet meer weg kunnen door schulden aan de scam operators en omdat hun persoonlijke documenten door het management worden ingehouden. Ook geweld speelt een belangrijke rol in de scam-industrie: mensen worden lichamelijk mishandeld als ze niet gehoorzamen of hun quota niet halen (UNODC, 2025a).

In 2023 heeft het Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties geschat dat er ten minste 100.000 mensen vastzitten in scamcentra in Myanmar en 120.000 in Cambodja. In 2024 schatte USIP dat 500.000 mensen door heel Zuidoost-Azië gedwongen te werk waren gesteld in de cybercrime-industrie. Lokale overheden ontkennen deze aantallen, maar kwamen niet met overtuigende alternatieve data (GI-TOC, 2025a). Belangrijk om hierbij aan te merken is dat de verhandelde mensen niet uitsluitend uit de Zuidoost-Aziatische regio komen. Bekend is dat er slachtoffers van meer dan veertig verschillende nationaliteiten zijn. Het gaat zowel om mannen als vrouwen – al zijn jongeren (en in bepaalde gevallen ook kinderen) duidelijk oververtegenwoordigd onder de slachtoffers (UNODC, 2023a). Chinezen vormen nog steeds een groot aandeel van de werkers in de scamcentra – samen met Vietnamezen, Indonesiërs, Maleisiërs en Thai. In de scamcentra van Myanmar, Laos en de Filipijnen zijn er eveneens veel burgers uit die landen zelf aanwezig. Geografische nabijheid en intra-ASEAN-reisregels maken het gebruik van slachtoffers van deze nationaliteiten extra aantrekkelijk voor de criminele netwerken en criminele actoren die de scamcentra runnen. Er wordt binnen ASEAN immers minder gecontroleerd, en het is voor criminele netwerken en criminele actoren goedkoper om met burgers uit ASEAN-landen te werken (UNODC, 2025a). Ook Pakistan en India spelen belangrijke rollen als bronlanden van scammers (AFP, 2025b). Verder gebeurt het ook wel eens dat slachtoffers uit Europa vast komen te zitten in de scamcentra. Zo was er recent ophef over de gruwelijke dood van een Belarussische vrouw (The Irrawaddy, 2025g). De scamcentra worden grotendeels geleid door, en

Grensovergang tussen Thailand en Cambodja bij Khlong Hat, Sa Kaeo

zijn eigendom van, Chinese criminele actoren of entiteiten. Voor de jaren 2020 werden vooral Chinezen gelokt om in de scamcentra te werken, maar COVID-19 en de strenge reisrestricties in China maakten dit moeilijker. Georganiseerde criminele netwerken moesten daardoor op zoek naar andere bronnen van arbeid. En die vonden zij gemakkelijk: door COVID-19 was er veel werkloosheid ontstaan, en zodra de restricties wegebden, begonnen mensen gretig naar banen te zoeken (Wong, Thu & Lee, 2022). De modus operandi van de criminelen achter deze mensenhandel is goed gedocumenteerd. Dit zal later in deze studie uitvoerig worden beschreven, omdat het een intrinsiek onderdeel vormt van cybercrime in Zuidoost-Azië en om praktische redenen beter onder dat kopje kan worden besproken.

Het aantal mensen dat gedwongen wordt te werk gesteld voor online scams is in korte tijd zéér explosief gestegen. Zo waren er in 2020 bijvoorbeeld slechts vijftien bekende incidenten met Indonesische burgers die in online scamming- of fraudenetwerken (inclusief online casino's) verzeild raakten als slachtoffers van mensenhandel. In 2023 waren er echter al 1.386 incidenten gedocumenteerd waarbij Indonesische slachtoffers van mensenhandel tewerk werden gesteld in scamcentra (Antara News, 2024b; Antara News, 2024a).

Een groot probleem bij het bestrijden van deze vorm van mensenhandel is dat deze voor een deel plaatsvindt buiten de zones van de facto autoriteit van de betreffende Zuidoost-Aziatische landen. Neem Myanmar, het meest extreme geval: in dit land zijn grote delen van het grondgebied in handen van etnische separatisten, en er woedt een langlopende burgeroorlog. De Birmese overheid kan simpelweg niet doordringen tot de gebieden waar veel van deze scamcentra zich bevinden. Hoewel dit een extreem voorbeeld is, zien we het fenomeen van een relatief zwakke (recht)staat ook in andere Zuidoost-Aziatische contexten. In Cambodja, bijvoorbeeld, zijn wetshandhavers vaak terughoudend als het gaat om ingrijpen in de zogeheten Special Economic Zones (SEZ's). Dit zijn investeringsgerichte vrijzones met versoepelde regelgeving die, mede door misbruik en infiltratie door (met name Chinese) criminele netwerken, in sommige gevallen functioneren als staatjes-in-de-staat. Preventie van mensensmokkel wordt daarnaast belemmerd door het praktische gebrek aan kennis bij veel wetshandhavers in Myanmar, Cambodja en Laos met betrekking tot het herkennen en adequaat aanpakken van slachtoffers van mensenhandel. Wat regelmatig gebeurt, is dat deze slachtoffers juist zelf als daders worden behandeld, hetzij als illegale migranten, hetzij in een andere hoedanigheid. Daarbij komt dat er een gebrek is aan intraregionale samenwerking tussen de verschillende wetshandhavende instanties van de betreffende landen. Corruptie bemoeilijkt de situatie verder: er is een relatief groot aantal hoge ambtenaren die belang hebben bij het voortbestaan van dit type criminaliteit en die criminelen ontzien op een manier die hen in staat stelt te blijven opereren (UNODC, 2023a).

1.1.2. Mensenhandel en kindermisbruik

Voordat we verder kijken naar de directe effecten van Zuidoost-Aziatische mensenhandel op Europa, is het belangrijk om nog één ander intraregionaal fenomeen kort de revue te laten passeren, vanwege de mondiale gevolgen ervan en daarmee ook de impact op Nederland en de Europese Unie. Het gaat hier om het livestreamen van (seksuele) mishandeling van kinderen. Deze livestreams kunnen tegen betaling via het dark web overal ter wereld worden gevolgd en vormen daarmee een belangrijke bron van illegaal kindermisbruikmateriaal. Eén van de prominentere ‘exporteurs’ van dit type materiaal is de Filipijnen, waar dit fenomeen een relatief lange geschiedenis kent. Een gruwelijk voorbeeld uit die geschiedenis is het verhaal van de Australische crimineel Peter Gerard Scully. Hij runde een livestreamingservice vanuit de Filipijnen, van waaruit hij zijn materiaal vooral verkocht aan klanten in Europa en de Verenigde Staten. In 2015 werd hij gearresteerd. Een schokkend feit is dat zijn jongste slachtoffer slechts 18 maanden oud was. Scully stond aan het hoofd van een internationale kindermisbruikgroep die verantwoordelijk was voor het misbruiken, martelen en vermoorden van kinderen – destijds allemaal tegen betaling te

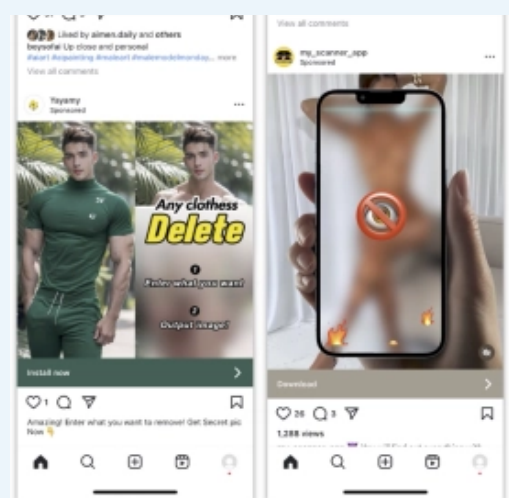
volgen op het dark web, tegen prijzen die opliepen tot wel 10.000 Amerikaanse dollar (UNODC, 2020). Dit fenomeen is in het tweede decennium van de 21ste eeuw stevig op gang gekomen. Naar schatting zijn tienduizenden kinderen in de Filipijnen alleen al slachtoffer geworden van dit type criminaliteit en exploitatie. Dit betekent echter niet dat dit type misdaad uitsluitend in de Filipijnen voorkomt; ook in Thailand en Cambodja wordt pornografisch materiaal met minderjarigen geproduceerd (Trajano, 2018; Soudijn, 2024). Ook zijn bepaalde landen in Zuidoost-Azië hotspots geworden voor commercieel kindermisbruik door toeristen. Het gaat hierbij vaak om westerse toeristen, die speciaal naar Cambodja, Thailand en de Filipijnen trekken voor deze doeleinden. Deze landen treden echter wel streng op tegen kindermisbruik. Daarnaast zijn er binnen Zuidoost-Azië criminele actoren die via sextortion kindermisbruikmateriaal verspreiden van slachtoffers elders in de wereld, waaronder ook slachtoffers uit de Europese Unie (Comolli, 2025). Sextortion is een vorm van digitale chantage waarbij iemand wordt bedreigd met het verspreiden van intieme of seksuele beelden (Henry & Beard, 2024; Ray & Henry, 2024). Dit laatste fenomeen werd

alleen maar heviger tijdens de jaren 2020. Zo nam het delen en produceren van kindermisbruikmateriaal, evenals het livestreamen of uploaden ervan via het internet, sterk toe gedurende deze periode. Het U.S. National Center for Missing and Exploited Children (NCMEC) registreerde een stijging van 106 procent in gemelde vermoedelijke kindermisbruikbeelden online: van 983.734 meldingen in maart 2019 tot 2.027.520 meldingen in mei 2020. Wetshandhavers in Thailand riepen op om meer middelen en trainingen beschikbaar te stellen, zodat opsporingsdiensten het dark web beter kunnen betreden voor handhaving en opsporing (UNODC, 2020).

Online kindermisbruik is een verfoeilijke vorm van misdaad die verschillende gedaanten aanneemt: mensen kunnen naar het kind zelf toekomen om hem of haar te misbruiken, personen kunnen tegen betaling misbruik door een derde laten plegen, en kindermisbruikmateriaal kan worden geproduceerd en verkocht. Sinds de vroege jaren 2000 heeft kindermisbruik een nieuwe dimensie gekregen, gedreven door digitale verbondenheid en technologische innovaties zoals versleutelde communicatie en anonieme betalingen met cryptovaluta. In Zuidoost-Azië kent commercieel kindermisbruik een relatief lange geschiedenis. Deze vorm van criminaliteit wordt vaak gepleegd door georganiseerde en verfijnde criminele actoren en netwerken (Comolli, 2025). Commercieel kindermisbruik is niet uitsluitend het terrein van georganiseerde misdaad – ook pedoseksuelen zitten er vaak achter. Omdat het zo lucratief is, speelt georganiseerde criminaliteit echter wel een grote rol: veel groepen proberen winsten te maken via commercieel kindermisbruik. Dit is vooral het geval sinds de late jaren 2000. Vóór de wijdverbreide toegang tot internet was kindermisbruik vooral lokaal en sterk gelinkt aan bordelen of de toeristische industrie. De aanbieders van deze ‘services’ waren vaak individuen of kleine bendes. Na circa 2010, door een combinatie van goedkopere toegang tot internet, mobiel internet en verhoogde anonimiteit, veranderde deze

Artificial intelligence

Inmiddels is er ook sprake van commercieel kindermisbruik dat door artificial intelligence gegenereerd wordt (Comolli, 2025). Verder zijn er ook apps die soortgelijke services bieden. Neem bijvoorbeeld de zogeheten ‘nudification apps’, die artificial intelligence gebruiken om seksuele afbeeldingen te creëren (Comolli, 2025). Daarnaast verandert de aard van kindermisbruik en de verspreiding van kindermisbruikmateriaal ingrijpend. Online platforms bieden steeds meer mogelijkheden om slachtoffers te benaderen en te manipuleren. De toegankelijkheid van AI maakt het eenvoudiger om beelden en video’s te vervalsen en geloofwaardige vormen van online grooming toe te passen. Tegelijkertijd maken daders gebruik van geavanceerde technologieën om detectie door opsporingsdiensten te bemoeilijken. Al deze ontwikkelingen dragen bij aan een groeiende digitale gemeenschap van daders die op grote schaal illegaal materiaal verspreiden en steeds moeilijker te traceren zijn (Europol, 2025).

Voorbeelden van nudifying apps
Bron: endsexualexploitation.org

De wetgeving van Laos en Indonesië bevat niet eens een definitie van commercieel kindermisbruik – iets dat vervolging bemoeilijkt. In Vietnam en Myanmar is het bezit van kindermisbruikmateriaal niet verboden, zolang het maar niet geproduceerd of verspreid wordt.

situatie. De criminele groepen die zich sinds die tijd op commercieel kindermisbruik richten, zijn veelal gestructureerd als criminele syndicaten: transnationaal, met een interne hiërarchie en vaste rollen (recruiters, facilitators, payment handlers), en sterk winstgericht. De Australische, Britse en Amerikaanse operatie Operation Endeavour (2012-2014) legde een georganiseerd crimineel netwerk in de Filipijnen bloot dat kindermisbruikmateriaal livestreamde voor betalende buitenlandse klanten. Facilitators (soms verwanten van de kinderen) regelden het misbruik op aanvraag in ruil voor cash. De opkomst van cryptocurrency zoals Bitcoin en Monero veranderde het criminele landschap in deze sector verder, vanwege de anonieme betalingen. Vanaf het midden van de jaren 2010 is er sprake van een toename in de verkoop van commerciële kindermisbruikmateriaal op het dark web. Tijdens de COVID-19-crisis was er opnieuw een piek in de verkoop van commercieel kindermisbruikmateriaal. De pandemie fungeerde als aanjager van deze illegale industrie: kinderen waren vaker online, terwijl reisrestricties het voor pedoseksuele sektoeristen moeilijk maakten de traditionele bestemmingen te bereiken. Door de snelle veranderingen in dit criminele en technologische landschap was het voor autoriteiten lastig om de race tegen de criminele netwerken en actoren te winnen en zo kinderen te beschermen.

Hoewel de Zuidoost-Aziatische landen kwetsbaar zijn als productie- en distributiepunten van commercieel kindermisbruikmateriaal, zijn de verschillende overheden wel degelijk in actie gekomen om dit fenomeen tegen te gaan. Alle Zuidoost-Aziatische staten hebben de productie, distributie en het bezit van dergelijk materiaal strafbaar gesteld. Veel van deze

landen hebben bovendien hun wetgeving ‘geüpdatet’ om online grooming en livestreaming van kindermisbruikmateriaal aan te pakken. Enkele voorbeelden illustreren dit. Maleisië heeft sinds 2017 de Sexual Offences Against Children Act, die een breed scala aan vormen van kindermisbruik criminaliseert. De Filipijnen heeft haar eigen wetten: de Cybercrime Prevention Act (2012) in combinatie met de Anti-Child Pornography Act (2009), die samen worden ingezet om online overtreeders aan te pakken. Ook Cambodja’s wetten tegen mensenhandel en pornografie bevatten specifieke clausules over kindermisbruik. Toch blijven er aanzienlijke structurele hiaten. Geen van de Mekong-landen, en slechts twee van de ASEAN-lidstaten, verplichten hun internetproviders om verdacht materiaal te flaggen en door te geven aan de autoriteiten. De wetgeving van Laos en Indonesië bevat niet eens een definitie van commercieel kindermisbruik – iets dat vervolging bemoeilijkt. In Vietnam en Myanmar is het bezit van kindermisbruikmateriaal niet verboden, zolang het maar niet geproduceerd of verspreid wordt (Comolli, 2025). Veel landen in Zuidoost-Azië hebben hun eigen cybercrime-units om kindermisbruik tegen te gaan. De Filipijnen kennen bijvoorbeeld de Inter-Agency Council Against Child Pornography en het National Coordination Center against Online Sexual Abuse or Exploitation of Children and Child Sexual Abuse or Exploitation Materials. Thailand heeft haar eigen Technology Crime Suppression Division. Deze eenheden krijgen internationale steun, onder meer van INTERPOL, UNODC en UNICEF. Ook ASEAN heeft commercieel kindermisbruik tot prioriteit verklaard. In 2019 publiceerde ASEAN een Declaration on the Protection of Children from All Forms of Online Exploitation and Abuse (Comolli, 2025).

1.1.3. Zuidoost-Aziatische migratie, mensenhandel en exploitatie in Europa

Naast de seksuele uitbuiting van minderjarigen is er ook sprake van seksuele uitbuiting bij meerderjarigen. Seksuele uitbuiting en arbeidsuitbuiting zijn prominente vormen van slachtofferschap die met mensenhandel worden geassocieerd. Seksuele uitbuiting blijft in Nederland zelf tot op heden de meest dominante vorm van exploitatie van verhandelde mensen: 72 procent van alle gevallen van mensenhandel heeft een seksueel oogmerk (Soudijn, 2024). Niet zelden is er sprake van overlap tussen verschillende vormen van exploitatie. De reden dat slachtoffers van mensenhandel vaak secundaire vormen van slachtofferschap moeten ondergaan, is dat migranten geconfronteerd worden met een scala aan obstakels van uiteenlopende aard. Zo zijn er juridische hindernissen in het migratieproces, en is het voor migranten vaak moeilijk om zich financieel staande te houden, zeker in de beginfase. Dit betekent dat de criminele netwerken die verantwoordelijk zijn voor de mensensmokkel en/of mensenhandel van deze slachtoffers vaak ook voorzien in verdere huisvesting en ‘bescherming’ – hetgeen een vicieuze cirkel van exploitatie en afhankelijkheid tot stand brengt. In verreweg de meeste gevallen is er bovendien sprake van (veelvuldige) deceptie. Malafide arbeidsrecruiters claimen bijvoorbeeld tegenover migranten dat zij de overtocht naar de Europese Unie zullen regelen. Dat doen zij inderdaad, maar vaak niet in de vorm die de migranten oorspronkelijk voor ogen hadden. Deze arbeidsrecruiters en migratiemakelaars hebben hun eigen verdienmodel en

modus operandi, met als enige oogmerk het maken van winst. Dat gebeurt door middel van exploitatie: slachtoffers worden financieel uitgebuit via buitensporige prijzen voor de overtocht. Vervolgens worden zij langdurig gebonden aan ‘services’ of ‘bescherming’ van de criminele netwerken of criminele actoren in kwestie door middel van (nep) leningen. Deze (nep)leningen dienen om de forse tarieven die de criminelen voor de reis vragen te bekostigen. Dit geeft deze criminelen enorme (informele) macht over de slachtoffers, macht die zij kunnen aanwenden voor verdere exploitatie. Die macht kan bovendien verder worden ‘verzilverd’, bijvoorbeeld door arbeidsuitbuiting, seksuele uitbuiting of het inzetten van slachtoffers voor criminele activiteiten (Trajano, 2018). De modus operandi van criminele netwerken bij mensenhandel bestaat vaak uit het isoleren van de slachtoffers. Dit kan worden bewerkstelligd door slachtoffers veelvuldig te verplaatsen. Ook financiële verhuulling speelt hierbij een rol, bijvoorbeeld door het bijhouden van een vage of ondoorzichtige administratie (Soudijn, 2024).

In diverse Europese landen is recentelijk aan de alarmbel getrokken vanwege signalen van mensenhandel en mensensmokkel vanuit Zuidoost-Azië naar Europa. Zo wees de National Crime Agency van het Verenigd Koninkrijk recent (2025) op de toenevende illegale migratie vanuit Vietnam (National Crime Agency, 2025). Vietnamese criminele netwerken die zich bezighouden met mensenhandel of mensensmokkel bieden een vorm van ‘end-to-end services’ aan. Dit houdt bijvoorbeeld de belofte in dat migranten niet alleen naar de Europese Unie worden overgebracht, maar daar ook direct werk

Voorbeeld van een loempiakraam. (Ai gegenereerd)

krijgen. Dat werk is echter niet altijd legaal – men denke bijvoorbeeld aan arbeid op een cannabisplantage. Werk op een cannabisplantage is vaak een onderdeel van een constructie om schulden terug te betalen aan de betrokken criminele actoren voor de gesmokkelde of verhandelde slachtoffers. Bij Vietnamese criminele groepen die actief zijn in mensenhandel is er in mindere mate dan bij veel andere criminele netwerken concreet bewijs voor het gebruik van geweld tijdens het smokkelproces (Siegel-Rozenblit, 2011). Ook in Nederland, België, Duitsland, Frankrijk en Tsjechië is er dikwijls alarm geslagen. Vietnamese en Chinese criminele netwerken en actoren controleren mensensmokkelnetwerken met als eindbestemming zowel de Europese Unie als het Verenigd Koninkrijk. De Vietnamese slachtoffers van mensenhandel in Nederland zijn vooral afkomstig uit de regio's Quang Binh, Quang Ninh, Ha Tinh, Hai Phong en Nghe An. De (veelal Vietnamese) daders komen vooral uit het noorden van Vietnam – men denke aan plaatsen zoals Hai Phong City en Yen Thanh. Deze daders zijn vaak etnische Vietnamezen die door langdurig verblijf in Europa inmiddels het Europees burgerschap hebben verkregen. De mensensmokkelaars bestieren recruitment agencies die het migratieproces faciliteren. De modus operandi van deze

recruitment agencies varieert, maar visumfraude en schijnhuwelijken komen in deze context veelvuldig voor. Hun verdienmodel is tweeledig: niet alleen worden gesmokkelde Vietnamezen verkocht aan criminelen binnen Europa, de slachtoffers moeten ook zelf betalen voor hun overtocht. De kosten die hieraan verbonden zijn, zijn exorbitant naar Vietnamese maatstaven en kunnen oplopen tot wel 40.000 euro. Omdat de slachtoffers dit bedrag bijna nooit direct beschikbaar hebben, worden zij gedwongen om (niet-transparante) schulden aan te gaan. Deze schulden worden vervolgens als pressiemiddel ingezet om de arbeidskracht van de slachtoffers te mobiliseren, zowel tijdens de reis als op de plaats van bestemming. De arbeidskracht

De arbeidskracht van de slachtoffers wordt zowel ingezet in de legale (nagelsalons, massagesalons, restaurants, loempiakraampjes) als illegale economie (cannabis-plantages).

van de slachtoffers wordt zowel ingezet in de legale (nagelsalons, massagesalons, restaurants, loempia-

kraampjes) als illegale economie (cannabis-plantages). De reis vangt aan op het moment dat de Vietnamese migrant (begeleid) het vliegtuig naar Rusland neemt. Daar worden de identiteitsdocumenten van de slachtoffers afgenomen. De rest van de reis verloopt per auto, trein, vrachtwagen – soms zelfs in een container. Op deze manier komen zij de Europese Unie binnen, vaak stoppend in plaatsen met grote Vietnamese gemeenschappen, zoals Warschau, Praag of Berlijn. Nederland fungeert daarbij als doorvoerland voor Vietnamese slachtoffers van mensenhandel. Het Verenigd Koninkrijk is in veel gevallen de beoogde eindbestemming (GI-TOC, z.d.; Schoenmakers, Bremmers & van Wijk, 2012; NOS op 3, 2019; Rosman, 2019; Islamaj, 2019).

De grote omvang van de illegale migratie vanuit Vietnam naar de Europese Unie is een relatief jonge ontwikkeling. Dit fenomeen hangt niet uitsluitend samen met ontwikkelingen in Vietnam zelf, maar ook met de uitbreiding van de Europese Unie richting Centraal- en Oost-Europa. Polen, Tsjechië en Hongarije kennen vanwege hun gedeelde communistische verleden – Vietnam was, net als Hongarije, Polen en Tsjechië, tot 1989 onderdeel van de invloedssfeer van de Sovjet-Unie; dit schiep een netwerk van interacties tussen deze landen – al relatief grote Vietnamese gemeenschappen. Toen deze landen in 2007 toetraden tot het Schengengebied, werd het voor Vietnamese netwerken die daar opereerden opeens mogelijk om verder de Europese Unie binnen te dringen. Tsjechië ontwikkelde zich daarbij tot een transitland voor (illegale) Vietnamese migratie naar West-Europa en het Verenigd Koninkrijk (Schoenmakers, Bremmers & van Wijk, 2012). Dit betekent ook dat de Vietnamese mensenhandel meer dan eens onder de aandacht is gekomen in Nederland, zij het relatief recent – sinds 2015-2016. Er zijn veel meldingen rondom Vietnamese mensenhandel, maar deze zijn moeilijk te verifiëren en juridisch hard te maken. Vietnamese slachtoffers van mensenhandel spreken er vaak niet over met autoriteiten, en bovendien zien zij zichzelf

niet altijd als slachtoffers – vanwege culturele normen en economische noodzaak (EMM, 2022). In 2019 kreeg het Expertisecentrum Mensenhandel en

Het gaat bijvoorbeeld om incidenten waarbij tientallen Vietnamese kinderen uit asielopvanglocaties verdwenen.

Mensensmokkel (EMM) van de staatssecretaris van het Ministerie van Justitie en Veiligheid de opdracht om onderzoek uit te voeren naar de vermissing van Vietnamese Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen (amv's) (EMM, 2022). Waarschijnlijk zijn Vietnamese criminele actoren en Vietnamese mensensmokkelnetwerken actief in de verdwijning van minderjarige Vietnamezen uit beschermde opvang in Nederland (EMM, 2022). Het gaat bijvoorbeeld om incidenten waarbij tientallen Vietnamese kinderen uit asielopvanglocaties verdwenen. Dit werd zelfs een schandaal. In 2020 bleek dat de Nederlandse overheid al meerdere jaren op de hoogte was van het feit dat Vietnamese kinderen verdwenen uit beschermde opvanglocaties (NOS, 2019; Terlingen, 2020). Naast deze vermiste amv's is het duidelijk dat geëxploiteerde Vietnamezen in Nederland onder verschillende categorieën vallen – geordend naar verblijfsstatus. Het gaat hierbij om illegaal verblijvende Vietnamezen, Nederlandse Vietnamezen en Vietnamezen met een verblijfsstatus in Polen of Tsjechië (EMM, 2022, pp. 4-5).

Nagelsalons

Nagelsalons zijn interessante ondernemingen binnen de context van de modus operandi van Vietnamese criminele netwerken in de Europese Unie. Klanten betalen contant en de sector is over het algemeen slecht gereguleerd. Dit fenomeen is pan-Europees. In België is het welbekend dat goedkope Vietnamese nagelsalons plekken zijn waar slachtoffers van mensenhandel terechtkomen – niet zelden onderbetaald en minderjarig. In België lijkt dit fenomeen alleen maar verder toe te nemen in schaal. In Spanje werd er in 2018 nog een groot Vietnamees crimineel netwerk opgerold dat zich had gespecialiseerd in de nagelalonbranche (Islamaj, 2019). Ook Tsjechië is een belangrijk (en historisch) epicentrum van (illegale) Vietnamese activiteiten gerelateerd aan mensenhandel. Officiële demografische gegevens over de Vietnamese gemeenschap in Tsjechië uit 2011 tonen de aanwezigheid van 55.500 Vietnamezen aldaar. Schattingen uit diezelfde tijd, echter, gaan eerder uit van meer dan 100.000 zielen – mits men de illegale migranten meetelt (Schoenmakers, Bremmers & van Wijk, 2012). Andere Europese landen kennen ook grote Vietnamese gemeenschappen waar mensenhandel geen vreemd fenomeen is (Schoenmakers, Bremmers & van Wijk, 2012).

Arbeider op een cannabisplantage

Slachtoffers van Vietnamese mensenhandel komen echter niet altijd in de Vietnamese nagelsalons terecht. Ze worden ook gebruikt voor huishoudelijke taken, prostitutie of tewerkgesteld op cannabisplantages (Islamaj, 2019). Dit geldt zowel voor het werk onderweg als op de bestemming. Ook komen vrouwelijke slachtoffers soms tijdelijk in de prostitutie terecht. Soms verloopt de reis echter te snel voor zulke 'baantjes' onderweg. Bij zulke 'snelle' smokkelroutes speelt misbruik van EU-visumaanvragen een belangrijke rol in de modus operandi van mensenhandelaren. In deze gevallen gaat de reis vaak per vliegtuig, met vluchten naar landen in Oost-Europa. Vanuit daar worden de Vietnamese slachtoffers verder gesmokkeld naar Duitsland of Frankrijk (Schoenmakers, Bremmers & van Wijk, 2012).

Van aankomst tot afhankelijkheid: het uitbuitingsmechanisme binnen Nederland

Voor meerderjarige slachtoffers van mensenhandel in Nederland meer in het algemeen gaat het verloop van mensenhandel net iets anders. Hier spreken experts van verschillende typische ‘fases’ die verschillen per doel van verblijf. Bij mensenhandel met het oogmerk tot seksuele exploitatie gaat het proces typisch als volgt:

Eerste fase

De eerste fase betreft de werving van potentiële slachtoffers, alsmede de smokkel van de slachtoffers naar Nederland. De gekozen slachtoffers behoren vaak tot de maatschappelijk en economisch kwetsbare klassen binnen de maatschappij van het land van oorsprong.

Tweede fase

De tweede fase betreft huisvesting. Bij deze huisvesting wordt een fysieke verblijfplaats in bruikleen voor het slachtoffer geregeld – dit kan een woning, hotel of vakantiehuis zijn. Dit gebeurt echter onder de voorwaarde dat het slachtoffer diensten verricht voor de criminelen.

Derde fase

De fase die hierop volgt is de uitbuitingsfase. Wanneer het gaat om mensenhandel met het oogmerk van seksuele exploitatie zien we vaak dat criminele actoren of criminele netwerken actief aan klantenwerving doen, bijvoorbeeld door middel van het plaatsen van advertenties. De modus operandi van de criminelen die zich richten op seksuele uitbuiting wordt gekenmerkt door een mix van intimidatie, chantage (‘sextortion’), geweld of zelfs het opzettelijk verslaafd maken van het slachtoffer aan een verboden en verslavende substantie (Soudijn, 2024; EMM, 2024).

Bij arbeidsuitbuiting ligt het beeld net iets anders. De eerste twee fases zijn meestal wel soortgelijk aan die bij mensenhandel met het oogmerk van seksuele uitbuiting. Echter, slachtoffers van mensenhandel met het oogmerk van arbeidsuitbuiting komen daarna terecht in een breed scala aan economische sectoren, zoals de horeca, schoonmaak, huishoudelijke diensten of zelfs de (legale en illegale) agrarische sector. Financiële afhankelijkheid speelt een grote rol in de exploitatie van de slachtoffers, vaak door middel van schuldbinding (Soudijn, 2024; EMM, 2024). Voorbeelden van sectoren in de Europese economie waarin veel Aziatische slachtoffers van mensenhandel terechtkomen zijn de textielindustrie, de landbouw, de bouw, de toeristische sector, de horeca en de zorg. De arbeidsomstandigheden zijn vaak slecht, en slachtoffers dragen doorgaans zware schulden die zij moeten afbetalen aan de smokkelaars (Siegel-Rozenblit, 2011).

Dan is er nog een derde vorm van exploitatie in de uitbuitingsfase: de exploitatie die het gedwongen ondernemen van illegale activiteiten door de slachtoffers van mensenhandel behelst. De criminelen hanteren hierbij een modus operandi die ertoe leidt dat de oorspronkelijke slachtoffers in mededaders veranderen. Dit valt typologisch in dezelfde categorie als de slachtoffers die op scamcentra in Zuidoost-Azië terechtkomen. Binnen Nederland, en binnen de Europese Unie in bredere zin, worden slachtoffers van mensenhandel soms gedwongen om zich bezig te houden met misdrijven zoals diefstal, fraude, oplichting of activiteiten gerelateerd aan de drugshandel. Daarbij valt op dat geweld, intimidatie en het verslaafd maken van slachtoffers aan illegale substanties door de criminelen een veel grotere rol spelen dan bij de twee andere vormen van exploitatie die we voor Nederland hebben beschreven hierboven (Soudijn, 2024; EMM, 2024).

Om concrete voorbeelden te geven van exploitatie van Zuidoost-Aziaten binnen de Europese Unie die buiten de Vietnamese cirkel vallen, kan het nuttig

zijn om twee casussen te bespreken waarbij andere Zuidoost-Aziatische etnische groepen betrokken zijn.

Debt bondage

In het Verenigd Koninkrijk is gedocumenteerd dat Thaise vrouwen seksueel worden uitgebuit in bordelen. De bordeelhouders ‘kopen’ deze vrouwen voor 6.000 pond van mensenhandelaren. Hun specifieke modus operandi is binding via schulden (‘debt bondage’). Deze Thaise vrouwen hebben vaak schulden opgebouwd tijdens hun overtocht – oplopend tot wel 22.000 pond.

(Siegel-Rozenblit, 2011)

Casus Cornwall

Een Nederlands voorbeeld met betrekking tot Filipijnse arbeiders is te vinden in de strafrechtelijke casus Cornwall, die speelde tussen 2011 en 2013. Deze casus betrof de uitbuiting van Filipijnse bemanningsleden in de Nederlandse binnenvaart (Geragossian & Moratis, 2017). Filipijnse zeelieden worden gerekruteerd via uitzendbureaus, waar selectierondes plaatsvinden. De drijfveer van deze jonge mannen is om in het levensonderhoud van hun familie te voorzien. Vanwege hun sterke familiewaarden klagen de Filipijnse bemanningsleden doorgaans niet over de erbarmelijke arbeidsomstandigheden (Geragossian & Moratis, 2017). In Nederland werden deze Filipijnse arbeiders geïsoleerd op hun arbeidsplaatsen (schepen) gehouden voor periodes variërende van zes tot negen maanden (Geragossian & Moratis, 2017). Deze arbeiders kwamen op het eerste gezicht legaal naar Nederland. Hun werkgevers in Nederland hadden bij het UWV een vergunning aangevraagd. In de periode 2004–2012 zijn er ongeveer 1.150 van

dergelijke vergunningen afgegeven voor Filipijnse bemanningsleden. Tijdens het strafrechtelijk onderzoek bleek echter dat er ten behoeve van de visa valse arbeidscontracten waren opgesteld, die weliswaar voldeden aan alle wettelijke vereisten, maar niet overeenkwamen met de contracten die de arbeidsmigranten daadwerkelijk met hun werkgevers tekenden (Geragossian & Moratis, 2017). Verder werd er ook gesjoemeld met andere voorwaardes, zoals bijvoorbeeld het verplicht volgen van Nederlandse opleidingen om matroos te kunnen worden (Geragossian & Moratis, 2017, p. 8). De Filipijnse bemanningsleden waren praktisch gebonden aan hun werkgevers gedurende de maanden dat ze op het schip verbleven. Arbeidsomstandigheden waren erbarmelijk, met werkdagen van 14 tot 18 uur. Deze uren werden ook nog eens structureel ‘beloond’ met een som die (ver) onder het minimumloon kwam.

(Geragossian & Moratis, 2017)

1.2. Synthetische drugs

Als we kijken naar de productie en handel in synthetische drugs, dan staat Zuidoost-Azië op een vooraanstaande plaats op mondiaal niveau - met Myanmar als absoluut epicentrum. Sinds de coup in Myanmar in februari 2021 is de drugsproductie enorm toegenomen tijdens een periode van politieke instabiliteit. Dit bestendigde de positie van Myanmar als één van de grootste bronlanden van methamfetamine wereldwijd. Daarop volgt de traditionele heroïnehandel aldaar. Synthetische drugs zijn voor een aanzienlijk deel bestemd voor de Chinese markt (GI-TOC, 2023). Maar omdat Nederland ook een grote rol binnen Europa speelt in de distributie van methamfetamine, zijn ontwikkelingen in Zuidoost-Azië rondom deze familie van synthetische drugs toch een thema dat aandacht behoeft (Soudijn, 2024; Vermeulen, van Mantgem, Chessa & Jansen, 2024)

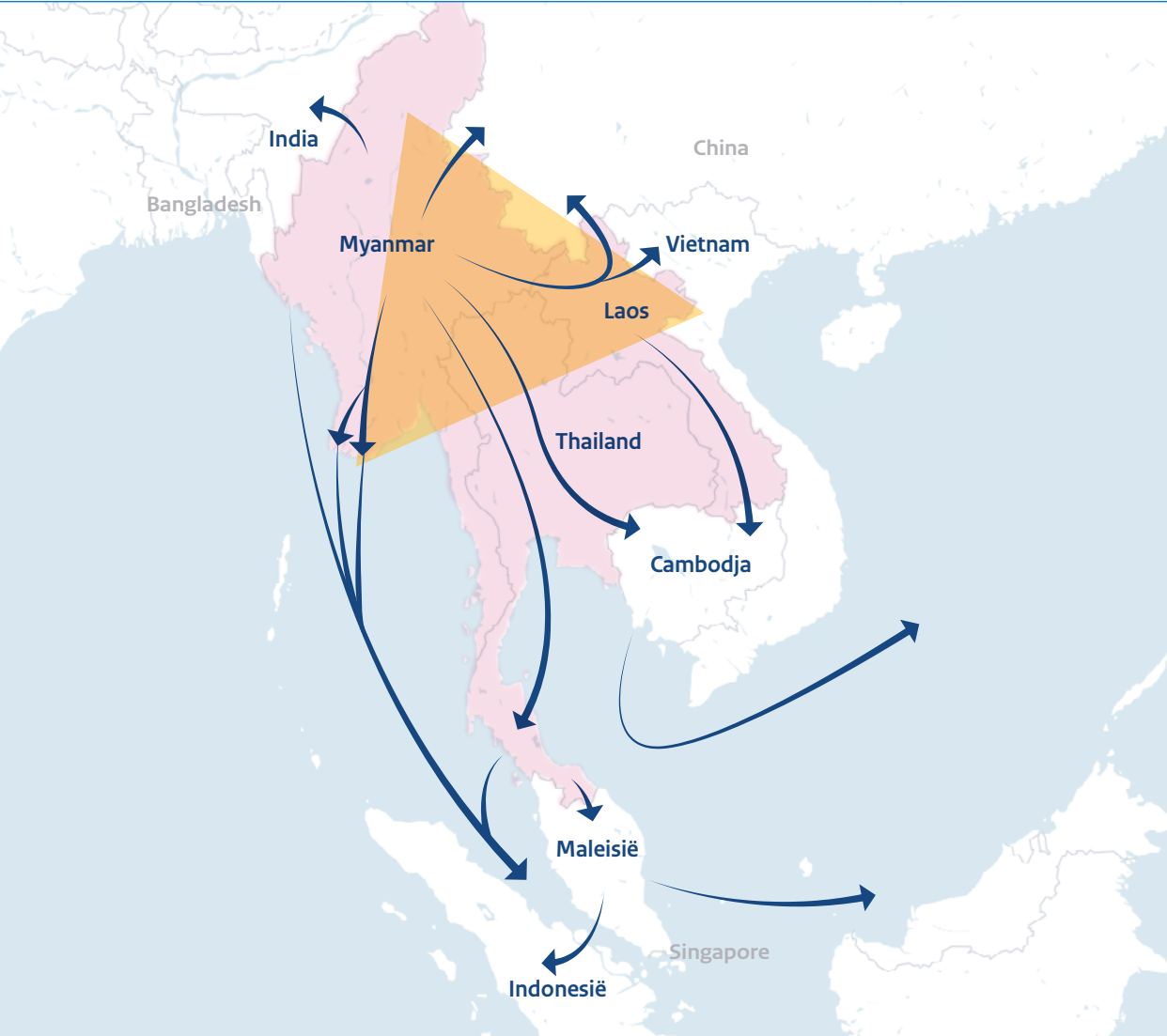
1.2.1. Zuidoost-Azië als kernregio van de mondiale synthetische drugsmarkt

De meeste drugs in Zuidoost-Azië worden geproduceerd in wat bekendstaat als de ‘Gouden Driehoek’ (vooral noordelijk Myanmar en noordelijk Laos). Tijdens de Koude Oorlog was het noorden van Thailand ook een belangrijk doorgangspunt voor drugs uit Myanmar en Laos – vooral opium. Maar omdat Thailand sinds het einde van de Koude Oorlog te maken heeft gehad met een epidemie van synthetische drugs (vooral ATS-pillen; naar schatting gedurende de jaren 1990 tussen de vier en acht miljoen regelmatige ATS-gebruikers), die in Myanmar werden geproduceerd, heeft Thailand meer ingezet op drugsbestrijding en grensbewaking (Meehan, 2011). Synthetische drugs worden vooral geproduceerd in Shan State in oostelijk Myanmar. De reden dat Shan State in trek is bij criminelen is dat de centrale Birmese overheid geen de facto autoriteit heeft in grote delen van dit gebied vanwege de burgeroorlog in Myanmar (UNODC, 2023b; Duangdee, 2021).

In de laatste dertig jaar heeft zich een significante ontwikkeling voltrokken op de drugsmarkt in Zuidoost-Azië. Waar Zuidoost-Azië tot de jaren 1990 vooral een producent en exporteur van drugs naar het Westen was, is er sindsdien een duidelijke interne drugsmarkt ontstaan, en is de regio steeds meer, naast producent, ook consument van drugs geworden. Thailand vormde daarbij een epicen-

trum van vroege drugsconsumptie binnen Zuidoost-Azië. Zo werd ATS (in Thailand bekend als ‘ya ba’) in de late jaren 1990 opeens razend populair. ATS was in die periode goedkoper en bereikbaarder voor de Thaise consument dan heroïne – de drug die tijdens de Koude Oorlog vooral in Myanmar geproduceerd werd. Een belangrijke reden voor de groei van de populariteit van ATS in die tijd was het feit dat (delen van) Zuidoost-Azië tijdens de jaren 1990 sterk economisch in opkomst was. Opgemerkt moet worden dat ATS hierbij niet uitsluitend als partydrug werd gebruikt, zoals in het Westen: de consumptie werd ook gedreven door een grote groep arbeiders die ten tijde van de economische ‘boom’ in Zuidoost-Azië intensief moesten presteren – buschauffeurs, vrachtwagenchauffeurs, fabrieksarbeiders – maar ook een nieuwe generatie studenten. ATS werd geproduceerd in het noorden van Myanmar en Laos, waar in de vroege jaren 1990 de eerste laboratoria werden opgericht. Honderden chemische wetenschappers uit Europa werden gerekruteerd om deze laboratoria te managen. In mindere mate was dit fenomeen ook zichtbaar in Vietnam en de Filipijnen. ATS was dus goedkoop en daarmee aantrekkelijker voor consumenten dan heroïne. Bovendien is ATS flexibeler te produceren dan heroïne – de laboratoria zijn kleiner, mobiel en moeilijker te detecteren. Daar komt bij dat

Routes drugsmokkel uit de Gouden Driehoek

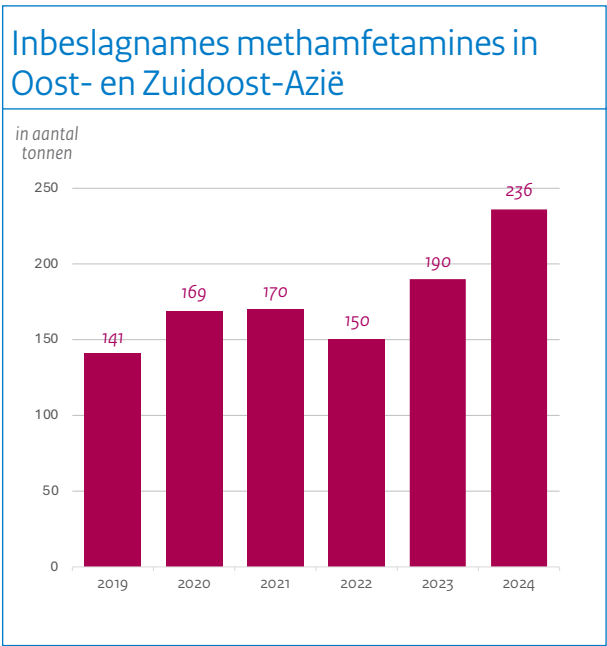
Kaart gebaseerd op aangeleverde informatie van HCSS

het voor producenten van ATS aantrekkelijk is dat de markt zo dichtbij ligt: China en ASEAN, met in het bijzonder Thailand en de Filipijnen, en met als opkomende markten Cambodja en Indonesië in de late jaren 1990 (Dupont, 1999). Rond het midden van de jaren 2000 schatte het UNODC – dat formeel niet gemachtigd is om in Myanmar actief te zijn (AFP, 2025a) – dat 50% van de mondiale ATS-productie plaatsvond in de Asia-Pacific regio – met name in zuidoostelijk China, oostelijk Myanmar,

en ook in landen en gebieden die een beperktere geschiedenis van illegale drugsproductie hebben, zoals de Filipijnen en Indonesië. In 2005 schatte het UNODC dat bijna 60% van de mondiale ATS-gebruikers zich bevond in de Asia-Pacific regio. Cannabis en cocaïne speelden in die tijd nog amper een rol in de regio – noch qua consumptie, noch qua handel of productie (Emmers, 2007).

Methamfetamine als dominante synthetische drug in Zuidoost-Azië

Methamfetamine blijft het ‘zorgenkindje’ in de regio als we het hebben over synthetische drugs. Jaar na jaar worden er grotere vondsten van methamfetamine gedaan in Zuidoost-Azië door wetshandhavers. Deze trend was gedurende de gehele jaren 2010 zichtbaar (Comolli & Rose, 2021). Gedurende de late jaren 2010 werd methamfetamine geproduceerd in zes van de tien ASEAN-landen (Sumpter & Franco, 2018). Het is duidelijk dat de productie van synthetische drugs in Zuidoost-Azië in de jaren 2020 stevig is gegroeid. Zo namen de autoriteiten in 2020 169 ton methamfetamine in beslag, een toename van 20% ten opzichte van 2019 (GI-TOC, z.d.). Een recordaantal van 236 ton methamfetamine werd in beslag genomen in geheel Zuidoost-Azië en Oost-Azië gedurende het jaar 2024. Dit vormde een flinke toename in verhouding tot het voorgaande jaar (2023): toen was het ‘nog maar’ 190 ton. Het zwaartepunt ligt hierbij duidelijk bij Zuidoost-Azië – waar 94% van de inbeslaggenomen methamfetamine vandaan kwam (UNODC, 2025b; GI-TOC, 2025b). Al met al lijkt methamfetamine binnen Zuidoost-Azië de meest gebruikte drug te zijn – met een sterke groei tussen de jaren 2013 en 2023 (UNODC, 2023b).

Bron: UNODC, 2025b

Rebellen patrouilleren rond een complex van een scamcentre in het Shunda Park-complex in Min Let Pan, een dorp in de staat Karen, Myanmar.

In 2023 was Myanmar de grootste opiumproducent en de grootste methamfetamineproducent ter wereld. De militaire coup d’etat (2021) alsmede de COVID-19 crisis hebben een belangrijke rol gespeeld in de verdere uitbreiding van drugsproductie aldaar. Anno 2023 zijn de belangrijkste afnemers van Myanmar’s drugs China, Taiwan, India en landen in Oceanië (Jasper, Krakow & Girardi, 2025). De methamfetaminemarkt in Zuidoost-Azië is groot en blijft groot. Er zijn geen duidelijke tekenen dat de toevoer van de drug uit Shan State is vermindert. De situatie in Myanmar heeft bovendien grote impact op alle landen in de bredere regio – dus niet slechts op Zuidoost-Azië, maar ook op landen in Oost-Azië, Zuid-Azië en Oceanië. Georganiseerde criminele netwerken hanteren een supply-driven businessmodel, waarbij zij vooral inzetten op volumevermeerdering en kostenverlaging. Dit is mogelijk omdat zij toegang hebben tot de juiste chemicaliën en omdat zij in toenemende mate ‘non-controlled substances’ gebruiken om hun methamfetamine en de precursoren daarvan te produceren (UNODC, 2023b).

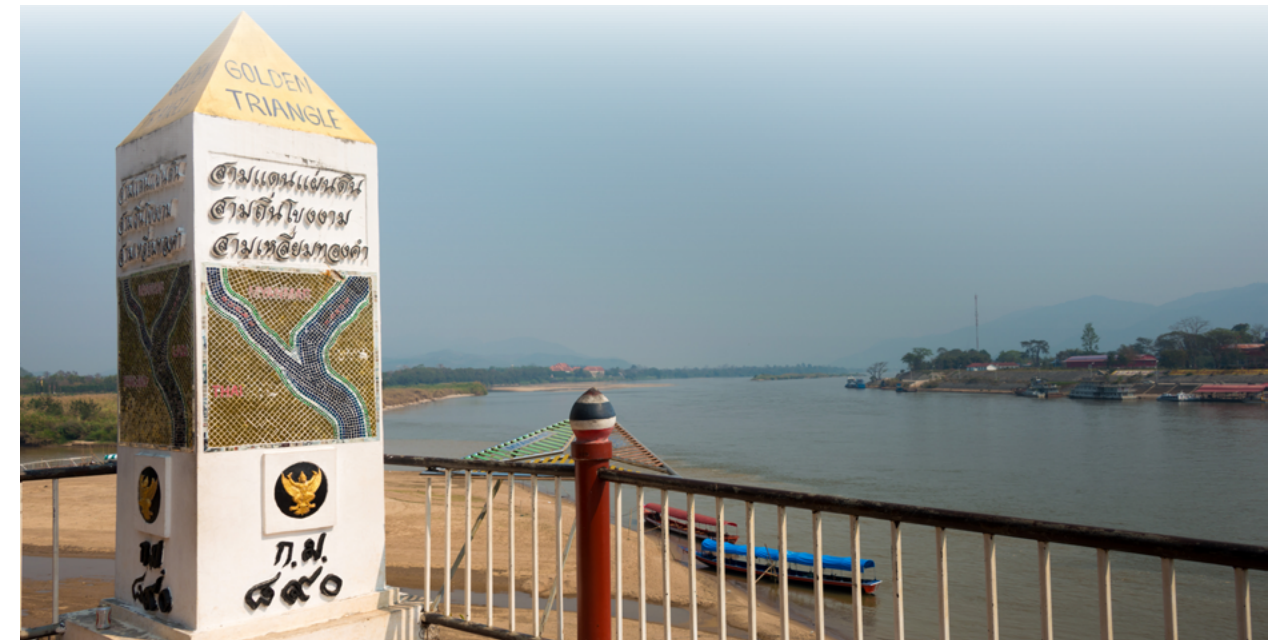
Shan State: gewapend conflict, territoriale fragmentatie en drugsproductie

De grote hoogtes die Zuidoost-Azië’s methamfetamine-industrie heeft bereikt in de laatste dertig jaar hangen samen met een aantal samenkomende factoren. Shan State is grotendeels niet onder beheersing van de centrale Birmese overheid. Shan State is momenteel een soort labyrint van vechten partijen: diverse warlords, drugsbaronnen, gewapende etnische milities en rebellengroepen van uiteenlopende pluimage. De meesten van hen zoeken autonomie van de centrale Birmese overheid – of gewoonweg een fiat om hun eigen (soms ronduit criminele) privileges in stand te kunnen blijven houden. Dit betekent ook dat de drugshandel en andere vormen van criminaliteit waarvan deze groepen profiteren, een doel op zich zijn geworden voor deze partijen (Berlinger, 2019). Het grootste gedeelte van de methamfetamine die wordt geproduceerd in Zuidoost-Azië is om deze

reden terug te traceren tot noordelijk Shan State. Meer in het bijzonder ligt de handel voor een groot deel in de handen van de United Wa State Army (UWSA) en haar politieke vleugel, de United Wa State Party (UWSP). Westerse landen hebben de Wa-rebellen vaak beschuldigd van het financieren van hun strijd tegen de centrale Birmese overheid via de opbrengsten van hun criminele activiteiten. Belangrijk om te benadrukken is dat dit vaak om informed guesses gaat – noordelijk Shan State is immers nauwelijks toegankelijk voor buitenstaanders (Berlinger, 2018). Wat in ieder geval een feit is, is dat de burgeroorlog en drugsproductie in Shan State ertoe hebben geleid dat drugs Laos, Cambodja en Thailand overspoelen (BBC, 2021).

Mekong rivier in Laos

Gouden driehoek punt in Thailand

Smokkelroutes, logistiek en regionale verspreiding van synthetische drugs

Synthetische drugs in Myanmar worden geproduceerd met zowel ‘controlled’ als ‘non-controlled’ chemicaliën die het land binnen worden gesmokkeld. Deze chemicaliën zijn afkomstig uit China, India, en in mindere mate uit Thailand en Vietnam, waar zij worden geproduceerd (UNODC, 2023b). Precursoren worden vaak naar Myanmar gebracht via de grensovergang tussen Ruili in Yunnan (China) en Muse in Myanmar. Synthetische drugs worden via diezelfde route ook weer terug gesmokkeld naar China (UNODC, 2023b). De R3A-snelweg vormde in de jaren 2010 een cruciale route voor de smokkel van drugs tussen verschillende landen in de regio. Deze snelweg strekt zich uit over 1.861 kilometer, van het district Chiang Khong in de Thaise provincie Chiang Rai tot aan de Chinese stad Kunming. Vooral het Laotiaanse traject van de R3A is kwetsbaar voor criminele activiteiten, aangezien er nauwelijks systematische controles plaatsvonden destijds (Laohong, 2015). China’s BRI in Noordelijk Zuidoost-Azië heeft niet alleen infrastructuur gebracht die gebruikt kan worden voor economische ontwikkeling, maar tegelijker-

tijd ook infrastructuur voor criminele activiteiten zoals drugshandel (Berlinger, 2018). Deze routes bestonden tot voor kort, maar doordat China recentelijk haar grenzen strenger en gericht is gaan bewaken, hebben deze routes aan belang ingeboet (UNODC, 2023b).

Ook zijn er prominente smokkelroutes die de grens oversteken van Myanmar naar Laos. Deze routes zijn recentelijk de meest prominente routes geworden. En dit heeft effecten op de rest van het vasteland van Zuidoost-Azië. In het geval van Laos, namelijk, vormt vooral de rivier de Mekong een structurele kwetsbaarheid: via deze rivier is het relatief makkelijk om drugs ook Thailand binnen te krijgen. Voor Thailand – een transitland voor synthetische drugs bij uitstek – maakt dit de controle

In het geval van Laos, vormt vooral de rivier de Mekong een structurele kwetsbaarheid

op drugs des te lastiger, aangezien deze praktisch gezien nagenoeg via de gehele grens tussen Laos en Thailand kunnen binnenkomen – daar de grens voor het overgrote deel door de rivier de Mekong wordt gevormd (UNODC, 2023b). Laos wordt dan ook steeds belangrijker in het transport van methamfetamine – en in toenemende mate ook in de ‘tableting’ van methamfetamine (UNODC, 2025b). Vanuit Shan State in Myanmar worden de synthetische drugs dus vooral via Laos uitgevoerd naar andere bestemmingen binnen Zuidoost-Azië. Maar ook (noordelijk) Laos zelf produceert in toenemende mate methamfetamine (UNODC, 2023b). Binnen Laos is Bokeo een essentiële regio voor het in- en uitsmokkelen van zowel drugs als precursoren, met als oorsprong en bestemming respectievelijk Shan State. Meer specifiek zijn het de gebieden in Myanmar die onder controle staan van de United Wa State Army (UWSA), de Myanmar National Alliance Army (MNAA), de National Democratic Alliance Army (NDAA) en hun bondgenoten die fungeren als knooppunten van waaruit drugs Shan State kunnen verlaten richting Laos,

en waar precursoren vanuit Laos kunnen worden ingevoerd (UNODC, 2023b). Vanuit Laos lopen de smokkelroutes vaak door naar Cambodja. De smokkel zelf gebeurt via criminele actoren met een Thais of Laotiaans paspoort die woonachtig zijn in Cambodja. In Cambodja worden de drugs opgeslagen in bewaarplaatsen in de hoofdstad van het land, Phnom Penh. Aan de zuidkust van Cambodja worden ze vervolgens overgeladen op kleine vissersboten. Deze brengen de lading verder naar grotere schepen, die de drugs naar bestemmingen overal ter wereld vervoeren – waarbij Taiwan de voornaamste eindbestemming vormt (UNODC, 2025b). De provincie Koh Kong in Cambodja geldt hierbij als een bekende hotspot voor de smokkel van methamfetamine (Comolli & Rose, 2021). Cambodja’s buurland, Vietnam, kent ook haar eigen smokkelpunten. Vinh, in noord-centraal Vietnam, is bijvoorbeeld een bekende hotspot voor zowel methamfetaminesmokkel als mensenhandel. Ook Ho Chi Minh-stad staat bekend om haar drugs-smokkel (Comolli & Rose, 2021).

Er zijn ook belangrijke routes bekend die Laos overslaan en direct de grens oversteken met westelijk Thailand (UNODC, 2023b). Thailand is een belangrijke doorvoerlocatie van crystal meth naar andere landen in Azië en Oceanië. De groothandelsprijs van crystal meth in Thailand hangt daarom vooral samen met de regionale markten, en niet zozeer met de interne Thaise markt (UNODC, 2023b). Maleisië en Sumatra – waar de methamfetamine via Thailand terecht komt – spelen een belangrijke rol in de smokkelroute richting Oceanië (Jasper, Krakow & Girardi, 2025). Dit omdat Maleisië, Indonesië en de Filipijnen moeilijk te controleren maritieme grenzen hebben – hetgeen deze landen structureel kwetsbaar maakt voor smokkel (Jasper, Krakow & Girardi, 2025) – en daarmee vormen deze landen ook nog eens belangrijke plaatsen voor de overslag van ketamine en ecstasy (beiden gedeeltelijk in Europa geproduceerd) naar Australië (Jasper, Krakow & Girardi, 2025). Thaise wetshandhavers signaleren gedurende de jaren 2020 een duidelijke toename van methamfetamine op de Thaise drugsmarkt. Deze methamfetamine wordt in Thailand vaak verkocht onder ‘merknamen’ als 999 en Y1. Men treft er regelmatig crystal meth en ketamine aan, die weliswaar geproduceerd worden in Shan State en Cambodja, maar in Chinese thee-verpakkingen het land worden binnengesmokkeld (UNODC, 2023b). Drugs worden gepopulariseerd

XTC-pillen in de vorm van Doraemon en Labubu
(ai-gegenereerd beeld)

door in te spelen op de populaire cultuur – bijvoorbeeld met drugs die de vorm hebben van populaire figuren (Doraemon) of ‘schattige’ gadgets (Labubu) (Natanri, 2025; Bangkok Post, 2025d).

Daarnaast wordt er crystal meth uit Myanmar en elders van het Maleisisch vasteland naar Sabah gesmokkeld, vanwaar het verder wordt getransporteerd naar Kalimantan (Indonesië) en Mindanao (de Filipijnen) (UNODC, 2025b). In Indonesië, Maleisië en de Filipijnen komt de meeste methamfetamine oorspronkelijk uit Shan State (UNODC, 2025b). Relatief kleinschalige productie van methamfetamine vindt men in landen als Indonesië, Maleisië en de Filipijnen. Toch zijn dit vooral doorvoerlanden. Ze hebben wel een geschiedenis van methamfetamineproductie, maar Shan State heeft ze inmiddels allemaal ingehaald qua volume. Ter illustratie: in de Filipijnen tonen de officiële cijfers dat in 2022 99% van de methamfetamine verpakt was in theezakken die hun oorsprong hadden in Shan State en noordelijk Laos (UNODC, 2023b). Dit terwijl de Filipijnen oorspronkelijk een lange geschiedenis van zelfstandige drugsproductie kennen. In de late jaren 1990 was ‘ice’ (methamfetaminehydrochloride) bijvoorbeeld al volop populair in de Filipijnen (Dupont, 1999). Ook in Maleisië, waar de markt voor crystal meth prominent is, komt de drug vooral uit Shan State en Bokeo (UNODC, 2023b).

Methamphetamine verpakt in theezakken
(ai-gegenereerd beeld)

Sinds de jaren 2020 bestaat in Indonesië ongeveer 80% van de geïmporteerde drugs uit zendingen in de vorm van theezakjes afkomstig uit Shan State en Bokeo, al bereiken synthetische drugs het land ook via West-Azië. Maleisië, Indonesië en de Filipijnen, zijnde grotendeels maritieme landen, krijgen hun drugs vooral binnen via boten. Grotere boten geven de drugs vaak door aan lokale vissers of speedboten, vanwaar de drugs vervolgens de respectievelijke landen bereiken. Eenmaal binnen worden deze drugs per auto naar warenhuizen gebracht, om van daaruit verder te worden verspreid (UNODC, 2023b; Antara News, 2023).

1.2.2. Staatszwakte, bestuurlijke capaciteit en de structurele context van drugsproductie in Zuidoost-Azië

De aanwezigheid van synthetische drugs in Zuidoost-Azië is niet enkel het gevolg van het falen van de Birmese overheid, die geen effectieve controle uitoefent over haar eigen grondgebied. Ook Laos draagt verantwoordelijkheid: daar is geen burgeroorlog, maar vooral de zwakte van de staat zelf vormt het probleem. Bovendien rust een groot deel van de verantwoordelijkheid op de buurlanden. Hun regeringen en rechtshandhavingsinstanties slagen er niet in de toevoer van chemicaliën naar Myanmar af te snijden – al moet erkend worden dat ze wél inspanningen leveren om dat te doen. Het fundamentele probleem is echter de traagheid en inefficiëntie van hun bureaucratische apparaten, gecombineerd met een chronisch tekort aan middelen en personeel (UNODC, 2023b).

De opkomst van ATS-productie wil echter niet zeggen dat de traditionele productie van heroïne in oost-Myanmar, noordelijk Thailand, noordelijk Laos en noordelijk Vietnam direct ophield te bestaan. Opiumcultivatie is relatief eenvoudig te meten omdat het zichtbaar is vanuit de lucht via de papervelden. In de late jaren 1990 werd geschat dat

Traditionele vissersboot Maleisië

twee derde van 's werelds opiumcultivatie – opium is het voorproduct van heroïne – plaatsvond in Zuidoost-Azië. Daarna begon de situatie te veranderen. Vanaf het einde van de jaren 1990 nam de opiumcultivatie in Thailand, Laos en Vietnam sterk af, terwijl zij in Myanmar bleef voortbestaan en later opnieuw toenam. Het is de Thaise overheid in de loop der jaren gelukt om de zichtbare opiumcultivatie in haar noordelijke provincies sterk terug te dringen. Economische ontwikkeling aldaar heeft een alternatief geboden voor de handel en productie van drugs. Ook Vietnam heeft hard opgetreden tegen opiumcultivatie. Midden jaren 2000 werd geschat dat zelfs Laos erin geslaagd was haar bestaande opiumcultivatie met 93% terug te brengen. Opiumcultivatie bleef bestaan in oost-Myanmar (Shan State). Het geografische zwaartepunt van opiumcultivatie begon echter wel te verschuiven van noordelijk Zuidoost-Azië naar Afghanistan. Dit hing niet slechts samen met het succesvol optreden tegen opiumcultivatie door de meeste Zuidoost-Aziatische landen, maar ook met de politieke situatie in Afghanistan zelf sinds de militaire interventie van de Verenigde Staten – gestart in oktober 2001 (Emmers, 2007).

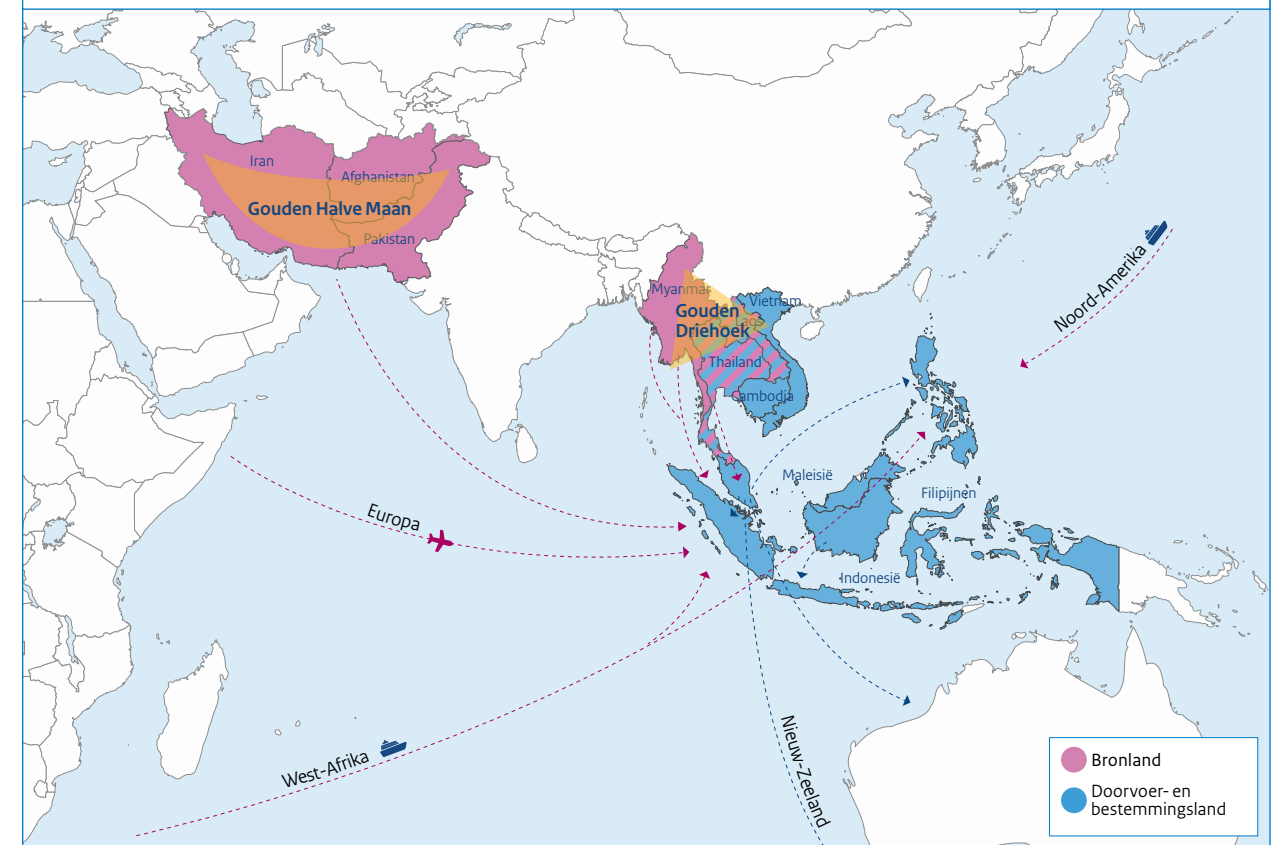
1.2.3. Nederland en Europa in de mondiale synthetische drugs-economie

De handel in drugs vormt een belangrijk onderdeel van de problematiek rondom TOC in verband met de relatie tussen de Europese Unie en de Zuid-oost-Aziatische landen. Nederland speelt hierin een sleutelrol. Dit omdat de goede infrastructuur van Nederland in velerlei opzichten ook door criminelen uitstekend benut kan worden, en omdat er in het Nederlandse criminele landschap simpelweg enorme bedragen omgaan – de Nederlandse criminele economie is immers van aanzienlijke omvang (Holligan, 2019). Synthetische drugs worden over en weer geschipperd tussen Nederland en Zuid-oost-Azië. Nederland zelf is namelijk ook één van 's werelds grootste leveranciers op het gebied van synthetische drugs. Zo'n 85% van de synthetische drugs die in Nederland zelf worden geproduceerd, zijn bestemd voor doorvoer naar elders – export-producten dus. Nederland is in de laatste decennia uitgegroeid tot één van de Europese centra van methamfetamineproductie. De prominente rol van Nederland in relatie tot de productie en export van synthetische drugs laat zich relatief eenvoudig verklaren: in Nederland beschikt men simpelweg over de juiste kennis en infrastructuur om synthetische drugs te produceren en te exporteren. Dit is wereldwijd bekend onder criminelen. Criminele netwerken in Azië leveren precursorchemicaliën – waaronder piperonyl methyl ketone en benzyl methyl ketone – aan Europa, terwijl MDMA grotendeels vanuit Nederland en België naar Zuidoost-Azië wordt geëxporteerd. Relevant voor de huidige studie is dat er signalen zijn die erop wijzen dat Vietnamese criminele netwerken inmiddels duidelijke spelers geworden zijn in de markt voor methamfetamine (GI-TOC, z.d.). Nederland produceert vooral synthetische drugs zoals MDMA, LSD, amfetamine, GHB en crystal meth – deze hadden in 2017 een gezamenlijke straatwaarde van 18,9 miljard euro (Holligan, 2019). Ontwikkelingen in Zuidoost-Azië beïnvloedden het

Nederlandse criminele landschap. De hervatting van de burgeroorlog in Myanmar in 2021 zorgde bijvoorbeeld voor een groei in de productie van methamfetamine, waarbij Nederland in de ogen van criminele netwerken een interessant transitland werd vanwege zijn infrastructuur en zijn rol als toegangspoort tot de bredere Europese markt voor synthetische drugs. Met andere woorden: Nederland is een ideaal distributieland voor synthetische drugs die in (delen van) Myanmar worden geproduceerd. China geeft deze dynamiek ongewild een extra impuls vanwege de versterking van intercontinentale en intra-continentele infrastructuur (GI-TOC, z.d.).

Het is dan ook nuttig om de wisselwerking op het gebied van de productie en distributie van synthetische drugs tussen Nederland en Zuidoost-Azië kort onder de loep te nemen. Ketamine is een synthetische drug die deze wisselwerking goed illustreert. De ketaminemarkt is in Nederland recentelijk gegroeid. Het aantal ketaminegebruikers in Nederland is toegenomen van 80.000 (2018) naar 130.000 (2020) – een significante stijging. In 2024 gebruikte 1,2 procent van de volwassen bevolking van Nederland ketamine. Ketamine is in Nederland veel moeilijker te produceren dan in Zuidoost-Azië. Om deze reden speelt de import van deze drug een grote rol, en die import geschiedt veelal vanuit Azië. Vanuit Aziatische landen wordt ketamine naar Nederland gebracht, niet slechts voor de interne Nederlandse markt, maar ook omdat Nederland als transitpunt kan dienen voor de verdere distributie van deze drug binnen Europa (GI-TOC, z.d.; Vermeulen, van Mantgem, Chessa & Jansen, 2024; National Drug Monitor, z.d.). Dit komt doordat de markt voor ketamine ook elders binnen de Europese Unie groeit. Verder zijn er innovaties, die voor een distributieland als Nederland van belang zijn, zoals de ontwikkeling

Connecties Gouden Driehoek en Gouden Halve Maan

van 'pink cocaine' – een synthetische drug die vaak wordt geproduceerd uit ketamine en MDMA (Soudijn, 2024). De consolidatie van de illegale ketamineproductie is het werk van transnationale criminele netwerken in de Mekonglanden. Het gaat hier om drugssyndicaten – vooral uit Taiwan – die landen als Cambodja, Laos en Vietnam gebruiken als basis voor hun illegale zaken. Maar ook Shan State is wederom een productiehaard voor ketamine (UNODC, 2025b). Illegale ketamine, geproduceerd in Shan State, kan – net als in het geval van methamfetamine – herkend worden aan het feit dat het in theezakken wordt getransporteerd (UNODC, 2023b). De schaal van productie van ketamine is op diverse plekken in Zuidoost-Azië – bijvoorbeeld in Cambodja – ronduit als 'industriële' te beschrijven. De meeste ketamine die hier wordt geproduceerd

gaat naar China en Taiwan (UNODC, 2025b; UNODC, 2023b), en komt dus later indirect via de bovengenoemde, door het BRI gefaciliteerde, China-Nederland-lijn ook weer op de Nederlandse markt terecht. En wat krijgt Zuidoost-Azië terug? MDMA-varianten worden in Zuidoost-Azië vaak gebruikt als partydrug en worden vanuit Europa aangevoerd. De productie vindt veelal plaats in Nederland en België. Het transport naar Zuidoost-Azië loopt vooral via Nederland, België, Frankrijk en Duitsland. Indonesië en de Filipijnen behoren tot de belangrijkste afnemers van Europese MDMA. Ook heeft Maleisië zich in de laatste jaren ontwikkeld tot een belangrijke hub voor de doorvoer van in Europa geproduceerde ecstasy-pillen (GI-TOC, 2025b; UNODC, 2023b; Europol, 2025).

Innovaties

Criminele syndicaten in Zuidoost-Azië zijn continu bezig met innovatie. In de (nabije) toekomst kan dit nieuwe dreigingen op het gebied van synthetische drugs voor Nederland inhouden. Op dit moment, echter, blijven veel innovaties in Zuidoost-Azië een regionaal karakter houden, en zijn er geen duidelijke signalen van uitbreiding naar de Nederlandse drugsmarkt. Zo zijn er veel gevallen van nieuwe synthetische drugs gedocumenteerd met een regionaal karakter. Neem bijvoorbeeld het zogeheten ‘happy water’ – een drug die in China is ontstaan, maar daarna razend populair werd in Zuidoost-Azië, en dan vooral in Thailand. Anders dan de naam doet vermoeden, gaat het bij ‘happy water’ niet om water, maar om een poeder, verkrijgbaar in diverse kleurtjes en geurtjes. Dit ‘happy water’ wordt in Thailand vaak illegaal online te koop aangeboden via social media of verkocht tijdens evenementen. Analyses van in beslag genomen ‘happy water’ wijzen uit dat het vaak bestaat uit combinaties van MDMA, methamfetamine, ketamine, cafeïne, heroïne, nimetazepam en diazepam – al heeft ‘happy water’ in ieder land weer een specifieke samenstelling. Veel van dit ‘happy water’ wordt geproduceerd in Tachileik in Shan State (UNODC, 2023b; UNODC, 2025b). Ook in Indonesië wordt ‘happy water’ geproduceerd (Antara News, 2025a). Andere nieuwe en regionale synthetische drugs zijn ‘k-powered milk’ en ‘party lollipops’ – vaak eveneens samengesteld uit substanties als MDMA, methamfetamine en ketamine (UNODC, 2025b). De kans bestaat dat dit soort innovaties vroeg of laat naar de Europese Unie overwaaien en nieuwe dreigingen zullen vormen. Gelukkig zit de Nederlandse overheid op dit gebied niet stil. De Nederlandse overheid heeft het recentelijk moeilijker gemaakt voor designerdrugs om de Nederlandse markt te bereiken. Dit dankzij wetgeving die op 1 juli 2025 in werking trad. Deze wetgeving werkt als volgt: bepaalde chemische stoffen worden verboden, met name de stoffen die worden gebruikt om nieuwe soorten designerdrugs te produceren (Kraniotis, 2025).

1.3. Niet-synthetische drugs

Zoals hierboven al beschreven, is dé grote historische omslag in nodale stromen rondom drugs in de relatie tussen Europa en Zuidoost-Azië te vinden in de jaren 1990, waarin Zuidoost-Azië qua criminogeen profiel verschoof van een regio die bijna exclusief op de productie van drugs gericht was naar een regio die ook significant consumeerde. Neem bijvoorbeeld de casus van heroïne. Waar (delen van) Latijns-Amerika dominant is in de productie van cocaïne, kan men stellen dat (delen van) Azië dominant is in de productie van heroïne. Deze stelling gaat zeker op voor de Gouden Driehoek, waar de opiumproductie in de late jaren negentig goed was voor 65% van alle illegale opium wereldwijd. De Gouden Driehoek was dan ook een prominent centrum van heroïneproductie – een industrie die in de late jaren negentig een waarde had van ten minste 160 miljard Amerikaanse dollars per jaar (Dupont, 1999). Ook twintig jaar later – in de late jaren 2010 – bleef de Gouden Driehoek’s werelds tweede producent van opium, al viel een aanzienlijk deel van de opiumproductie onder controle van verschillende gewapende etnische milities en aanverwante criminele netwerken in Shan State. (Sumpter & Franco, 2018). Waar heroïne vóór de jaren 1990 vaak voor Noord-Amerikaanse en (West-)Europese markten werd geproduceerd in noordelijk Thailand, noordelijk Laos en noordelijk Myanmar (McCoy, Read & Adams, 1972), bleek in de jaren 1990 dat mondiaal twee derde van de heroïneconsumenten zich nu in Azië bevonden. In de late jaren 1990 werd het aantal verslaafden aan heroïne in Thailand geschat op 500.000, in Myanmar op 400.000 à 500.000, in Maleisië op 160.000 en zelfs in communistisch Vietnam op minstens 200.000 (Dupont, 1999).

1.3.1. Papaver, opium en heroïne

Er gaat een lange geschiedenis schuil achter de opium- en heroïneproductie in Zuidoost-Azië. Het is een verhaal dat vooral in de late negentiende eeuw begint (McCoy, Read & Adams, 1972). Opiumcultivatie breidde zich aanzienlijk uit tijdens de late jaren 1980 en de vroege jaren 1990, waarna zij in het midden van de jaren 1990 stabiliseerde. In 1988 produceerde Myanmar 1.280 ton opium. In 1996 was de opiumproductie al meer dan verdubbeld tot 2.560 ton, terwijl de mondiale opiumproductie wereldwijd een totaal van 4.000 ton bedroeg. De geschatte 197 ton heroïne die in 1997 in de Gouden Driehoek werd geproduceerd, was voldoende om de Amerikaanse heroïnemarkt meerdere keren volledig te voorzien van de benodigde hoeveelheid (Dupont, 1999).

Een belangrijke reden dat de heroïneproductie in Birma gedurende de jaren 1990 zo hoog bleef, is te vinden in de nasleep van de historische overgave van de Burmese Communist Party. De partij gaf zich weliswaar over, maar niet in zijn geheel, aangezien vele etnische milities na de overgave actief bleven. Sterker nog: de overgave leidde ertoe dat het etnische Birmese element uit de partij werd verwijderd. In ruil voor de belofte dat er geen aanvallen op overheidstroepen zouden plaatsvinden en dat gewapende milities geen invallen zouden doen in door de overheid gecontroleerde gebieden, gaf de Birmese militaire overheid voormalige rebellen de vrijheid om zich te wijden aan eigen economische activiteiten, waaronder drugssmokkel. De Birmese overheid tolereerde de opiumteelt en de bijbehorende drugshandel als instrument om controle uit te oefenen over de onrustige etnische groepen in de hooglanden (Dupont, 1999).

i Box 1.1. Historische excursie: het begin van de grootschalige drugsproductie in de Gouden Driehoek

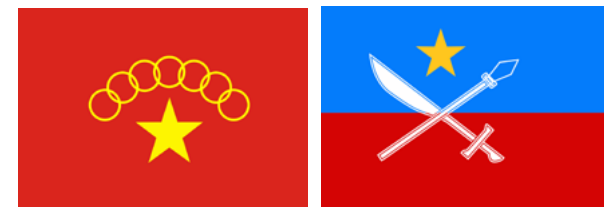

De eerste grootschalige commerciële papavercultivatie – de facto opiumproductie – in de Gouden Driehoek (oostelijk Myanmar, noordelijk Thailand, noordelijk Laos) vond plaats onder leiding van de restanten van de Chinese Kuomintang. Nadat de Volksrepubliek China was uitgeroepen (1949), vluchtten de restanten van de Kuomintang naar diverse delen van Oost- en Zuidoost-Azië – waaronder de regio's behorende tot de Gouden Driehoek. Het was niet zo dat de Kuomintang kwam met het doel om opium en heroïne met een crimineel oogmerk te exploiteren. Veeleer was de productie en handel in heroïne een belangrijk element in hun overlevingsstrategie in ballingschap.

Geleidelijk verschoof deze overlevingsstrategie echter naar een sterkere nadruk op het maken van winsten en de ontwikkeling van expliciet criminele modi operandi. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat de Kuomintang banden aanknoopte met allerlei Chinese triades in Hongkong, Macau, Thailand, Maleisië, Taiwan en later zelfs weer in China zelf.

Binnen de modus operandi van de Kuomintang dienden deze triades als distributeurs en als ingang met betrekking tot ondergrondse financiële netwerken. Tegelijkertijd legde de Kuomintang ook banden aan met Myanmar's vele etnische minderheden in het oosten, om de opium benodigd voor de productie van heroïne daadwerkelijk in handen te krijgen. Voor deze etnische groepen zat hier een belangrijk voordeel aan vast: de opbrengsten van de opiumproductie en het daaruit vervaardigde heroïne konden worden ingezet om hun haast continue oorlog tegen de Birmese overheid te financieren.

Het leeuwendeel van de geproduceerde heroïne die geproduceerd was in de Gouden Driehoek was uiteindelijk bestemd voor markten in Noord-Amerika en West-Europa (Dupont, 1999). Tussen de jaren 1970 en 1990 groeiden diverse etnische groepen in oostelijk Myanmar zo uit tot specialistische producenten van opium en heroïne (Berlinger, 2019).

Vlaggen van de Myanmar National Democratic Alliance Army (MNDAA) links en United Wa State Army (UWSA) rechts

De strijd tegen opium – meer hierover volgt in het deel 'Personen' – blijkt een taaie te zijn. Neem bijvoorbeeld de situatie in oostelijk Myanmar. Hier hebben meerdere etnische milities de cultivatie van opium in de ban gedaan. Zo vaardigden de MNDAA (2002) en de UWSA (2005) een verbod uit op opiumcultivatie in de regio's onder hun controle. Echter, structurele factoren maken het praktisch onmogelijk voor oostelijk Myanmar en noordelijk Laos om zich niet bezig te houden met de lucratieve productie en handel in drugs, eenvoudigweg omdat er niet

er zijn niet veel economische alternatieven in de regio om inkomsten mee te genereren

veel economische alternatieven zijn in de regio om inkomsten mee te genereren.

Traditionele winstgevende culturen, zoals bijvoorbeeld de rubberteelt of zelfs de exploitatie van teakbossen, worden steeds minder lucratief, daar deze goederen op de wereldmarkt steeds minder opleveren. Dit zien we duidelijk terug in de cijfers: ondanks de twee eerdergenoemde verboden op opiumcultivatie was het in 2010 alweer zo dat de opiumcultivatie met 76% was toegenomen in één jaar – hetgeen Myanmar's aandeel in de opiumproductie op de wereldmarkt vergrootte van 5% (2009) naar 16% (2010) (Meehan, 2011).

Opiumcultivatie blijkt dus een moeilijk tembaar beest te zijn voor (lokale) overheden. Echter, als we kijken naar ernst en dreiging, dan gaat het uiteindelijk vooral om de strijd tegen heroïneproductie. Heroïne is een halfsynthetische drug. Zij wordt gemaakt door morfine te extraheren uit ruwe opium (afkomstig van de papaverplant). De morfine wordt vervolgens chemisch bewerkt, waarna het eindproduct heroïne ontstaat. Hierna wordt de heroïne versneden, zodat zij verkocht kan worden op de drugsmarkt (Boerman, Grapendaal, Nieuwenhuis & Stoffers, 2012). De productie van heroïne is afhankelijk van de chemische precursor acetic anhydride, die zelf wordt geproduceerd in India en China. Binnen Zuidoost-Azië heeft Thailand historisch een rol als transitland, terwijl tegenwoordig Cambodja de sleutelrol als doorvoerland inneemt. Na metamfetamine is heroïne in Zuidoost-Azië de meest gesmokkelde drug. In de vroege jaren 2020 was de Gouden Driehoek verantwoordelijk voor één-derde van de mondiale opiumproductie. Van die één-derde komt op haar beurt weer het meeste uit Myanmar (Comolli & Rose, 2021), en binnen Myanmar komt dan weer 90% hiervan uit Shan State. Sinds de jaren 1990 is de drugshandel van Myanmar gestaag in volume toegenomen. Hoewel Myanmar cijfermatig vaak achterliep op 's werelds hoofdproducent – Afghanistan – stond het vaak wel consequent op de tweede plaats wat betreft opiumproductie (Meehan, 2011).

Voorbeeld van de chemische precursor acetic anhydride

Agenten van de Afghan National Police ontdekten, samen met Amerikaanse Special Operations soldaten, partijen opium tijdens een afzet- en doorzoekingsoperatie van een Taliban-schuilhuis, verzamelcentrum en traumacentrum in het dorp Babaji. (2009) Foto: Sean K. Harp, U.S. Army / Public Domain

1.3.2. Cannabis

Cannabis is een andere drug die zowel in Zuid-oost-Azië als in Nederland een belangrijke rol speelt. Een relatief recente ontwikkeling (2022), die repercussies kan hebben op het Nederlandse criminele landschap, is de legalisering van cannabis in Thailand. Zowel intern als in de regio wordt dit als een dreiging beschouwd. Nu, drie jaar nadat Thailand – als eerste Aziatische land – cannabis legaliseerde, trekken vele experts aan de bel. Zij stellen dat er te weinig is nagedacht over de maatschappelijke impact van cannabis op de Thaise samenleving. Het blijkt dat Thaise jongeren sinds de legalisering steeds meer cannabis zijn gaan gebruiken – het gebruik onder 18- en 19-jarigen steeg van 0,9% in 2019 naar 9,7% in 2022. Er is sprake van een wildgroei aan cannabiswinkels en coffeeshops in Thailand; inmiddels zijn er bijna 18.000 licenties uitgegeven. Daarnaast zijn er ook vele etablissementen die simpelweg illegaal opereren (Yonpam, 2025).

Cannabiswinkel in Bangkok, Thailand

Ondanks deze cijfers is het belangrijk te benadrukken dat de heroïne die in de Europese Unie terecht komt grotendeels uit Afghanistan afkomstig is – en dit ondanks het verbod op opiumcultivatatie aldaar sinds medio 2022 door de Taliban (Vermeulen, van Mantgem, Chessa & Jansen, 2024). Nadat de Taliban in augustus 2021 de macht grepen, verboden zij de papavercultivatatie, de opiumhandel en de export van papaverzaden (decreet uit april 2022). Dit leidde tot een mondiale stijging van de opumprijzen. In de praktijk zijn de Taliban echter inconsistent geweest in de handhaving van dit decreet – mede

vanwege het profijtelijke karakter van de opium business (GI-TOC, 2023). Het merendeel van de heroïne die in de Europese Unie in de jaren 2000 en in de vroege jaren 2010 werd geconsumeerd, werd eveneens geproduceerd in Afghanistan. Ook enkele Centraal-Aziatische landen leverden in die periode heroïne aan de Europese drugsmarkt (Siegel-Rozenblit, 2011). Heroïne die wél uit Zuidoost-Azië komt en als eindbestemming de Europese Unie heeft, wordt soms via de Filipijnen vervoerd (Dupont, 1999).

Recentelijk is de centrale rol van Nederland verminderd, met cannabisimport uit vele andere landen – waaronder potentieel Thailand en wellicht in de toekomst ook andere Zuidoost-Aziatische landen, zoals Indonesië, waar er omvangrijke illegale cannabisproductie is die de Europese markt voor cannabis bedienen.

Traditioneel speelt Nederland een centrale rol in de cannabismarkt van de Europese Unie. Recentelijk is deze rol verminderd, met cannabisimport uit vele andere landen – waaronder potentieel Thailand en wellicht in de toekomst ook andere Zuidoost-Aziatische landen, zoals Indonesië, waar er omvangrijke illegale cannabisproductie is (Antara News, 2020) – die de Europese markt voor cannabis bedienen. Dit betekent niet dat Nederland haar centrale positie kwijtraakt: de productie mag in relatieve zin dan wel afnemen, maar als distributeur blijft Nederland een bovengemiddeld belangrijke rol spelen op de Europese cannabismarkt (Soudijn, 2024).

De Nederlandse cannabismarkt functioneert op allerlei wijzen in samenspel met de bredere mondiale context. Jaarlijks bezoeken drugstoeristen Nederland. Nederlandse actoren zijn vaak betrokken bij de teelt van cannabis buiten de Nederlandse landsgrenzen – meestal binnen de Europese Unie. In de teelt van cannabis binnen Nederland spelen buitenlanders eveneens een grote rol. Relevant voor de huidige studie is de prominente rol van Vietnamese criminele actoren (Schoenmakers, Bremmers & van Wijk, 2012).

Deze Vietnamese actoren vervullen zowel de rol van facilitator van de cannabisteelt als die van (gedwongen) arbeider bij de cultivatie van hennep. De arbeid die wordt ingezet om de hennep teelt te verzorgen, wordt vaak geleverd door Vietnamese slachtoffers van mensenhandel (zoals hierboven al besproken) die via Nederland op weg zijn naar het Verenigd Koninkrijk. Hun schuld aan de mensen-smokkelaars wordt gebruikt als pressiemiddel om hen te dwingen illegale arbeid te verrichten op hennepplantages in Nederland. Soms gaat het ook om Vietnamese met gotschulden (Schoenmakers, Bremmers & van Wijk, 2012; Huibers, 2019; RTV Drenthe, 2022). Belangrijk om hierbij op te merken is echter dat Vietnamese arbeid en Vietnamese

criminele actoren zich niet bezighouden met alle sectoren van de cannabisproductie en -distributie. Het is vooral de markt rond marihuana (dus niet hasj) die door de Vietnamezen wordt beheerst – al is dit geen exclusief Vietnamees territorium (GI-TOC, z.d.). Vietnamese hennepplantages bevinden zich vaak in woningen (zowel koop- als huurwoningen) (Schoenmakers, Bremmers & van Wijk, 2012), en vaak in steden met een grotere Vietnamese gemeenschap, zoals Helmond, Purmerend en Almere (Schoenmakers, Bremmers & van Wijk, 2012).

Vietnamese hennepplantages bevinden zich vaak in woningen (zowel koop- als huurwoningen), en vaak in steden met een grotere Vietnamese gemeenschap, zoals Helmond, Purmerend en Almere

1.4. Overige illegale nodale stromen

1.4.1. Vapes

Vaping bevond zich lange tijd in een grijs gebied wat betreft criminaliteit. Recentelijk zien we echter duidelijk dat vaping in ongenade begint te vallen bij de overheden van Zuidoost-Azië. Zo heeft Thailand het bezit van e-sigaretten verder strafbaar gesteld – geclassificeerd als smokkel, terwijl ze voorheen ‘gewoon’ illegaal waren. Eenieder die zo’n e-sigaret bezit, riskeert tot vijf jaar gevangenisstraf. Dit criminaliseert de facto dus zelfs het gebruik van dergelijke sigaretten. Het effect van deze maatregel door de Thaise overheid lijkt aanzienlijk: twee maanden nadat deze wetgeving van kracht werd, daalde het aantal e-sigaretgebruikers met meer dan tachtig procent (Bangkok Post, 2025e).

Het grote probleem rond vaping is dat, hoewel het oorspronkelijk als alternatief voor tabak was bedoeld, duidelijk is dat e-sigaretten meer dan alleen nicotine bevatten. Zo worden er ook regelmatig cannabinoïden, etomidate, ketamine, methamfetamine en NPS in vapes aangetroffen (UNODC, 2025b). Wettelijke reguleringen rond NPS hebben geleid tot de opkomst van farmaceutische producten (etomidate en parallelle varianten) als substituuat, die vervolgens worden gebruikt voor niet-medische doeleinden – vooral om in vapes te verwerken (UNODC, 2025b).

Cannabinoïden vormen een ander, doch gerelateerd, probleem in zowel Zuidoost-Azië als in Nederland. Deze cannabinoïden worden al dan niet via de vape geconsumeerd en worden geproduceerd in landen als China en India. Het woord cannabinoïde wekt het (foutieve) idee dat het gaat om een cannabisgerelateerd product, maar niets is minder waar: het betreft synthetische varianten van cannabis – een designerdrug dus. Ook in Nederland was dit tot voor kort (1 juli 2025; invoering van Lijst IA) een groot probleem, aangezien vele THC-varianten en cannabinoïden een eigen chemische samenstelling hebben en daarmee niet onder de Opiumwet vielen (Soudijn, 2024; Vermeulen, van Mantgem, Chessa & Jansen, 2024; UNODC, 2025b; Verslavingshulp Nederland, 2024). Met de recente wetswijziging is de situatie voor criminelen veel complexer geworden en hebben zij minder wettelijke speelruimte dan vóór 1 juli 2025.

1.4.2. Namaakgoederen

Naast vapes vormen namaakproducten en gesmokkelde goederen een blijvend probleem dat samenhangt met de relaties tussen Nederland, de Europese Unie als geheel en diverse Zuidoost-Aziatische landen. Het gaat hierbij om een breed scala aan illegale goederen en namaakgoederen. Onder illegale goederen vallen sigaretten, bepaald pornografisch materiaal, gestolen antiek en gestolen religieuze parafernalia (Tagliacozzo, 2001). Bij namaakgoederen denkt men bijvoorbeeld aan nagemaakte tasjes, kleding en schoenen die worden geassocieerd met bepaalde merken of designers. Het gaat hierbij om inbreuk op het auteursrecht en merkrecht. De nabijheid van China – 's werelds grootste producent van namaakgoederen – pakt ongunstig uit voor Zuidoost-Azië. Daarnaast produceren ook Thailand en Maleisië zelf luxe namaakproducten (GI-TOC, 2023). Vietnam wordt door de Verenigde Staten vaak beschuldigd een 'hub' voor namaakgoederen te zijn. Maar sinds Donald Trump Vietnam heeft gedreigd met 46% tarieven, is de Vietnamese overheid zelf een grote campagne tegen namaakgoederen gestart (AFP, 2025b).

De handel in nepmerken is een specialiteit van Chinese en Vietnamese criminele netwerken. China geldt als het belangrijkste herkomstland van nepgoederen die bestemd zijn voor de EU. Chinese groepen houden zich daarnaast ook frequent bezig met de smokkel van sigaretten, vooral naar de Scandinavische landen, Duitsland, Spanje, het Verenigd

Koninkrijk en Ierland. In januari 2010 onderschepte de Franse politie 8,5 miljoen Marlboro-sigaretten in een Chinese container in Le Havre tijdens operatie Beehive. De georganiseerde verkoop van onbelaste sigaretten in Duitsland wordt gedomineerd door Vietnamese criminele netwerken – in het midden van de jaren 1990 stonden deze groepen bekend als de 'Vietnamese Cigarette Mafia'. Deze groepen maakten ook gebruik van extreem geweld, en er waren vaak gevechten tussen de verschillende Vietnamese gangs omdat zij onderling concurreerden op dezelfde markt (Siegel-Rozenblit, 2011).

Wellicht nog kwalijker qua ernst is de handel in namaakfarmaceutica. Zowel Singapore als Hongkong vormen belangrijke stapelmarkten voor deze producten. De namaakfarmaceutica zelf komen uit China, maar hebben onder meer de Europese Unie als bestemming (Comolli & Rose, 2021; GI-TOC, 2023). Ook Nederland ontwikkelt steeds meer een eigen markt voor namaakfarmaceutica. Deze producten komen het land binnen vanuit Singapore en Hongkong. De handel wordt gestimuleerd door de snelle groei van e-farmacies in Nederland en in de Europese Unie in bredere zin. Zulke e-farmacies verkopen vaak zowel legitieme medicijnen als namaakfarmaceutica. Beide zijn illegaal – ook de legitieme medicijnen – omdat zij zonder doktersrecept kunnen worden verkregen. Het aanpakken van zulke e-farmacies is lastig voor wetshandhavers in de Europese Unie, omdat zij vaak opereren vanuit China of elders (GI-TOC, z.d.).

1.4.3. Illegale wapenhandel

Wapenhandel speelt een prominente rol in Zuidoost-Azië vandaag de dag. De burgeroorlog in Myanmar speelt een grote rol als reden hierin. Zowel criminele actoren als gewapende etnische groeperingen in Myanmar zijn naarstig op zoek naar wapens. Er is dan ook een grote illegale markt voor wapens. Dit leidde ook tot de toenemende productie van wapens in Myanmar zelf. Zo worden er in Myanmar – veelal door statelijke actoren – wapens geproduceerd met onderdelen die uit Singapore, China, Japan, India, Rusland, Europa (met name Oostenrijk en Duitsland) en de Verenigde Staten komen. De productie van illegale vuurwapens in Myanmar wordt voornamelijk uitgevoerd door het Kachin Independence Army en het United Wa State Army. Criminele actoren en gewapende etnische groepen in Zuidoost-Azië krijgen hun wapens echter niet alleen van lokale bronnen, maar ook via smokkel met naburige landen. Zo vormen zowel Cambodja als Thailand belangrijke bronlanden van wapens naar Myanmar (Jasper, Krakow & Girardi, 2025).

In de jaren 2020 is wapenhandel in Zuidoost-Azië behoorlijk gediversifieerd. Waar vroeger vooral wapens uit de Vietnamoorlogen en de dekolonisatieoorlogen werden gebruikt, zijn er nu ware ondergrondse economieën van wapenhandel. Zo is er momenteel een duidelijke 'opswing' in de wapenhandel in Zuidoost-Azië: van een factor van 4,82 (2021) naar een factor van 5,23 (2023) op een schaal van 1–10. Vooral in Laos, Myanmar en Thailand worden veel wapens verhandeld. Wapenhandel blijft echter achter bij mensenhandel, synthetische drugshandel en drugsproductie, en bij milieucriminaliteit; daarom heeft het minder aandacht gekregen in de literatuur. De wapens die verhandeld worden, hebben een diverse herkomst. Sommige komen uit slecht bewaakte overheidsdepots, andere komen 'gewoon' van de markt, weer andere van individuele wapenproducenten. In Myanmar worden zelfs 3D-geprinte wapens gepro-

duceerd. Ook circuleren veel omgebouwde wapens – bijvoorbeeld luchtpistolen die zodanig zijn omgebouwd dat ze echte kogels kunnen afschieten. Dit soort wapens wordt gebruikt bij dodelijke schietpartijen, zoals het beruchte schietincident in Siam Paragon Mall (Bangkok, 2023).

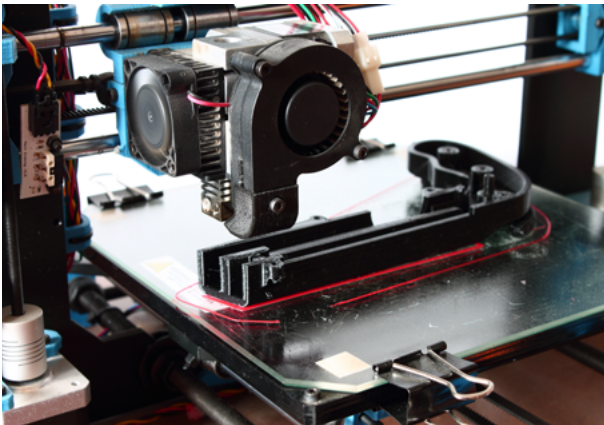

Schietpartij met aangepast alarmpistool in winkelcentrum Siam Paragon

Op 3 oktober 2023 om 16:10 uur vond er een massaschietpartij plaats in het Siam Paragon-winkelcentrum in Bangkok, de hoofdstad van Thailand. De vermoedelijke schutter, een 14-jarige mannelijke tiener, werd gearresteerd nadat hij zich aan de politie had overgegeven.

De tiener, die op een school vlak bij het winkelcentrum zat, was gewapend met een aangepast alarmpistool. Daarmee schoot hij een Birmese werknemer en een Chinese toerist dodelijk neer en verwondde hij vijf anderen.

Een Thaise vrouw bezweek op 13 oktober 2023 aan haar verwondingen, waarmee zij het derde dodelijke slachtoffer van dit incident werd.

3d geprint pistool

Veel wapens, net als bij andere vormen van criminaliteit, worden via platforms op het internet (e-commerce, social media) verhandeld. Deze online platforms faciliteren bovendien grensoverschrijpende wapenhandel, in het bijzonder tussen Thailand, Laos en Vietnam. Online wordt ook de know-how verhandeld met betrekking tot de wijze waarop wapens worden vervaardigd, alsook met betrekking tot methoden om het bestaan van illegale wapens te verhullen. De wapenhandel heeft ondermijnende effecten: gewapende conflicten worden erdoor gevoed, man-vrouw-geweld wordt versterkt en zelfs politiek geweld is een reëel risico. Verhandelde wapens versterken criminele actoren, zoals maffia-achtige groepen, jeugdbendes, extremistische groeperingen, terroristische organisaties en gewapende clans of etnische milities. Ook bevordert een actieve wapenhandel corruptie (GI-TOC, 2025c).

De handel in illegale wapens is sterk toegenomen sinds het conflict in Myanmar na de coup van 2021. Dit komt doordat rebellen wapens stelen van Birmese staatslegers, maar ook doordat er wapens worden geproduceerd en omdat er wapens weglekken uit staatsdepots in Cambodja, India en Thailand. Ook rebellen in Indonesisch Papoea, sinds het conflict daar in 2021 is verhevigd, kopen wapens van de rebellen in Mindanao, in de zuidelijke Filipijnen. Hier speelt ook milieucriminaliteit een rol: zo kwam in juni 2024 aan het

licht dat Papoearebellen bedreigde Indonesische vogels inruilden voor wapens uit de Filipijnen. De islamitische rebellen in de zuidelijke Filipijnen zijn op hun beurt gelieerd aan zowel Islamitische Staat als aan de internationale drugshandel. Ook scams en drugshandel financieren de wapenhandel in Myanmar. Daarnaast speelt corruptie op hoog niveau een belangrijke rol in het faciliteren van de wapenhandel. In Zuidoost-Azië zijn statelijke actoren vaak nauw betrokken bij criminele activiteiten. In 2023 namen statelijke actoren of actoren die sterk met de staat worden geassocieerd zelfs de tweede plaats in op het gebied van criminele actoren, met een score van 6,23 (op een schaal van tien). Ook overheden zelf faciliteren dit fenomeen. Neem bijvoorbeeld Thailand, waar een overheidsprogramma ambtenaren toestaat wapens tegen sterke korting te kopen. Dit programma wordt echter vaak misbruikt door hooggeplaatste ambtenaren, die de wapens doorverkopen aan kopers in andere Zuidoost-Aziatische landen op het vasteland. Ook Cambodjaanse politieke en militaire elites worden gedacht belangrijke betrokkenen te zijn in de regionale wapenhandel. Verder oefende bijvoorbeeld ook president Rodrigo Duterte (Filipijnen) zijn invloed uit op de wet om de wapenwetgeving in zijn land te versoepelen. Zo kon zijn familie een arsenaal van honderden wapens opbouwen om rivalen te intimideren (GI-TOC, 2025c).

1.4.4. Milieucriminaliteit: illegale handel in natuurlijke producten

Regionaal overzicht: schaal, routes en marktdynamiek

De handel in illegale natuurproducten (van dierlijke of plantaardige oorsprong, of in de vorm van houtsoorten) is eveneens een welbekend en zorgwekkend fenomeen binnen de Zuidoost-Aziatische en globale context. Deze vormen van criminaliteit, met name de handel in illegale dierlijke producten, vormt een hypothetische, doch serieuze, bedreiging voor Nederland. Zo kunnen illegaal verhandelde dieren bijvoorbeeld ziekten overdragen – hetgeen kan leiden tot nieuwe pandemieën (Jasper, Krakow & Girardi, 2025).

Zo kunnen illegaal verhandelde dieren bijvoorbeeld ziekten overdragen – hetgeen kan leiden tot nieuwe pandemieën

Kijken we naar de laatste dertig jaar, dan is het duidelijk dat de illegale handel in natuurlijke producten sinds 2001 sterk onder de aandacht is

gekomen bij burgers, ngo's en overheden. Tijgers zijn inmiddels door stroperij gereduceerd tot de status van 'bijna uitgestorven' (Tagliacozzo, 2001). Illegale houtkap, illegale mijnbouw en de handel in illegale dierlijke producten is in Myanmar en Laos wijdverbreid. Een deel van deze illegale producten, met name uit de illegale houtkap verkregen, eindigt op de Europese markt (Jasper, Krakow & Girardi, 2025). In Myanmar is de illegale mijnbouw een prominent bijeffect van de burgeroorlog geworden. Het gaat dan met name om de illegale winning van aardmetalen en jade in Kachin State. Ook in Laos opereren sommige bedrijven in de mijnbouw zonder vergunning – dit zijn dan met name Chinese bedrijven (Jasper, Krakow & Girardi, 2025). Ook de illegale zandwinning speelt een prominente rol in de Mekonglanden (Jasper, Krakow & Girardi, 2025). Naar schatting loopt 25% van de mondiale illegale handel in natuurlijke producten via Zuidoost-Azië. Doordat China de handel in zulke producten strenger aanpakt, worden Chinese criminelen 'gedwongen' hun

Ontbossing tropisch regenwoud Maleisië

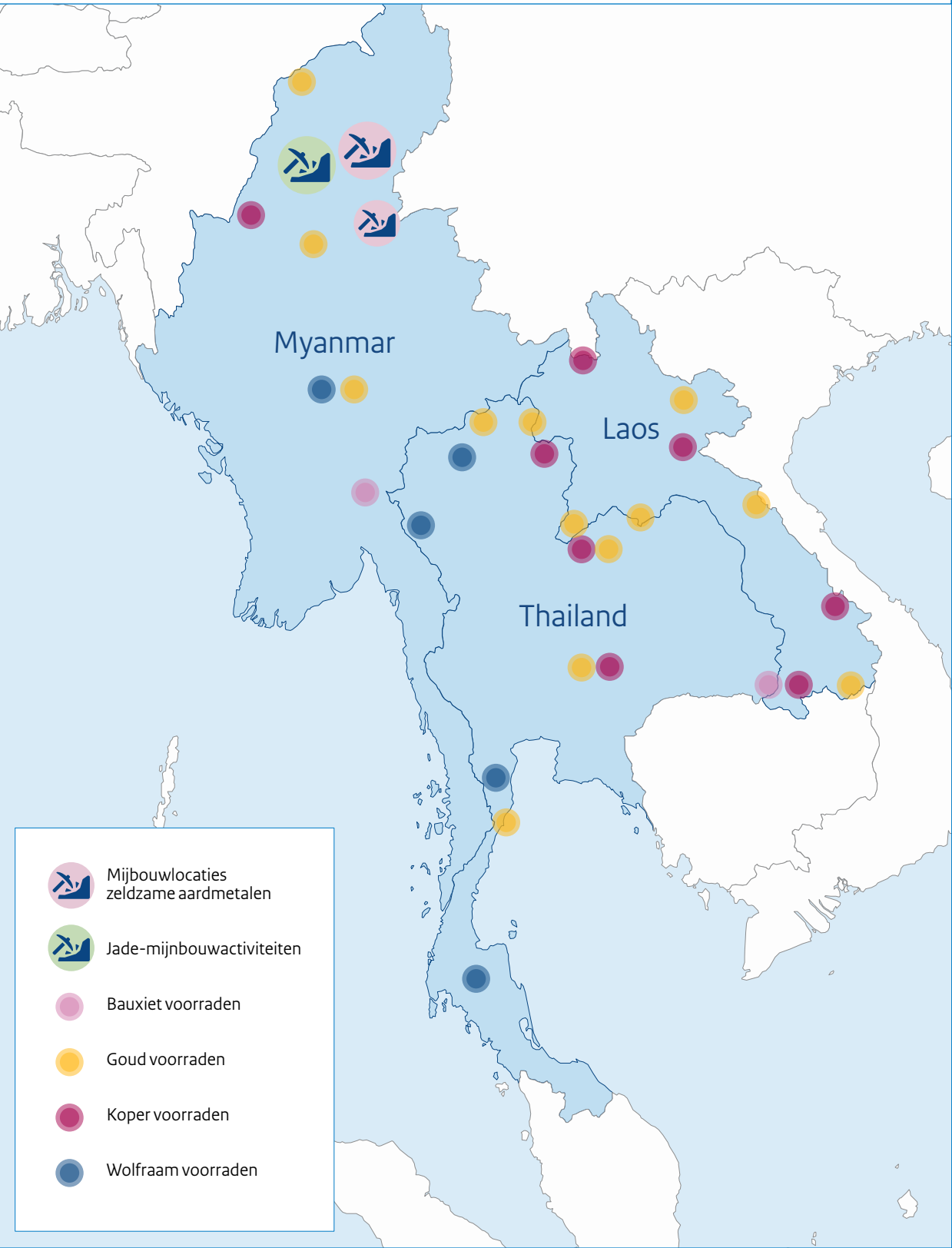
activiteiten te verleggen naar Zuidoost-Azië als toevoerregio. Zuidoost-Azië fungeert daarbij tegelijk als bron, hub én bestemming voor een breed scala aan gesmokkelde natuurlijke producten – zoals ivoor, neushoornhoorns, schubdieren, reptielen, tijgers en zangvogels. Vanwege haar gunstige ligging nabij China (en Japan) is Vietnam uitgegroeid tot het meest prominente land in Zuidoost-Azië dat zich bezighoudt met de illegale handel in natuurlijke producten. Een groot deel van de smokkel vindt plaats via de haven en de luchthaven van Hai Phong (Comolli & Rose, 2021). China en Vietnam vormen beiden belangrijke bestemmingen voor illegale dierlijke producten uit Afrika – men denke aan ivoor, neushoornhoorns en schubdieren. Vietnam produceert ook zelf illegale dierlijke producten, zoals berengal. Hetzelfde geldt voor Cambodja (Jasper, Krakow & Girardi, 2025). Ook Myanmar speelt sinds de politieke coup aldaar in 2021 een steeds prominentere rol in milieucriminaliteit (Kavi, 2025). Daarnaast is het ook zo dat er een omvangrijke illegale houtkap, illegale mijnbouw, illegale handel in dierlijke producten en handel in illegaal afval plaatsvindt in Maleisië, Indonesië en de Filipijnen. Het illegaal gepakte hout in Indonesië komt – vaak via Maleisië – bovendien ook voor een belangrijk deel in Europa terecht (Jasper, Krakow & Girardi, 2025). Tot slot fungeert Singapore ook als een belangrijk punt voor de handel in illegale natuurlijke producten uit het plantenrijk en uit het dierenrijk (Jasper, Krakow & Girardi, 2025), vooral als het gaat om natuurlijke producten die vanuit Afrika worden vervoerd naar andere Aziatische landen (Jasper, Krakow & Girardi, 2025).

Toestanden rondom milieucriminaliteit in Zuidoost-Azië zijn recent alleen nog maar verder verergerd. Zo rapporteerde de Environmental Investigation Agency in 2015 dat een aantal Laotiaanse Special Economic Zones uitgroeiden tot knooppunten voor de handel in illegale natuurlijke producten. Daarbij gaat het in het bijzonder om neushoornhoorns, olifantenivoor en tijgerhuiden (UNODC, 2024a). Dit fenomeen is niet alleen schadelijk voor het milieu, maar ook voor de economie van deze landen. Denk bijvoorbeeld aan de teloorgang van het ecotoerisme – een populaire vorm van toerisme onder de miljoenen Europeanen die Thailand jaarlijks bezoeken (Phak,

Het is met name de nabijheid van de enorme Chinese markt die de vraag naar illegale natuurlijke producten in Zuidoost-Azië aanjaagt.

2025). Het is met name de nabijheid van de enorme Chinese markt die de vraag naar illegale natuurlijke producten in Zuidoost-Azië aanjaagt. In China worden deze goederen verwerkt tot traditionele medicijnen. Daarvoor worden producten gebruikt zoals schubdieren, onderdelen van beren en tijgers, onderdelen van zeepaardjes, ejiao (ezellijm), neushoornhoorns en hoorns van de (Sumatraanse) berggeit. Ook dienen tijger- en berenvellen voor sommige Chinezen als decoratie, en iets soortgelijks geldt voor de klauwen van bepaalde dieren. Rijke Chinezen zijn daarnaast ook geïnteresseerd in het eten van tijger, schubdieren, beer, zeeoor (een type zeeslak) en haaienvinnen (GI-TOC, 2023).

Mijnbouw en reserves van zware aardmetalen in Myanmar, Thailand en Laos

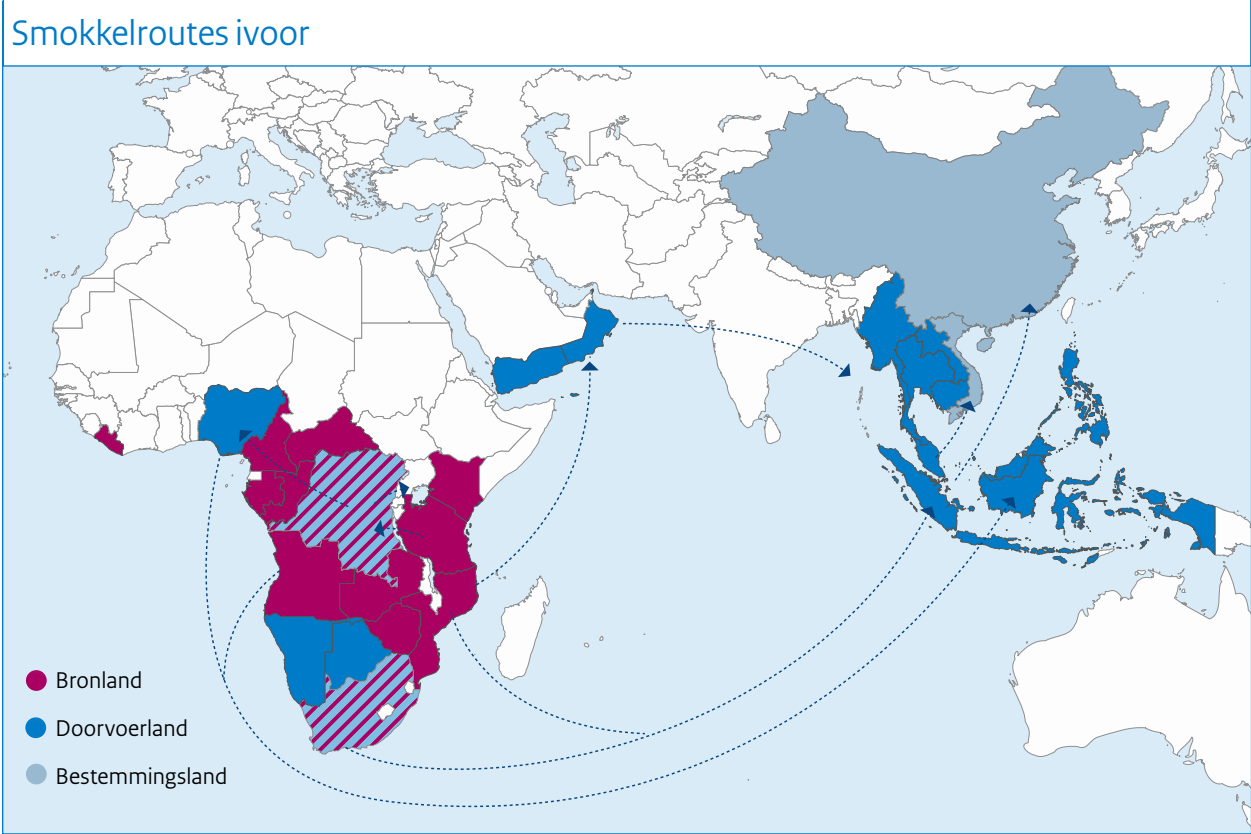
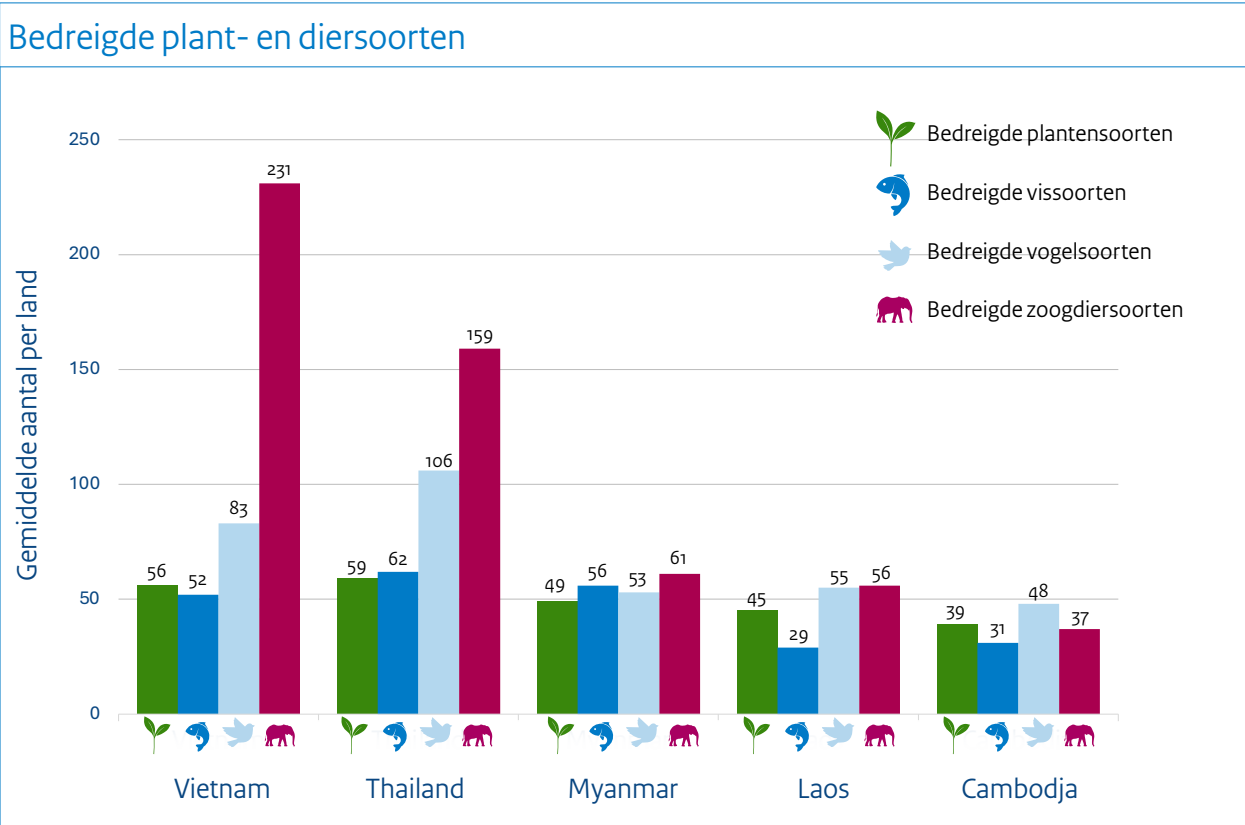
Casus Laos: wildlifehandel, toerisme en Chinese vraag

Een rapport van GI-TOC uit 2025 levert overtuigend bewijs dat Laos steeds meer fungeert als één van de belangrijkste hubs in de regio voor de handel in bedreigde diersoorten en natuurlijke producten. Er is sprake van een sterk ontwikkeld en verfijnd verkoopsysteem dat nauw verbonden is met de toeristische industrie. Laos biedt daarmee ruimte aan een criminele markt in illegale wildlifeproducten, die honderden miljoenen Amerikaanse dollars per jaar kan opleveren. Het rapport bevestigt het bestaan van een netwerk van achttien grootschalige retailvenues die vaak opereren onder het mom van een ‘cultureel centrum’, een ‘museum’ of andere façadebedrijven. De primaire doelgroep van deze criminele actoren bestaat uit Chinese toeristen. Neushoornhoorns, ivoor, tijgeronderdelen, schubdieren en berenproducten worden clandestien verkocht via

een keten van toelevering die zich over diverse continenten uitstrekt, met lijnen die leiden naar Afrika, Zuidoost-Azië en Noord-Korea. Chinese toeristen kunnen deze producten kopen onder het mom van een culturele toeristische reis. De logistiek hierachter is uiterst verfijnd. Laos kent een lange geschiedenis van illegale handel in wildlife, vooral via de Golden Triangle Special Economic Zone, die een belangrijke rol heeft gespeeld in de ‘wildlife crime boom’ van de jaren 2000. De illegale wildlifetransit door Laos wordt gelinkt aan een aantal transnationale criminele syndicaten, waaronder het Xaysavang-netwerk, dat een sleutelrol speelt in de handel in neushoornhoorns en ivoor. Informanten en onderzoekers wijzen erop dat deze handel, samen met gelieerde frontbedrijven, bescherming geniet via ‘joint ventures’ en ‘profit-sharing’-arrangementen die

worden gesteund of afgeschermd door Laotiaanse ambtenaren – vaak gefaciliteerd door middel van steekpenningen die via toerisme in SEZ’s en casino’s worden witgewassen (GI-TOC, 2025d). Er zijn achttien grootschalige en professionele ‘shopping sites’ in Laos gedocumenteerd die zich bezighouden met de illegale wildlifetrade. Het gaat vaak om locaties die zich voordoen als culturele centra, musea of zelfs als cafés en juweliers. Chinese toeristen worden er onder het mom van ‘cultuursnuiven’ naartoe gebracht, waarvoor touroperators een commissie ontvangen. De potentiële winsten uit toerisme dat is gelinkt aan de illegale wildlifetrade worden (conservatief) geschat op enkele tot tientallen miljoenen Amerikaanse dollars per jaar. Niet-Chinese toeristen worden actief geweerd uit deze locaties (GI-TOC, 2025d). De illegale wildlifetrade wordt

aangejaagd door ontwikkelingen in China zelf. China heeft namelijk zijn binnenlandse handel in ivoor en neushoornhoorns sinds 2015 gefnuikt. Dit verlegde de handel in deze producten naar Zuidoost-Azië, en met name naar Laos. Voor die tijd was de handel in ivoor legaal in China, maar Chinese handelaren moesten hun zaken voortaan via andere landen doen (GI-TOC, 2025d). Chinese en Chineessprekende Laotiaanse touroperators organiseren groepsreizen van vijf tot negen dagen, gepresenteerd als culturele en panoramische tours door Laos. De toeristen die hierin geïnteresseerd zijn, zijn vaak oudere Chinezen die met de (nieuwe) BRI-gefaciliteerde treinverbindingen vanuit China naar Laos reizen (GI-TOC, 2025d). De China–Laos Railway, onderdeel van het BRI, werd in 2021 ingehuldigd om Kunming te verbinden met Vientiane (GI-TOC, 2025d).

De bekende bronnen van kostbare wildlife-producten in Laos zijn divers. Neushoornhoorns, bijvoorbeeld, komen vooral uit Zuid-Afrika en enkele andere Afrikaanse landen. Vanuit Afrika worden ze eerst naar Myanmar, Vietnam, Maleisië en Thailand gebracht. Ook ANW-pillen – ANW-pillen worden verondersteld neushoornhoorn te bevatten (GI-TOC, 2025e) – geproduceerd in Noord-Korea, worden naar Laos gebracht. Laos dient zo vooral als doorvoerland voor verwerkte goederen die aan Chinese toeristen worden verkocht. Ivoor komt eveneens voornamelijk uit Afrika. Pangolinschubben komen uit Afrikaanse landen zoals Nigeria, Congo en Oeganda. Tijgeronderdelen worden vaak in Thailand en Laos geproduceerd op zogenoemde ‘tiger farms’ – evenals berenonderdelen. In SEZ’s worden deze producten vaak openlijk verkocht, maar soms ook via privédeals met VIP-kopers (GI-TOC, 2025d). In de Golden Triangle Special Economic Zone, bijvoorbeeld, bevinden zich een beren- en tijgerfokkerij (ICG, 2023). En alhoewel de bulk van deze illegale goederen naar China gaat, komen zulke producten ook naar de Europese Unie toe. Binnen de Europese Unie komt wildlife vaak via Rotterdam en Schiphol het grondgebied binnen. Hierbij spelen connecties met China een rol, en dus indirect ook connecties met Zuidoost-Azië. Zo was er in de jaren 2020, bijvoorbeeld, een in Rotterdam gevestigd crimineel netwerk voor wildlifesmokkel actief, met uitgebreide connecties door geheel Europa en China (GI-TOC, 2025b).

Illegale houtkap en mijnbouw in Zuidoost-Azië

De handel in hout vormt een andere sector waarin veel criminele activiteiten en criminele actoren te vinden zijn. Een gebrek aan regulering en wetgeving in de houtkapsector in de ASEAN-regio heeft geleid tot grootschalige illegale houtkap. De Europese Unie vormt daarbij een belangrijke markt voor houtproducten uit Zuidoost-Azië – in het bijzonder landen zoals Duitsland en Frankrijk. De Environmental Investigation Agency schatte dat tot 80% van de totale houtproducten uit Indonesië in de vroege jaren 2000 kon worden gelinkt aan illegale houtkap. Ook houtproducten uit Myanmar vinden nog steeds hun weg naar de Europese Unie, ondanks vele sancties (GI-TOC, 2025b). Europa importeert op een grote schaal illegaal hout. Dit ondermijnt legitieme houthandel (Jasper, Krakow & Girardi, 2025). Illegale mijnbouw in Myanmar – met name in Kachin State – is behoorlijk toegenomen sinds de coup van 2021. Deze illegale mijnbouw is vaak gefinancierd of zelfs (deels) gecontroleerd door China – China is afhankelijk van deze zeldzame aardmetalen, die hier worden gewonnen en belangrijk zijn voor de Chinese economie en defensie (Jasper, Krakow & Girardi, 2025).

1.4.5. Overige vormen van milieucriminaliteit: dumping en handel in afval

Milieucriminaliteit in de relatie tussen Europa en Zuidoost-Azië kent meerdere verschijningsvormen. Zo bestaat er indirect Zuidoost-Azië-gerelateerde milieuschade in Nederland. De precursoren die daarvandaan komen, worden in Nederland omgezet in synthetische drugs en vervolgens weer geëxporteerd naar elders, waaronder Zuidoost-Azië. Zo wordt in Nederland regelmatig chemisch afval dat verband houdt met de productie van synthetische drugs in de natuur gedumpt. Alleen al in 2024 werden 217 dumpingen van dergelijk afval gedocumenteerd (NOS, 2025). EU-landen zijn importeurs van illegale natuurlijke producten uit Zuidoost-Azië, zoals hout, mineralen en wildlife-producten. Tegelijkertijd heeft de Europese Unie, als grootste mondiale exporteur van afval (verantwoordelijk voor meer dan 40% van de wereldwijde afvalexport), ook bijgedragen aan de verspreiding van afvalsmokkel in Zuidoost-Azië. Vietnam, Indonesië, Maleisië en Thailand behoren tot de grootste mondiale importeurs van afval. Deze trend werd versterkt door het verbod van de Chinese overheid op de import van plastic afval in 2017. Vervolgens namen diverse Zuidoost-Aziatische landen vergelijkbare maatregelen

in hun wetgeving teneinde om afvalsmokkel te verbieden. Sinds 2020 is de situatie echter opnieuw verslechterd, ditmaal door de import van papierafval en metaalafval (GI-TOC, 2025b).

Met name de illegale handel in kunststofafval vormt een prominent probleem in de betrekkingen tussen Europa en Zuidoost-Azië. Tot 2018 werd dit afval vaak naar China geëxporteerd. In 2018 besloot de Chinese overheid echter de import van kunststofafval uit het buitenland te verbieden. Dit betekende dat de gehele illegale kunststofhandel zich moest herorganiseren, waarbij Zuidoost-Azië een aanzienlijk deel ontving van wat vroeger naar China werd geëxporteerd (Soudijn, 2024). De illegale handel in afval tussen Europa en Zuidoost-Azië is een profijtelijke misdaad die gemakkelijk verhuld kan worden achter legitieme transacties. Deze vorm van milieucriminaliteit ondermijnt de legale handel in afval en vormt tevens een belemmering voor de transitie naar meer duurzaamheid. Criminelen die zich bezighouden met deze activiteit maken vaak gebruik van legitieme zakenstructuren om hun illegale ladingen te maskeren, of benutten mazen in de wetgeving en

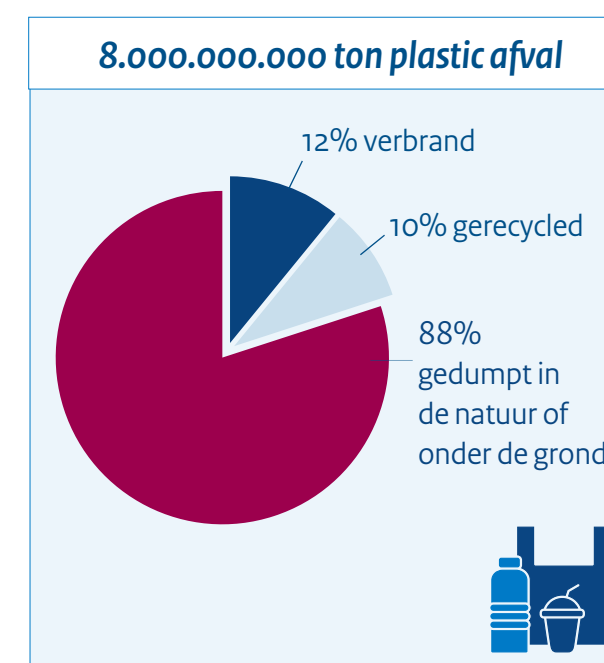
Verwerking metaalafval

institutionele arrangementen rond de wetshandhaving. Naar schatting genereert de illegale handel tussen actoren uit de Europese Unie en Zuidoost-Azië circa 9,5 miljard euro per jaar (UNODC, 2024b). Tussen 2017 en 2021 hebben de tien ASEAN-landen bijna 110 miljoen ton aan metaal-, papier- en plasticafval geïmporteerd. De geschatte totale waarde hiervan bedraagt 50 miljard Amerikaanse dollar. De Europese Unie is gezamenlijk verantwoordelijk voor meer dan 20% van de totale import van afvalpapier in ASEAN (UNODC, 2024b).

Het is vaak moeilijk om de herkomst van geëxporteerd afval uit de Europese Unie tot individuele lidstaten te herleiden. Dit komt doordat er veel heen en weer wordt geschipperd met illegaal afval voordat het de plaats van bestemming bereikt – een tactiek die bewust wordt toegepast om de oorsprong van het afval zo veel mogelijk

onherleidbaar te maken. Een bekend voorbeeld van deze modus operandi is dat een partij afval binnen hetzelfde bedrijf wordt doorverkocht, door het naar verschillende filialen in diverse landen te sturen (Neve et al., 2024). In de periode 2017–2022 waren de meest lucratieve verhandelde soorten afval (in termen van waarde) ijzerhoudend metaal, koper, edelmetaal, aluminium, papier en plastic. In termen van kwantiteit bestond meer dan de helft van de wereldwijde handel in afval uit ijzerhoudend metaal. Dit werd gevolgd door papier, vervolgens aluminium, daarna plastic en ten slotte koper. Het is echter vooral plastic dat problematisch is, zowel vanwege de blijvende milieuschade als vanwege de effecten op de menselijke gezondheid. Van de acht miljard ton plastic afval die wereldwijd vóór 2017 werd geproduceerd, werd minder dan tien procent gerecycled, twaalf procent verbrand en de rest ergens in de natuur of onder de grond

In termen van kwantiteit bestond meer dan de helft van de wereldwijde handel in afval uit ijzerhoudend metaal. Dit werd gevolgd door papier, vervolgens aluminium, daarna plastic en ten slotte koper. Het is echter vooral plastic dat problematisch is

Samengeperst plastic afval in recyclingfabriek

gedumpt. De Europese Unie is wereldwijd de grootste exporteur van afval. De Verenigde Staten en Japan volgen als grote exporteurs. Zuidoost-Azië daarentegen is geen exporteur van afval, maar eerder een grootschalige importeur. De import van afval in ASEAN groeide gestaag tussen 2017 en 2021. In 2018 werd de import van plastic afval en schroot in Zuidoost-Aziatische landen plotseling zeer prominent. Nieuwe wetgeving in de regio zorgde er echter voor dat deze import daarna sterk terugliep. De import van metaal en papier bleef daarentegen doorgaan (UNODC, 2024b).

Dit alles betekent echter niet dat Zuidoost-Azië per se een wetteloos gebied is waar criminelen vrij spel hebben op het vlak van milieucriminaliteit. Alle ASEAN-landen hebben de Basel-, Rotterdam- en Stockholmconventies ondertekend. Ook hebben zij vervolgens de vereiste nationale wetgeving geïmplementeerd die bij deze verdragen hoort. Uiteraard niet overal even zorgvuldig, maar formeel zijn alle verplichtingen nagekomen. Vier van de ASEAN-landen hebben zelfs een amendement op de Basel Convention getekend,

hetgeen verbiedt dat EU-landen, OECD-landen en Liechtenstein schadelijke afval exporteren naar andere landen. Daarnaast hebben alle ASEAN-landen de UNTOC geratificeerd, evenals de UNCAC en de ASEAN Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters. Ook hebben veel ASEAN-landen passende anti-corruptie-instituties opgericht en bijbehorende wetgeving ingevoerd. Alle ASEAN-landen beschikken over eigen wetgeving en regulering om witwassen tegen te gaan. Toch blijft de wetgeving vaak ontoereikend, hetzij op juridisch niveau, hetzij qua implementatie. Er bestaan simpelweg te veel lacunes in de wet en te veel structurele zwakheden. Bovendien is de Chinese wetgeving en wetshandhaving aanzienlijk krachtiger, en veel van de afvalimport begon juist ná China's strengere regelgeving in 2018 – met name in Indonesië, Maleisië, Thailand en Vietnam (UNODC, 2024b; Bangkok Post, 2025c).

Er bestaan ook veel illegale 'recycling'-ondernemingen die geleid worden door Chinees-sprekende criminele actoren in Thailand. Een voorbeeld hiervan is een illegale 'zero-dollar'-recyclingoperatie

die in de vroege zomer van 2025 in Prachin Buri werd ontdekt. Het Thaise Ministerie van Industrie trof daar meer dan 8.000 ton giftig en schadelijk materiaal aan (schroot, elektronica, e-waste, computeronderdelen). Dit bevond zich in een fabriek die gespecialiseerd was in metaalsmelten, met name van aluminium en koper. De illegale onderneming was voornamelijk in handen van Chinezen en Taiwanese die zonder officiële toestemming opereerden en panden huurden (Bangkok Post, 2025a). Sinds de late jaren 2010 en de jaren 2020 vond een enorme golf plaats van Chinese industriële bedrijven die zich in Thailand vestigden. Zij hebben collectief het investeringslandschap van Thailand ingrijpend veranderd – op manieren die op de lange termijn economisch minder houdbaar lijken te zijn. Veel

van deze ondernemingen maken zich schuldig aan illegale praktijken die zowel de lokale economie als het milieu schaden. Recentelijk is er echter een ‘crackdown’ gaande die deze illegale ondernemingen probeert aan te pakken. Deze ‘crackdown’ wordt geleid door de Thaise minister van Industrie, Akanat Promphan, en zijn ‘Sudsoi’ (‘all the way’)-team. Dit duidt erop dat het ministerie van Industrie een hardere lijn hanteert tegenover overtreders. Burgers en ngo’s in Thailand tonen zich zeer geïnteresseerd en verheugd over deze ontwikkeling. Met dit optreden wil het ministerie van Industrie duidelijk maken dat buitenlandse investeerders zich aan de Thaise wet moeten houden (Wipatayotin, 2025).

Corruptie

Een groot probleem in de strijd tegen smokkelwaar van allerlei aard in Zuidoost-Azië is de alomtegenwoordige corruptie in vrijwel alle landen, met uitzondering van Singapore. Lage ambtelijke salarissen spelen hierbij een belangrijke rol. Culturele normen gaan over het algemeen losser om met de scheiding tussen privébelang en publiek belang. In de afgelopen dertig jaar stonden veel Zuidoost-Aziatische landen hoog aangeschreven in internationale en binnenlandse waarnemingen van corruptie. Wijdverbreide corruptie staat bovendien in sterke wisselwerking met de toenemende macht van georganiseerde criminaliteit in de regio. De Aziatische crisis in de late jaren 1990 leidde daarbij tot forse bezuinigingen op tal van overheidsbudgetten (Tagliacozzo, 2001). Het steeds verder openstellen van het verkeer van goederen en personen binnen ASEAN faciliteert smokkel en transnationale criminaliteit (Tagliacozzo, 2001).

De Thaise minister van Industrie, Akanat Promphan, in aanloop naar de verkiezingen van februari 2026 in Thailand.

2 Personen

2.1. Politiek, oorlog en criminaliteit in Zuidoost-Azië

In Myanmar zijn burgeroorlog, politiek en georganiseerde criminaliteit nauw met elkaar verweven, vooral in perifere grensgebieden waar zowel de junta als etnische milities illegale economieën inzetten om politiek en oorlog te financieren. Sinds de coup van 2021 is dit systeem verder geëscaleerd door machtsfragmentatie, Chinese invloed en verschuivende allianties.

2.2. Criminele netwerken

Criminele netwerken in en rond Zuidoost-Azië zijn transnationaal en lopen uiteen van Vietnamese diasporaorganisaties en Chinese triades tot milities, scamnetwerken en motorbendes, die kunnen opereren via flexibele internationale verbindingen tussen Azië en Europa. Bij deze netwerken draait het niet alleen om drughandel, maar ook om mensenhandel, afpersing, witwassen, cyberfraude, illegaal gokken en de smokkel van precursoren, waarbij diaspora, frontbedrijven en grensoverschrijdende samenwerking een centrale rol spelen.

2.3. Statelijke reacties

Zuidoost-Aziatische staten treden sinds de late jaren 2010 steviger op tegen transnationale georganiseerde criminaliteit, vooral tegen online gokken, cyberfraude, scamcentra en drugs-handel. Deze repressie verplaatst criminele infrastructuur en netwerken vaak slechts ruimtelijk in plaats van deze te vernietigen. Tegelijk blijkt dat regionale samenwerking via ASEAN en bredere multilaterale kaders structureel worden gehinderd door zwakke implementatie, corruptie, geopolitieke spanningen en een sterke afhankelijkheid van bilaterale initiatieven.

2.4. Piraterij

Piraterij, smokkel en illegale visserij vormen in Zuidoost-Azië hardnekkige maritieme veiligheidsproblemen, gevoed door zwak bestuur, corruptie en de beperkte capaciteit van staten om hun uitgestrekte zeegebieden effectief te controleren.

2.1. Politiek, oorlog en criminaliteit in Zuidoost-Azië: de Birmese burgeroorlog en haar effecten op het criminele landschap in de regio

In Zuidoost-Azië is TOC vooral zichtbaar in gebieden waar de centrale overheid beperkte controle heeft. Voorbeelden hiervan zijn de hooglanden van Myanmar, Laos en het noorden van Thailand. In Shan State, oostelijk Myanmar, zijn het leger en gewapende etnische milities al decennialang betrokken bij uiteenlopende illegale activiteiten, variërend van drugsproductie en houtkap tot illegale mijnbouw en cybercriminaliteit. Het is een complex samenspel tussen TOC-netwerken en (quasi-)statelijke actoren, waarbij zowel het leger als gewapende etnische milities hun activiteiten deels financieren via illegale handel. Ook de Birmese staat heeft in bepaalde gevallen zelf bijgedragen aan drugproductie en casino-exploitatie, waardoor de grens tussen overheid en criminele netwerken vervaagt. Sinds de coup van 2021 zijn casino's en grensoverschrijdende smokkelroutes verder uitgebreid. Tegelijkertijd speelt China een belangrijke rol in de regio.

In Europa neemt de rol van migranten- en diasporanetwerken binnen TOC toe. Vietnamese netwerken begonnen vaak als kleine straatbendes, maar groeiden uit tot georganiseerde groepen die actief zijn in cannabishandel en het witwassen van geld via schijnbaar legale ondernemingen, zoals nagelsalons en horecazaken. Hun activiteiten zijn mobiel en grensoverschrijdend, met een sterke aanwezigheid in onder andere Nederland, België, Duitsland en Tsjechië. Chinese criminele netwerken, waaronder de 14K triade en Sam Gor, opereren al decennia in West-Europa. Ze richten zich op mensenhandel, drugshandel en illegaal gokken en verbergen hun activiteiten vaak achter legale bedrijven. Daarnaast zijn motorclubs en cybercriminaliteitsnetwerken belangrijke spelers. Clubs zoals Satudarah MC opereren internationaal en zijn actief in afpersing, drugshandel en wapensmokkel. Het verbod op deze club in Nederland leidde tot de opkomst van kleinere, radicalere motorclubs. Ook maritieme criminaliteit blijft een groot probleem in de regio. Piraterij, smokkel en illegaal vissen zijn vooral zichtbaar in de Straat van Malakka en de Zuid-Chinese Zee. Zwak bestuur, beperkte maritieme capaciteit en corruptie maken deze gebieden kwetsbaar. Internationale patrouilles, bilaterale afspraken en private beveiliging bieden enige tegenwicht, maar criminele netwerken blijven profiteren van deze structurele zwaktes.

Opvallend is de rol die Chinees-sprekende TOC-netwerken spelen in Zuidoost-Azië. Het is dan ook nodig om uitgebreid aandacht te besteden aan TOC-netwerken en Chinese statelijke actoren, daar hun impact op TOC in Zuidoost-Azië buitenproportioneel groot is. Er bestaan relatief weinig inheemse Zuidoost-Aziatische TOC-netwerken met een structurele en zichtbare doorwerking naar Europa. Inheemse Zuidoost-Aziatische TOC-netwerken zijn namelijk vaak kleinschalig, tijdelijk en gebonden aan etniciteit, specifieke wijken of specifieke dorpen. Hun (directe) impact blijft meestal beperkt tot specifieke locaties, behalve in het geval van gewapende etnische milities in Myanmar, die een zichtbare invloed hebben op de regionale TOC – en daarmee ook op de relatie tussen Zuidoost-Aziatische TOC en het criminele landschap in Nederland en Europa.

2.1.1. Politiek-criminele verwevenheid in perifere ruimtes van Zuidoost-Azië

In Zuidoost-Azië zijn interessante vormen van overlap tussen politiek en criminaliteit te zien. Dit omdat er in Zuidoost-Azië nog betrekkelijk veel ruimte is die niet actief door de staat gemonitord kan worden: denk aan hooglanden, jungles en uitgebreide zeeën (Sumpter & Franco, 2018; Scott, 2009; Wee & Jayasuriya, 2002). Dit is in het bijzonder relevant en zichtbaar in landen als Myanmar en Laos. Berucht is de Gouden Driehoek, een regio (oostelijk Myanmar, noordelijk Laos, noordelijk Thailand) waar historisch gezien veel drugs geproduceerd werden – en op veel plaatsen nog steeds. In de laatste dertig jaar zien we daar steeds meer andere, bijkomende vormen van georganiseerde criminaliteit ontstaan. Een opvallend detail is dat hier niet slechts sprake is van een corrupte synergie tussen ambtenaren, politici en criminelen. Zowel de Birmese junta als de gewapende etnische groepen aldaar financieren op grote schaal hun oorlogen via de wijdverbreide illegale economie in Myanmar. In Shan State, bijvoorbeeld, zijn gewapende etnische groepen zelf betrokken bij drugsproductie, scamcentra en milieucriminaliteit. In Kachin State financieren gewapende etnische groepen zelfs illegale mijnbouw en houtkap. De burgeroorlog sinds de coup vormt daarbij ook nog eens een aanjager van illegale wapenhandel (Jasper, Krakow & Girardi, 2025).

Een lange geschiedenis van burgeroorlog tekent Myanmar al sinds haar onafhankelijkheid (1948) (Charney, 2009). In Myanmar spreken we van een politiek landschap dat versplinterd is langs geografische en etnische lijnen. In verband met deze versplintering is het een bekend fenomeen dat gewapende milities hun strijd financieren door middel van het belasten van de illegale productie en het transport van drugs. In sommige gevallen is zelfs bekend dat er sprake is van directe belasting op de verkoop van drugs. Dit fenomeen kent een

De Gouden driehoek

lange geschiedenis (McCoy, Read & Adams, 1972) maar is alleen maar sterker geworden sinds de militaire coup van begin 2021 – en de voortdurende ‘burgeroorlog’ die hierop volgde. Deze burgeroorlog is direct in verband te brengen met een enorme stijging van de productie van illegale middelen in de Gouden Driehoek. Neem bijvoorbeeld opium: de geschatte hoeveelheid ongeraffineerde opium die in Myanmar werd geproduceerd steeg met 135% en bereikte in 2024 een totaal van 995 ton (UNODC, 2025a).

i Birma, Burma of Myanmar?

De benamingen Birma, Burma en Myanmar worden in internationale context vaak door elkaar gebruikt. Dit heeft zowel historische als politieke redenen. De term Burma werd geïntroduceerd tijdens de Britse koloniale periode en is afgeleid van Bamar, de naam van de grootste etnische bevolkingsgroep in het land. In het Nederlands werd deze naam overgenomen als Birma. In 1989 besloot het militaire regime, dat een jaar eerder met geweld een grootschalige volksopstand had onderdrukt, de officiële naam van het land te wijzigen in Myanmar. Met deze naamsverandering wilde de regering afstand nemen van terminologie die verbonden was met het koloniale verleden en tegelijkertijd een naam gebruiken die, volgens de autoriteiten, een inclusiever karakter had ten opzichte van de verschillende etnische groepen binnen de staat.

De vraag welke naam internationaal wordt gebruikt, hangt echter sterk samen met politieke erkenning. Niet alle staten en internationale organisaties hebben de door het militaire regime ingevoerde naamswijzigingen onmiddellijk of volledig geaccepteerd. Sommige landen bleven de oude naam Burma gebruiken, onder meer om hun afwijzing van het toenmalige regime tot uitdrukking te brengen. De Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk behoren tot de landen die lange tijd vasthielden aan deze benaming. Andere internationale actoren, waaronder de Verenigde Naties, erkennen daarentegen de naam Myanmar. Ook landen als Nederland en België volgen deze benaming in hun officiële communicatie. De Europese Unie kiest in veel gevallen voor een compromisvorm, waarbij beide namen naast elkaar worden gebruikt: Birma/Myanmar.

Tussen 1988 en 2011 kende Myanmar een militair bestuur. De socialistische staat die tussen 1962 en 1988 had bestaan, had het land op de rand van instorten gebracht. In 1988 vonden er massale protesten plaats, en onder de bevolking groeide de roep om democratie. De orde stortte in, waarop het leger hardhandig ingreep. Het leger verklaarde dat zijn optreden absoluut noodzakelijk was om orde op zaken te stellen. Dit betekende een intensivering van de invloed van het leger. Tijdens het militaire regime probeerde de Birmese overheid een einde te maken aan de Birmese burgeroorlog, die al bijna een halve eeuw had voortgeduurd. Om dit te bereiken sloot zij zeventien verschillende wapenstilstanden – cruciaal om het criminele landschap van het huidige Myanmar te begrijpen (Aung-Thwin, 2018). Het is dan ook belangrijk om te beseffen dat de centrale Birmese overheid zelden totale controle had over wat er in haar periferie gebeurde. Dit betekende dat de periferie van Myanmar, met name in de gebieden bewoond door etnische minderheden, altijd een zone was waar men aan ‘de wet’ van Myanmar kon ontsnappen. Veel gewapende etnische groepen die politieke macht bezitten in deze perifere regio’s van Myanmar kunnen hun oorsprong terug leiden naar de Communist Party of Burma (CPB). De Burmese Communist Party voerde haar strijd vanuit Shan State, totdat zij in 1989 de wapens neerlegde. Hoewel de partij zich in het begin ver hield van de drugshandel, schakelde zij in de jaren zeventig toch over op smokkel om de strijd tegen de gevestigde socialistische regering (1962-1988) te financieren. Op het hoogtepunt van haar inmenging in de drugshandel nam de partij een enorm grote positie in binnen de heroïne-distributie vanuit de Gouden Driehoek. In 1988 produceerde Myanmar 68 ton heroïne, afkomstig van 103.200 hectare beplant met papaver. In 1991, twee jaar nadat de Burmese Communist Party zich had overgegeven, was de productie al bijna verdrievoudigd tot 181,5 ton heroïne, gewonnen uit 161.012 hectare aan papavervelden (Dupont, 1999).

In de late jaren 1980 viel de CPB uiteen in verschillende delen en leverde vier nieuwe militieën op, georganiseerd langs etnische lijnen. Deze vier gewapende militieën waren de United Wa State Army (UWSA), de Myanmar National Democratic Alliance Army (MNDAA; gevestigd in Kokang, Shan State), de Shan State Army-East (SSA-E) en het New Democratic Army-Kachin (NDA-K). In de late jaren 1980 vreesde het Birmese leger dat deze militieën zich met de protesterende bevolking zouden verenigen tegen de overheid. Daarom begon zij met onderhandelingen over de positie van deze groepen. Het leger gaf hen de kans om eigen commerciële initiatieven te ontplooien en beloofde ontwikkelingsprojecten in de grensgebieden, op voorwaarde van een wapenstilstand met de centrale overheid

en het verbreken van banden met andere etnische strijdgroepen. Omdat alle partijen oorlogsmoed waren, tekenden de vier militieën deze zogenoemde ‘alliances of convenience’. Dit schiep een model dat in de jaren negentig werd uitgebreid naar andere gewapende groeperingen (Meehan, 2011). Deze arrangementen bleven grotendeels bestaan tijdens de republikeinse periode in Myanmar (2011-2021) (Aung-Thwin, 2018), terwijl het leger van Myanmar ook één van de machtigste instituties in het land bleef (Selth, 2018).

Protesten in Downing Street, Londen, om druk uit te oefenen op de Britse regering om in te grijpen en het doden van Rohingya-mensen in Myanmar te voorkomen (sept. 2017).

2.1.2. Myanmar als oorlogs-economie: burgeroorlog, milities en illegale financiering

Myanmar heeft sinds de jaren 1990 daarmee zelf de verdere groei van een drugseconomie gefaciliteerd. In de jaren negentig werden er diverse (tijdelijke of permanente) wapenstilstanden gesloten tussen de centrale Birmese overheid en een breed scala aan gewapende etnische milities. Het sluiten van deze wapenstilstanden ging gepaard met een voortdurende uitwisseling van voorwaarden en tegeneisen tussen beide partijen. Vaak hield dit in dat de betreffende gewapende etnische milities impliciet werd vrijgesteld van repercussies met betrekking tot de productie en handel in drugs. In de praktijk betekende dit dat Myanmar verantwoordelijk werd voor de instandhouding en verdere bloei van een drugseconomie in zijn oostelijke periferie. Maar het bleef niet bij louter tolerantie: de Birmese overheid gaf gewapende milities vaak ook toegang tot infrastructuur (zoals overheidswegen) door middel van een soort waiver van de documentatieplicht bij militaire checkpoints op diverse cruciale punten in het land. Dit creëerde de mogelijkheid voor het ontstaan van nieuwe drugsroutes. Zo kwam er een importstroom van chemicaliën (met name acetic anhydride) vanuit India op gang – een middel dat essentieel is voor de productie van heroïne uit opium. Tot slot hielp de Birmese overheid ook actief mee bij het witwassen van drugsgeld voor deze milities en de daaraan gelieerde criminelen. Sinds 1989 hebben Birmese staatsbanken stelselmatig stortingen van onbekende herkomst geaccepteerd – aanvankelijk belast met veertig procent, maar later teruggebracht tot vijftwintig procent. De staat heeft zelfs zakelijke vergunningen uitgegeven aan bekende organisaties die aantoonbaar betrokken waren bij drugshandel (Meehan, 2011; Sumpter & Franco, 2018).

Patrick Meehan (2011) heeft om deze reden betoogd dat de proliferatie van drugsproductie in oost-Myanmar (althans vóór de coup van 2021) niet noodzakelijkerwijs moet worden gezien als een teken van de zwakheid van Myanmar. Integendeel, zo stelt hij, de illegale drugshandel heeft de staat sinds 1988 juist de middelen gegeven om opstandige groepen óf te coöpteren, óf de drugshandel als pressiemiddel tegenover hen te gebruiken. Zo, aldus Meehan, veranderde wat begon als een pragmatische strategie om controle te krijgen over gewapende etnische milities op termijn in een specifieke stijl van staatsvorming in Myanmar, waarbij de staat haar geweldsmonopolie en extractieve capaciteiten centraliseerde. In plaats van een symptoom van corruptie of zwakte werd de drugsmarkt in Myanmar zo een belangrijk steunpunt voor de Birmese overheid (Meehan, 2011). Dit valt dan ook samen met duidelijke ontwikkelingen in het criminele landschap in oostelijk Myanmar. In de laatste dertig jaar zien we een duidelijke trend van diversificatie in de productie van drugs in Myanmar. Waar opium en (daaruit volgend) heroïne tussen ongeveer 1945 en 1990 de hoofdmoot vormden van drugsproductie in de Gouden Driehoek (McCoy, Read & Adams, 1972), zien we sinds de jaren 1990 een slag richting de productie van synthetische drugs zoals amfetamine en methamfetamine. Deze verandering hangt samen met een aantal ontwikkelingen – naast de facto discrete politieke tolerantie. Voor een belangrijk deel heeft dit te maken met een veranderende internationale markt en drugsbaronnen die daar handig op inspeelden. Het ontstaan van transnationale regionale ‘groeicorridors’ heeft de internationale handel over landsgrenzen heen

verder versterkt – grensbeperkingen en bottlenecks werden immers weggenomen. Naast de groei van de legale handel bestendigden deze nieuwe corridors echter ook de criminele stromen van goederen en personen. De pan-Aziatische economische crisis van de late jaren negentig fungeerde bovendien als aanjager van zowel de drugshandel als de georganiseerde misdaad in Azië, vooral door de toename van werkloosheid en de daaruit volgende armoedeval van velen. Voor velen vormde de drugshandel een lucratieve uitweg. Tegelijkertijd hadden overheden steeds minder (directe) middelen om criminaliteit te bestrijden of alternatieve sectoren van de economie te stimuleren (Dupont, 1999).

In plaats van een symptoom van corruptie of zwakte werd de drugsmarkt in Myanmar zo een belangrijk steunpunt voor de Birmese overheid (Meehan, 2011). Dit valt dan ook samen met duidelijke ontwikkelingen in het criminele landschap in oostelijk Myanmar.

2.1.3. Staatsvorming via illegaliteit: wapenstilstanden, tolerantie en coöptatie

De coup van 2021 in Myanmar zorgde voor verdere schaalvergroting en diversificatie van de criminele activiteiten die sowieso al plaatsvonden in oostelijk Myanmar. Shan State (oostelijk Myanmar) is al lange tijd zowel het epicentrum van de Birmese burgeroorlog als van veel illegale activiteiten in de Mekong-regio. Op mondiaal niveau is Shan State één van de grootste producenten van crystal meth. Ook amfetamine-tabletten en heroïne worden op grote schaal geproduceerd. De drugshandel is zelfs zó omvangrijk en winstgevend dat zij de formele economie van de staat ruimschoots overtreft. In 2023 bevonden er zich minstens zestig casino's in Shan State, grotendeels ongereguleerd en bovendien belangrijke locaties voor witwassen en andere criminele activiteiten. Zowel de casino's als de drugsproductieplaatsen liggen in gebieden van Shan State die worden gecontroleerd door gewapende etnische milities – sommigen geallieerd aan, anderen strijdend tegen het Birmese leger. De casino's richten zich vooral op Chinese klanten. Recentelijk is China echter harder gaan optreden tegen gokgelegenheden – zowel fysiek als online – in de nabijheid van zijn grenzen. Dit dwong deze illegale ondernemingen zich verder te verplaatsen, bijvoorbeeld naar de Golden Triangle Special Economic Zone in Laos, naar Tachileik in Shan State en naar Myawaddy in Kayin State (ICG, 2023b).

Verschillende gewapende etnische milities aasden op de opbrengsten van deze illegale ondernemingen. Zo heeft de United Wa State Army (UWSA) haar ogen gericht op Myawaddy, en heeft de Kokang BGF financiële belangen in de door de Karen bestuurd zones. Daarnaast heeft de Kokang BGF fors geïnvesteerd in de ondernemingen van de Karen warlord Saw Chit Thu. Een van deze ondernemingen is een gezamenlijke onderneming tussen de zakenunits van twee BGF-milities in Myawaddy, die in 2018 werd opgestart. Hierbij horen ook investeringen in het gokwezen rond Laukkaing in SR 1. Deze casino's worden op hun beurt in verband gebracht met 'underground banking operations' die gelinkt zijn aan cyberfraude in Myawaddy (Myanmar) en Sihanoukville (Cambodja) (UNODC, 2024). Deze context veroorzaakte een verschuiving op het vlak van verwevenheid tussen politiek en criminaliteit na de coup van 2021. Sinds de coup staat de militaire junta van Myanmar alleen winstdeelspraken met lokale gewapende etnische milities toe, zonder duurzame politieke afspraken. Dat betekent dat deze milities worden omgevormd tot militaire-en-handelsgenootschappen zonder enige vorm van politieke legitimiteit. Ook hangt er sinds de aanvang van het BRI-project meer af van China's houding: investeringen en politieke steun moeten in de eerste plaats daarvandaan komen (Naw, 2025b). Toch werden in Myanmar zogeheten 'smart cities' ontwikkeld in gebieden die onder controle stonden van gewapende milities. Deze blijven de aandacht trekken vanwege hun grootschalige cyberfraude-operaties. Deze activiteiten overlappen vaak met mensenhandel en andere vormen van georganiseerde criminaliteit, waarbij grote namen betrokken zijn, zoals Wan Kuok-koi ('Broken Tooth') en She Zhijiang (zie box 2.3, 3.5 en zie hoofdstuk 3.2.1) (UNODC, 2024).

2.1.4. Na de coup van 2021: machtsfragmentatie, Chinese invloed en criminele herordening

Oostelijk Myanmar blijft tot op heden een ingewikkeld geopolitiek labyrint (Mathieson, 2025) van internationale belangen, nationale belangen, transnationale criminele netwerken en concurrerende rebellengroepen van verschillende pluimage. Groepen die voor of tegen het Birmese leger strijden blijven bestaan. Daarnaast bestaan er groepen die niet noodzakelijkerwijs geallieerd zijn aan het Birmese leger, maar wel opereren binnen een wapenstilstand met de Birmese junta, zoals de United Wa State Army (UWSA) en de National Democratic Alliance Army (NDAA). Beide groepen onderhouden sinds 1989 een wapenstilstand met het Birmese leger, een status die in 2011 werd herbevestigd. Dit betekent echter niet dat de Birmese

Dit betekent echter niet dat de Birmese overheid daadwerkelijk macht kan uitoefenen over hun gebieden

overheid daadwerkelijk macht kan uitoefenen over hun gebieden (ICG, 2023b). Veel allianties zijn ook continu in flux. Dit kan men zien in de casus van de Karen BGF – eerder geallieerd met het Birmese leger. Deze Karen/Kayin BGF herdoopte zichzelf in januari 2024 tot de KNA en verbrak zijn formele banden met het Birmese leger. Enkele maanden later hielp de KNA echter opnieuw het Birmese leger bij het heroveren van territorium dat onder controle stond van een andere etnische gewapende organisatie. Sommige experts en waarnemers vermoeden dan ook dat actoren zoals Saw Chit Thu op deze manier behendig hun kaarten uitspelen om zo via pressie hun invloed op de illegale economie te blijven behouden zonder bedreigd te worden door de centrale Birmese overheid of concurrerende etnische milities (GI-TOC, 2025).

Etnische milities, wapenstilstanden en criminele autonomie na 2021

China en Shan State delen een intieme band. Sinds het ineensinken van de door China gesteunde communistische strijd in noordelijk Myanmar in 1989 raakte de economie van Shan State steeds nauwer verstrengd met die van zuidwest-China. Dit is een fenomeen dat tot op het heden doorgaat. Alleen tijdens de COVID-19-pandemie was er een tijdelijke onderbreking. Zo zijn er met Chinees kapitaal grote plantages aangelegd waar diverse vruchten voor de export worden verbouwd, evenals rubber. China oefent daarnaast ook politiek meer invloed uit op sommige rebellengroepen dan Myanmar zelf. Voorbeelden zijn de Kokang BGF, de UWSA en de NDAA (Mongla), die allemaal onder sterke Chinese invloed staan. In andere plaatsen in oostelijk Myanmar – buiten Shan State – is die invloed juist geringer. Voor dergelijke gebieden kan China echter druk uitoefenen op Thailand om indirect invloed uit te oefenen – daar China ook veel invloed uitoefent op de Thaise overheid (ICG, 2023a). Juist omdat het Birmese leger het sinds de coup zo zwaar heeft met het bestrijden van de vele rebellengroepen, staat het meer autonomie toe aan geallieerde, doch autonome, etnische milities. De drugshandel, met name in opium, floreerde dan ook sinds de coup. Grootschalige methamfetamineproductie is hierdoor verplaatst van noordelijk Shan State naar gebieden rond Tachileik (onder controle van de Lahu BGF1009) en Monghsat (onder controle van de UWSA). Ook zijn scam-operators en onlinecasino-exploitanten verhuisd van de Golden Triangle Special Economic Zone naar Tachileik en andere plaatsen in Trans-Salween en Kayin State. Tachileik veranderde in een boomtown met talloze casino's, nachtclubs en veel bedrijvigheid (ICG, 2023b).

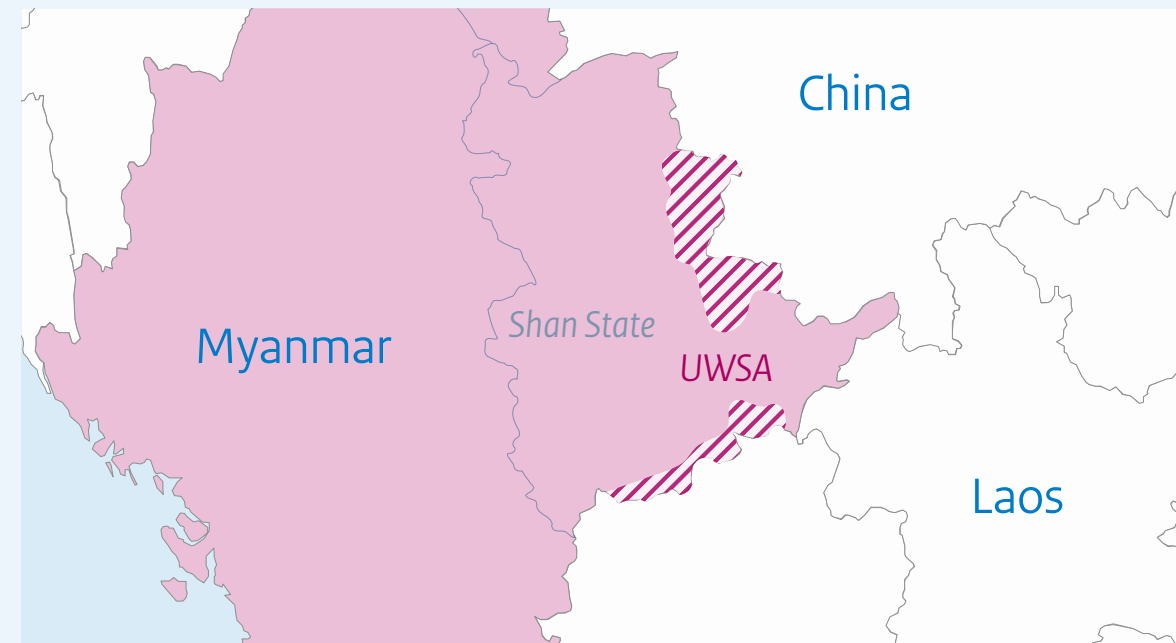
i Box 2.1. Netwerk: de United Wa State Army (UWSA)

UWSA-troepen staan in de houding tijdens een militaire ceremonie.

De United Wa State Army (UWSA) is één van de sterkste gewapende etnische groepen in oostelijk Myanmar. Etnisch separatisme begon in de jaren 1950 een serieus probleem te worden in Myanmar. De UWSA heeft haar oorsprong in 1989, toen de Communist Party of Burma (CPB) fragmenteerde in meerdere groepen. Tijdens de jaren 1990 ontwikkelde de UWSA zich sterk en begon zij actief banden op te bouwen met Myanmar's Military Intelligence. Het hoofd van die dienst, Khin Nyunt, was een voorstander van de beleidslijn dat gewapende etnische groepen zich intern autonoom mochten gedragen én zich met commerciële zaken mochten bezighouden – zolang zij de Birmese legereenheden maar niet aanvielen. De UWSA was er snel bij met het tekenen van een wapenstilstand met het Birmese leger. Deze hield decennia stand en leidde ook tot de erkenning van de Wa Self-Administered Division in de Myanmar Constitution (2008). Deze de jure regio dekt echter niet volledig de gebieden die de facto in handen zijn van de UWSA. Zo bestuurt de UWSA ook een gebied

aan de Thaise grens – de zogeheten '171 Military Region' – dat territoriaal niet aansluit op de Wa Self-Administered Division. Dit betekent dat één van de twee regio's onder controle van de UWSA niet wordt erkend in de Myanmar Constitution van 2008. Aanvankelijk floreerde de opiumcultivatatie onder de Wa, een belangrijke bron van inkomsten voor de Wa-economie. De val van Khin Nyunt in 2004 betekende een verlies van patronage voor de UWSA. In 2005 werden bovendien acht belangrijke UWSA-leiders door een Amerikaanse district court beschuldigd van drugshandel. Toen het UNODC vanaf datzelfde jaar de uitbanning van opiumcultivatatie in Wa begon te steunen, vond er een verschuiving plaats van opiumcultivatatie en -handel naar de productie en handel in synthetische drugs, met name methamfetamine. Ook dit werd een belangrijke inkomstenbron voor de Wa, die vervolgens werd aangewend voor de aankoop van wapens. Het territorium van de UWSA telde in de late jaren 2010 een totale bevolking van 450.000 mensen, van wie er 75% etnische Wa waren.

Dynamisch gebied onderhevig aan verandering door de tijd. Het territorium van de UWSA is niet proportioneel aan de macht van de militie.

Het leger van de UWSA is goed uitgerust en telt 30.000 man. Tussen 2011 en 2015 nam de UWSA geen deel aan de vredesoverleggen in Myanmar, met als argument dat zij al sinds 1989 een wapenstilstand hadden getekend met de Birmese overheid (hernieuwd in 2011).

China heeft zichtbaar een grote invloed in de Wa-regio: Chinees is er de officiële administratieve taal en de Chinese yuan het betaalmiddel. De regio is ook sterk afhankelijk van de Chinese markt voor rubber, tin en suiker. Maar de echte droom van de Wa – al uitgesproken sinds 1993 – is de oprichting van een Wa State binnen Myanmar, erkend op hetzelfde grondwettelijke en administratieve niveau als bijvoorbeeld Shan State. In april 2017 vormde de UWSA, samen met de Kachin Independence Army (KIA) en vijf andere groepen, het Federal Political Negotiation and Consultative Committee (FPNCC). Dit blok trachtte gezamenlijk als onderhandelende partij tegenover de Birmese overheid op te treden. Dit toont dat de UWSA de facto een

politiek zwaargewicht is binnen Myanmar (Ong, 2018), een beeld dat niet strookt met hoe de UWSA vaak wordt geframed (Bangkok Post, 2025i).

Het bestuurt één van 's werelds meest cruciale tinproductiezones – met een geschatte opbrengst van ten minste 10 procent van de mondiale tinproductie. De Man Maw-mijnen in noordelijk Shan State hebben lange tijd een belangrijke ader gevormd van de schaduwconomie van Myanmar, hetgeen de industrie van China in aanzienlijke mate voorzag. Mijnbouwbedrijven betalen verhoogde bedragen aan de UWSA om in Wa-territorium te mogen werken. Omdat de kosten voor mijnbouwbedrijven om in het territorium van de UWSA te mogen opereren zo hoog zijn, heeft dit tot gevolg dat enkel grote bedrijven worden toegelaten – vaak ondernemingen met substantiële Chinese financiële aandelen (Naw, 2025e).

Duidelijk is dat de Birmese staat tijdens de burgeroorlog, die na 2021 opnieuw oplaaide, haar invloed over een significant aantal warlords definitief verloor. Dit conflict heeft de interne Birmese politiek getransformeerd tot een geopolitiek en internationaal probleem, mede door de dimensie van groeiende georganiseerde criminaliteit in de territoria onder invloed van de warlords. China is zich tijdens de jaren 2020 nadrukkelijk met de burgeroorlog gaan bemoeien, omdat het te maken krijgt met aanzienlijke spillover-effecten van deze ondermijnende criminaliteit – denk naast drugs-handel bijvoorbeeld ook aan Chinese slachtoffers van cybercrime die vanuit oost-Myanmar wordt georganiseerd en uitgevoerd. Daarnaast heeft China economische belangen bij het in de hand houden van de situatie in Myanmar, aangezien het land voor China een belangrijke toegang vormt tot Zuid-Azië en daarmee een sleutelpositie inneemt in het BRI. Zo heeft China bijvoorbeeld verholde steun geboden aan de Birmese junta tijdens haar strijd tegen gewapende etnische militieën in de Kokang-regio in het oosten van Myanmar in het najaar van 2023 (ICG, 2024).'

China en zijn speciale relaties met gewapende etnische militieën

China onderhoudt daarnaast ook individuele speciale relaties met prominente gewapende etnische militieën. De belangrijkste gewapende etnische groepen met warme relaties met betrekking tot Beijing zijn de Myanmar National Democratic Alliance Army (etnisch Chinees, gesitueerd in de Kokang-regio) (Bangkok Post, 2025k); de United Wa State Army (etnisch Wa; gesitueerd in een tweetal Wa-sprekende etnische enclaves); en de National Democratic Alliance Army (etnisch gemengd: Shan, Akha en Lahu, gesitueerd in de Mong La regio). Voor Beijing zijn de (onofficiële) contacten met deze groepen van groot belang. De centrale Birmese overheid, die vóór de coup d'état van 2021 onder Chinese invloed stond, is immers niet langer sterk genoeg om in haar eentje de Chinese belangen in het oosten van Myanmar te behartigen. In ruil voor de provisie van wapens aan deze groepen oefent China druk op hen uit om de situatie stabiel te houden en zich te onthouden van aanvallen op de mantschappen van de junta. Op die manier tracht China een zekere status quo in Myanmar te bestendigen (ICG, 2024).

Operation 1027 als strategisch kantelpunt

Een groot succes voor China binnen Myanmar was de zogeheten 'Operation 1027'. Op 27 oktober 2023 startten de gewapende militieën die behoren tot de Three Brotherhood Alliance (Naw, 2025a) een offensief tegen de Birmese overheidstroepen en gelieerde etnische militieën in noordelijk Shan State. Ook een aantal andere verzetsgroepen sloot zich bij de operatie aan. Gezamenlijk namen deze militieën een grote hoeveelheid dorpen en steden in en verdreven militieën gelieerd aan het Birmese leger uit hun standplaatsen. Dit offensief liep door tot in 2024. De Birmese overheid kon zich nauwelijks verdedigen en verloor veel terrein en materieel. Andere gewapende militieën in het land zagen dit en openden hun eigen aanvallen op andere fronten. Niet alle offensieven waren even succesvol, maar de druk op het Birmese regime en leger nam aanzienlijk toe. Opvallend veel strijd vond plaats vlak bij de Chinese grens. China was hier allerm minst tevreden mee, omdat het vreesde dat de gevechten zouden overslaan naar Chinees grondgebied en omdat het bang was voor vluchtelingenstromen richting China. China's speciale afgevaardigde naar Myanmar, Deng Xijun, hield na zijn benoeming in november 2022 een ronde van ontmoetingen met de leiders van de gewapende etnische groepen in Shan State. Dit resulteerde in Chinese bemiddeling tijdens vredesonderhandelingen in Mong La op 1 en 2 juni 2023 tussen vertegenwoordigers van de Birmese overheid en de Three Brotherhood Alliance. Uiteindelijk leidde dit tot een overeenkomst (ICG, 2024).

Toch liet China deze militieën verder grotendeels hun gang gaan. Waarschijnlijk wilde Beijing op die manier een einde maken aan de vele online scamcentra in Myanmar die de afgelopen jaren als paddenstoelen uit de grond waren geschoten. In de ogen van China had de Birmese overheid hier te weinig tegen ondernomen. Voor China is dit een cruciale kwestie, omdat het gaat om een vorm van ontwrichtende criminaliteit die in grote mate op China is gericht en talloze slachtoffers maakt onder

de Chinese bevolking. Wat vooral opviel, was dat juist een groep aan de Birmese overheid gelieerde militieën in de Kokang-zone onvoldoende optrad tegen deze scamcentra. Soms speelden deze door Myanmar gesteunde militieën zelfs zelf een rol in het runnen ervan; in andere gevallen roomden zij simpelweg de illegale winsten af. China zette de Birmese overheid onder druk om deze militieën in toom te houden en ging zelfs zover dat het belangrijke zakenmensen uit Kokang naar China uitnodigde, om hen daar vervolgens te arresteren. Toen het Myanmar National Democratic Alliance Army (MNDAA) op 27 oktober de aanval opende op Kokang, werd duidelijk dat China bereid was op korte termijn enige turbulentie aan zijn grenzen te accepteren. Het doel was simpel: de Kokang-militieën uitschakelen zodat de scamcentra konden worden gesloten. China vertrouwde erop dat dit zou lukken, omdat de Three Brotherhood Alliance bij de aankondiging van Operation 1027 expliciet had beloofd de centra te sluiten. China probeerde intussen wel actief het geweld te temperen via diplomatie en eiste dat de scammers aan China zouden worden overgedragen. Het riep de gewapende groepen echter niet op om hun aanvallen te staken. Die aanpak leek effect te sorteren: in de loop van 2023 kreeg China van allerlei autoriteiten duizenden verdachten overgedragen. In totaal leverden de Birmese overheid, haar geallieerde militieën en de gewapende etnische groeperingen 41.000 verdachten uit aan China. De meesten van hen hadden de Chinese nationaliteit. Deportaties gingen door in 2024. Het betrof veelal 'low-level scammers' of slachtoffers van mensenhandel, maar er bevonden zich ook kopstukken onder, waaronder leden van de beruchte Ming-clan – de eigenaars van het Crouching Tiger Villa-scamcentrum in Kokang. Het hoofd van de Ming-clan, Ming Xuechang, kwam tijdens zijn arrestatie onder niet geheel opgehelderde omstandigheden om het leven (ICG, 2024).

Rijst boeren in de buurt van Lashio, Shan staat, Myanmar

Het Kokang-experiment: MNDAA, economisch bestuur en post-criminele transitie

Na het bestendigen van de controle over bijna 20% van noordelijk Shan State, gaf de MNDAA aan de intentie te hebben om de belangrijkste economische routes te heropenen. De groep onderscheidde zich van andere groepen door haar bredere economische visie, gericht op economische, technologische en financiële ontwikkeling. In haar economisch beleid legde de MNDAA de nadruk op legale handel, infrastructuur en technologie, evenals op grenshandel en financiële liberalisering – in feite emuleerden ze een Chinees model van staatsvorming. Opvallend is dat de MNDAA als eerste gewapende etnische militie sinds Operation 1027 een eigen economische strategie heeft gecreëerd. Daarmee is zij de eerste die expliciet afstand neemt van de criminele economieën die zo prominent aanwezig zijn in de gebieden onder controle van andere gewapende etnische milities in de regio. De Kokang-regio stond ooit bekend om activiteiten zoals drugshandel, casino's, zwarte markten, ongereguleerde smokkel en, als meest recente toevoeging, cybercrime. Historisch gezien waren het juist deze illegale activiteiten die de strijd van de MNDAA financierden. De ontwikkeling van een eigen economisch model gebaseerd op legale activiteiten vormt dus een duidelijke trendbreuk. Maar dit is niet het enige: het gaat niet enkel om een verschuiving richting formele economie,

het opent tevens een deur verder richting China. Daarbij speelt mee dat zo'n economisch model ook het bestaan van een politiek autonoom Kokang legitimeert. Onderdeel van dit nieuwe economische beleid is het terugdringen van illegale industrieën zoals cyberfraude, zwarte markten en andere clandestiene operaties. Tegelijk probeerde de MNDAA de lokale infrastructuur te ontwikkelen en wilde zij overstappen van een agrarische naar een geïndustrialiseerde economie. Er werd daarbij gemikt op sectoren als farmaceutica, de jade-industrie, tabaksindustrie, machinefabrieken, elektrische autofabrieken, en fabrieken voor kleding en schoeisel. Kokang is strategisch bijzonder gunstig gepositioneerd, aangezien het zich bevindt op een kruispunt van nieuwe internationale handelsroutes (de International Land-Sea Trade Corridor en de China-Myanmar-Indian Ocean Rail-Road Connectivity Initiative – onderdeel van het Lancang-Mekong Cooperation Framework). Deze routes lopen dwars door Chinshwehaw – na Operation 1027 bestuurd door de MNDAA – hetgeen deze plaats tot een centrale hub op de Chinees-Birmese grens maakt. Daarmee vormt Kokang een belangrijke opstap voor China's regionale ambities. Sinds Operation 1027 heeft de MNDAA haar controle over cruciale grensplaatsen zoals Chinshwehaw verstevigd – en dit terwijl vóór Operation 1027 slechts 3% van noordelijk

Shan State onder de controle van de MNDAA was (Naw, 2025b). China profiteerde enorm van de successen van de Three Brotherhood Alliance. Het gebied onder controle van de MNDAA werd na Operation 1027 overspoeld door Chinees geld. Neem bijvoorbeeld het geval van de stad Hsenwi in noordelijk Shan State. Het innemen van Hsenwi door de MNDAA tijdens Operation 1027 lag aan de basis van een golf aan Chinese investeringen die daarna over noordelijk Shan State heen spoelde. Landhuur en bouwprojecten vonden er op grote schaal plaats. Lokale bewoners vrezen hierdoor zowel economische als politieke marginalisering. In zowel Hsenwi als Laukkai – beide onder bestuur van de MNDAA – heeft de organisatie zich namelijk bijzonder ingespannen om Chinees kapitaal aan te trekken, onder meer door langdurige landhuur toe te staan en lucratieve contracten te verstrekken. De MNDAA gaf zelfs toestemming aan buitenlandse investeerders om permanent te verblijven in Special Region 1 – het grondgebied dat onder haar controle staat (Naw, 2025c).

Chinees herdisciplineren en het terugfluiten van autonome milities

Toch was het bestuur door de MNDAA gedoemd tot mislukking. Vanaf het moment dat Maleisië in het voorjaar van 2025 het voorzitterschap van ASEAN op zich nam, heeft deze organisatie geprobeerd een wapenstilstand en dialoog in Myanmar te bewerkstelligen. In de praktijk speelt China echter een veel prominentere rol. Beijing richt zich daarbij vooral op het herstel van de waardevolle landhandel met Myanmar – handel die stokte sinds de Brotherhood Alliance in oktober 2023 hun anti-overheidsoffensief 'Operation 1027' lanceerde. De handelsoorlog tussen de VS en China heeft bovendien een zekere urgentie toegevoegd aan de Chinese wens deze handelsstromen te herstellen. Anders dan het Westen hecht China zich niet zozeer aan de staatsvorm die Myanmar aanneemt – zolang het land maar stabiel is en toegankelijk voor Chinese belangen. China heeft enorme invloed op de meerderheid van de zeven gewapende etnische milities die in de grensregio's tussen Myanmar en China actief zijn. Deze groepen zijn sterk afhankelijk van Beijing voor voedsel, brandstoffen en farmaceutica. Tot april 2025 had de MNDAA de hoofdstad van noordelijk Shan State – Lashio – onder controle, en daarmee ook de kritieke Highway 3 tussen Mandalay en de Chinese grens. Onder zware druk van China moest de MNDAA zich echter uiteindelijk uit deze regio's terugtrekken, waarna het ontstane

machtsvacuüm werd gevuld door de Birmese junta. Dit omdat China uiteindelijk een stabiel en veilig Myanmar voor zich ziet als eindstadium – en in het finale scenario passen gewapende autonome etnische milities niet in dat plaatje (Mar, 2025a; Khant, 2025).

De Chinese overheid startte een strategische campagne om de Three Brotherhood Alliance en andere gewapende milities terug te dringen: Beijing perkte de aanvoer van wapens, elektriciteit, water, internet, geneesmiddelen en voedsel voor deze groepen behoorlijk in. Omdat de gewapende etnische milities die niet gelieerd waren aan de Birmese junta veelal afhankelijk waren van steun op deze gebieden vanuit China, vormde deze strategie een gevoelige klap voor deze etnische milities en een effectief pressiemiddel voor Beijing. Ook zette Beijing sinds augustus 2024 druk op de UWSA – de machtigste gewapende etnische groep in Myanmar – om haar steun aan andere gewapende etnische groepen te stoppen (Naw, 2025d). Zo bevroor Beijing tegoeden van de UWSA ter waarde van miljarden yuan in Chinese banken en werd de

UWSA-commandant Bao Junfeng gearresteerd op beschuldiging van betrokkenheid bij scamoperaties. Dit was een zware klap voor de machtsstructuur van de UWSA. Toen de gewapende etnische groeperingen zich echter minder gevoelig toonden voor de sancties dan China had gehoopt, breidde Beijing de maatregelen verder uit: ook voedsel-, medicijn- en brandstoftoevoer en andere levensbehoeften naar het Wa-gebied werden geblokkeerd. Voor de circa 500.000 Wa-inwoners werd het leven hierdoor plots zwaar. Onder die druk gaf de UWSA zich gewonnen aan China's eisen en stopte zij haar steun aan de gewapende etnische milities. In de late zomer van 2025 verklaarde de UWSA dat zij geen militaire en financiële steun meer zou verlenen aan andere gewapende etnische milities. Dit betekende een forse klap voor deze groepen, aangezien de UWSA de machtigste en meest invloedrijke onder hen was (Oo, 2025). Hiermee heeft China een sleutelrol gespeeld in de herovering van Lashio door het Birmese leger in de zomer van 2025 (Kumbun, 2025).

Grenscontrolepost in het noorden van Thailand, grenzend aan de provincie Tachileik in Myanmar

Militaire heroveringen, wapenschaarste en criminele adaptatie

Sinds de late zomer van 2025 zijn er door deze ontwikkelingen duidelijke tekenen aanwezig dat het Birmese leger opnieuw veel terrein wint op de rebellen in Myanmar. Zo heroverde het leger, samen met zijn bondgenoten (PDF, NUG en de TNLA), in juli 2025 de controle over Nawngkhio, een belangrijk strategisch punt in noordelijk Shan State. Steden als Lashio, Nawngkhio, Kyaukme en Hsipaw hebben een strategische waarde omdat ze liggen op de weg tussen Mandalay, Lashio en Muse – een cruciale handelsroute die Myanmar met China verbindt. Vooral Nawngkhio is van belang: het fungeert als toegangspoort die Mandalay met noordelijk Shan State verbindt en tegelijkertijd de verbinding vormt tussen zuidelijk en noordelijk Shan State (Thit, 2025; The Irrawaddy, 2025; Pyae, 2025). Veel gewapende etnische milities kampen sinds kort met een tekort aan wapens en munitie. De burgeroorlog in Myanmar had geleid tot een enorme vraag naar wapens, wat een bloeiende wapenmarkt in het land tot gevolg had. De gewapende etnische milities leunen daarbij op meerdere bronnen: eigen productie, het buitmaken van wapens en aankopen op de zwarte markt. Analisten stellen dat de zwarte wapenmarkt in Myanmar de grootste én de duurste ter wereld is. Een automatisch geweer kan er tussen de 4.500 en 6.800 Amerikaanse dollar kosten. Chinese criminele

actoren die verantwoordelijk zijn voor de drugsemporia en scamcentra in Myanmar zijn ook actief in de illegale wapenhandel aldaar (Mar, 2025b). Groepen die bezig zijn met drugssmokkel aan de Birmese-Thaise grens zijn vaak ook bewapend (Tanraksa, 2025).

Uit het bovenstaande relaas over de recente ontwikkelingen in de Birmese burgeroorlog kan men opmaken dat deze oorlog zowel kansen als obstakels opwerpt voor criminele netwerken. Het is een beetje een mixed bag van kansen en gevaren – zeker geen walhalla voor criminelen zoals vaak wordt gedacht. De burgeroorlog in Myanmar verstoort bijvoorbeeld niet slechts de legitieme handel, maar soms ook de drugshandel. Tegelijkertijd biedt zij echter ook veel nieuwe kansen voor diezelfde handel. Hoe dan ook, lokale autoriteiten ter plaatse weten er goede munt uit te slaan. Neem bijvoorbeeld de Asian Highway – een belangrijke verkeersader aan de Thais-Birmese grens. Deze bleef gesloten sinds er in december 2023 gevechten uitbraken in Kawkaik in Karen State. Daardoor is de weg tussen Kawkaik en Myawaddy onveilig geworden. De route is nu bezaaid met checkpoints die worden bemand door zowel Birmese overheidstroepen als gewapende etnische milities. Zij willen allemaal meeprofiten van het nog steeds gaande verkeer door belastingen en tol te heffen. Er wordt niet geïnspecteerd, maar wel (arbitrair) geïnd – zo laten ooggetuigen weten (The Irrawaddy, 2025).

Bedelaars in Tachileik, Myanmar

2.2. Criminele netwerken

Sam Gor (The Company) <table><tr><td>Type</td><td>Transnationaal syndicaat (coalitie van triades)</td></tr><tr><td>Regio's</td><td>China, Myanmar, Thailand, Laos, Cambodja, bredere Azië</td></tr><tr><td>Belangrijkste activiteiten</td><td>Grootschalige synthetische drugs (meth), heroïne, precursorchemicaliën, witwassen</td></tr><tr><td>Korte toelichting</td><td>Een van de machtigste en meest gestructureerde criminele organisaties in Azië, geleid door o.a. Tse Chi Lop.</td></tr></table>	Type	Transnationaal syndicaat (coalitie van triades)	Regio's	China, Myanmar, Thailand, Laos, Cambodja, bredere Azië	Belangrijkste activiteiten	Grootschalige synthetische drugs (meth), heroïne, precursorchemicaliën, witwassen	Korte toelichting	Een van de machtigste en meest gestructureerde criminele organisaties in Azië, geleid door o.a. Tse Chi Lop.	Chinese triades (o.a. 14K, Sun Yee On, Wo Shing Wo, Big Circle Gang) <table><tr><td>Type</td><td>Traditionele triades / maffia-structuren</td></tr><tr><td>Regio's</td><td>Hongkong, China, Taiwan, maar zeer actief in Zuidoost-Aziatische diaspora-gemeenschappen</td></tr><tr><td>Belangrijkste activiteiten</td><td>Drugshandel, afpersing, smokkel, mensenhandel, illegaal gokken</td></tr><tr><td>Korte toelichting</td><td>Opereren via netwerken en samenwerken met lokale gewapende groepen; spelen rol in Gouden Driehoek.</td></tr></table>	Type	Traditionele triades / maffia-structuren	Regio's	Hongkong, China, Taiwan, maar zeer actief in Zuidoost-Aziatische diaspora-gemeenschappen	Belangrijkste activiteiten	Drugshandel, afpersing, smokkel, mensenhandel, illegaal gokken	Korte toelichting	Opereren via netwerken en samenwerken met lokale gewapende groepen; spelen rol in Gouden Driehoek.
Type	Transnationaal syndicaat (coalitie van triades)																
Regio's	China, Myanmar, Thailand, Laos, Cambodja, bredere Azië																
Belangrijkste activiteiten	Grootschalige synthetische drugs (meth), heroïne, precursorchemicaliën, witwassen																
Korte toelichting	Een van de machtigste en meest gestructureerde criminele organisaties in Azië, geleid door o.a. Tse Chi Lop.																
Type	Traditionele triades / maffia-structuren																
Regio's	Hongkong, China, Taiwan, maar zeer actief in Zuidoost-Aziatische diaspora-gemeenschappen																
Belangrijkste activiteiten	Drugshandel, afpersing, smokkel, mensenhandel, illegaal gokken																
Korte toelichting	Opereren via netwerken en samenwerken met lokale gewapende groepen; spelen rol in Gouden Driehoek.																
United Wa State Army (UWSA) <table><tr><td>Type</td><td>Etnisch gewapende organisatie (met criminele infrastructuur)</td></tr><tr><td>Regio's</td><td>Wa-regio, Noord-Myanmar</td></tr><tr><td>Belangrijkste activiteiten</td><td>Productie van synthetische drugs (meth), smokkel, wapenhandel</td></tr><tr><td>Korte toelichting</td><td>De facto autonome staat binnen Myanmar; controle over groot gebied maakt grootschalige drugproductie mogelijk.</td></tr></table>	Type	Etnisch gewapende organisatie (met criminele infrastructuur)	Regio's	Wa-regio, Noord-Myanmar	Belangrijkste activiteiten	Productie van synthetische drugs (meth), smokkel, wapenhandel	Korte toelichting	De facto autonome staat binnen Myanmar; controle over groot gebied maakt grootschalige drugproductie mogelijk.	Karen National Army / Border Guard Force (KNA/BGF) <table><tr><td>Type</td><td>Gewapende etnische militie met criminele netwerken</td></tr><tr><td>Regio's</td><td>Myanmar–Thailand grens (Myawaddy, Shwe Kokko)</td></tr><tr><td>Belangrijkste activiteiten</td><td>Scamcentra, cyberfraude, mensenhandel, dwangarbeid, smokkel</td></tr><tr><td>Korte toelichting</td><td>Beheert of faciliteert grote scamcentra, vaak in samenwerking met investeerders en lokale elites.</td></tr></table>	Type	Gewapende etnische militie met criminele netwerken	Regio's	Myanmar–Thailand grens (Myawaddy, Shwe Kokko)	Belangrijkste activiteiten	Scamcentra, cyberfraude, mensenhandel, dwangarbeid, smokkel	Korte toelichting	Beheert of faciliteert grote scamcentra, vaak in samenwerking met investeerders en lokale elites.
Type	Etnisch gewapende organisatie (met criminele infrastructuur)																
Regio's	Wa-regio, Noord-Myanmar																
Belangrijkste activiteiten	Productie van synthetische drugs (meth), smokkel, wapenhandel																
Korte toelichting	De facto autonome staat binnen Myanmar; controle over groot gebied maakt grootschalige drugproductie mogelijk.																
Type	Gewapende etnische militie met criminele netwerken																
Regio's	Myanmar–Thailand grens (Myawaddy, Shwe Kokko)																
Belangrijkste activiteiten	Scamcentra, cyberfraude, mensenhandel, dwangarbeid, smokkel																
Korte toelichting	Beheert of faciliteert grote scamcentra, vaak in samenwerking met investeerders en lokale elites.																

Scam-compound netwerken <table><tr><td>Type</td><td>Losse maar verbonden criminele conglomeraat-clusters</td></tr><tr><td>Regio's</td><td>Myanmar, Laos (bijv. Bokeo Golden Triangle Special Economic Zone), Cambodja</td></tr><tr><td>Belangrijkste activiteiten</td><td>Cyberfraude (pig-butcher), crypto-scams, mensenhandel, gedwongen arbeid</td></tr><tr><td>Korte toelichting</td><td>Snelle groei sinds 2020; extreem winstgevend, vaak onder bescherming van lokale milities of corrupte officials.</td></tr></table>	Type	Losse maar verbonden criminele conglomeraat-clusters	Regio's	Myanmar, Laos (bijv. Bokeo Golden Triangle Special Economic Zone), Cambodja	Belangrijkste activiteiten	Cyberfraude (pig-butcher), crypto-scams, mensenhandel, gedwongen arbeid	Korte toelichting	Snelle groei sinds 2020; extreem winstgevend, vaak onder bescherming van lokale milities of corrupte officials.	Criminele netwerken in de Gouden Driehoek (algemeen) <table><tr><td>Type</td><td>Diverse netwerken van drugs-kartels, milities, triades en ondernemingen</td></tr><tr><td>Regio's</td><td>Myanmar–Laos–Thailand</td></tr><tr><td>Belangrijkste activiteiten</td><td>Opium, heroïne, methamfetamine, precursorchemicaliën</td></tr><tr><td>Korte toelichting</td><td>Historische kernregio van de Aziatische drugshandel, nu vooral een centrum van meth-productie.</td></tr></table>	Type	Diverse netwerken van drugs-kartels, milities, triades en ondernemingen	Regio's	Myanmar–Laos–Thailand	Belangrijkste activiteiten	Opium, heroïne, methamfetamine, precursorchemicaliën	Korte toelichting	Historische kernregio van de Aziatische drugshandel, nu vooral een centrum van meth-productie.
Type	Losse maar verbonden criminele conglomeraat-clusters																
Regio's	Myanmar, Laos (bijv. Bokeo Golden Triangle Special Economic Zone), Cambodja																
Belangrijkste activiteiten	Cyberfraude (pig-butcher), crypto-scams, mensenhandel, gedwongen arbeid																
Korte toelichting	Snelle groei sinds 2020; extreem winstgevend, vaak onder bescherming van lokale milities of corrupte officials.																
Type	Diverse netwerken van drugs-kartels, milities, triades en ondernemingen																
Regio's	Myanmar–Laos–Thailand																
Belangrijkste activiteiten	Opium, heroïne, methamfetamine, precursorchemicaliën																
Korte toelichting	Historische kernregio van de Aziatische drugshandel, nu vooral een centrum van meth-productie.																

2.2.1. Zuidoost-Aziatische en Westerse criminele netwerken: transnationale verwevenheid

Binnen de Europese Unie is er een groep met Zuidoost-Aziatische connecties die opvalt als we spreken over criminele netwerken. Het gaat hierbij om de Vietnameessprekende diaspora in de Europese Unie. Met name de markt voor marihuana is voor een belangrijk deel in handen van Vietnameessprekende criminele netwerken. Dit vormt een verschuiving, aangezien Vietnamese criminele netwerken eerder vooral met de handel in heroïne werden geassocieerd. Deze verschuiving van heroïne naar cannabis vond plaats gedurende het laatste decennium. Cannabis – als ‘softdrug’ – brengt immers relatief weinig risico’s met zich mee in termen van inzet en opbrengsten, terwijl de markt vooral sterk winstgevend is. Vietnamese nagelsalons worden vervolgens vaak gebruikt om de opbrengsten wit te wassen (GI-TOC, z.d.; Schoenmakers, Bremmers & van Wijk, 2012). Toch is het nog onduidelijk waar veel van de winsten uit de Vietnamese cannabismarkt naartoe gaan. Hoogstwaarschijnlijk wordt een groot deel van die winsten naar Vietnam overgemaakt via legale banken – Vietnamese en Maleisische banken stellen bijvoorbeeld minder snel vragen over de herkomst van gelden – via ondergronds bankieren of zelfs door middel van koeriers (GI-TOC, z.d.; Siegel-Rozenblit, 2011).

Vietnameessprekende georganiseerde criminele netwerken zijn een relatief nieuw fenomeen in West-Europa. Ze zijn lastig in kaart te brengen, omdat het vaak gaat om kleine, mobiele en zeer gesloten netwerken. Deze groepen ontwikkelden zich van straatbendes tot subdivisies van Chinese criminele netwerken, om zich vervolgens door te ontwikkelen tot zelfstandige organisaties. Tot 2008 werd dit fenomeen eigenlijk alleen opgemerkt in het Verenigd Koninkrijk en in (delen van) Oost-Eu-

ropa. Sindsdien ziet men hun activiteiten uitbreiden naar Frankrijk, Duitsland en, meer recentelijk, ook naar België en Nederland. In Oost-Europa kennen zij al een langere geschiedenis van criminele betrokkenheid en activiteit. Zo waren zij rond het midden van de jaren 1980 al betrokken bij de verkoop van gesmokkelde sigaretten in Oost-Duitsland. In Tsjechië richten Vietnameessprekende criminele netwerken zich vooral op mensen-smokkel en drugssmokkel (waarbij het gaat om heroïne, marihuana en pervitine). Enkele groepen onder hen specialiseren zich ook in gewelddadige diensten, zoals afpersing, huurmoord en chantage. In het Verenigd Koninkrijk en in Nederland werd de cannabiscultivatie de belangrijkste bron van inkomsten voor vele Vietnamezen (Siegel-Rozenblit, 2011).

Nederland is aantrekkelijk voor Vietnamese hennepelers, dankzij een vruchtbare combinatie van de regionale marktstructuur, lage opsporingsprioriteit, lage straffen en goede infrastructuur. Vietnameessprekende criminele actoren werken vaak samen met (veelal eveneens Vietnameessprekende) criminele actoren uit andere landen – denk aan Duitsland, België, Frankrijk, Hongarije, Ierland, Canada, Tsjechië en Zweden (Schoenmakers, Bremmers & van Wijk, 2012). Officiële cijfers in Nederland laten zien dat Vietnameessprekenden ongeveer tweemaal zo vaak in aanraking komen met de politie – als verdachte van een misdrijf – dan Nederlanders zonder migratieachtergrond. Ook blijken Vietnamezen daarbij vaker verdacht te worden van meerdere strafbare feiten tegelijk. Men denke hierbij vooral aan vermogensdelicten, geweld en druggerelateerde misdrijven (Schoenmakers, Bremmers & van Wijk, 2012).

Vietnamese georganiseerde criminaliteit: Zuidoost-Aziatisch én Oost-Europees

Alhoewel Mexicaanse groepen vaak de grootschalige methproductie in Europa voor hun rekening lijken te nemen in samenwerking met Nederlandse en Belgische groepen, lijkt het er ook op dat Vietnamese groepen steeds meer in opkomst zijn in deze markt. Toch is Vietnamese georganiseerde criminaliteit vooral sterk in Tsjechië – het traditionele centrum van methproductie en -consumptie, vóór dat Nederland die rol in de jaren 2010 overnam. Het fenomeen van Vietnamese georganiseerde criminaliteit in Tsjechië hangt met een aantal zaken samen. De Vietnamese diaspora is daar groot – zo’n 100.000 mensen – en vindt haar oorsprong in de periode van het midden van de jaren 1970 tot de late jaren 1980, toen communistisch Tsjechoslowakije arbeiders importeerde uit het geallieerde Vietnam. Vietnamese smokkelnetwerken werden zichtbaar op de vlooiemarkten langs de Tsjechisch-Duitse grens, waar openlijk meth werd verkocht aan toeristen en dealers van over de grens. Vietnam zelf is bovendien een belangrijk strategisch doorvoer gebied voor drugs afkomstig uit de Gouden Driehoek (Quintero, 2021). Alhoewel de georganiseerde Vietnamese criminaliteit in Europa intern zeer divers is, zijn er gemeenschappelijke lijnen aan te wijzen. Diverse Vietnamese georganiseerde criminele netwerken houden zich bezig met namaakproducten, illegale tabak, mensensmokkel, hennep teelt en heroïnedistributie. De groepen zijn sterk intern gericht, kleinschalig en exclusief (vaak op basis van provincie van oorsprong) of zelfs familiair van karakter. Ze zijn intern niet zo hiërarchisch georganiseerd als Chinese triades, ondanks hun oorsprong in die wereld. In hun oorsprong zijn veel van deze Vietnamese criminele netwerken namelijk voortgekomen uit Chinese triades, die hen eerder vooral als loopjongens of schuldeninners hebben ingezet. In deze periode opereerden Vietnamese criminele groepen nog op het niveau van eenvoudige straatbendes. Het professionele karakter van de Vietnamese georganiseerde criminaliteit werd

pas echt duidelijk zichtbaar sinds het midden van de jaren 2000. De modi operandi in de Vietnameessprekende criminele wereld binnen de Europese Unie zijn vaak zeer gewelddadig – alhoewel het geweld vaak op leden van de eigen gemeenschap lijkt te zijn gericht (Schoenmakers, Bremmers & van Wijk, 2012; GI-TOC, z.d.).

De Vietnamese georganiseerde criminaliteit heeft haar oorsprong in het communistische Tsjechoslowakije

De Vietnamese georganiseerde criminaliteit heeft haar oorsprong in het communistische Tsjechoslowakije. Ondanks dat het SKC eerder een Oost-Europa studie heeft geproduceerd in dezelfde serie als deze Zuidoost-Azië studie, ging de aandacht niet naar deze groep (SKC, 2024). De wortels van deze groep liggen voor een groot gedeelte bij voormalige studenten en arbeiders in voormalige communistische landen – waaronder het meest prominent Tsjechië – die bleven na de politieke veranderingen in de late jaren 1980 en de vroege jaren 1990. Vietnamese criminele netwerken in Oost-Europa houden zich historisch gezien bezig met een breed scala aan illegale activiteiten: vermogensdelicten, mensensmokkel, mensenhandel, prostitutie, gewelddadige delicten, overvallen, de verkoop van namaakproducten, wapenhandel en drugshandel. Na de Fluwelen Revolutie (1989) in Tsjechoslowakije veranderde er veel in Tsjechië. Er kwamen democratische vrijheden. Ook werden grenzen geopend en ontstond er illegaal transport van goederen en mensen. Opeens was er een vrije markt. Het Tsjechische justitiële systeem bleef achter bij de snelle politieke en economische veranderingen in het land – hetgeen een systeemkwetsbaarheid opleverde. De slecht georganiseerde Tsjechische onderwereld was niets in vergelijking met professi-

Vietnamese winkel in Tsjechië

onele criminele netwerken die van elders kwamen. Dit betekende dat Tsjechië uiterst vatbaar was voor het neerslaan van transnationale criminele netwerken. De Vietnamese gemeenschap in Tsjechië reageerde op al deze veranderingen – zeker omdat de meeste bestaande, communistische, officiële banden tussen Vietnam en Tsjechië werden verbroken na 1992. Veel Vietnamezen die min of meer toevallig in Tsjechië verbleven vanwege die voormalige banden konden er blijven doordat wetten, wetshandhaving en internationale verhoudingen in die tijd in flux waren. In het begin van de jaren 1990 trok de veranderende situatie in Tsjechië een golf van economische vluchtelingen uit Vietnam aan, die via toeristenvisa het land binnenkwamen. Er was hierbij sprake van een zekere synergie tussen oudere Vietnamese migranten die al in Tsjechië waren en de nieuwere, waarbij de oudere migranten de nieuwere vaak hielpen om een nieuw leven op te bouwen – bijvoorbeeld door het opzetten van ondernemingen (Nožina, 2009).

Casussen uit zowel Oost-Duitsland als Hongarije laten zien dat veel Vietnamese transnationale criminele activiteiten hun oorsprong hebben in Oost-Europa. In de voormalige DDR ontstond een deel van de Vietnamese gemeenschap als gevolg van het beleid van de Oost-Duitse overheid om Vietnamezen als gastarbeiders aan te werven. Een aanzienlijk aantal van hen raakte vervolgens verwickeld in grootschalige illegale handel in sigaretten en tabaksproducten, en later ook in gewelddadige delicten, mensensmokkel en drugshandel. Na de val van de Berlijnse Muur in 1989 nam de vraag naar illegale tabaksproducten sterk toe. Tegelijkertijd breidde de markt zich uit van Oost-Duitsland naar heel Duitsland en indirect naar de rest van West-Europa. Deze ontwikkeling leidde tot een verdere diversificatie van de criminele activiteiten binnen Vietnamese georganiseerde netwerken in Duitsland: vanaf circa 2002 namen zij in toenemende mate deel aan de heroïnehandel, en tussen 2007 en 2009 ook aan de grootschalige illegale teelt van hennep (Schoenmakers, Bremmers & van Wijk, 2012). Een laatste illustratief geval is dat van Hongarije, waar Vietnamese georganiseerde misdaad pas echt omvang kreeg vanaf het einde van de jaren negentig. Aanvankelijk richtten Vietnamese criminele netwerken zich daar hoofdzakelijk op de handel in heroïne, een situatie die tot ongeveer 2008–2009 voortduurde. In de jaren daarna verschoof hun focus echter naar de teelt van cannabis, terwijl vanaf 2010 ook de productie van amfetamine aan hun activiteiten werd toegevoegd (Schoenmakers, Bremmers & van Wijk, 2012). Vietnamese criminele netwerken, ondanks hun exclusieve karakter, blijven contact houden met transnationale criminele netwerken uit Oost-Europa en Rusland (Siegel-Rozenblit, 2011).

Vietnamese georganiseerde criminaliteit in Nederland

De Vietnameessprekende gemeenschap in Nederland is vooral gevestigd in de Randstad, in Eindhoven en in Helmond. In vergelijking met de door Chinezen geleide georganiseerde criminele netwerken zijn de Vietnameessprekende criminele netwerken lossier van structuur – zelfs op dusdanige manier dat er maar weinig concrete groepsnamen bekend zijn. Deze criminele netwerken zijn als regel relatief klein en intern sterk verbonden. De factoren die deze netwerken binden, zijn vaak familienetwerken of een gemeenschappelijke oorsprong in bepaalde regio's van Vietnam. Vietnamezen gebruiken hun diasporanetwerken om hun zaken te faciliteren. Vietnameessprekende criminele netwerken zijn over het algemeen gewelddadiger dan Chineessprekende criminele organisaties. Zo huren Vietnameessprekende criminele groepen in Europa huurmoordenaars – bo doi – in. Deze bo doi worden niet slechts strategisch ingezet, maar ook in kwesties van eerwraak. Omdat dit geweld zich echter vaak tot binnen de eigen gemeenschap beperkt, is het niet zo zichtbaar voor de buitenwereld, zelfs niet voor andere criminele groepen van een andere etniciteit. In Nederland lijken Vietnameessprekende criminele groepen iets minder gewelddadig te zijn dan in andere Europese landen (GI-TOC, z.d.).

Omdat Nederland zo'n belangrijk onderdeel is van de internationale productie en het transport van cannabis, is het van belang te benadrukken dat er sinds de jaren 2010 een consensus lijkt te ontstaan onder experts dat Vietnameessprekende criminele netwerken en actoren buitenproportioneel sterk betrokken zijn bij de teelt van cannabis in West-Europa – met name in Nederland, Ierland, Tsjechië, Slowakije, Polen en het Verenigd Koninkrijk. Neem bijvoorbeeld cijfers uit Engeland en Wales: in 2007 werden daar ruim tweeduizend cannabisplantages ontdekt, waarvan twee derde in handen was van Vietnameessprekende criminele netwerken of actoren. Ook degenen die op de plantages werken, zijn vaak etnische Vietnamezen. Het gaat hierbij veelal om illegale Vietnamese migranten die op de cannabisplantages 'moeten' werken om hun schuld voor de smokkelroute waarmee zij Europa zijn binnengekomen af te betalen (Siegel-Rozenblit, 2011). Vietnamese hennepplantages zijn vaak hiërarchisch gestructureerd en strak georganiseerd. Onderaan de pikorde staan de mensen die de hennep daadwerkelijk kweken en verzorgen. Dit zijn vaak slachtoffers van mensenhandel zonder legitieme verblijfsstatus. Zij worden aangestuurd door de zogeheten 'supervisors' en zijn afhankelijk van hen. De supervisors staan op hun beurt weer onder de feitelijke eigenaren van de betreffende hennepplantage (Schoenmakers, Bremmers & van Wijk, 2012).

Toeristen bij marihuanawinkeltje in Pattaya, Thailand

Westerse criminele actoren en Zuidoost-Azië

Het gebeurt ook weleens dat buitenlanders worden aangehouden in landen als Thailand wegens illegale activiteiten. In de vroege zomer van 2025 bijvoorbeeld, arresteerde de Thaise politie dertien buitenlanders (vijf Australiërs, zes Britten, een Canadees en een Zuid-Afrikaan) die werden beschuldigd van het runnen van een malafide call-center dat Australiërs had opgelicht voor 850.880 euro gedurende het jaar ervoor. Voorheen, tot begin 2024, was deze groep actief in Indonesië. De groep deed zich voor als legitieme financiële firma's en hield zich bezig met cold calling van Australiërs, waarbij zij neppe investeringen aanboden die zogenaamd vaste jaarlijkse opbrengsten van 7–10% zouden genereren na één tot drie jaar. Het geld werd vaak witgewassen via crypto (Bangkok Post, 2025h; Ngamkham, 2025a; Chaolan, 2025a).

Een ander voorbeeld van een buitenlander die in Thailand betrokken was bij de illegaliteit – ditmaal in de drugshandel – is de arrestatie van een Zweed die vanuit Bang Lamung een online internationaal drugssmokkelplatform leidde, genaamd 'Arche-typ'. Vanuit Thailand stuurde hij Archetyp aan, een

platform dat zich vooral richtte op de verkoop van drugs in Scandinavië en delen van Europa. Archetyp was een platform dat illegale drugsverkoop faciliteerde via versleutelde privé-chatrooms. Het was aanvankelijk actief op het dark web, maar werd in juni 2025 ontmanteld door Europese wetshandhavers. De arrestatie van deze Zweed, 'Mr. Toby', maakte deel uit van een overheidsmandaat om buitenlandse criminelen die Thailand als basis voor hun misdaden gebruiken, aan te pakken (Bangkok Post, 2025c). Verder zijn westerlingen regelmatig betrokken bij de import van drugs in Indonesië (Antara News, 2025h; Antara News, 2024a), en toeristen spelen ook wel eens een rol in drugshandel in Thailand of elders in Zuidoost-Azië (Chaolan, 2025b).

De drugshandel tussen Zuidoost-Azië en de Europese Unie hoeft niet noodzakelijk te worden uitgevoerd door traditionele criminele actoren. Een opvallende trend is dat toeristen voor onbekende doeleinden grote hoeveelheden drugs importeren – niet altijd met een crimineel oogmerk. Zo is sinds de legalisatie van cannabis in Thailand (2022) een

trend ontstaan waarbij Nederlandse toeristen (relatief grote hoeveelheden) goedkope Thaise cannabis naar Nederland transporteren, zonder zich te realiseren dat dit zonder vergunning niet is toegestaan (van Dijk, 2025; National Crime Agency, 2025). Ook is het belangrijk om te beseffen dat drugssmokkel en mensenhandel vanuit Zuidoost-Azië naar elders niet uitsluitend plaatsheeft via Aziatische criminele netwerken. Banden zijn vaak mondiaal. Zo is bekend dat Mexicaanse drugkartels nauwe connecties onderhouden met Aziatische criminele organisaties. De Mexicaanse kartels houden deze relaties warm om zo toegang tot precursoren voor zichzelf veilig te stellen. Ook proberen zij directe toegang te krijgen tot de drugsmarkt in diverse Aziatische landen. Dit lukt echter minder goed, omdat Aziatische criminele netwerken stevig geworteld zijn in de regio. Wel is de aanwezigheid van Mexicaanse (en Amerikaanse) criminele groepen op de Filipijnen bekend: daar zijn zij al actief als medespelers sinds de jaren 2010. Hongkong fungeert hierbij als 'hub' voor hen (Jasper, Krakow & Girardi, 2025; UNODC, 2023). Een ander voorbeeld is de aanwezigheid van West-Afrikaanse criminele net-

werken in een aantal Zuidoost-Aziatische landen. Deze netwerken maken daarbij vaak gebruik van drugsezels en smokkelen hun goederen via het luchtruim. Tijdens de COVID-pandemie kwamen de West-Afrikaanse criminele activiteiten in Azië nagenoeg volledig tot stilstand. Ze lijken echter langzaam maar zeker weer op gang te komen sinds de COVID-pandemie voorbij is qua reisrestricties – vanaf ongeveer 2022 (UNODC, 2023). Meer specifiek met betrekking tot Indonesië zijn er ook criminele netwerken gesignaleerd die actief zijn vanuit West-Azië – met name vanuit Iran – die crystal-meth naar Indonesië smokkelen (UNODC, 2023).

Triades: organisatie en interne structuur

In Nederland (en in bredere zin West-Europa) zien we vaak dat criminele netwerken georganiseerd zijn langs etnische lijnen. Zoomen we specifiek in op Aziatische criminele actoren, dan blijkt dat tot in de jaren 1970 de opiumhandel in West-Europa voor een groot deel in handen was van Chinese criminele netwerken – ook wel bekend onder de collectieve noemer ‘triades’. Alhoewel Chinese criminele netwerken en actoren niet in een Zuidoost-Azië studie in de enge zin van het woord thuishoren, toont deze studie duidelijk aan dat Chinese criminele actoren en netwerken een cruciale rol spelen in Zuidoost-Aziatische TOC. Om deze reden is het van belang om toch stil te staan bij Chinese criminele actoren en netwerken – zowel binnen Zuidoost-Azië als binnen de Europese Unie. Triades worden vaak de Chinese variant van de maffia genoemd. Toch hebben ze hun eigen culturele praktijken, die daadwerkelijk verschil maken en hen onderscheiden van andere groepen. Magie en semi-religieuze activiteiten spelen een belangrijke rol binnen de triades. Nieuwe leden ondergaan een mystieke initiatie die hen verandert van de spreekwoordelijke straatcrimineel in een professionele triadecrimineel. Binnen de triadestructuur zijn er ‘batches’ van nieuwe leden die geleid worden door een soort oudere en ervaren manager (Lintner, 2005). Triades zijn vaak te typeren door hun sterke interne hiërarchie, strakke organisatie, duidelijke interne taakverdeling, helder leiderschap en gezamenlijke rituelen (Siegel-Rozenblit, 2011). Het is hierbij belangrijk te beseffen dat niet alle Chinese criminele actoren die zich bezighouden met TOC tot de triades behoren. Bovendien maken de triades vaak – maar niet altijd – gebruik van andere, losser georganiseerde en niet-gelieerde criminele actoren of netwerken om hun doelen te bereiken (Lintner, 2005). Ook zijn de triades, ondanks hun interne hiërarchieën, niet altijd even strak georganiseerd. Regelmatig komen er bovendien gevechten voor tussen rivaliserende facties of ‘gangs’ – zelfs wanneer zij dezelfde triadenaam gebruiken (Lintner, 2005).

Kijktip!

'Triads: The Chinese Mafia on the Rise'

Triads, Chinese mafia organisations, are brutal criminal cartels and economic powerhouses. For centuries, they have managed to flourish under every regime and their influence today extends across east Asia and deep into Western societies. Their story is characterised by power, ambition and boundless brutality.

Beschikbaar tot 8 juli 2026, bekijk [hier](#) de documentaire

Still uit 'Triads: The Chinese Mafia on the Rise', Arte.tv

Triades, diaspora en maatschappelijke functies

Ook is het belangrijk te beseffen dat Chinese triades niet louter een criminele rol spelen. Ze staan vrij centraal binnen sommige Chinese gemeenschappen – zeker binnen de diaspora – en vervullen taken die staten en reguliere zakenlieden eenvoudigweg niet kunnen uitvoeren. Een zakenman kan bijvoorbeeld een prominent triadelid benaderen om een rivaal het leven moeilijk te maken. Ook zijn er triadeleden die goed verbonden zijn met de Communistische Partij in China of zelfs met het Chinese leger. Er bestaat bovendien een lange geschiedenis van diverse Chinese overheden die triades inzetten om hun doelen te bereiken – neem bijvoorbeeld Taiwan en de huidige Chinese overheid. De triades houden, ironisch genoeg, in sommige contexten, de maatschappij onder controle door ongeleide criminele actoren uit te schakelen en de straten ‘schoon’ te houden van kleine criminaliteit. Dit geldt ook voor de Chinese diaspora, waar restauranthouders vaak eveneens op de triades vertrouwen om orde te bewaren en hen te ‘beschermen’ (Lintner, 2005).

Triades, staat en internationale machtsverhoudingen

In tegenstelling tot de Italiaanse maffia en de Japanse yakuza, die beide sinds de vroege jaren 2000 steeds meer worden bedreigd door een meer interventionistische Italiaanse respectievelijk Japanse overheid, lijkt het erop dat de Chinese triades juist in invloed en belang toenemen op mondiaal niveau (Galeotti, 2005). De Chinese triades zijn sinds de jaren 1980 nauw verbonden met de Chinese overheid. Beijing maakte gebruik van hun diensten om groepen democratische sympathisanten de kop in te slaan. Ook Taiwan en Zuidoost-Azië zijn hotbeds van triade-activiteit. Alhoewel de meeste Zuidoost-Aziatische overheden niet actief in zee gaan met triades, zien we hier ook de typische vermenging van boven- en onderwereld. Neem bijvoorbeeld de Taiwanese United Bamboo Gang – met haar leider Chen ‘Dry Duck’ Chi-li – die ook in Cambodja actief is. In Cambodja heeft de United Bamboo Gang controle over de directie van Chinese investeringen in de Cambodjaanse kledingindustrie (Lintner, 2005).

Chinese triades en criminele netwerken in Europa

Chinese triades spelen ook in de Europese Unie een prominente rol. Veel Chinese migranten in Europa komen ofwel uit Fujian, ofwel uit Zhejiang, ofwel uit Guangdong. De grootste groei van Chinese gemeenschappen in Europa vond plaats in de jaren 1980 en 1990. Populaire bestemmingen voor Chinese migratie waren in die tijd Italië, maar ook Nederland en Frankrijk. Het betrof hier kettingmigratie. De meeste Chinese migrantengroepen hielden zich bezig met de restaurant-, catering-, beauty-, textiel- en massagebranche (Siegel-Rozenblit, 2011). In 1997 woonden er ruim 44.000 Chinezen in Nederland – vooral afkomstig uit China en Hongkong. Naast deze groep waren er ook 25.000 etnische Chinezen uit Suriname, Indonesië, Maleisië en Singapore (Harmsen, 1998). Georganiseerde criminaliteit door Chineessprekende actoren werd goed zichtbaar in de jaren 1970 en 1980 – iets wat samenviel met migratiestromen uit China met een economisch oogmerk, vooral afkomstig uit Fujian, Zhejiang en Guangdong. In Nederland was het vooral in de jaren 1970 dat de Hongkongse 14K-triade het land begon te gebruiken als Europa’s hub voor de heroïnehandel. Door de popularisering – een ware epidemie – van heroïne in Nederland en Europa in die tijd trokken veel andere Chinese triades eveneens naar Nederland om mee te doen aan deze lucratieve handel. Dit leidde tot decennia van criminele competitie en geweld (Koring, 2018), met name in de Amsterdamse Chinatown. Dit was ook de periode waarin leden van de 14K-triade veel Chinese restaurants in eigendom hadden in diverse Nederlandse steden (Quintero, 2021). De triades in Nederland gedroegen zich echter innovatief en diversifieerden hun activiteiten snel. Toen er bijvoorbeeld een golf van economische migratie uit China kwam in de jaren 2000, leidde dit tot de oprichting van talloze Chinese bedrijven in Nederland, met name in de horecabranche, supermarkten, beautyservices en massagesalons. Deze sectoren bleken tevens geschikt als front voor

illegale activiteiten gerelateerd aan het gokwezen, prostitutie, dwangarbeid en witwassen. Chinese restaurants in Nederland fungeerden daarbij vaak als netwerkplekken voor criminelen. Zo was de 14K-triade eigenaar van vele Chinese restaurants in Nederland. Tegenwoordig houden Chinese netwerken zich veel minder bezig met de heroïnehandel dan vroeger. Daarmee verloren veel triades in Nederland ook een deel van hun traditionele kenmerken, zoals de nadruk op hiërarchie en leiderschap. Tegenwoordig zijn ze veel losser en relatief autonomer georganiseerd. Toch blijft er een cultuur van stilte en zwijgzaamheid bestaan bij Chinese criminele netwerken – en hun slachtoffers – in Europa, wat ertoe bijdraagt dat dit terrein relatief mysterieus blijft (GI-TOC, z.d.).

Chinese criminele netwerken en synthetische drugs in Nederland

In Nederland werken Chinese criminele groepen – vooral afkomstig uit Hongkong en Guangdong – momenteel samen met Nederlandse criminele netwerken en spelen zij een grote rol in de levering van precursoren zoals PMK en BMK, benodigd voor de productie van ecstasy en amfetamine. In de jaren 2000 waren Chinese netwerken in Nederland verantwoordelijk voor meer dan 90% van alle geconfisqueerde PMK en BMK op nationaal niveau. Deze historisch prominente rol van Chinese organisaties

in de Nederlandse ecstasy-industrie kan worden verklaard door de centrale rol van China in de chemische synthese en export van PMK, een synthetische precursor voor MDMA, waarbij grondstoffen en halffabricaten historisch onder meer afkomstig waren uit Zuidoost-Azië. Dit materiaal wordt vervolgens naar Nederland gebracht en daar in geheime laboratoria omgezet in ecstasy. Voor BMK geldt iets soortgelijks: ook dit wordt in China geproduceerd, naar Nederland getransporteerd en daar in geheime laboratoria omgezet in amfetamine. Alles wijst erop dat gedurende de jaren 2000 en de vroege jaren 2010 ook het gehele smokkelproces in handen was van Chinese criminele netwerken. De PMK en BMK werden per container – samen met legale goederen zoals kleding, speelgoed en etenswaren – vanuit China naar Nederland gebracht. De illegale delen van de lading werden vervolgens overgedragen aan personen in Nederland met een Chinese achtergrond, die deze weer doorverkochten aan Chinese netwerken die in Nederland actief waren. Deze netwerken leverden de precursoren daarna door aan Nederlandse laboratoria (Siegel-Rozenblit, 2011).

i Box 2.2. Focus: Chinese criminaliteit en haar geschiedenis in Nederland

In 1996 kwam er een bekend rapport uit: de Parlementaire Enquêtecommissie Opsporingsmethoden (1996). Als historisch document over de vroege jaren 1990 geeft het een goed beeld van de georganiseerde Chinese criminaliteit in Nederland. Overvallen, afpersingen, mensensmokkel, illegale gedwongen arbeid, handel in heroïne, sporadische cocaïnehandel, valse creditcards, illegaal gokwezen en *loan sharking* zijn allemaal bekend – in combinatie met het feit dat de meeste slachtoffers van deze praktijken ook Chineessprekend waren. Ook de onderlinge competitie en machtsstrijd tussen diverse Chinese triades was bekend. Deze competitie heeft tussen 1991 en 1996 geleid tot ten minste dertien bekende moordaanslagen, met in totaal veertien dodelijke slachtoffers. Het rapport laat ook zien dat de traditionele triades lang niet de enige vorm van Chinese georganiseerde criminaliteit in Nederland zijn.

Recenter onderzoek uit de late jaren 2010 heeft aangetoond dat er sindsdien veel is veranderd in de Chineessprekende criminele wereld in Nederland. Zo is in de late jaren 2010 de handel in heroïne door Chinese criminelen in omvang

afgenomen, evenals mensensmokkel, uitbuiting, overvallen en afpersingen. Ook was er in de jaren tussen 1997 en 2017 sprake van een dalende lijn in gewelddadige incidenten met betrekking tot de Chinese georganiseerde criminaliteit – deze daling ging extra snel tussen 2007 en 2017. Tussen 1991 en 2006 was het nog zo dat er in het Chinees-sprekende criminele milieu gemiddeld zo'n drie doden per jaar vielen. Tussen 2007 en 2016 was het totale aantal liquidaties onder de zes gebleven. De reden voor dit soort verschuivingen zijn vaak te vinden in factoren die zowel binnen Nederland zelf liggen als binnen de Chineessprekende wereld. Neem bijvoorbeeld de Chinese mensensmokkel: deze neemt af, waarschijnlijk onder meer omdat er minder pushfactoren zijn in Chineessprekende landen die migranten eerder bewogen om naar elders te migreren – aldus veronderstellingen van experts. Sommige vormen van Chinese georganiseerde criminaliteit in Nederland zijn verdwenen door oorzaken die in Nederland liggen – zoals creditcardfraude. Dit type criminaliteit lijkt in de late jaren 2010 steeds meer het domein van Oost-Europeanen te zijn geworden (Soudijn, 2017).

Belangrijkste Chinese criminele groepen actief in Nederland en Europa

Als we de diverse triades die actief zijn in Nederland de revue laten passeren, vallen er een aantal namen op. De 14K-triade is een van de grootste triades ter wereld, met alleen al 20.000 à 25.000 leden in Hongkong. De triade opereert via meer dan dertig suborganisaties wereldwijd en richt zich vooral op het illegale gokwezen, drugshandel, wapenhandel, witwassen en afpersing. Binnen de Europese heroïnehandel blijven zij onder de Chineessprekende actoren dominant, al hebben ze in het totaalplaatje

van de heroïnehandel terrein verloren aan West- en Centraal-Aziatische criminele actoren. Deze triade wordt opvallend vaak in verband gebracht met Chinese restaurants, casino's, massagesalons en martial-artsplekken. In juni 2021 arresteerden Thaise wetshandhavers een van de hoogstgeplaatste leden – Lee Chung Chak – die door velen verantwoordelijk wordt gehouden voor het uitbreiden van de invloed van de 14K-triade in Nederland (GI-TOC, z.d.).

i **Box 2.3. Persoonlijk profiel:**
Wan Kuok-koi en de 14K triade

Een voorbeeld van hoe de activiteiten van triades uitstralen naar Zuidoost-Azië – en daarmee indirect ook naar Europa vanwege de reikwijdte van digitale fraude – is de 14K Society-triade. De 14K-triade lijkt verantwoordelijk te zijn voor veel van de heroïnesmokkel naar de Benelux, terwijl in België zelf de 14K-triade ook eigenaar is van gokcasino's en witwasconstructies (Quintero, 2021). Wan Kuok-koi is een prominent seniorlid van de 14K-triade en tevens een van de belangrijkste investeerders in en rond Karen State in Myanmar. Via zijn in Hongkong gevestigde Dongmei Group wist Wan miljoenen Amerikaanse dollars in de lokale casino-branche te injecteren. Volgens velen is hij ook een van de sleutelfiguren achter de proliferatie

Tekening naar het portret van Wan Kuok-koi

van cyberfraudecentra in en rond het Myawaddy-township in het oosten van Myanmar. Daarnaast is hij betrokken bij gerelateerde projecten in Cambodja en elders in Zuidoost-Azië en het Pacifische gebied. In december 2020 belandde Wan op de lijst van triadeleiders van de U.S. Treasury OFAC (UNODC, 2024).

leden van de 14K triade

Een tweede triadegroep die in Nederland actief is, is New Ngee Ann (ook bekend als Sun Yee On en Xinyi An). Deze triade komt uit Chaozhou en geldt momenteel als de grootste ter wereld, met 56.000 leden wereldwijd. De groep is zeer georganiseerd en heeft invloed binnen de Hongkongse politieke elite. Over de rol van deze groep in Nederland is nog weinig bekend, maar duidelijk is dat zij eveneens deelnemen aan de Sam Gor Group – zie onder – in Nederland (GI-TOC, z.d.). Een derde triadegroep die in Nederland actief is, is de Wo Group (ook bekend als Wo Shing Wo, Heshengwo of He Shenghe). Deze groep telt circa 20.000 leden wereldwijd en komt oorspronkelijk uit Hongkong. De Wo Group is echter ook aanwezig in het Westen, waaronder in Nederland (onder de naam Wo Shing Wo). De groep heeft een geschiedenis van geweld in Amsterdam en Rotterdam in de jaren 1970, toen zij vochten tegen de 14K-triade en tegen de inmiddels opgeheven Ah Kong-triade, om hun dominantie in de heroïne-markt te bestendigen (GI-TOC, z.d.).

Een vierde groep die actief is in Nederland is de United Bamboo-groep (ook bekend als Bamboo Union Gang of Taiwan Bamboo Federation). Deze groep is minder triadeachtig dan de voorgaande, omdat haar oorsprong meer ligt in een jeugdbende die is uitgegroeid tot een groot netwerk. Wereldwijd telt de groep circa 20.000 leden, met 70 afdelingen verspreid over de wereld. Zij zijn ook actief in Nederland, Oostenrijk, het Verenigd Koninkrijk en Ierland, waar zij betrokken zijn bij de illegale gokwereld, drughandel en mensenhandel (GI-TOC, z.d.). Dan is er nog een vijfde groep die niet echt triadeachtig is: de Great Circle Gang (ook bekend als Big Circle Boys of Tai Huen Chai). Dit is eveneens een relatief jong netwerk, dat zijn illegale activiteiten (zoals creditcardfraude, bid rigging en price fixing) begon vanuit legale ondernemingen in de jaren 1990. Momenteel telt de groep circa 5.000

leden en richt zij zich vooral op mensensmokkel en de handel in illegale of vervalste goederen. In januari 2021 arresteerde de Nederlandse politie, als onderdeel van Operatie Kungur, Tse Chi Lop – de leider van Sam Gor, en iemand die daarnaast ook een belangrijke rol speelde in verband met de Great Circle Gang (GI-TOC, z.d.). Dan is er een zesde groep – en dit is wél een triade – de zogeheten Shui Fong-groep (ook bekend als Woo On Lok). Deze groep staat bekend als rivaal van de Wo Group, de 14K-triade en de Great Circle Gang. Zij zijn eveneens actief in Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Opmerkelijk is dat deze groep waarschijnlijk niet uit China afkomstig is, maar in Europa is ontstaan (GI-TOC, z.d.).

Als we buiten Nederland kijken, dan zien we de namen van deze triades ook opduiken in andere Europese landen. Enkele voorbeelden zullen moeten volstaan. De 14K-triade lijkt de heroïnesmokkel in de Benelux te beheersen. In België houdt de 14K-triade zich daarnaast bezig met casino's en witwassen. Meer specifiek in Antwerpen is ook de Wo Shing Wo actief, terwijl in Brussel Ah Kong aanwezig is. In Frankrijk vormt Parijs het centrum van triadegerelateerde activiteiten – al zijn triades er ook buiten de hoofdstad actief. In Frankrijk zijn de 14K-triade en de Red Sun-triade dominant. Zij werken samen met Turkse, Albanese en Nigeriaanse criminele groepen die handelen in heroïne. In Duitsland is de Kuok-koi-triade – met haar hoofdzetel in Macau – actief, naast de 14K-triade. In Berlijn zien we bovendien een samenwerking tussen Chinese mensensmokkelaars en Vietnamese criminele groepen. In het Verenigd Koninkrijk opereren Chinese triades in meerdere grote steden – denk bijvoorbeeld aan Chinatown in Londen, waar Chinese criminelen andere Chinezen afpersen. Ook is er een groeiende strijd om controle en invloed tussen triades in Belfast, Birmingham, Cardiff en

i Box 2.4. Persoonlijk profiel: Tse Chi Lop en 'The Company'/Sam Gor

In de late jaren 2010 lijkt Oost- en Zuidoost-Azië te maken te hebben met een ware crystal-meth-epidemie. Een multinationale taskforce heeft recentelijk één van de grotere spelers in de distributie en handel van crystal-meth weten te arresteren: de (etnisch Chinese) Canadees Tse Chi Lop. Tse werd geboren in 1963 in Guangdong. Hij groeide op tijdens de Culturele Revolutie. Tijdens de onrust van die jaren heeft een groep gevangengezette leden van Mao's Rode Garde een triade-achtige organisatie gesticht – de 'Big Circle Gang'. Tse werd lid van deze groep. Hij verhuisde naar Hongkong. Daarna nam hij een mobiel bestaan aan om aan de wet te ontsnappen. Hij kwam aan in Canada in 1988. In de jaren 1990 reisde Tse continu rond tussen Noord-Amerika, Hongkong, Macau en Zuidoost-Azië. Geleidelijk aan ontwikkelde hij zich tot een middelgrote speler binnen een smokkelgroep die heroïne transporteerde uit de Gouden Driehoek. Eerder was hij al een keer gearresteerd in New York op beschuldigingen van heroïne-import. Ondanks dat er gedreigd werd met een levenslange gevangenisstraf, heeft zijn advocaat succesvol een petitie weten in te dienen in 2000. In deze petitie verklaarde Tse dat zijn ouders zorg nodig hadden en dat hij een zieke zoon had. Hij zwoer publiekelijk dat, als hij vrijkwam, hij een normaal restaurant zou starten en een burgerbestaan zou gaan leiden. Dit leidde tot een verlichte straf: negen jaar in de gevangenis. Toen hij vrijkwam in 2006, ging hij terug naar Canada. Daar zou hij eigenlijk nog vier jaar onder toezicht moeten staan. Hij begon in 2011 een bedrijf samen met zijn vrouw in Hongkong: de China Peace Investment Group Company Ltd. In de tussentijd rakelde Tse oude contacten op in China, Hongkong, Macau en de Gouden Driehoek.

Tekening naar het portret van Tse Chi Lop

Het epicentrum van methamfetamine-productie begon zich tijdens de jaren 2010 van Zuid-China naar Shan State te verplaatsen. Maar Zuid-China bleef precursoren produceren die relatief makkelijk naar Shan State konden worden vervoerd – denk aan efedrine en pseudo-efedrine. In Shan State kon Tse's nieuwe organisatie, 'The Company', makkelijker buiten de wet opereren. 'The Company', of Sam Gor, werd gevormd uit een soort 'mega-merger' van criminele groepen uit Macau en Hongkong die vroeger (in de jaren 1990) in conflict waren: 14K, Who Shing Wo, Sun Yee On, Big Circle Gang en Bamboo Union. 'The Company' was enorm flexibel en veranderlijk in haar modus operandi. Tse stond met zijn 'The Company' dus aan het hoofd van een groot internationaal drugsimperium met geschatte structurele winsten van tussen de acht en de zeventien miljard Amerikaanse dollars per jaar (schatting uit 2018). 'The Company' wordt verantwoordelijk gehouden voor het vervoer van tonnen aan methamfetamine, en, in iets mindere mate, van heroïne en ketaminetransport naar ten minste een twaalfal landen in Oost-Azië, Zuidoost-Azië en Oceanië. 'The Company' verstopte haar smokkelwaar vaak in theezakken. Waarschijnlijk beheerste 'The Company' tussen de 40% en de 70% van de regionale groothandel in methamfetamine.

Het bezat deze positie in een tijd waarin de methamfetaminemarkt ten minste viervoudig vergroot was binnen een spanne van vijf jaar tijd in de regio. 'The Company' had laboratoria in Shan State. Het is duidelijk dat 'The Company' een multinationale criminele organisatie was. Leden hadden onder meer de nationaliteiten van Canada, Hongkong, Macau, Taiwan, Maleisië, Myanmar, Vietnam en China. 'The Company' werkte samen met de yakuza, met Australische motorbendes en allerlei soorten Chinese bendes.

Tse Chi Lop was het belangrijkste doelwit van Operation Kungur. Deze operatie werd geleid door de Australian Federal Police in transnationale samenwerkingsverbanden met diverse landen binnen Azië, Europa en Noord-Amerika – met name met landen zoals Canada, de Verenigde Staten, Japan, Thailand, China en Myanmar. Er werd over Tse gezegd dat hij op hetzelfde niveau speelde als El Chapo en Pablo Escobar (Allard, 2019) - omdat hij een Aziatische drugsmarkt wist te domineren die in totaal zeventig miljard Amerikaanse dollars waard was. Hij werd in 2021 opgepakt op Schiphol op aanvraag van de Australische wetshandhavers bij Interpol (BBC, 2021).

Glasgow – waaronder 14K, Wo On Lok, Sun Yee On en Wo Shing Wo. In Italië zijn Chinese triades actief in onder meer Milaan (Yu Hu en Da Huang), Rome (groepen uit Qingtian) en andere steden (groepen uit Wenzhou). In Spanje komen de meeste Chinese immigranten uit de provincie Zhejiang. De criminele groepen 'Gang of Seven' en 'Gang of Thirteen' zijn afdelingen van de Zhejiang-groep Red Sun-triade. Een andere actieve groep in Spanje – meer specifiek in Madrid – is de 14K-triade. In Oost-Europa treffen we Chinese criminele groepen aan in onder meer Tsjechië en Hongarije (Siegel-Rozenblit, 2011).

Afpersing en intra-gemeenschapscriminaliteit

In veel Aziatische criminele netwerken valt op dat de cirkel van illegale activiteit vaak binnen de eigen gemeenschap plaatsheeft. De onderlinge banden binnen migrantengemeenschappen zijn immers vaak nauw. Neem bijvoorbeeld het geval van afpersing. Afpersing is één van de oudste praktijken binnen de georganiseerde misdaad – zeker onder migrantengemeenschappen. Vaak zijn de daders voormalige landgenoten die al langer gevestigd zijn in het land van bestemming, terwijl de slachtoffers (relatief) recente migranten zijn. In Frankrijk, bijvoorbeeld, zijn er Wenzhou-gangs actief die geld afpersen van Chinese handelaren onder het mom van 'bescherming' bieden. Deze gangs houden zich ook bezig met het smokkelen van migranten, ontvoeringen tegen losgeld, illegaal gokken en mensenhandel met het oogmerk van seksuele exploitatie. In Chinatown in Londen moeten Chinese zakenmensen beschermingsgeld betalen aan lokale criminele groepen. Ook in Nederland worden Chinese zakenmensen vaak afgeperst door Chinese criminelen (Siegel-Rozenblit, 2011).

Zichtbaarheid, samenwerking en statistische onderschatting

Dit betekent echter niet noodzakelijk dat Aziatische criminele netwerken nooit samenwerken met andere criminele netwerken of actoren, of slachtoffers maken buiten hun gemeenschap. Wat het wél betekent – en dit is ook één van de redenen waarom georganiseerde Aziatische criminaliteit in Nederland relatief onder de radar blijft – is dat slachtoffers van zulke georganiseerde misdaad vaker dan niet uit dezelfde etnische groep komen en daardoor minder lijken op te vallen. Bovendien blijven de georganiseerde Aziatische criminele netwerken zelfs in de officiële cijfers onder de radar, omdat de meeste actoren wel degelijk het Nederlandse burgerschap hebben en daardoor binnen de statistieken minder opvallen als afwijkingen van de norm of als etnische clusters (GI-TOC, z.d.). Toch zijn grote Aziatische transnationale criminele netwerken niet mono-etnisch. Neem ‘The Company’ (zie box 2.4), een Chinees transnationaal crimineel netwerk dat ook een groot aantal Vietnamese leden telt. Ook werken Aziatische transnationale criminele netwerken samen met Nederlandse (transnationale) criminele netwerken. Uit een rapportage van het Europees Parlement daterende uit 2011 werd het punt gemaakt dat Chinese georganiseerde criminele netwerken vaak samenwerken met Nederlandse criminele netwerken om ladingen van MDMA en meth-precursoren (piperonyl methyl ketone en benzyl methyl ketone respectievelijk) aan te leveren (Quintero, 2021).

2.2.3. Motorbendes

Illegale motorbendes waren een groot probleem in Nederland en vormen dat op dit moment ook in Zuidoost-Azië. Een prominent voorbeeld van een motorclub die zowel banden heeft met Nederland als met Zuidoost-Azië is Satudarah. Deze club is sinds 2018 door de rechter verboden, maar er zijn pogingen bekend om haar ondergronds voort te zetten. Deze ondergrondse voortzettingen zijn te beschouwen als criminele netwerken, waarvan sommige versleutelde communicatie gebruiken via chatgroepen om te overleggen over zowel motorclub-gerelateerde zaken als criminele activiteiten zoals drugshandel. Satudarah-leden die geld verdienen door middel van hun lidmaatschap (en de illegale daden die daarmee gepaard gingen) droegen een percentage daarvan af aan de club; een deel van dat geld ging vervolgens naar de chapters en een ander deel naar de nationals (NOS, 2025a; NOS, 2025b; Andringa, 2018a; Andringa, 2018b). De landelijke top van Satudarah werd eind 2021 strafrechtelijk veroordeeld tot gevangenisstraffen wegens het runnen van een criminele organisatie, maar ging in hoger beroep (NOS, 2023; NOS, 2021; NOS, 2020). Dit was weinig succesvol, omdat de motorclub Satudarah een verboden organisatie is, daar zij officieel is aangemerkt als een ondermijnende criminele organisatie (NOS, 2019a). Minstens 85% van alle leden van motorbendes heeft een strafblad (NOS, 2017b). Illegale motorclubs maken steeds meer hun opgang in Azië, terwijl ze oorspronkelijk vaak uit Europa, de Verenigde Staten of Canada komen. De reden voor deze uitbreiding is niet sportief van aard, maar economisch: ze willen hun drugsvoorziening vergroten – vooral op het gebied van methamfetamine en amfetamine. Zo heeft Thailand bijvoorbeeld chapters van de motorclubs The Rebels en The Mongols. Die laatste, The Mongols, zijn ook actief in Maleisië, terwijl The Rebels inmiddels aanwezig zijn in Cambodja en Laos (Asingh, 2014).

i Box 2.5. Criminele netwerken: de Moluks-Nederlandse motorclub Satudarah

In 2024 stonden er zeven motorclubs op de nationale zwarte lijst van Nederland. Onder hen was de club Satudarah MC (Eenheid Landelijke Expertise en Operaties & Eenheid Landelijke Opsporing en Interventies, 2024). Satudarah MC werd opgericht in 1990 door Michel Boer en een aantal anderen (NOS, 2017a; NOS, 2021). Michel Boer komt oorspronkelijk uit Enschede (NOS, 2018a). Satudarah betekent ‘One Blood’, en heeft indirect haar wortels in Indonesië, alhoewel de club zelf in Nederland werd opgericht (Morri, 2016). Michel Boer werd in februari 2018 opgepakt in Oostenrijk (NOS, 2018b). Het Openbaar Ministerie startte haar onderzoek naar Satudarah in 2016. Dit onder meer omdat de club een sterke wildgroei doormaakte: van zeven afdelingen in 2010 naar zevenennegentig in 2016, waarvan eenenvijftig in het buitenland. In Nederland telde de motorclub ongeveer negenhonderd leden (NOS, 2018c; NOS, 2017c).

De club wordt vaak in verband gebracht met zowel drugshandel als wapenhandel en opereert op mondiale schaal. Het is bekend dat Satudarah zeker vijftien afdelingen heeft in Zuidoost-Azië – in Indonesië, Maleisië, Singapore en Thailand (GI-TOC, z.d.). Satudarah is een motorclub die oorspronkelijk werd opgericht door nakomelingen van Zuidoost-Aziatische actoren in Nederland, maar inmiddels een internationaal ledenbestand kent. We kunnen niet spreken van de ‘import’ van Zuidoost-Aziatische criminaliteit naar Nederland – Satudarah is immers een product van Nederlandse bodem. Op dit moment breidt de motorclub zich uit in Zuidoost-Azië. Dit zal onvermijdelijk neerslag hebben in het Nederlandse criminele landschap, want alhoewel de club hier verboden is, blijft Satudarah actief in internationale smokkelnetwerken die ook met Nederland verbonden zijn. De organisatie is sterk hiërarchisch, maar tegelijkertijd open voor nieuwe rekruten. Haar criminele activiteiten omvatten onder meer afpersing, witwassen en drugshandel – met name de handel in methamfetamine en precursoren (GI-TOC, z.d.). Na het verbod op clubs als Satudarah, Hells Angels

Foto: Jacob Hahury via Wikipedia onder CC Attribution-Share Alike 2.0 Generic license

en No Surrender schoten kleinere motorclubs in Nederland als paddenstoelen uit de grond – in direct verband met het verbod op de grotere clubs. In januari 2025 telde men in Nederland al iets meer dan tachtig van zulke kleine illegale motorclubs. Deze kleinere clubs zijn echter niet minder gevaarlijk – ze zijn juist radicaler. Veel van de nieuwere, kleinere clubs zijn opgericht door oud-leden van de verboden grote motorclubs. Ze variëren in omvang van een handvol leden tot enkele tientallen. Verder blijven de grote verboden clubs wel degelijk bestaan (en breiden zich zelfs verder uit) naar het buitenland – bijvoorbeeld in Spanje en Zuid-Amerika. Volgens de Nederlandse politie kunnen deze groepen mogelijk schakels vormen in een netwerk van drugshandel, met regionale chapters die daarin opereren. Bovendien zijn de grote motorclubs ook nog steeds clandestien aanwezig in Nederland. Zo vermoedt de politie dat de Hells Angels in 2024 nog ongeveer achttien chapters hadden, Satudarah veertien en No Surrender zestien (NOS, 2025c). In de praktijk blijkt het lastig om motorclubs totaal te verbieden. Voor gemeenten en politie blijkt het namelijk, ondanks bestaande clubverboden, moeilijk om daadwerkelijk op te treden tegen deze organisaties (NOS, 2019b).

2.3. Statelijke reacties

2.3.1. ASEAN en de ASEAN-landen

Sinds de late jaren 2010 zijn Zuidoost-Aziatische landen steeds harder aan het optreden tegen TOC binnen hun grenzen. Een voorbeeld hiervan is de recente hardere aanpak van het illegale gokwezen. Zo maakte de Bank of Cambodia in augustus 2019 bekend dat alle nieuwe online goketablisementen zouden worden verboden. In diezelfde maand liet de Filipijnse toezichthouder PAGCOR eveneens weten dat er geen nieuwe licenties meer zouden worden uitgegeven voor Filipijnse offshore gambling operators (POGO's). Deze beslissingen hadden een tastbaar effect: de laatstgenoemde maatregel in de Filipijnen leidde ertoe dat tienduizenden buitenlandse, aan casino's gelieerde arbeidsmigranten het land verlieten (UNODC, 2024).

In mei 2023 hield de Filipijnse politie een reeks grootschalige operaties tegen de gereguleerde Filipijnse offshore gambling operations (POGO's) die zich bevonden in de Clark Freeport Zone in Pampanga – meer specifiek bij de Colorful and Leap Groups Company in de Clark Sun Valley Hub. Dit leidde tot de bevrijding van 1.090 personen, van wie er 919 een niet-Filipijnse nationaliteit hadden. Het syndicaat dat daar actief was, verhuilde zijn criminele activiteiten via zijn POGO-licentie. De misdrijven betroffen onder meer het gedwongen tewerkstellen van slachtoffers van mensenhandel in cyberfraude en frauduleuze cryptovaluta-investeringen. Deze activiteiten gingen lange tijd volledig onder de radar van de Filipijnse overheid. Enkele weken later voerde de politie een soortgelijke operatie uit in de Hong Tai-compound in Las Piñas (Manila), waar 2.800 slachtoffers van gedwongen arbeid werden bevrijd – onder wie 1.300 buitenlanders uit zeventien verschillende landen. Dergelijke operaties zorgden ervoor dat ook lokale ambtenaren hun stem verheven om offshore gambling operators in de Filipijnen in de ban te doen, zeker na een Filipijns Senaatsonderzoek in oktober 2022 naar beschuldigingen van wijdverbreide criminaliteit. Dit onderzoek leidde tot een nieuw licentiesysteem, opgelegd door PAGCOR, dat bedoeld was om illegale sublicenties te voorkomen. In 2023 moesten alle POGO's binnen één jaar overstappen op het nieuwe systeem en voldoen aan de nieuwe voorwaarden (UNODC, 2024).

Ook Indonesië treedt streng op tegen het illegale (online) gokwezen. Het Ministerie van Communicatie en Digitale Zaken heeft bijvoorbeeld in de periode tussen oktober 2024 en mei 2025 de toegang geblokkeerd tot 1,3 miljoen items die gerelateerd waren aan online gokken (Antara News, 2025a; Antara News, 2025e). Toch verklaarde het hoofd van de Indonesische politie (POLRI), generaal Listyo Sigit Prabowo, in mei 2025 nog dat online fraude en online gokken de meest voorkomende vormen van cybercrime zijn in het land (Antara News, 2025f).

Cambodja: repressie, verplaatsing en terugkeer van criminele infrastructuur

Cambodja verbood in 2019 online gokken. Ook voerde de overheid datzelfde jaar in de toeristische stad Sihanoukville een reeks invallen uit, wat leidde tot het vertrek van vele personen en de tijdelijke sluiting en verlating van veel criminele

infrastructuur in de stad. Uit rapporten destijds blijkt dat veel van deze uit Sihanoukville gevluchte criminele actoren uiteindelijk hun toevlucht zochten in andere delen van Cambodja, of in Myanmar en Laos. Een aanzienlijk deel keerde later

NagaWorld, een geïntegreerde resort en casino in Phnom Penh, Cambodja

echter terug naar Sihanoukville. Binnen Cambodja zelf werden locaties aan de grens met Thailand en Vietnam nu hotspots van illegale activiteiten (UNODC, 2025b). In Cambodja voerde de wetshandhaving in september 2022 een reeks operaties uit bij verdachte etablissementen die in verband werden gebracht met illegaal online gokken en cyberfraudecomplexen in zowel Sihanoukville als Phnom Penh. Daarbij kwam bewijs aan het licht dat wees op illegaal gokken, witwassen, mensenhandel, onrechtmatige gevangenschap, marteling en prostitutie. De slachtoffers waren afkomstig uit landen als Bangladesh, China, India, Laos, Maleisië, Myanmar, Taiwan, Thailand, Rusland en Vietnam. Deze grootschalige acties – die overigens ook parallel plaatsvonden in Maleisië, Thailand en Vietnam – zorgden er wederom voor dat veel, maar niet alle, van deze illegale activiteiten zich verplaatsten naar Laos of naar gebieden in Myanmar die in handen waren van gewapende militias, zoals Karen State en Shan State (UNODC, 2024; Yan, 2022). Hoewel de scamcentra grotendeels worden beheerd door Chi-neessprekende criminele netwerken, verklaren veel

slachtoffers en ngo's dat de Cambodjaanse politie, rechters en ambtenaren vaak medeplichtig zijn, doordat corruptie wijdverspreid is en mensenhandel daardoor wordt toegestaan of zelfs gefaciliteerd (Wong, Thu & Lee, 2022). Toch zijn er veel voorbeelden van Cambodjaanse acties tegen malafide casino-eigenaars (Ngamkham, 2025b). Cambodja lijkt succesvoller in haar strijd tegen drugs. Cambodjaanse wetshandhavers verklaarden in de vroege zomer van 2025 dat het drugsgebruik onder Cambodjanen het afgelopen jaar aanzienlijk is afgenomen. Dat betekent echter niet dat Cambodja nu drugsvrij is. In de eerste vijf maanden van 2025 hebben wetshandhavers in Cambodja meer dan twee ton aan drugs en precursoren in beslag genomen – in het kader van 4.134 incidenten en zaken die verband hielden met drugs. Dit leidde tot de arrestatie van 10.765 personen. Vergeleken met de cijfers uit 2024 lijkt er sprake te zijn van een afname van ongeveer vijftig procent in de hoeveelheid geconfisqueerde drugs (Phak, 2025a; Phak, 2025b).

i Box 2.6. Focus: Sihanoukville

Sihanoukville is een stad die radicaal getransformeerd is door Chinese investeringen. Hier was gedurende de late jaren 2010 een gokwereld ontstaan die zowel werd gefinancierd met Chinees geld als gericht was op Chinese toeristen. Sihanoukville groeide al snel uit tot een brandhaard van criminele activiteiten, waaronder ontvoering, mensensmokkel, drugsmokkel, witwassen en schietpartijen tussen rivaliserende criminele groepen (Luo, 2023). Ook gebruikten transnationale Chineessprekende en Vietnameessprekende criminele netwerken en actoren Sihanoukville als een hub voor de illegale smokkel van wilde dieren en andere milieuproducten – denk aan ivoor, schubdieren, neushoornhoorns, hout en ook plastic afval dat daar onrechtmatig wordt gedumpt. Men moet zich Sihanoukville voorstellen als een soort Chineessprekende toeristische enclave bestaande uit casino's, restaurants, energiecentrales en wolkenkrabbers – een stad vol illegaliteit in allerlei vormen (Comolli & Rose, 2021).

In 2019 verbood de Cambodjaanse overheid online gokken. In 2020 begonnen China en Cambodja gezamenlijk op te treden om Sihanoukville onder controle te krijgen en de criminele invloeden aldaar te verminderen. In het eerste kwartaal van 2022 zijn 700 mensen met de Thaise nationaliteit bevrijd uit scamcentra in Sihanoukville. Cambodja stelde Khouk Chamroeun aan als gouverneur van de provincie Preah Sihanouk. Samen met China hebben de Cambodjaanse wetshandhavers diverse “crackdowns” uitgevoerd tegen criminele activiteiten in het land. In februari 2023 werd Cambodja van de grijze lijst van de FATF voor witwassen verwijderd. Het verbod op online gokken en de COVID-19-pandemie hebben Sihanoukville weer teruggebracht tot een slaperige provinciale stad. Inmiddels willen Cambodja en Beijing Sihanoukville omvormen tot “Cambodja's Shenzhen”: een industriestad, een stad van financiën en een stad van handel. China beschouwt Sihanoukville als een landmark Belt and Road Initiative collaboration project between the two nations (Luo, 2023; NOS, 2022).

Thailand: digitale regulering, cybercrime en beleidsomslag rond cannabis

De Thaise overheid doet eveneens haar best om de digitale wereld beter onder controle te krijgen. Dit is bijvoorbeeld een van de redenen waarom landen als Thailand actief proberen de illegale handel in crypto tegen te gaan. Zo voerden de Thaise autoriteiten recent de operatie Operation Crypto Phantom uit (Ngamkham, 2025c). Zo probeert zij toezicht te houden op digitale platforms en op producten die via online kanalen worden aangeboden, zodat consumenten worden beschermd tegen producten van lage kwaliteit. Daarnaast zetten de Thaise autoriteiten zich in om frauduleuze en illegale online advertenties terug te dringen. Thaise wetshandhavers schatten dat dergelijke illegale advertenties in 2024 een schade van 505.210.000 euro hebben veroorzaakt (Leesa-nguansuk, 2025). In Thailand is een nieuwe cybercrimewet van kracht geworden op 13 april 2025, bedoeld om cybercriminaliteit effectiever te bestrijden. De wet richt zich op de bescherming van persoonsgegevens, zowel direct als indirect, en stelt zware straffen in voor overtreders – tot een jaar gevangenisstraf en een boete van maximaal 2.659 euro voor wie persoonlijke gegevens zonder toestemming deelt. Degenen die dergelijke gegevens kopen of verkopen kunnen zelfs tot vijf jaar gevangenisstraf of een boete van 13.295 euro krijgen – of beide. De wet is vooral gericht op het aanpakken van callcentergroepen en online scammers (Bangkok Post, 2025l).

In Thailand is ook cannabis de laatste tijd een belangrijk thema geworden in zowel de politiek als het publieke debat. In de zomer van 2025 maakte het ministerie van Volksgezondheid de gevolgen van zijn nieuwe plannen duidelijk: van de circa 18.000 bestaande cannabiswinkels zullen er naar verwachting slechts 2.000 overblijven. Deze winkels worden omgevormd tot medische klinieken,

bestemd voor personen die cannabis om medische redenen nodig hebben. De overheid greep snel in, nadat bleek dat het cannabisgebruik onder de Thaise bevolking sinds de legalisering in juni 2022 bijna vertienvoudigd was en inmiddels naar schatting 1,5 miljoen gebruikers telt (Bangkok Post,

De overheid greep snel in, nadat bleek dat het cannabisgebruik onder de Thaise bevolking sinds de legalisering in juni 2022 bijna vertienvoudigd was

2025e). Sinds het midden van de zomer van 2025 treden de Thaise autoriteiten ook op tegen cannabisachtige producten, zoals cannabisgummies. Deze zijn inmiddels officieel verboden. In Thailand is het gebruik van cannabis namelijk formeel niet toegestaan voor recreatieve doeleinden, maar uitsluitend voor medisch gebruik (Bangkok Post, 2025d). Deze casus zet internationaal vraagtekens bij iedere vorm van gedoogbeleid.

Grillige bilaterale samenwerking tegen cybercrime en mensenhandel

De aanpak van cybercriminaliteit heeft een transnationale aanpak door Zuidoost-Aziatische overheden. In de zomer van 2023 werd geschat dat in Myanmar ten minste 120.000 mensen en in Cambodja ongeveer 100.000 mensen gedwongen werden om scams uit te voeren in de scamcentra aldaar. De meeste slachtoffers kwamen uit Azië. De overheden in de landen van herkomst tonen vaak – maar helaas niet altijd – een gepaste zorg voor de burgers die vermist raken en uiteindelijk terecht komen in de scamcentra (Ng, 2023). Om een voorbeeld te noemen: sinds het begin van 2025 werken Indonesië en Cambodja steeds nauwer samen om dergelijke vormen van criminaliteit te bestrijden. Zo heeft de samenwerking tussen beide landen er bijvoorbeeld toe geleid dat om en nabij vijfhonderd Indonesiërs, die gedwongen tewerkgesteld waren in casino's in Cambodja, zijn gerepatrieerd. De Indonesische overheid heeft bovendien stappen gezet om het vertrek van illegale migranten vanuit Indonesië naar Cambodja tegen te gaan (Antara News, 2025c; Antara News, 2024b).

Toch is de aard van zulke samenwerking grillig. Dit kan men zien in het geval van de relatie tussen Thailand en Cambodja. Dankzij China's druk oefent Thailand ook steeds meer druk uit op scamcentra die zich bevinden langs de Thaise grenzen (Head & Wong, 2025). Alhoewel Thailand en Cambodja goed op weg waren richting samenwerking op het gebied van de bestrijding van TOC tot het midden van 2025, gooiden politieke spanningen tussen beide landen recentelijk roet in het eten. In de vroege zomer van

Op deze foto, genomen op 23 februari 2025, rusten vermeende medewerkers van oplichterscentra en slachtoffers tijdens een actie van de Karen Border Guard Force (BGF) tegen illegale activiteiten, bij de grenspost met Thailand in het oostelijke district Myawaddy in Myanmar. Honderden buitenlanders worden teruggestuurd vanuit oplichterskampen in Myanmar die worden gerund door criminele netwerken. Veel van de medewerkers zeggen dat ze zijn verhandeld en gedwongen om mensen over de hele wereld op te lichten via langdurige internetfraude. (ANP)

2025 beschuldigde het Thaise Ministerie van Digitale Economie en Samenleving Cambodja van het herbergen van 's werelds grootste cybercrimenetwerken – en van medeplichtigheid van de Cambodjaanse elite (Bangkok Post, 2025g). Cambodja verwerpt zulke beschuldigingen. De Cambodjaanse overheid

houdt vol dat zij dergelijke criminele netwerken nooit heeft gesteund en deze ook niet tolereert. Cambodja draaide de beschuldigingen juist om en wees op aanwijzingen voor medeplichtigheid binnen de Thaise elite. Dat standpunt baseert het land op het feit dat veel leiders van de scams in Thailand verblijven en dat de rekrutering en mensensmokkel vaak op Thais grondgebied beginnen. Kortom, Thailand wordt zo neergezet als zowel transitland als uiteindelijke bron van cybercrime (Raksmey, 2025a; Raksmey, 2025b; Bangkok Post, 2025f). Soortgelijke beschuldigingen werden ook gehoord in relatie tot drugsproblematiek. Thaise topambtenaren begonnen Cambodja herhaalde-

lijk te bestempelen als een 'global hub of crime'. Premier Paetongtarn Shinawatra beweerde zelfs dat veertig procent van Cambodja's bbp afkomstig is uit scams. Cambodjaanse opiniemakers wezen op hun beurt naar Thailand, dat zij afschilderden als een doorvoerhub voor (synthetische) drugs – met name methamfetamine (Santepheap, 2025).

Dit soort geopolitieke spanningen leveren adem-pauzes op voor transnationale criminele netwerken. Dit is spijtig, want veel andere vormen van TOC behoeven ook een internationale aanpak. Neem bijvoorbeeld de aanpak van drugs. Deze verloopt op zowel nationaal als transnationaal

Alhoewel Thailand en Cambodja goed op weg waren richting samenwerking op het gebied van de bestrijding van TOC tot het midden van 2025, gooiden politieke spanningen tussen beide landen recentelijk roet in het eten.

niveau. Op nationaal niveau denke men aan acties tegen plaatsen waar drugs worden geproduceerd. Landen proberen vooral op individueel niveau op te treden tegen drugs. Zo heeft Indonesië sinds 2024 een eigen Drug Eradication Desk. Deze instantie lijkt effectief te functioneren, want sinds haar oprichting zijn al duizenden druggerelateerde zaken opgestart (Antara News, 2025b). Dit is een welkome ontwikkeling, want in het voorjaar van 2025 telde Jakarta nog altijd een flinke populatie van drugsgebruikers – 132.000 zielen sterk (Antara News, 2025g). De Indonesian National Armed Forces (TNI) en de National Narcotics Agency (BNN) zijn intensief bezig met het bestrijden van drugsproductie en drugsconsumptie in Indonesië (Antara News, 2025d). Ook is er sprake van bilaterale acties tegen de productie en smokkel van drugs. Cambodja en Thailand – althans vóór de recente spanningen die tussen deze landen bestaan – traden in de jaren 2020 soms samen op tegen TOC. Zo sloten beide landen op 14 mei 2025 een overeenkomst om gezamenlijk de strijd tegen drugs aan te gaan. De twee overheden kwamen overeen samen te werken op vijf terreinen: de inspectie van drugs, precursoren en andere chemicaliën; de analyse, identificatie en documentatie van drugs; scholing; de aanpak van verslaving; en het versterken van de capaciteit om drugstransporten te onderscheppen (Phak, 2025c).

Box 2.7. Personen en netwerken: Zhao Wei en de Kings Romans

Zhao Wei is een internationaal beruchte drugshandelaar. Zijn naam wordt nauw verbonden met de ontwikkeling van zowel de Golden Triangle Special Economic Zone (in Bokeo, noordwest-Laos) en het Kings Romans Casino-complex aldaar. Zhao is de eigenaar van de Dok Ngiew Kham Group en mede-eigenaar van de Hong Kong Kings Romans International. Hij was eerder actief in Macau en Hongkong, en opende toen het daar lastiger werd één van de grootste casino's in Mongla SR4 in Myanmar. Zhao Wei beschikt over een sterk ontwikkeld crimineel netwerk, en hij wordt geholpen door zijn nauwe samenwerking met – en mogelijk lidmaatschap van – de 14K-triade. In januari 2018 heeft het U.S. Department of the Treasury's Office of Foreign Assets Control (OFAC) Zhao Wei en zijn netwerk aangewezen als een 'transnational criminal organization'. Dit ging gepaard met Amerikaanse sancties tegen hem en drie van zijn bedrijven in Laos, Thailand en Hongkong. Het OFAC vermoedt dat Zhao Wei's netwerk, naast drugshandel, ook betrokken is bij mensenhandel, stroperij, witwassen en omkoping – veelal gefaciliteerd door het Kings Romans Casino-complex (UNODC, 2024). Er wordt hierbij aangenomen dat het Kings Romans Casino – en in bredere zin de Golden Triangle Special Economic Zone – het epicentrum vormen van een internationaal drugsnetwerk dat zich daarnaast ook nog eens bezighoudt met activiteiten zoals prostitutie en de handel in wilde dieren (Comolli & Rose, 2021). De illegale handel op de Mekong verdrievoudigde in

volume tussen 2004 en 2011 (ICG, 2023c). De Golden Triangle Special Economic Zone werd opgericht in 2007, toen de Laotiaanse overheid de Kings Romans Group een lease van 99 jaar verleende. Binnen de Special Economic Zone is Chinees de voertaal en wordt de Chinese yuan als betaalmiddel gebruikt. De Special Economic Zone werd gepresenteerd als een stedelijk ontwikkelingsinitiatief, bedoeld om toeristen aan te trekken (AFP, 2025). In zekere zin vormt de Golden Triangle Special Economic Zone een treffend voorbeeld van hoe criminelen Special Economic Zones exploiteren en dit kunnen doen door middel van bescherming door gevestigde elites. Laos zelf, namelijk, stichtte de Golden Triangle SEZ in 2007 en ging later een partnerschap aan met Zhao Wei en zijn bedrijf, de Kings Romans Group. Ironisch genoeg hoopte de Laotiaanse overheid hiermee de gevestigde reputatie van de Gouden Driehoek als drugszone tegen te gaan. De Golden Triangle SEZ is nu voor 80% eigendom van de Kings Romans Group en voor 20% van Laos. In de praktijk verwerd de SEZ al snel tot een soort van 'criminal enclave', bestaande uit meerdere samenkomende criminele markten. In augustus 2024 erkenden Laotiaanse ambtenaren dat er mogelijk wel 400 illegale callcenters opereerden in de Golden Triangle SEZ. Dit is een stijging van ongeveer 30% ten opzichte van 2022, en wordt bovendien beschouwd als een conservatieve schatting. De Golden Triangle Economic Zone heeft een eigen managementcomité, met Zhao Wei als voorzitter. Hij is verantwoor-

delijk voor de verhuur van gebouwen en de lokale veiligheid. De veiligheid binnen de Special Economic Zone wordt georganiseerd door het 'public security bureau', terwijl soldaten geaffiliëerd aan twee gewapende etnische groepen uit Myanmar – de United Wa State Army (UWSA) en de National Democratic Alliance Army (NDAA) – eveneens helpen bij het handhaven van de orde. Het is onbekend hoeveel mensen gedwongen werken in de scamcentra van de Golden Triangle SEZ. Het United States Institute of Peace (USIP) schat echter dat minstens 85.000 buitenlanders in Laos' scamcentra werkzaam zijn, waarvan de meeste in de Golden Triangle SEZ. Werkdagen duren vaak tussen de 12 en 20 uur, en straffen voor het niet-gehoorzamen zijn zwaar. De scamcentra aldaar houden zich bezig met diverse vormen van fraude, waaronder investment scams, sextortion en het runnen van nepgoksites. Veel bronnen stellen dat de Golden Triangle Economic Zone 'off-limits' is voor staatsdienaren van Laos, maar in werkelijkheid zijn ze er wel degelijk Laotiaanse overheidsdienaren aanwezig, waaronder de Laotiaanse politie. Mogelijk kunnen de politieagenten minder vrij handelen omdat invloedrijke staatsfunctionarissen optreden als rem op hun acties. Er lijken echter veranderingen plaats te vinden: in augustus 2024 stelden Zhao Wei en de Laotiaanse overheid een ultimatum aan de scamcentra om de Golden Triangle SEZ te verlaten. De uitvoering hiervan was echter niet overtuigend, en het lijkt erop dat Zhao Wei de criminelen vooraf waarschuwde voordat wetshandhavers arriveerden (GI-TOC, 2025).

Multilaterale kaders: VN-regimes en ASEAN’s drugsbeleid

Op multilateraal niveau liggen de zaken net wat complexer. Er bestaat binnen de internationale gemeenschap een brede consensus dat drugs-problematiek alleen effectief kan worden aangepakt wanneer overheden en instanties trans-nationaal samenwerken. Op mondiaal niveau heeft de VN geprobeerd een internationaal regime te creëren dat de illegale handel en het misbruik van drugs moet tegengaan – vooral door de invoering van een reeks conventies. De 1971 Vienna Convention on Psychotropic Substances introduceerde een terminologie met betrekking tot de illegale handel en smokkel van drugs. De 1988 UN Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances bevorderde de samenwerking tussen staten verder. In november 1994 organiseerde de VN de Naples Ministerial Conference on Organized Crime, wat leidde tot de Naples Political Declaration Against Transnational Crime.

Misschien wel de meest alomvattende actie van de VN sinds die tijd is de 2000 Convention Against Transnational Organized Crime, die ook protocollen bevat met betrekking tot de illegale handel en het misbruik van drugs

Misschien wel de meest alomvattende actie van de VN sinds die tijd is de 2000 Convention Against Transnational Organized Crime, die ook protocollen bevat met betrekking tot de illegale handel en het misbruik van drugs. De VN heeft bovendien meerdere instituties in het leven geroepen om de implementatie van anti-drugssmokkelconventies te ondersteunen, waaronder de UN Commission on Crime Prevention and Criminal Justice en de Commission on Narcotic Drugs. In het bijzonder geldt

de International Narcotics Control Board (INCB), opgericht in Wenen in 1968, als het belangrijkste toezichhoudende orgaan dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van de VN-conventies. In 1997 richtte de VN daarnaast de United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) op, bedoeld om internationale inspanningen tegen drugshandel en drugsmisbruik te coördineren en te ondersteunen. Desalniettemin lijkt deze strijd tot dusver slechts beperkt succesvol. Dat komt door structurele obstakels, zoals gebrekkige implementatie, onvoldoende middelen en een tekort aan lokale en regionale expertise (Emmers, 2007).

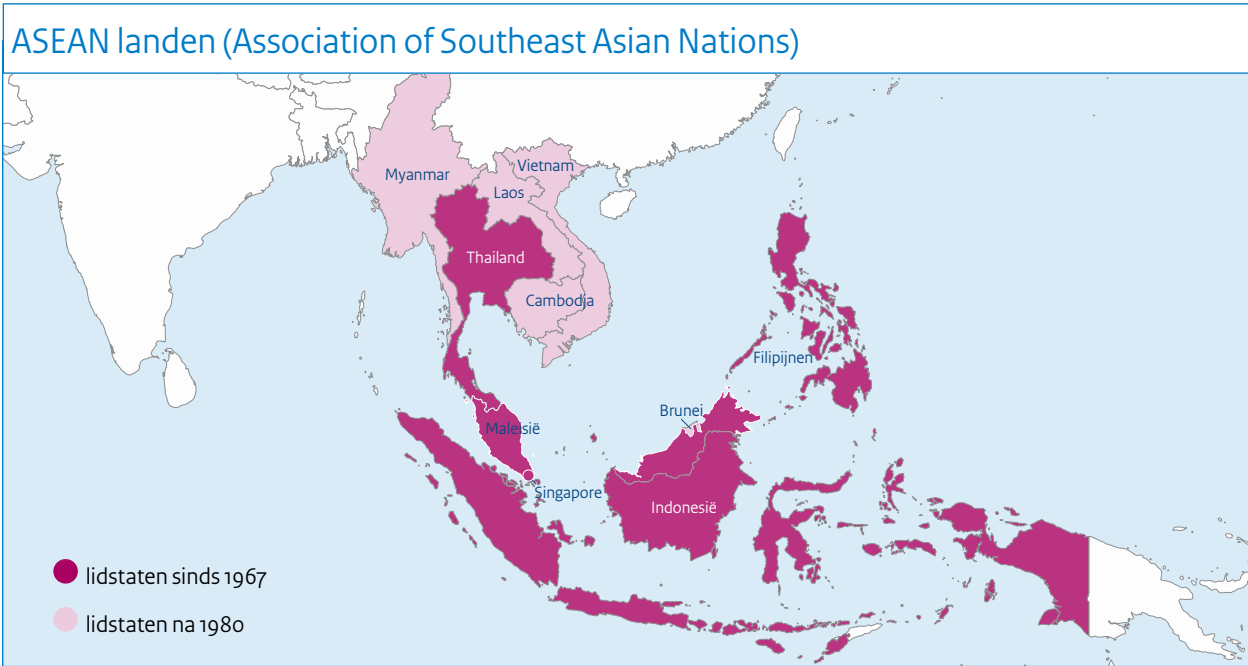
ASEAN erkent de drugsproblematiek in de regio al sinds de jaren 1970 als een belangrijk beleids-vraagstuk. Het fenomeen van drugssmokkel werd al besproken tijdens de eerste ASEAN-top van staatshoofden, gehouden in Bali in februari 1976. Na deze zichtbare valorisatie van het thema op diplomatiek niveau nam ASEAN op 26 juni 1976 in Manila de ASEAN Declaration of Principles to Combat the Abuse of Narcotic Drugs aan. Deze verklaring benoemde en vestigde de belangrijkste doelen van ASEAN’s gezamenlijke poging om controle te krijgen over de drugshandel. Ze gaf aan dat ASEAN samenwerking zou initiëren op een aantal kerngebieden: de eliminatie van illegale drugs-productie, het delen van informatie over antidrugs-beleid, samenwerking in onderzoek naar drugs en nauwere afstemming met relevante VN-organen. Kortom, deze verklaring was bedoeld om gedeelde principes te formuleren en een functioneel proces van samenwerking op gang te brengen. Voortkomend uit deze verklaring was ook de jaarlijkse ontmoeting van de ASEAN Drug Experts, voor het eerst gehouden in Singapore in 1976. Binnen het ASEAN-secretariaat in Jakarta werd een ASEAN Narcotics Desk opgericht. Later werd deze jaarlijkse ontmoeting geïnstitutionaliseerd in de vorm van de ASEAN Senior Officials on Drug Matters (ASOD). Toch zat er een belangrijk zwak punt in het initia-

Toch zat er een belangrijk zwak punt in het initiatief: juist de landen waar de meeste drugs werden geproduceerd – met name Myanmar en Laos – maakten in die tijd nog geen deel uit van ASEAN (Emmers, 2007).

tief: juist de landen waar de meeste drugs werden geproduceerd – met name Myanmar en Laos – maakten in die tijd nog geen deel uit van ASEAN (Emmers, 2007).

Toen ASEAN zich begon uit te breiden, werd ook de strijd tegen drugs verder uitgebreid en geïnstitutionaliseerd – grotendeels in de jaren negentig. Het ASEAN Plan of Action on Drug Abuse Control uit oktober 1994 leidde tot nieuwe pogingen om het drugsprobleem te beteugelen. De ASOD startte in 1995 het Work Programme to Operationalize the ASEAN Plan of Action on Drug Abuse Control, ontwikkeld door het ASEAN-secretariaat met steun van het United Nations Development Programme (UNDP). Dit programma introduceerde tien specifieke projecten op het gebied van drugsbestrijding, gericht op het verminderen van zowel vraag als aanbod. Vier trainingscentra werden opgericht ter

ondersteuning van de doelstellingen van de ASOD. Het grote doel van dit samenwerkingsverband werd uiteengezet in december 1997 tijdens een tweede (informele) top in Kuala Lumpur, als onderdeel van de ASEAN Vision 2020, waarin Zuidoost-Azië werd voorgesteld als een regio die tegen 2020 vrij van drugs zou zijn. Deze verklaring van intentie veranderde echter weinig aan het structurele gebrek aan financiering, monitoring en implementatie, en voorzag nauwelijks in een daadwerkelijk compliance-mechanisme. Het ontbrak binnen ASEAN aan leiderschap op dit terrein, afgezien van initiatieven uit Thailand en de Filipijnen – landen die op dat moment zelf kampten met hun eigen drugsepidemieën. Dit leidde ertoe dat de landen in Indochina en Myanmar slechts beperkt werden beïnvloed in hun drugsbeleid: weinig leiderschap betekende ook weinig betekenisvolle structuur in de regionale oorlog tegen drugs binnen Zuidoost-Azië (Emmers, 2007).

Omdat ASEAN sterk decentraal is georganiseerd, waren weinig van haar initiatieven succesvol en bleef het grotendeels bij retoriek. Pas in de late jaren negentig veranderde er iets substantieels, voornamelijk door de actieve bemoeienis van China en door de toetreding van Vietnam, Myanmar, Laos en Cambodja tot ASEAN. China drong al sinds de late jaren negentig aan op bredere regionale samenwerking. Toch verschoof de trend eerder richting bilaterale dan regionale samenwerkingsverbanden. Corruptie vormt een structureel probleem in de strijd tegen drugs, evenals binnenlandse politieke druk, een gebrek aan middelen, onvoldoende training, interne politieke spanningen en zwakke institutionele en operationele structuren. China en Thailand kampen allebei met een aanzienlijke binnenlandse drugsproblematiek. Het onder controle krijgen van deze problematiek is dan ook in hoge mate een kwestie van eigenbelang voor beide landen. Thailand richt zich daarbij vooral op de grensgebieden met Myanmar en verleent bovendien steun aan Laos en Cambodja. China concentreert zich op Myanmar en Laos – de twee grootste drugsproducenten en de belangrijkste doorvoerlanden voor smokkelroutes in de regio (Emmers, 2007). De bilaterale aard van de meeste initiatieven biedt geen garantie voor de toekomst, aangezien geopolitieke ontwikkelingen – zoals oorlogen – deze samenwerkingsverbanden op elk moment kunnen ontbinden. Zo leidden de recente oorlogsspanningen tussen Thailand en Cambodja ertoe dat juist landen die kort daarvoor nog gezamenlijk criminele activiteiten bestreden, tegenover elkaar kwamen te staan (Bangkok Post, 2025j).

ACCORD en Chinese druk: versnelling zonder institutionele verankering

Toch is het niet ondenkbaar dat ASEAN in de toekomst een grotere rol zal spelen in de bestrijding van drugs in Zuidoost-Azië. Dit komt doordat China ASEAN zowel steun biedt als druk uitoefent op de verschillende Zuidoost-Aziatische landen om de drugsproblematiek aan banden te leggen. China's druk en bemoeienis hebben al geleid tot het ontstaan van nieuwe formele structuren in de regio om op te treden tegen drugshandel. In oktober 2000 organiseerde ASEAN, in samenwerking met het United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention (UNDCP), het International Congress in Pursuit of a Drug-Free ASEAN 2015 in Bangkok. Dit congres werd ook bijgewoond door vertegenwoordigers uit de Verenigde Staten, Canada, Japan, Zuid-Korea, China, India, Nieuw-Zeeland, Australië en de lidstaten van de Europese Unie. Het congres resulteerde in de formulering van de Bangkok Political Declaration in Pursuit of a Drug-Free ASEAN 2015 en in de aanneming van een nieuw actieplan, het ASEAN and China Cooperative Operations in Response to Dangerous Drugs (ACCORD). De Bangkok Declaration onderschreef ACCORD als de leidende strategie om de regio vrij te maken van drugs. Tijdens een tweede congres in Beijing in 2005 werd het Plan of Action 2005–2010 opgesteld om de drugsproblematiek verder aan te pakken. Dit actieplan bestond uit vier pijlers: publiek bewustzijn, vraagreductie, wetshandhaving en alternatieve ontwikkeling. Het omvatte bovendien verdere regionale coördinatiemechanismen en specifieke deadlines waarop concrete doelstellingen moesten zijn bereikt. Het actieplan werd ondersteund door het UNODC, het UNDCP en andere organen van de Verenigde Naties. Ook de afzonderlijke Aziatische landen droegen bij door financiering, technische samenwerking en gezamenlijke campagnes (Emmers, 2007).

Optocht van vrijwilligers op de International Day against Drug in Singburi, Thailand (2015)

Een van de pijlers van het plan van aanpak was vanzelfsprekend onderwijs, bedoeld om het publieke bewustzijn rond drugs te versterken. De benadering was top-down. Veel overheden maakten gebruik van televisie, radio, drukwerk en zelfs films – naast onderwijs en bijscholing – als onderdeel van hun eigen ‘oorlog tegen drugs’ binnen dit actieplan. Toch stokt de transnationale samenwerking op uitvoeringsniveau: in de praktijk voeren China en de ASEAN-lidstaten vooral afzonderlijke nationale campagnes. Hierdoor is ACCORD in de praktijk diffuus en heeft het een ongelijk effect. Daarnaast blijft China ook buiten het ACCORD-raamwerk actief op het gebied van drugsbestrijding, voornamelijk via bilaterale initiatieven. Zo werkt China samen met Laos en Myanmar om economische ‘ontwikkeling’ te stimuleren in perifere regio's, met als doel de drugsproducenten de wind uit de zeilen te nemen. In werkelijkheid zijn het dus vooral China en, in iets mindere mate, Thailand die het ACCORD-programma in de regio dragen. Dat vertaalt zich ook in de sterke nadruk die binnen het ACCORD-programma ligt op de productie en consumptie van amfetamineachtige stoffen (ATS) (Emmers, 2007).

Het ACCORD-programma is gebouwd op reeds bestaande vormen van samenwerking die dateren van vóór de oprichting van ACCORD zelf. Vanaf 1999 werkte het UNODC bijvoorbeeld samen met de overheden van Vietnam, Cambodja, China, Laos, Thailand en Myanmar om gezamenlijk op te treden in de strijd tegen drugs. Wat ACCORD wél kon doen – en ook daadwerkelijk heeft gedaan – is individuele staten motiveren om actie te ondernemen op nationaal niveau. De druk kwam daarbij zowel van overheden als van ACCORD zelf, vooral door de actieve participatie en druk vanuit China en Thailand. China stoorde zich in het bijzonder aan de hoeveelheid drugs die via Myanmar en Laos het land binnenkwamen. Het onder druk zetten van Myanmar via ACCORD werd echter als ontoereikend beschouwd, waardoor China ook buiten het ACCORD-raamwerk druk bleef uitoefenen. Ondanks deze spanningen is het succes van ACCORD wel degelijk zichtbaar. Zo viel de afname van de opiumproductie in Myanmar en Laos samen met de invoering van ACCORD. Toch kan dit succes niet uitsluitend aan ACCORD worden toegeschreven. De daling van de opiumproductie in Myanmar en Laos in de jaren 2000 hing namelijk nauw samen met het feit dat Afghanistan in diezelfde periode opnieuw opkwam als promi-

nente producent van opium. Bovendien kwam de productie van amfetamineachtige stoffen (ATS) in die tijd sterk op gang, wat een lucratief alternatief vormde voor de opiumproductie in de regio. Hoewel ACCORD dus onmiskenbaar enige successen heeft geboekt, had de afname van opiumproductie minstens zoveel te maken met veranderende marktdynamieken als met de effecten van internationale en statelijke initiatieven (Emmers, 2007).

Selectieve successen in regionale en mondiale samenwerking

Toch zijn er de laatste jaren ook enkele succesvolle gezamenlijke operaties tussen ASEAN-landen geweest die TOC daadwerkelijk wisten aan te pakken. Een voorbeeld hiervan is het gezamenlijke Joint Intelligence Sharing Initiative (2019), beter bekend als de Golden Triangle Operation 1511. Deze operatie leidde ertoe dat wetshandhavers uit Thailand, China, Myanmar, Laos, Cambodja en Vietnam tussen december 2019 en december 2020 gezamenlijk meer dan 16.000 mensen arresteerden, 450 miljoen tabletten methamfetamine en 34.000 kilogram crystal meth in beslag namen, evenals meer dan één miljoen kilogram aan precursoren (Berlinger, 2021).

Ook zijn er wereldwijde en regionale acties op touw gezet door globale organisaties zoals het UNODC. Aan het einde van 2025 heeft het UNODC samen met haar partners bijvoorbeeld een regionale campagne gestart om de online scam-industrie te bestrijden (Bangkok Post, 2025b). Op 17 en 18 december 2025 werd er een wereldwijd initiatief tegen de online scam-industrie gestart in het bijzijn van de vertegenwoordigers van 58 verschillende landen. Dit initiatief werd gestart binnen de context van het International Conference on the Global Partnership against Online Scams (IC-GPOS) – hetgeen medemogelijk werd gemaakt door het UNODC (Bangkok Post, 2025a).

i Box 2.8. Casus: internationale samenwerking

Ondanks de burgeroorlog in Myanmar lukt het Thaise en Birmeese politie en opsporingsdiensten nog steeds om samen te werken om criminaliteit aan banden te leggen. Zo bezochten Thaise wetshandhavers in de vroege zomer van 2025 Myanmar om hulp te vragen bij de arrestatie van een vermeende Thaise drugsbaas en zijn bezittingen – ter waarde van 26.590.000 euro – te confisqueren. Het ging hierbij om Thatchapon Trakulmungee, die wordt beschuldigd het meesterbrein te zijn achter de smokkel van drugs vanuit Tachileik (Myanmar) naar Thailand via Mae Sai (in de provincie Chiang Rai). Vanuit Mae Sai worden de drugs verspreid voor binnenlandse consumptie of via de havens verder vervoerd naar andere bestemmingen. Hij wordt gezien als een belangrijke schakel in de drugshandel, aangezien hij directe toegang heeft tot producenten in Myanmar. Daarnaast runde hij meerdere ondernemingen in Tachileik en Kengtung – waaronder goudwinkels, bouwbedrijven, horecagelegenheden, hotels en transportdiensten. Deze actie maakte deel uit van een bredere antidrugsoperatie in Thailand, waarbij acht vermeende drugshandelaren en hun families in Chiang Rai het doelwit waren (Charoenpo, 2025).

i Box 2.9. Operation Chainbreak

Sinds de late jaren 2010 heeft China steeds nadrukkelijker haar zinnen gezet op het ontmantelen van ondergrondse digitale banken en het online gokwezen – althans waar deze fenomenen ook invloed hadden op de binnenlandse situatie. Met de befaamde ‘Operation Chain Break’ (2019) trad China krachtig op tegen malafide digitale platforms (UNODC, 2024). Operatie Chain Break was een drie jaar durende campagne die bedoeld was om de naar schatting 157 miljard Amerikaanse dollars aan criminele opbrengsten in China tegen te gaan, zodat dit kapitaal het land niet kon verlaten. Vaak verliet dat geld China via witwasconstructies, bijvoorbeeld door middel van het online gokwezen dat op haar beurt weer in Zuidoost-Azië werd gehost. Deze uitstroom van crimineel geld werd gefaciliteerd door netwerken met in totaal naar schatting vijf à zes miljoen deelnemers die hielpen het geld over de grens te krijgen en/of te witwassen. Dit was niet de eerste anti-gokactie in China, of zelfs in de regio, maar Chain Break was groter in schaal en dieper in haar reikwijdte dan alles wat eraan voorafging. De campagne zelf werd uitgevoerd door diverse groepen en actoren uit China en verschillende Zuidoost-Aziatische landen. In een poging criminaliteit zoals witwassen en mensenhandel, die gepaard ging met de junkets (organisatoren van VIP-gokreizen) en casino’s, te bestrijden, introduceerden de Chinese autoriteiten een ‘blacklist’-systeem. Dit was bedoeld om actoren en netwerken te identificeren, te benoemen en te onderzoeken (UNODC, 2024).

Een bewaker staat bij de Tiananmen-poort met een portret van Mao Zedong. Plein van de Hemelse Vrede, Beijing, China

2.3.2. China

China – een land dat veel van de criminele activiteiten binnen zijn eigen landsgrenzen onder controle heeft weten te krijgen en daarmee onbedoeld Chinese criminele netwerken en actoren naar naburige regio's zoals Zuidoost-Azië heeft verdrongen – ondervindt veel spillover-effecten van criminele activiteiten in gebieden zoals de Gouden Driehoek. In 2022 heeft de Chinese politie 37.000 gevallen gerelateerd aan transnationaal illegaal gokken opgelost, waarbij 2.600 online gokplatforms uit de lucht zijn gehaald, evenals 2.500 illegale platforms en ondergrondse banken.

Het Chinese Ministerie van Publieke Veiligheid meldde dat de autoriteiten in China tussen januari en november 2023 met succes 391.000 gevallen van telecommunicatie- en netwerkfraude hebben opgelost. Dit leidde in totaal tot de arrestatie van 79.000 verdachten. Daarnaast heeft China 2,75 miljard frauduleuze telefoontjes en 2,28 miljard frauduleuze berichten onderschept. Ook zijn er 8,36 miljoen met fraude verband houdende domeinnamen offline gehaald en is er 46 miljard Amerikaanse dollar in verband met fraudezaken in beslag genomen (UNODC, 2024).

China heeft veel van de criminele activiteiten binnen zijn eigen landsgrenzen onder controle weten te krijgen en daarmee onbedoeld Chinese criminele netwerken en actoren naar naburige regio's zoals Zuidoost-Azië verdrongen

China's invloed is in dit opzicht het sterkst voelbaar aan de Chinese grens. Door acties van China en geallieerde partijen in het oosten van Myanmar zijn veel criminelen in de grenssteden tussen Myanmar en China in de problemen gekomen. In Myanmar was een van de belangrijkste ontwikkelingen in oktober 2023 de zogeheten Operation 1027. Deze volgde op de aankondiging van de Three Brotherhood Alliance tussen de Myanmar National Democratic Alliance Army (MNDAA), de Ta'ang National Liberation Army (TNLA) en de Arakan Army (AA). De Three Brotherhood Alliance had tot doel de militaire dictatuur in Myanmar omver te werpen. Maar dat was niet het enige: onder druk van China richtten ze zich ook tegen centra van cybercriminaliteit in Kokang SR1, aan de grens tussen China en Myanmar. Verschillende cybercrimecentra in Kokang zagen zich daardoor gedwongen elders hun activiteiten voort te zetten. De MNDAA bevrijdde vele (Chinese) slachtoffers van mensenhandel en repatrieerde hen naar China. In december 2023 vaardigde het Criminal Investigation Bureau van het Chinese Ministerie van Publieke Veiligheid tien arrestatiebevelen uit tegen kopstukken van de aan het Birmees leger gelieerde Kokang BGF, op basis van hun rol in het leiden van meerdere gewelddadige criminele groepen die zich bezighielden met cybercriminaliteit gericht op onder andere Chinese burgers (UNODC, 2024).

In augustus 2023 hebben wetshandhavers uit China, Laos, Myanmar en Thailand gezamenlijk een regionale actie op touw gezet tegen de georganiseerde Chinese criminaliteit die in verband werd gebracht met online gokken, mensenhandel, ontvoering en cybercriminaliteit. In de daaropvolgende maand werden meer dan 1.350 verdachten gearresteerd in Wa State (SR2) en Mongla (SR4) in Myanmar, en in Bokeo (Laos). Tegen november 2023 had het Chinese Ministerie van Publieke Veiligheid bekendgemaakt dat in totaal 31.000 verdachten uit Myanmar in Chinese hechtenis waren

overgebracht, naar aanleiding van signalen over telecommunicatie- en cybercriminaliteit afkomstig uit het noorden van Myanmar. Onder deze 31.000 verdachten bevonden zich 63 vermeende kopstukken en 1.531 vluchtelingen (UNODC, 2024). Tienduizenden Chineessprekende verdachten werden gedwongen gerepatrieerd naar China, velen van hen op beschuldiging van cybercriminaliteit. Tussen 2023 en 2025 heeft Myanmar in totaal 53.000 individuen aan China uitgeleverd op basis van soortgelijke verdenkingen. De centra van cybercrime aan de grens tussen oost-Myanmar en China werden vervolgens verder het binnenland van Myanmar ingeduwd. Van de noordelijke grenssteden zijn ze nu verhuisd naar het oosten en zuiden van Shan State. Veel scamcentra die ooit actief waren in Wa en Kokang zijn daarmee inmiddels verplaatst naar moeilijk bereikbare delen van Shan State, waaronder Kunhing, Mongpan, Mong Hsu, Mongyai, Laihka, Tangyan, Namhsan, Mongnawng en Mongping (Naw, 2025f).

2.4. Piraterij

Illegaal vissen, smokkelen en piraterij vormen een significant probleem in Zuidoost-Azië (Liss, 2013). In 2024 werd geschat dat piraterij de wereldeconomie jaarlijks 18 miljard Amerikaanse dollars aan schade kost. Piraterij ontstaat voor een groot deel door ineffectief bestuur op land. Ook de internationale juridische structuur, gegeven door de UN Convention on the Law of the Sea, lijkt ineffectief en biedt niet het juiste kader om piraterij onder controle te houden in internationale wateren en territoriale zeeën. Wel hebben internationale maritieme patrouilles en regionale veiligheidsinitiatieven in de afgelopen jaren effectief bijgedragen aan het terugdringen van piraterij (Galgano, 2024).

Vanaf de jaren 1990 begonnen piraten op grotere schaal en over regionale grenzen heen te opereren. In de late jaren 1990 vond meer dan de helft van alle wereldwijd gerapporteerde aanvallen op schepen plaats in Zuidoost-Azië – in de Straat van Malakka, de Golf van Thailand, de Zuid-Chinese Zee, de Javazee en de wateren rond Sulu. Deze piraten zijn bewapend met parangs, moderne pistolen en geweren, en gebruiken snelle motorboten om zowel vissers en handelaren als jachten, vluchtelingenboten en commerciële schepen aan te vallen. Het groeiende aantal piratenaanvallen gedurende de jaren 1980 leidde tot de oprichting van het International Maritime Bureau Regional Piracy Reporting Centre in Kuala Lumpur in oktober 1992. In 1998 werd de naam van deze organisatie veranderd naar IMB Piracy Reporting Centre (PRC). Tegenwoordig verzamelt het centrum rapporten en data over piraterij en gewapende

overvallen op zee wereldwijd, terwijl het zich aanvankelijk uitsluitend op de Asia-Pacific-regio richtte. Het centrum geeft waarschuwingen uit aan zeereizigers, werkt samen met wetshandhavers en publiceert rapporten. Meer dan 50% van alle piratenacties in de regio wordt niet volledig geregistreerd, wat zowel te maken heeft met scheepseigenaren als met lokale overheden. Veel overheden willen niet openlijk over piraterijcijfers communiceren uit angst voor reputatieschade. Hoewel de officiële cijfers dus beperkt zijn, blijkt uit het werk van het IMB dat Zuidoost-Azië een van de meest piratenrijke gebieden ter wereld is. Sinds de vroege jaren 1990 zijn enkele transformaties zichtbaar. Tussen 1990 en 1992 waren de wateren in de Straat van Malakka en rondom Singapore het meest getroffen door piraten. Nadat anti-piraterijpatrouilles waren ingezet via samenwerking tussen de Maleisische, Singaporese en Indone-

Schip voorzien van prikkeldraad om aanvallen van piraten tegen te gaan.

ai-gegenereerd beeld van 'gewapende piraten op een motorbootje.

sische overheden, verschoof de piraterij naar de Zuid-Chinese Zee. Tussen 1993 en 1995 vond meer dan 50% van de geregistreerde aanvallen in Zuid-oost-Azië plaats in de Zuid-Chinese Zee, vooral nabij Hong Kong, Macau, Hainan en de noordelijke Filipijnen. Tijdens en na de val van Soeharto in Indonesië vertoonden de Indonesische wateren plotseling een sterke stijging van piraterij (Liss, 2003).

Deze misdaden worden vaak gepleegd op opportunistische wijze. Men denke hierbij bijvoorbeeld aan vissers die smokkelen of daden van piraterij plegen. Dit geldt met name voor de wateren rond Indonesië, Maleisië en de Filipijnen, en in het bijzonder voor de Straat van Malacca. In de jaren 2000 was er een piek in piraterij in de Straat van Malacca. Meestal gaat het bij Zuidoost-Aziatische piraterij om een soort instant ‘hit-and-run’-actie. Degenen die deze acties uitvoeren, zijn vaak gewone vissers of rovers; het betreft hier dus vaak geen actoren die geassocieerd worden met transnationale criminele netwerken – alhoewel piraterij wel transnationale en ondermijnende effecten heeft. Criminele actoren die zich bezighouden met piraterij handelen vaak met een winstoogmerk. Er zijn echter ook piraten – in het bijzonder in de Filipijnse wateren – die wél een politiek doel nastreven, zoals terrorisme of etnisch nationalisme. Daarnaast vormt illegaal vissen een groot probleem voor de veiligheid in Zuidoost-Azië – dit valt meer onder milieucriminaliteit. Denk hierbij aan vissen in beschermde wateren, vissen zonder vergunning of het oneerlijk verkrijgen of rapporteren van visladingen (Liss, 2013). Daar staten vaak niet de capaciteit hebben om piraterij totaal uit te bannen zijn er in de laatste dertig jaar ook in toenemende mate niet-statelijke actoren – men denke aan private beveiligingsondernemingen, ngo’s en regionale multilaterale organisaties – betrokken bij de bestrijding van piraterij. Dit is een positieve ontwikkeling, want transnationale criminaliteit is niet altijd eenvoudig te bestrijden door staten die gebonden zijn aan de grenzen van

hun eigen jurisdictie (Liss, 2013). Naast opportunistische piraterij en illegale visserij heeft men in Zuidoost-Azië ook last van een andere, gevaarlijker, dreiging. Het gaat hierbij om illegale Chinese vissersboten die vissen in de territoriale wateren van diverse Zuidoost-Aziatische landen. Het lijkt hierbij te gaan om Chinese actoren die worden aangemoedigd door de Chinese staat om te vissen in de territoriale wateren van andere landen, om zo China’s sfeer van maritieme soevereiniteit uit te breiden (Jasper, Krakow & Girardi, 2025).

Het lijkt hierbij te gaan om Chinese actoren die worden aangemoedigd door de Chinese staat om te vissen in de territoriale wateren van andere landen, om zo China’s sfeer van maritieme soevereiniteit uit te breiden

Kijktip!

Ruben langs de Zuid-Chinese Zee

Ruben Terlouw keert terug naar China en de landen rond de Zuid-Chinese Zee, het knooppunt van misschien wel 's werelds belangrijkste handelsroute en het toneel van snel oplopende spanningen. Hij onderzoekt wat deze machtsstrijd betekent voor de mensen die er wonen.

Bekijk [hier](#) de documentaire serie

Zuidoost-Aziatische landen nemen echter wel degelijk stappen om piraterij tegen te gaan. Het economische succes van sommige landen in de regio sinds de vroege jaren 1990 heeft het financieel mogelijk gemaakt voor deze landen om hun gewapende eenheden te versterken en te moderniseren. In veel landen zijn bovendien maritieme agentschappen, zoals een kustwacht, opgericht. Vanwege de uitgebreide kustlijnen blijft het voor de ASEAN-landen echter lastig om effectief op te treden tegen maritieme criminaliteit. Daarnaast zijn er sterke aanwijzingen dat in Indonesië en de Filipijnen de marine en kustpolitie geïnfiltreerd

Daarnaast zijn er sterke aanwijzingen dat in Indonesië en de Filipijnen de marine en kustpolitie geïnfiltreerd zijn door criminelen, of dat deze instituties actief samenwerken met criminele netwerken. Corruptie is een belangrijke oorzaak van dit fenomeen

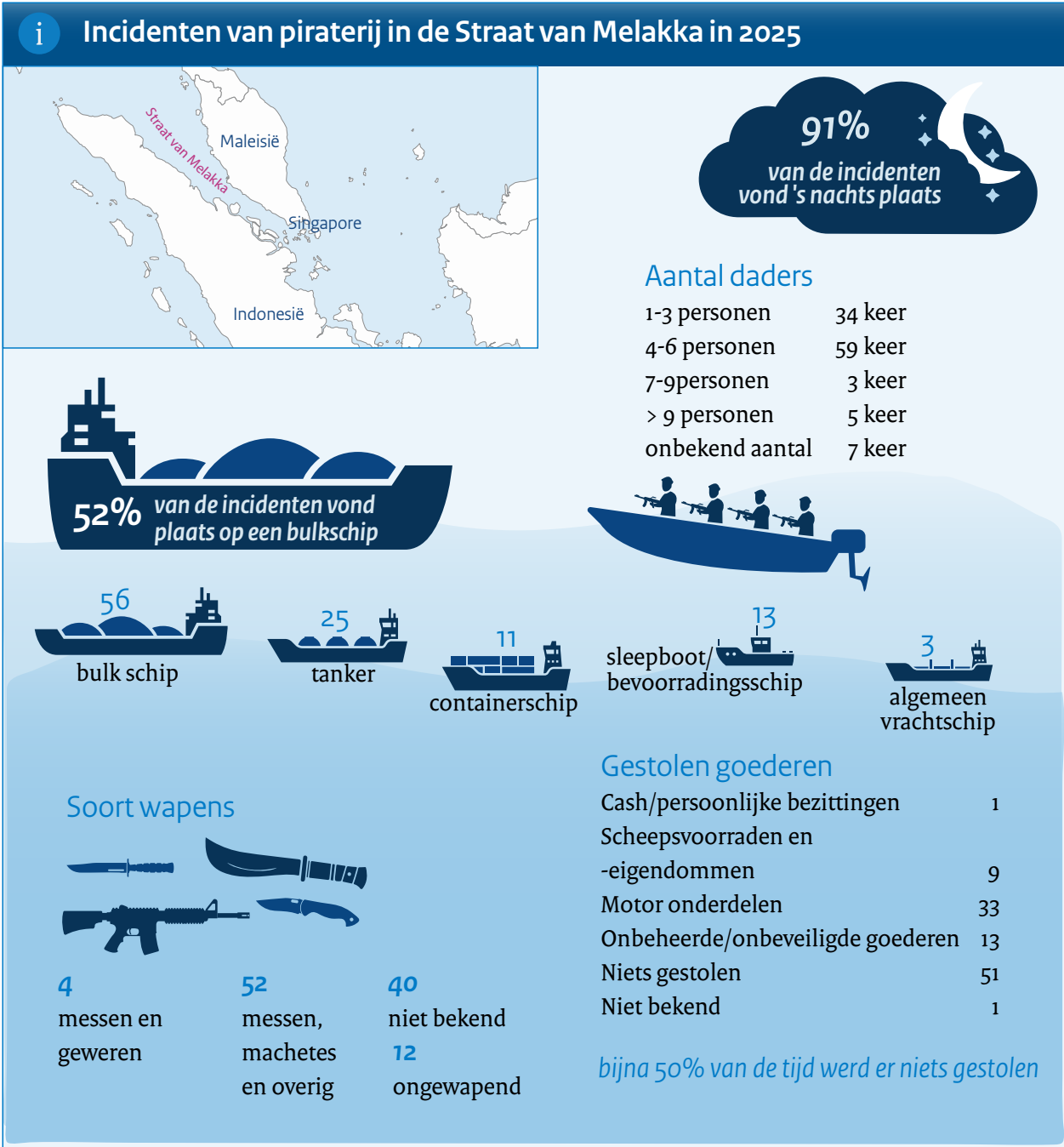
zijn door criminelen, of dat deze instituties actief samenwerken met criminele netwerken. Corruptie is een belangrijke oorzaak van dit fenomeen (Liss, 2013). Het is bijzonder lastig voor Zuidoost-Aziatische landen om via hun staatsinstituties alleen de problemen rondom illegaal vissen en andere maritieme misdaden effectief aan te pakken (Steenbergen, 2013). De Straat van Malakka geldt internationaal als een maritieme ‘hotspot’ voor piraterij en andere vormen van maritieme criminaliteit, wat Indonesië en omliggende landen onder voortdurende druk zet om de regionale veiligheid te waarborgen. Multilaterale instanties en andere donororganisaties hebben bovendien miljoenen Amerikaanse dollars geïnvesteerd in antismokkelprogramma’s met betrekking tot de

Riau-eilanden – gelegen aan het zuidelijke uiteinde van de Straat van Malacca. Veel van het voorwerk voor deze programma’s wordt uitgevoerd door ngo’s (Ford & Lyons, 2013). Indonesië is een land dat uit meer dan 17.000 eilanden bestaat en heeft 54.000 kilometer aan kustlijn. Het bewaken van zulke grenzen is uiteraard moeilijk. Bovendien kampt de Indonesische staat met grote uitdagingen op het gebied van maritieme wetshandhaving. Een gebrek aan financiële middelen, onderhoud en onderdelen zorgt er bijvoorbeeld voor dat de Indonesische vloot over weinig goed uitgeruste schepen beschikt, en dat er niet meer dan 25 van dergelijke schepen tegelijkertijd operationeel zijn. De Indonesische politiek doet relatief weinig om deze situatie te verbeteren. Dit maakt Indonesië een ‘hotspot’ voor smokkel, mensenhandel, piraterij, zeeroverij en terrorisme. In de loop van de jaren 2010 werd echter een trend zichtbaar die deze problemen probeerde aan te pakken, onder andere via tal van bilaterale en multilaterale overeenkomsten en gezamenlijk beleid. Zo werken Indonesië, Maleisië en Singapore in toenemende mate samen om piraterij tegen te gaan door middel van dergelijke overeenkomsten en gezamenlijke acties (Ford & Lyons, 2013).

Sowieso is piraterij in Zuidoost-Azië een fenomeen met mondiale impact. Dit omdat er per jaar ter waarde van meer dan 5,3 biljoen dollar aan waren worden geschipperd door de Zuid-Chinese Zee alleen al. Veel van deze goederen hebben als bestemming Europa. Het gaat hierbij om goederen zoals voertuigen, elektronica, mechanica en optische apparatuur. De Straat van Malakka – de vaarweg die de Indische Oceaan met de Zuid-Chinese Zee verbindt is goed voor zo’n kwart van de mondiale scheepsvaart en 40% van de wereldhandel – meer dan 100.000 schepen bevaren de Straat van Malakka jaarlijks. Dit betekent dan ook dat piraterij en milieucriminaliteit in deze Straat van Malakka een behoorlijke impact kunnen hebben op de wereldhandel, en daarmee ook op Neder-

land en Europa. Denk aan energietekorten, hogere transportkosten, verstoringen in de industriële keten bij bepaalde Nederlandse bedrijfssectoren, maar ook problemen in voedselvoorziening (Jasper, Krakow & Girardi, 2025). Iets soortgelijks geldt voor illegaal vissen. Illegaal vissen heeft ook gevolgen voor Nederland. Naast dat het de stabiliteit van de regio – die strategisch zeer

belangrijk is voor de wereldhandel – bedreigt, is het ook zo dat ecologische uitputting in de regio ook in Nederland tot een stijging van de visprijs kan leiden. Piraterij, milieudelicten en smokkel worden ook gefaciliteerd door illegaal vissen als zijeffect. Ook wordt infiltratie gevoed door illegale visserij. Visserij kan bijvoorbeeld gebruikt worden in witwassen (Jasper, Krakow & Girardi, 2025).

3 Financiën

→ 3.1. Financieel profijt en witwassen

Transnationale georganiseerde criminaliteit in Zuidoost-Azië genereert enorme winsten – vooral via drugs, seksuele uitbuiting, cyberfraude en gokken. Witwassen vormt een cruciale schakel in het criminele verdienmodel. Dit witwassen verloopt via een breed scala aan methoden, waarbij legale en illegale financiële structuren voortdurend in elkaar overlopen.

→ 3.2. Financiële delicten: vermogensdelicten, fraude en cybercriminaliteit

Cybercriminaliteit in Zuidoost-Azië is uitgegroeid tot een grootschalige, transnationale industrie, waarin scamcentra vanuit casino's, Special Economic Zones en door milities gecontroleerde grensgebieden wereldwijd slachtoffers maken. Deze sector draait op een nauwe verwevenheid van cyberfraude, mensenhandel, dwangarbeid, witwassen, corruptie en politieke bescherming. Tegelijk blijkt dat de enorme winsten, de mobiliteit van de centra en de betrokkenheid van lokale elites, zakenlieden en gewapende groepen ervoor zorgen dat crackdown- operaties de industrie meestal niet beëindigen, maar slechts verplaatsen en herstructureren.

Dit hoofdstuk behandelt financiële stromen en financiële delicten. Witwassen speelt een centrale rol in TOC-activiteiten in Zuidoost-Azië – zoals overal ter wereld: het zorgt ervoor dat illegaal verdiend geld weer terugkeert in de economie van de ‘bovenwereld.’ Zowel traditionele methoden, zoals witwassen via casino’s, junkets en zogenoemde gateway companies, als digitale strategieën via cryptotransacties en shell companies worden benut. Cybercriminaliteit groeit snel en speelt handig in op technologische ontwikkelingen. Scamcentra en online platforms, bijvoorbeeld, gebruiken AI, deepfakes en cryptovaluta om grootschalige fraude mogelijk te maken, waaronder het fenomeen ‘pig butchering’, waarbij slachtoffers wereldwijd enorme financiële verliezen lijden. Sommige corrupte lokale elites en gewapende etnische milities vervullen een dubbele rol: ze faciliteren criminele activiteiten, maar proberen deze tegelijkertijd te controleren of te reguleren. SEZ’s en slecht gecontroleerde gokfaciliteiten – zoals in Cambodja – functioneren als hubs voor zowel fysiek als online gokken, met een sterke aanwezigheid van Chinese investeerders en veel impact op mondiaal niveau. De impact van online fraude blijft wereldwijd toenemen. Beleggingsfraude, CEO-fraude en impersonation scams veroorzaken niet alleen directe financiële schade, maar ook psychologische problemen bij slachtoffers.

Sinds de COVID-19-pandemie is er een duidelijke verschuiving zichtbaar van traditionele, analoge criminaliteit naar digitale criminaliteit. Nieuwe technologieën zoals blockchain en AI brengen extra risico’s met zich mee en creëren nieuwe vormen van criminaliteit. In Zuidoost-Azië passen criminele netwerken zich flexibel aan veranderende omstandigheden aan, benutten technologische innovaties als early adopters en vervagen de scheidslijnen tussen legaal en illegaal, met verstreckende gevolgen voor economie, samenleving en rechtsstaat.

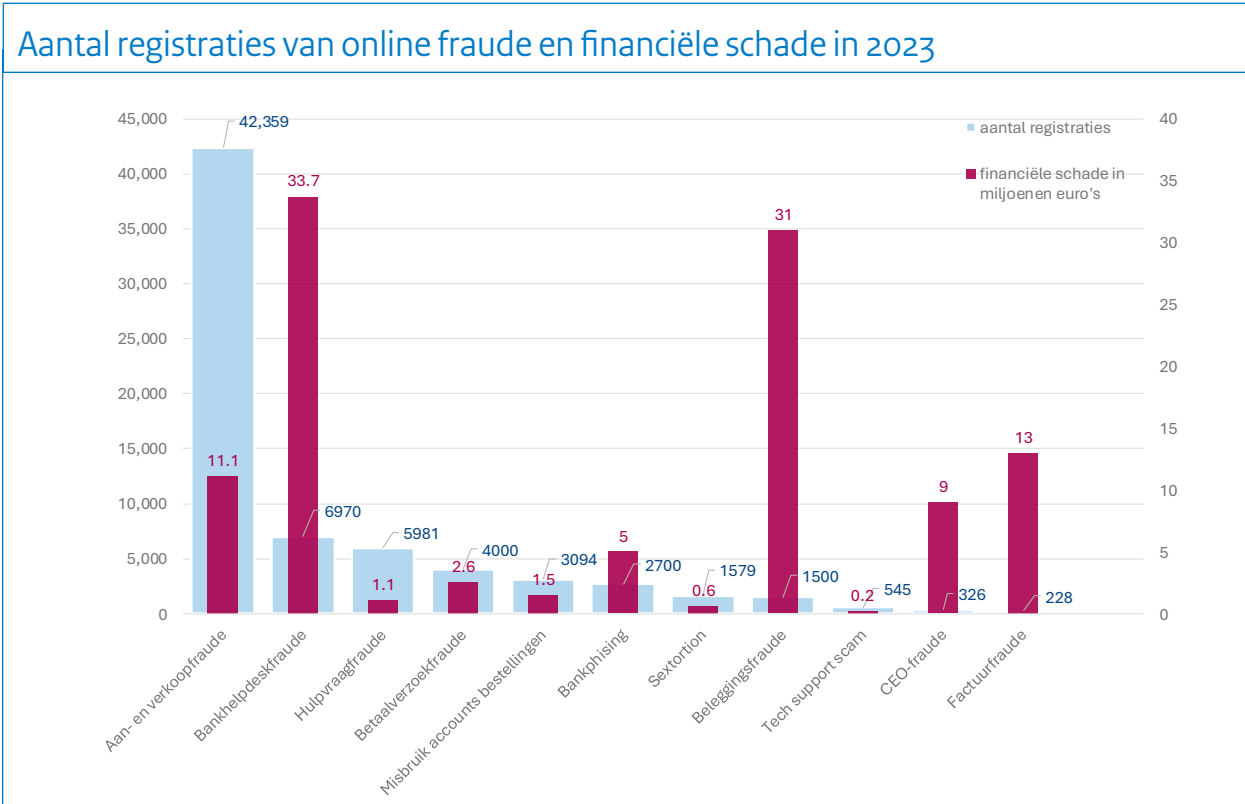
3.1. Financieel profijt en witwassen

De vormen van TOC die men in Zuidoost-Azië aantreft, zijn voor het grootste deel zeer profijtelijk voor de criminele actoren en de criminele netwerken die bij deze activiteiten betrokken zijn. Hoe hoog de winsten precies zijn per tak van criminele activiteit, is natuurlijk niet met absolute zekerheid te zeggen. Waar we wél veel over weten, zijn de diverse modi operandi die zijn ontworpen om deze illegale winsten wit te wassen. Wat we ook weten, is dat veel criminele activiteiten extreem lucratief zijn (Galeotti, 2005). De winsten klinken hoog op mondiaal niveau. Op individueel niveau, echter, zijn winsten ook aanzienlijk. Neem bijvoorbeeld de casus van de handel in heroïne in de vroege jaren 1990. In 1992 kon één kilogram heroïne op een vroeg groothandelsniveau tussen

de 1.200 en 1.400 Amerikaanse dollar opleveren. Dit betekent dus dat criminele handelaren op een vroeg niveau al dit soort bedragen ontvingen in ruil voor een kilogram heroïne. Dit was echter niet de uiteindelijke prijs: deze werd namelijk aanzienlijk verhoogd per ‘halte’ van transport. In het eerste transitpunt vanaf Myanmar destijds, Chiang Mai, nam de prijs aanzienlijk toe. Eenmaal in Bangkok aangekomen, lag de prijs substantieel hoger. In verdere distributiefasen buiten Zuidoost-Azië kon de waarde van een kilogram oplopen tot tienduizenden Amerikaanse dollars. Dergelijke winsten zijn astronomisch (Dupont, 1999).

Seksuele uitbuiting is eveneens zeer profijtelijk. Neem bijvoorbeeld de winsten die werden behaald in de wereld van het commerciële kindermisbruik in de Filipijnen. In de late jaren 2010 waren er ramingen die suggereerden dat er daar winsten tot circa één miljard Amerikaanse dollars per jaar werden gemaakt, terwijl deze industrie wereldwijd naar schatting tussen de drie en twintig miljard Amerikaanse dollar per jaar aan inkomsten genereert (Trajano, 2018). Bij de seksuele uitbuiting van (Zuidoost-Aziatische) slachtoffers van mensenhandel in Nederland is eveneens sprake van grote winsten. Slachtoffers moeten vaak tussen de 50 en 100 procent van hun opbrengsten afstaan aan de uitbuitende partij. Omdat het een sector betreft waarin veel contant geld omgaat, is het relatief eenvoudig om deze gelden wit te wassen (Soudijn, 2024). Uiteraard worden er geen belastingen betaald, en spreekt men hier ook van ondermijning van de legitieme sekswerkindustrie, omdat er sprake is van oneerlijke prijsconcurrentie (EMM, 2024).

Ook zeer profijtelijk is cyberfraude. Cyberfraude en scamcentra in Zuidoost-Azië hebben inmiddels een industriële schaal aangenomen. Alleen al in de Verenigde Staten spraken autoriteiten in 2023 van meer dan 5,6 miljard dollar aan financiële schade door cryptovalutafraude – waarvan 4,4 miljard Amerikaanse dollar werd veroorzaakt door zogenoemde pig butchering-praktijken die veelal vanuit Zuidoost-Azië worden georganiseerd. De pig butchering scam (sha zhu pan) is een langlopende online oplichtingsmethode waarbij slachtoffers eerst emotioneel worden ‘vetgemest’ via vriendschap of romantiek, vaak op sociale media of datingapps. Zodra het vertrouwen compleet is, worden ze verleid tot nep-investeringen (meestal crypto), waarna het geld systematisch wordt leeggetrokken en de oplichters verdwijnen. De landen in de Asia-Pacificregio leden gezamenlijk een geschat verlies van ongeveer 37 miljard Amerikaanse dollar door cyberfraude in datzelfde jaar (UNODC, 2025). Er dient wel onderscheid te worden gemaakt tussen de effecten en de incidentie van verschillende vormen van cybercrime.

Uitzonderingen zijn betaalverzoekfraude en bankphishing, waarvoor de vermelde cijfers uit 2022 komen.
Bron: BVH, BlueIntel

Bij het zogeheten fenomeen van de tech support scam bijvoorbeeld, lag de geregistreerde schade in bekende zaken anno 2024 rond de 200.000 euro. Bij beleggingsfraude en bankhelpdeskfraude daarentegen spreekt men over bedragen van enkele tientallen miljoenen euro's. Belangrijk is hierbij op te merken dat de criminele activiteiten die het vaakst voorkomen niet per se ook de grootste financiële (of emotionele) impact hebben. Sommige gerichte aanvallen kunnen véél schadelijker zijn, terwijl ze minder frequent optreden (Politie, 2024).

Het is dan ook niet gek om te beseffen dat statelijke actoren op een gegeven moment ook wel een graantje wilden meepikken. Corruptie – het misbruik van toevertrouwde macht voor privaat voordeel (Slingerland, 2018) – speelt hierbij een belangrijke rol. Als ambtenaren of politieagenten een té laag inkomen hebben, dan vormt dit een krachtige aanjager voor corrupte praktijken (Bak, 2021). Het corrumpen van ambtenaren is een essentieel hulpmiddel voor de georganiseerde criminaliteit, zowel in Europa als in Zuidoost-Azië. Corruptie vormt een van de grootste ondermijnende dreigingen voor de rechtsstaat (Europol, 2025). In Indonesië en de Filipijnen, om slechts enkele voorbeelden te noemen, is men zich zeer bewust van dit soort problematiek. Er zijn dan ook stappen ondernomen om de salarissen van politieagenten te verhogen. Toch is dit vaak een verhaal van too little, too late. Voor veel ambtenaren behoort het aannemen van steekpenningen

eenvoudigweg tot een overlevingsstrategie, omdat hun salaris ontoereikend blijft (Bak, 2021). Het is zelfs zo erg dat in sommige Aziatische landen politieagenten niet slechts steekpenningen aannemen voor privégewin, maar ook om hun eigen functie ‘naar behoren’ te kunnen uitoefenen. Zo kopen zij van die steekpenningen bijvoorbeeld de benzine voor hun politieauto's, omdat daarvoor in het budget niet voldoende middelen zijn opgenomen (Bak, 2021). Ook in Europa is corruptie een groter probleem dan vaak publiekelijk wordt gedacht. Zo ging er, bijvoorbeeld, in 2014 binnen de Europese Unie jaarlijks ongeveer 120 miljard euro verloren aan corruptie – een bedrag dat bijna gelijkstond aan het toenmalige EU-budget (Slingerland, 2018, 34).

Een contextafhankelijke tegenkracht tegenover de invloed van transnationale criminele netwerken in Zuidoost-Azië, echter, is China's rol in de regio. China heeft dusdanig veel geïnvesteerd in de regio dat het een gevestigd belang heeft bij het tegengaan van bepaalde vormen van criminaliteit – althans waar dit zijn belangen raakt. In 2021 claimde de Chinese overheid dat er ten minste vijftig door de staat beheerde Chinese bedrijven deelnamen aan 1.700 BRI-subprojecten in de eerste jaren na de lancering van het BRI. Voorbeelden van dergelijke staatsbedrijven zijn onder andere China Communications Construction, China State Construction Engineering, PowerChina, Sino-mach, China Railway Construction Corporation, China Railway Group, CNPC en State Grid; maar ook banken zoals de Export-Import Bank of China

China Railways Group en China Railway Construction Corporation nemen deel aan de modernisering van de spoorlijn Belgrado-Boedapest.

en de China Development Bank. Daarnaast zijn er diverse andere financiële belangen en investeringen verbonden aan het BRI voor China, met betrekking tot Zuidoost-Azië. Zo is er het Silk Road Fund, opgericht in 2014 met 40 miljard Amerikaanse dollar aan startkapitaal; de Asian Infrastructure Investment Bank, opgericht in 2015 met 100 miljard Amerikaanse dollar aan startkapitaal; en de New Development Bank, opgericht in 2014 door de BRICS-staten (Brazilië, Rusland, India, China en Zuid-Afrika) met 50 miljard Amerikaanse dollar aan startkapitaal. Bij projecten zoals het BRI zijn het echter niet uitsluitend statelijke actoren die belang hebben bij het veiligstellen van investeringen en het tegengaan van criminaliteit: naar schatting zal rond 2030 meer dan de helft van de investeringen in het BRI afkomstig zijn van privaat kapitaal, multilaterale banken en buitenlandse overheden. Dit vergroot de druk op Zuidoost-Aziatische wetshandhavers aanzienlijk (Comolli & Rose, 2021), en vormt in zekere zin een externe ‘check’ op het uit de hand lopen van corrupte praktijken.

Financiering Belt and Road Initiative

Silk Road Fund

Opgericht: 2014
Startkapitaal: \$40 miljard
Rol: Directe investeringen in infrastructuur en strategische projecten langs de BRI-routes

Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB)

Opgericht: 2015
Startkapitaal: \$100 miljard
Rol: Multilaterale ontwikkelingsbank voor grootschalige infrastructuur projecten

New Development Bank (NDB)

Opgericht: 2014
door: BRICS-landen (Brazilië, Rusland, India, China, Zuid-Afrika)
Startkapitaal: \$50 miljard
Rol: Financiering van ontwikkelingsprojecten in opkomende economieën

Rond 2030 zal meer dan 50% van de investeringen in het BRI afkomstig zijn van privaat kapitaal, multilaterale banken en buitenlandse overheden.

Ook in Europa is corruptie een groter probleem dan vaak publiekelijk wordt gedacht. Zo ging er, bijvoorbeeld, in 2014 binnen de Europese Unie jaarlijks ongeveer 120 miljard euro verloren aan corruptie – een bedrag dat bijna gelijkstond aan het toenmalige EU-budget

i

Box 3.1. Macau's onderwereld in Zuidoost-Azië:

Alvin Chau Cheok-wa (Suncity) en Levo Chan Weng Lin (Tak Chun)

Skyline van Macau, China

Recentelijk, meer in het bijzonder in de Mekong-regio, is het gokwezen sterk gegroeid, met enkele honderden legale en illegale casino's en gokcomplexen. Deze explosieve groei vloeide mede voort uit nieuwe wetgeving en handhavingzaken die zich in Macau voordeden. Tussen 2019 en 2023 hebben deze ontwikkelingen in Macau geleid tot diverse arrestaties en veroordelingen van prominente Macau-tycoons: Alvin Chau van Suncity en Levo Chan van Tak Chun. Deze twee mannen behoorden tot 's werelds meest invloedrijke junketoperators. Maar er waren veel meer grote zakenmensen verbonden aan de casino-industrie, hetgeen leidde tot de verplaatsing van die industrie naar Special Economic Zones in Zuidoost-Azië. Junkets fungeerden hierbij als kredietgevers voor klanten die staatscontrole wilden ontlopen – waaronder figuren uit de georganiseerde

criminaliteit. Tegelijkertijd trad de georganiseerde criminaliteit ook op als een soort 'enforcer' voor deze junkets bij het innen van schulden. De winsten die hieruit voortvloeiden, financierden op hun beurt andere criminele financiële projecten van actoren die witwassen nodig hadden of hun geld naar het buitenland wilden sluizen – maar ook 'gewone' investeringen in legitieme bedrijven (UNODC, 2024).

Levo Chan en Alvin Chau, evenals vele andere Chinese criminelen die als junketoperators actief waren, hebben hun operaties uitgebreid naar landen als Cambodja, Laos, de Filipijnen en Vietnam (UNODC, 2024). In juli 2020 startte het Wenzhou Public Security Bureau van China een onderzoek naar Alvin Chau en een aantal van zijn collega's, gerelateerd aan zijn rol in het opzetten

en beheren van casinogerelateerde bedrijfsactiviteiten in China in verband met grensoverschrijdend gokken. Het Wenzhou People's Procuratorate vaardigde op 26 november 2020 een arrestatiebevel uit voor Alvin Chau. Een dag later, op 27 november, werd hij in Macau gearresteerd, samen met tien anderen, op verdenking van het gebruik van zijn VIP-junketbedrijf om Chinese burgers te verleiden tot illegaal online gokken. De politie nam daarbij talrijke computers, servers en gegevensdragers in beslag, evenals meer dan drie miljoen Hongkongdollars in contanten. Volgens officiële gegevens waste Chau zijn illegale winsten wit en sluisde deze via junketaccounts en ondergrondse banken naar het buitenland. Ook werden andere illegale kanalen gebruikt. De arrestatie van Alvin Chau dwong de Suncity Group ertoe om op 10 december 2021 haar junketoperaties in Macau te beëindigen. In januari 2023 werd Chau veroordeeld tot achttien jaar gevangenisstraf op basis van meer dan honderd aanklachten in verband met het faciliteren van illegaal gokken. Het door zijn netwerk gefaciliteerde illegale gokvolume bedroeg meer dan 105 miljard Amerikaanse dollar in de periode tussen maart 2013 en maart 2021 (UNODC, 2024).

In een gerelateerde zaak veroordeelde de Wenzhou Intermediate People's Court 36 personen die verbonden waren aan het zogenoemde door Chau geleide syndicaat. Deze groep leverde diensten op het gebied van grensoverschrijdende valutawissel en afwikkelingsdiensten, en inde gokschulden via vermogensbeheer. Tussen 2016 en 2021 breidde dit aan Suncity gelinkte consortium zich uit tot meer dan 280 'shareholder-level agents' in het vasteland van China, meer dan 38.000 gokagenten of -promotoren en een spelersbasis van 80.000

Tekening naar het portret van Alvin Chau

Tekening naar het portret van Levo Chan

personen – in totaal betrokken bij ten minste 160 miljoen Amerikaanse dollar aan illegale grensoverschrijdende betalingen en transacties, mogelijk gemaakt via Suncity's regionale netwerk van VIP-rooms en gerelateerde online- en telefoon-gokplatformen die hun basis hadden in casino's in onder meer Cambodja, de Filipijnen en Vietnam (UNODC, 2024).

Ook Levo Chan werd veroordeeld in januari 2022. Hij werd toen veroordeeld tot veertien jaar gevangenisstraf. Levo Chan was de directeur van de Tak Chun Group – de op één na grootste junketoperator in Macau. Hij werd veroordeeld wegens het leiden van illegale gokbedrijven met het doel wit te wassen. Daarbij ging het om het aansturen van 'offshore proxy'- en 'side-betting businesses' via in totaal negenendertig VIP-rooms en goklocaties verspreid over Oost- en Zuidoost-Azië. De autoriteiten in Macau ontdekten illegale gokpraktijken met een totaal gokvolume van 4,46 miljard Amerikaanse dollar, alsmede de winsten van 1,5 miljard Hongkongdollars voor de junket. Dit werd gefaciliteerd via twee lokale bedrijven die door Levo Chan waren opgericht: Grup Levo Lda en Weng Chun (UNODC, 2024).

3.1.1. Witwassen: modi operandi en structuren

Het witwassen van illegale opbrengsten is essentieel in de modus operandi van ieder serieus opererend crimineel netwerk. In Europa zijn er anno nu diverse methodes – ware strategieën – om met illegaal geld om te gaan. Een van deze strategieën is dat criminele netwerken hun illegale opbrengsten naar parallelle financiële systemen verplaatsen, om hun vermogen te beschermen en te laten groeien. Op deze manier kunnen ze financiële transacties goed verhullen. Een tweede tactiek is ietwat indirect. Hierbij infiltreren criminele netwerken gewone, legale, bedrijven. Deze bedrijven kunnen uit verschillende sectoren komen (Europol, 2025). Het witwasproces verloopt veelal in drie verschillende fasen. De eerste fase, plaatsing, zorgt ervoor dat illegaal crimineel geld binnen het reguliere, legitieme financiële systeem komt. De tweede fase is versluiering: hierbij worden transacties gemaakt waarbij de herkomst van het geld niet meer goed te traceren valt. De derde fase is integratie. In deze fase wordt het geld via investeringen in luxeproducten, bedrijven of vastgoed geïntroduceerd, zodat het terugkeert in de reguliere en formele economie. Digitale methodes maken dit systeem alleen nog maar complexer en daardoor bruikbaar voor criminelen. Ook transacties via jurisdicties waar andere wetten gelden, of waar er een zwakke (rechts)staat is, kunnen ervoor zorgen dat geld wordt witgewassen zonder dat dit makkelijk te traceren is (Europol, 2025).

Witwassen gebeurt op grote schaal in landen zoals Singapore, Maleisië, Vietnam, Thailand, Laos en Cambodja (Jasper, Krakow & Girardi, 2025). Singapore, ondanks haar ‘schone’ reputatie op mondiaal niveau, lijkt uitermate kwetsbaar voor witwaspraktijken – dit vanwege Singapore’s rol als

i

Box 3.2.

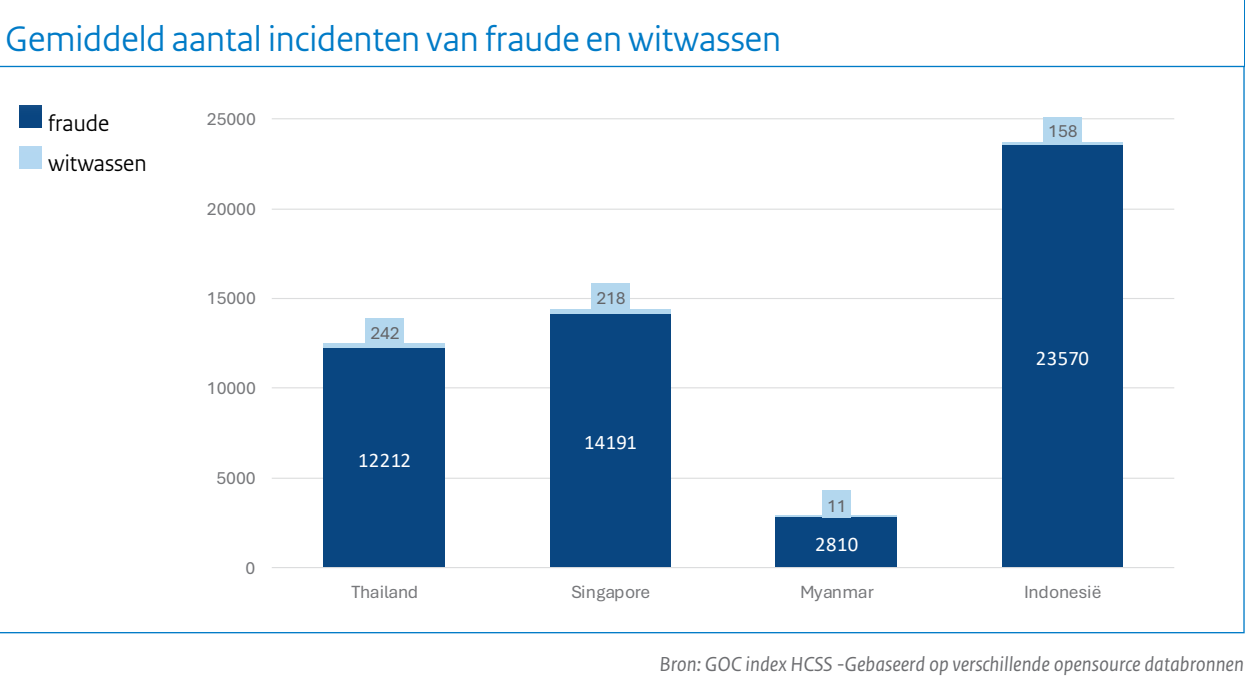
Casus: Johan van Laarhoven

Johan van Laarhoven was jarenlang eigenaar van coffeeshops in Nederland. Nadat hij zich in Thailand had gevestigd, startte het Nederlandse Openbaar Ministerie een onderzoek naar mogelijke witwaspraktijken van inkomsten uit de coffeeshopbranche. Nederland vroeg Thailand om hulp bij dit onderzoek.

In 2014 werd Van Laarhoven in Thailand gearresteerd en later veroordeeld tot een lange gevangenisstraf wegens witwassen, gebaseerd op Thaise wetgeving. Dit leidde tot veel discussie in Nederland, omdat de oorspronkelijke verdenking voortkwam uit activiteiten die in Nederland legaal waren (coffeeshopexploitatie). Critici stelden dat Nederland onvoldoende rekening had gehouden met de gevolgen van het verzoek aan Thailand.

Na jaren van diplomatieke inspanningen en politieke druk werd Van Laarhoven in 2020 overgebracht naar Nederland om zijn straf verder uit te zitten. De zaak riep vragen op over internationale samenwerking, proportionaliteit en de verantwoordelijkheid van Nederlandse autoriteiten (T. Bernard, persoonlijke communicatie, 20 november 2025).

financieel centrum, handelscentrum en transport-hub. Met name criminele actoren en netwerken die zich bezighouden met cybercriminaliteit zien Singapore als een land bij uitstek om hun gelden in wit te wassen (Jasper, Krakow & Girardi, 2025).

Casino's en junkets als witwasinfrastructuur

In Zuidoost-Azië zijn er eigen populaire methodes van witwassen, vaak nauw verweven met het gokwezen. Zo spelen zowel casino's als junkets een belangrijke rol in het witwassen van criminele transacties en illegale opbrengsten in Zuidoost-Azië. Vanaf de vroege jaren 2000 zijn vooruitziende junketoperators begonnen met het diversifiëren van hun modus operandi naar online gokken, waarbij ze zich eerst richtten op Aziatische klanten, maar al snel ook de mondiale markt opzochten. In het recente verleden zagen veel junketoperators zich geconfronteerd met de strengere wetgeving in hun oorspronkelijke thuisbasis, Macau. Daarom zijn zij overgestapt van het runnen van casino's in Macau naar het online gokwezen en naar het runnen van Zuidoost-Aziatische casinoresorts. Casino's en junkets hebben al jarenlang een grote rol gespeeld in witwassen en criminele transacties. Het feit dat er tegenwoordig een significante overlap bestaat tussen de offline wereld en de online wereld maakt dit nu tot een nog groter probleem. Tegenwoordig heeft men bijvoorbeeld e-junkets, online casino's en cryptomunten. In haar hoogtijdagen had Macau 235 junketoperators en een

veelheid aan VIP-rooms. In januari 2024 waren er slechts 18 legale junketoperators over in Macau. De junkets die zich elders hebben gevestigd, zijn stevig gefiltreerd door georganiseerde criminele netwerken. In de Filipijnen, bijvoorbeeld, hebben een aantal legale casino's en junketoperators significant bijgedragen aan het witwassen van ongeveer 81 miljoen Amerikaanse dollars, die voortkwamen uit een cyberaanval die vaak in verband wordt gebracht met de Lazarus-groep (APT38) – een crimineel netwerk dat bekendstaat om haar high-profile financiële cyberaanvallen en cyber-spionage. Het geld verdween via een specifiek pad: eerst werd het via banken en remittancebedrijven verstuurd, en daarna werd het overgedragen aan junketoperators, agenten en spelers – onder andere Bloomberry Hotel and Resort's Solaire Casino, Eastern Hawaii Leisure Company, Suncity Junket en Goldmoon Junket. Alvin Chau (zie box 3.1) ving veel van deze gestolen gelden direct op, die via de Suncity Junket in het Solaire Hotel en Casino waren witgewassen (UNODC, 2024).

Online gokken en digitale witwaspraktijken

Online casino’s zijn een methode voor junket-operators om grote winsten binnen te halen – via gokken of krediet – en om geld wit te wassen. De meeste grote spelers in de junketwereld hebben zulke online casino’s gecreëerd (UNODC, 2024). Online casino’s zijn vaak ofwel illegaal ofwel ondergereguleerd, en er bestaan veel methodes voor criminelen om te werk te gaan. Zo kan er gebruik worden gemaakt van spiegelwebsites, cryptomunten en ‘third-party betting software’. Criminele groepen hebben relatief weinig kapitaal en technologie nodig om een online casino op te zetten – zelfs als dat illegaal is binnen de specifieke jurisdictie in kwestie (UNODC, 2024).

Points running, geldezels en menselijke infrastructuur

Daarnaast is er in Zuidoost-Azië sprake van zogeheten ‘Points Running’-syndicaten. Deze syndicaten worden gebruikt om illegaal verkregen gelden te verplaatsen of wit te wassen. Deze geldtransacties kunnen via grote netwerken verlopen; soms spreken we hier zelfs over duizenden betrokken individuen per groep. Door werkloosheid in sommige Zuidoost-Aziatische landen is dit een populaire bron van inkomsten geworden onder bepaalde jeugdige groepen. Deze jongeren stellen hun bankrekening open of zetten een front company op, zodat Points Running-syndicaten deze kunnen gebruiken. Daar ontvangen zij vervolgens een commissie voor (UNODC, 2024).

Traditionele en hybride witwastechnieken

Ook zijn er meer ‘traditionele’ methodes van witwassen via casino’s. Men kan bijvoorbeeld muntjes kopen met illegaal geld en die vervolgens weer inwisselen voor schone valuta (UNODC, 2024). Dit werkt omdat niet te achterhalen is of de speel-muntjes die worden geretourneerd, in het casino zijn gewonnen of niet (UNODC, 2024). Ook kan het zijn dat criminelen bij bepaalde casino’s expres al hun geld vergokken, zodat een andere speler (iemand die ook tot het criminele netwerk behoort) de winsten kan opstrijken en kan opgeven als gewonnen in het casino (UNODC, 2024). Een andere methode van casino-gerelateerde witwasserij is financiering door junkets. Gokkers zetten geld op hun junket-account in het ene land en halen het er vervolgens in een ander land weer uit om te gokken. Dit kan handig zijn om geld snel te verplaatsen, zonder dat belastingdiensten of de politie dit makkelijk kunnen traceren. Maar de junkets kunnen natuurlijk ook gewoonweg rente afkomen van deze accounts en zo de winsten opstrijken (UNODC, 2024). Criminele actoren kunnen zelfs hun junketaccounts gebruiken alsof het bankaccounts zijn, en er betalingen mee doen of gelden mee ontvangen. Wanneer het geld vervolgens wordt geïnd door de ‘gokker’, lijkt het alsof het winsten zijn die zijn verkregen uit gokken in een casino (UNODC, 2024). Ook via cryptovaluta kan men witwassen. Het witwasproces verloopt in grote lijnen op dezelfde manier. Er zitten echter voordelen aan die het voor criminelen extra aantrekkelijk maken. Zo is er een zekere anonimiteit die de stap van plaatsing overbodig kan maken. Ook is het eenvoudig om een cryptowallet aan te maken. Omdat cryptovaluta zo instabiel zijn, kan men de ‘winsten’ die met crypto zijn behaald gemakkelijk verdoezelen door ze toe te schrijven aan schommelingen in de waarde van cryptovaluta (UNODC, 2024).

Schaalvergroting, faciliterende actoren en transnationale netwerken

Witwasmethodes zijn dus behoorlijk divers, en hangen vaak samen met het bedrag dat witgewassen moet worden of met de eindbestemming van het bedrag. Vaak wordt het illegale geld bestemd om te worden geïnvesteerd in vastgoed, luxe goederen, edelmetaal, bankrekeningen of zelfs in liefdadigheid – dit omdat veel van deze eindbestemmingen niet direct vragen om een verklaring omtrent de oorsprong van het geïnvesteerde bedrag. Het is moeilijk hier zicht op te krijgen, maar een paar succesvolle politiezaken hebben toch wat licht geworpen op het een en ander. Zeldzaam en bekend is hierbij een enorme witwaszaak uit Singapore (2023) – het ging in deze zaak om 2,2 miljard Amerikaanse dollars. De verdachten waren 34 niet-Singaporezen. Tien van deze 34 verdachten werden uiteindelijk ook veroordeeld, hetgeen leidde tot de inname van 2,2 miljard Amerikaanse dollars aan contanten, cryptovaluta, vastgoed, luxe goederen, juwelen, auto’s en andere kostbare items. Er waren duidelijke links met scamoperaties en het illegale gokwezen. Om hun opbrengsten te verhullen hadden de beschuldigten gebruikgemaakt van shell companies en bankrekeningen in diverse jurisdicties (Singapore, het VK, Cambodja, Australië en waarschijnlijk andere landen). Er was hier ook sprake van frauduleuze documenten die deden lijken alsof deze (illegaal verkregen) gelden voortkwamen uit legitieme ondernemingen, waaronder 274 miljoen Amerikaanse dollars die verspreid waren

over zestien financiële instituties, waaronder drie van Singapore’s grootste banken. Veel van de illegaal verkregen gelden werden uiteindelijk geïnvesteerd binnen Singapore, Dubai en andere landen. De tien veroordeelden in deze Singapore-zaak kwamen allemaal oorspronkelijk uit China, maar hadden allemaal dubbele paspoorten (Saint Lucia, Saint Kitts and Nevis, Dominica, Cyprus, Cambodja, Turkije en Vanuatu). Negen van de tien hadden ook een Cambodjaans paspoort – sommige daarvan mogelijk verkregen via Cambodja’s ‘citizenship-by-investment’-mogelijkheden. Cambodja biedt namelijk een tienjarig ‘gouden visum’ voor elke volwassene zonder strafblad die ten minste 100.000 Amerikaanse dollars investeert in het land. Na vijf jaar krijgen de houders van zo’n gouden visum de mogelijkheid om een paspoort in Cambodja aan te vragen, op voorwaarde dat de totale investering 245.000 Amerikaanse dollars bedraagt. Dit patroon wordt vaker gezien bij criminele zaken in Zuidoost-Azië – denk bijvoorbeeld aan de casus She Zhijiang (zie hoofdstuk 3.2.1) of de casus van Zhao Wei (UNODC, 2025) en zijn compagnons. Deze dubbele nationaliteiten geven criminele actoren niet slechts toegang tot landen om in te ‘investeren’, maar maken het daarnaast ook mogelijk uitlevering te vertragen (Amerhauser & Thill, 2025).

In de Filipijnen hebben een aantal legale casino’s en junket-operators bijgedragen aan het witwassen van ongeveer 81 miljoen Amerikaanse dollars, die voortkwamen uit een cyberaanval die vaak in verband wordt gebracht met de Lazarus-groep (APT38)

Witwassen van gelden die worden verdiend via cyber-crime is vaak extra complex, en gebeurt professioneel – vaak in verschillende lagen. Crypto wordt tegenwoordig veel gebruikt door criminele netwerken, maar daarnaast bestaan er nog vele andere methodes om betalingen te verrichten voor zulke groepen: contanten, overmakingen via reguliere banken (op de rekeningen van nepbedrijven of geldezels), crypto, ‘fintech’ en via gokken of gamen. Op deze manier kan geld verplaatst worden en worden witgewassen. Nepfacturen of overdreven facturen worden ook gebruikt om geldstromen te verplaatsen of te verbergen. Een belangrijke rol in het proces van witwassen wordt vervuld door de zogenaamde ‘gateway companies’, de vertrouwde bemiddelaars die financiële stromen faciliteren, bestendigen en garanderen tussen de scamoperaties en de witwassers (bekend in Azië als ‘motorcades’) – natuurlijk tegen een behoorlijke prijs. Veel van de ‘gateway companies’ genieten aanzienlijke inkomsten van criminele actoren, maar opereren daarnaast ook gewoon als ‘normale’ bedrijven die officieel geregistreerd zijn (Amerhauser & Thill, 2025). Om een concreet voorbeeld te noemen, in de Filipijnen hebben een aantal legale casino’s en junketoperators bijgedragen aan het witwassen van ongeveer 81 miljoen Amerikaanse dollars, die voortkwamen uit een cyberaanval die vaak in verband wordt gebracht met de Lazarus-groep (APT38) – een crimineel netwerk dat bekendstaat om zijn high-profile financiële cyberaanvallen en cyberspionage. Het geld verdween via een specifiek pad: eerst werd het via banken en remittancebedrijven verstuurd, waarna het werd overgedragen aan junketoperators, agenten en spelers – onder andere Bloomberry Hotel and Resort’s Solaire Casino, Eastern Hawaii Leisure Company, Suncity Junket en Goldmoon Junket (UNODC, 2024).

Ook westerse transnationale criminele netwerken maken gebruik van (Zuidoost-)Aziatische witwas-ser-

vices. Transnationale criminele organisaties in Italië (onder meer de ‘Ndrangheta), Mexico (Sinaloa Cartel), Ierland, de Verenigde Staten en Australië maken gebruik van de services van Chineessprekende criminele actoren om geld voor hen wit te wassen. Een van de methoden die Chineessprekende netwerken voor deze klanten toepassen is een gedigitaliseerde, geüpdatete variant van een traditioneel geldwisselsysteem dat bekendstaat als feiqian (‘flying money’). Oorspronkelijk gebruikte de Chinese diaspora dit systeem om geld naar familie in China terug te sturen. Tegenwoordig vindt dit buiten het reguliere banksysteem plaats onder de naam mirror transfer: iemand stort geld op de rekening van een organisatie of tussenpersoon, waarna een vergelijkbaar bedrag naar de rekening van de uiteindelijke ontvanger wordt doorgeboekt, vaak in een andere valuta en via meerdere tussenrekeningen — waardoor de herkomst moeilijk te traceren is. Dit proces vormt een vorm van layering: het verhullen van geldstromen door meerdere stappen en tussenpersonen. Om toegang te krijgen tot voldoende bankrekeningen voor dergelijke transacties maken deze criminele netwerken vaak gebruik van zogeheten money mules: personen die hun bankrekening beschikbaar stellen om geld te laten doorvloeien. Zij worden veelal online geworven via sociale media zoals Facebook of WeChat en ontvangen daarvoor een financiële vergoeding. Deze money mules – vaak Chinese studenten in het buitenland – zijn zich lang niet altijd bewust van de risico’s; desondanks kunnen zij strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld, ook wanneer zij niet precies weten waarvoor hun rekening wordt gebruikt. Naast het gebruik van rekeningen worden money mules soms ingezet voor het fysiek transport van contant geld tussen landen; regelmatig gaat het daarbij om Chinezen van het vasteland of Mandarijnsprekende Chinezen uit Maleisië die met een toeristenvisum naar Taiwan reizen om cash over te brengen (GI-TOC, 2025b).

i Box 3.3. Casus: Huione Guarantee

De scammers die geld willen witwassen gebruiken middelmannen, ook wel bekend als ‘gateway companies’ of ‘tongdao’. Deze middelmannen creëren de contacten tussen de scamcentra en geldwitwassers. Deze professionele witwassers maken het geld over naar ‘motor-cades’ (mule accounts) bij lokale en internationale banken. Deze gateway companies opereren als legitieme bedrijven met eigen departementen, standaardprocedures en risicomanagementstrategieën (GI-TOC, 2025a). Een van de eerste bedrijven die grootschalige witwaspraktijken faciliteerde via Telegram-chatgroepen was Fully Light Guarantee – een bedrijf dat wordt geassocieerd met het conglomeraat Fully Light Group en met diverse gewapende groepen die gelieerd zijn aan het Birmees leger. De Fully Light Group was voorheen eigenaar en exploitant van meerdere casino’s in Kokang. In het begin van 2024 werden verschillende van haar kopstukken gearresteerd en gepatrieerd naar China, waardoor Fully Light Guarantee lijkt te zijn opgehouden te bestaan – al is het mogelijk dat restanten ervan voortleven onder nieuwe namen (Amerhauser & Thill, 2025).

Sinds 2024 is de Huione Group – waaronder haar dochterbedrijven Huione Guarantee en Huione Pay – onder de aandacht gekomen. Het betreft een ‘gateway service provider’ die opereerde vanuit Cambodja. Huione Guarantee beheerde een grote online marktplaats die witwassers verbond met criminele cliënten. Huione Pay – dat zichzelf de

Huione Pay – dat zichzelf de Alipay van Cambodja noemt – biedt bankdiensten, betalingsdiensten en geldwisseldiensten aan.

Alipay van Cambodja noemt – biedt bankdiensten, betalingsdiensten en geldwisseldiensten aan.

In juli 2024 kwam Huione Pay onder de aandacht van Elliptic – een blockchainanalysebedrijf – die aan de buitenwereld bekendmaakte dat Huione Pay verantwoordelijk was voor het faciliteren van geldstromen van diverse criminele actoren, waaronder scamgroepen, gewapende milities en leden van de met Noord-Korea geassocieerde hackergroep Lazarus. In maart 2025 bracht Radio Free Asia het nieuws dat Huione Pay haar banklicentie had verloren, nadat de National Bank of Cambodia deze had ingetrokken. In mei 2025 identificeerde het Financial Crimes Enforcement Network van het US Department of the Treasury de Huione Group als een financiële instelling die zich hoofdzakelijk bezighield met witwassen – veelal van winsten uit scamoperaties. Het stelde toen voor om Huione de toegang tot het Amerikaanse financiële systeem te ontfeggen. Enkele dagen later heeft Telegram naar verluidt duizenden accounts en gebruikersnamen geblokkeerd die werden geassocieerd met witwassen. Desondanks rapporteerde Elliptic dat Huione haar activiteiten onverminderd voortzet, en dat er weinig sprake is van verval in haar (criminele) klandizie (Amerhauser & Thill, 2025). De verkopers op Huione zouden naar schatting gezamenlijk meer dan 24 miljard Amerikaanse dollars hebben verdiend tussen 2021 en 2025 – bijna vijf keer zoveel als Hydra, de grootste darknetmarkt voor illegale drugs gedurende zes jaar. Dit illustreert dat cybercrime zelfs winstgevender kan zijn dan de traditionele drugshandel (GI-TOC, 2025b).

3.2. Financiële delicten: vermogensdelicten, fraude en cybercriminaliteit

3.2.1. Cybercriminaliteit en scamcentra als industrie

Cybercriminaliteit vormt met de jaren een steeds scherpere dreiging – ook voor burgers van de Europese Unie (Europol, 2025). Er zijn vele Europese burgers die ten slachtoffer vallen van de scamcentra in Zuidoost-Azië – de financiële impact per delict is hoog (Jasper, Krakow & Girardi, 2025). Opvallend is dat Nederlandse rapporten tot op heden nauwelijks melding maken van de dreiging uit Zuidoost-Azië op het gebied van cybercriminaliteit – bijvoorbeeld NCTV (2024). Hoewel uitgebreide gegevens over slachtoffers van online fraude schaars zijn, is duidelijk dat de schaal van de verliezen een aanzienlijke impact heeft op Europa (GI-TOC, 2025b). Scams en fraude, beiden uitgevoerd via internet, nemen in ernst toe en worden bovendien steeds complexer. Cybercriminaliteit, zo stelt Europol, dreigt een grotere

Cybercriminaliteit, zo stelt Europol, dreigt een grotere bedreiging te worden dan de meer traditionele vormen van georganiseerde misdaad

bedreiging te worden dan de meer traditionele vormen van georganiseerde misdaad (Europol, 2025). Op mondiale schaal hebben scamcentra tientallen miljarden euro's verdiend met hun illegale activiteiten (NOS, 2025b). Cybercriminelen richten zich daarbij niet enkel op particulieren, maar ook op bedrijven en overheden. Dat doen zij vaak door misbruik te maken van digitale systeemkwetsbaarheden of van gestolen gegevens. Er

bestaat bovendien een categorie van professionele cybercriminelen die hun diensten tegen betaling aanbieden. Bij dit soort criminaliteit is georganiseerde misdaad niet altijd de enige drijvende kracht; ook statelijke actoren spelen soms een rol. Geavanceerde fraudetechnieken, ondersteund door kunstmatige intelligentie en automatisering, leiden tot overtuigende oplichtingspraktijken die inspelen op actuele maatschappelijke thema's. Cryptovaluta spelen hierin een sleutelrol – zowel als betaalmiddel als in beleggingsfraude. Slachtoffers lijden niet enkel financiële schade, maar zien vaak ook psychologische gevolgen, en worden bovendien vaak herhaaldelijk getarget (Europol, 2025).

Hoewel cybercriminaliteit in Zuidoost-Azië al langer voorkomt, is het pas in het afgelopen decennium dat georganiseerde criminele netwerken deze activiteiten op industriële schaal zijn gaan organiseren. Schattingen lopen uiteen, maar in Cambodja en Myanmar zouden meer dan 220.000 mensen door criminele netwerken gedwongen kunnen worden om online fraude en scams uit te voeren. Zulke illegale ondernemingen hebben zich van Macau verplaatst naar Cambodja, Laos, de Filipijnen en delen van Myanmar (door rebellen gecontroleerde gebieden), omdat deze jurisdicties relatief eenvoudig te penetreren zijn – in vergelijking met hun Oost-Aziatische noorderburen. In essentie betreft het echter een mondiaal fenomeen: criminelen uit China zijn bijvoorbeeld ook uitgeweken naar Dubai, Oost-Europa en andere regio's. Zij gebruiken ondergereguleerde

Voorbeeld van deepfake video

Voorbeeld van een app om stemmen na te bootsen

casino's als dekmantel en witwasmechanisme voor hun criminele activiteiten (UNODC, 2024). Toenemende staatsregulering in bepaalde gebieden zorgt ervoor dat georganiseerde criminele netwerken zich moeten blijven verplaatsen naar locaties waar overheden nauwelijks invloed kunnen uitoefenen – zoals regio's die onder controle staan van gewapende milities (UNODC, 2024). De risico's in verband met cybercriminaliteit nemen alleen maar toe naarmate de technologie verder voortschrijdt. Neem bijvoorbeeld deepfakes. Via deepfakes kan een oplichter iemand alles laten zeggen zonder dat eenvoudig valt vast te stellen of het echt is of nep – uitspraken kunnen bijvoorbeeld in de mond van publieke personen worden gelegd (Schellevis, 2019). Methoden van online scamming zijn divers en voortdurend in ontwikkeling. In de vroege zomer van 2025 waarschuwde de Thaise overheid bijvoorbeeld voor de opkomst van een nieuw type scam, waarbij frauduleuze actoren met behulp van kunstmatige intelligentie de stemmen van familieleden konden nabootsen om slachtoffers te misleiden en hen geld te laten overmaken (Sinthopnumchai, 2025).

De historische verwevenheid tussen de goksector van Zuidoost-Azië en cybercriminaliteit aldaar is opmerkelijk. Na de economische hervormingen in China in de vroege jaren tachtig waren bezoekers

uit het Chinese vasteland, Hongkong en Taiwan verantwoordelijk voor het overgrote deel van het toerisme naar Macau. Veel van de casino's in Macau werden destijds gebruikt voor witwaspraktijken. Ook Chinese ambtenaren wisten via de casino's geld wit te wasen uit corrupte transacties. Sinds 2013 heeft de Chinese overheid haar anticorruptie- en antiwitwasmaatregelen echter aanzienlijk aangescherpt. Daardoor zijn de winsten van de VIP-lounges in Macau sinds 2013 met meer dan de helft teruggelopen (Luo, 2023). Casino-gerelateerde georganiseerde misdaad in Zuidoost-Azië is sterk beïnvloed door China's betrokkenheid bij het gokwezen in Macau en de daaruit voortvloeiende financiële en logistieke netwerken (UNODC, 2024). De COVID-19-lockdowns en het staatsingrijpen bij casino-junkets in Macau hebben stevig ingehakt op de gokwinsten die de enclave normaliter boekte. Al sinds ten minste 2016 trekken casinofinanciers echter naar gebieden buiten Macau, waar minder regulering bestond (Asia News International, 2022). Dit wil niet zeggen dat het fenomeen van cybercriminaliteit totaal nieuw was voor Zuidoost-Azië. Er bestond namelijk al een verfijnde cybercrime-industrie die zich bezighield met telefoonfraude, bankfraude en phishing (GI-TOC, 2025b). Toch is de recente golf van cybercriminaliteit die vanuit Zuidoost-Azië over de wereld

uitvloeit vooral een verhaal van criminelen en zakenlieden die tijdens de COVID-19-pandemie op zoek gingen naar alternatieve inkomstenbronnen. Het toerisme werd hard getroffen door het uitbreken van de pandemie, en vooral de lockdowns richtten grote schade aan. Veel mensen kwamen daardoor economisch in het nauw (UNODC, 2025). Veel cybercrime-operaties worden dan ook gerund door Chineessprekende transnationale criminele netwerken. Er zijn echter ook groepen uit andere delen van Azië actief: Japanse, Vietnamese, Maleisische en Zuid-Koreaanse transnationale criminele netwerken opereren in Laos, Cambodja, de Filipijnen en Myanmar (GI-TOC, 2025a). Sinds 2019 heeft de Chinese overheid bovendien definitief ingezet op het uitbannen van online casino's (UNODC, 2024).

De cybercrime-industrie is van nature uiterst adaptief en mobiel. Hoewel er regelmatig 'crack-downs' plaatsvinden op diverse locaties, blijken dit vaak slechts tijdelijke overwinningen voor de wetshandhavers. Scamcentra verplaatsen zich namelijk gemakkelijk naar gebieden die minder toegankelijk zijn voor autoriteiten – soms naar een ander land, soms gewoon naar een kleinere of afgelegen locatie binnen hetzelfde land. De mensen die gedwongen worden te werken in deze scamcentra balanceren op een koord tussen slachtofferschap en daderschap. Lokale elites –

Toch is de recente golf van cybercriminaliteit die vanuit Zuidoost-Azië over de wereld uitvloeit vooral een verhaal van criminelen en zakenlieden die tijdens de COVID-19-pandemie op zoek gingen naar alternatieve inkomstenbronnen.

waaronder politici, ambtenaren, zakenmensen en leiders van gewapende etnische militias (zoals in het geval van Myanmar) – spelen een cruciale rol in het faciliteren, en soms zelfs actief promoten, van de cybercrime-industrie. De handel in mensen, financiële fraude, cybercrime, corruptie en witwassen – vaak via cryptovaluta – vormen samen de verweven facetten van één en hetzelfde fenomeen. Deze onderling verbonden dynamiek wordt verder versterkt door technologische doorbraken die cybercriminaliteit verfijnen en efficiënter maken. Daarbovenop zorgt de nauwe verwevenheid van boven- en onderwereld, in combinatie met wijdverspreide corruptie en het daaruit voortvloeiende gebrek aan rechtsstatelijkheid in veel jurisdicties, voor een nog complexer en hardnekkiger probleem. De effecten van cybercriminaliteit in Zuidoost-Azië zijn mondiaal en alarmerend van aard (GI-TOC, 2025a).

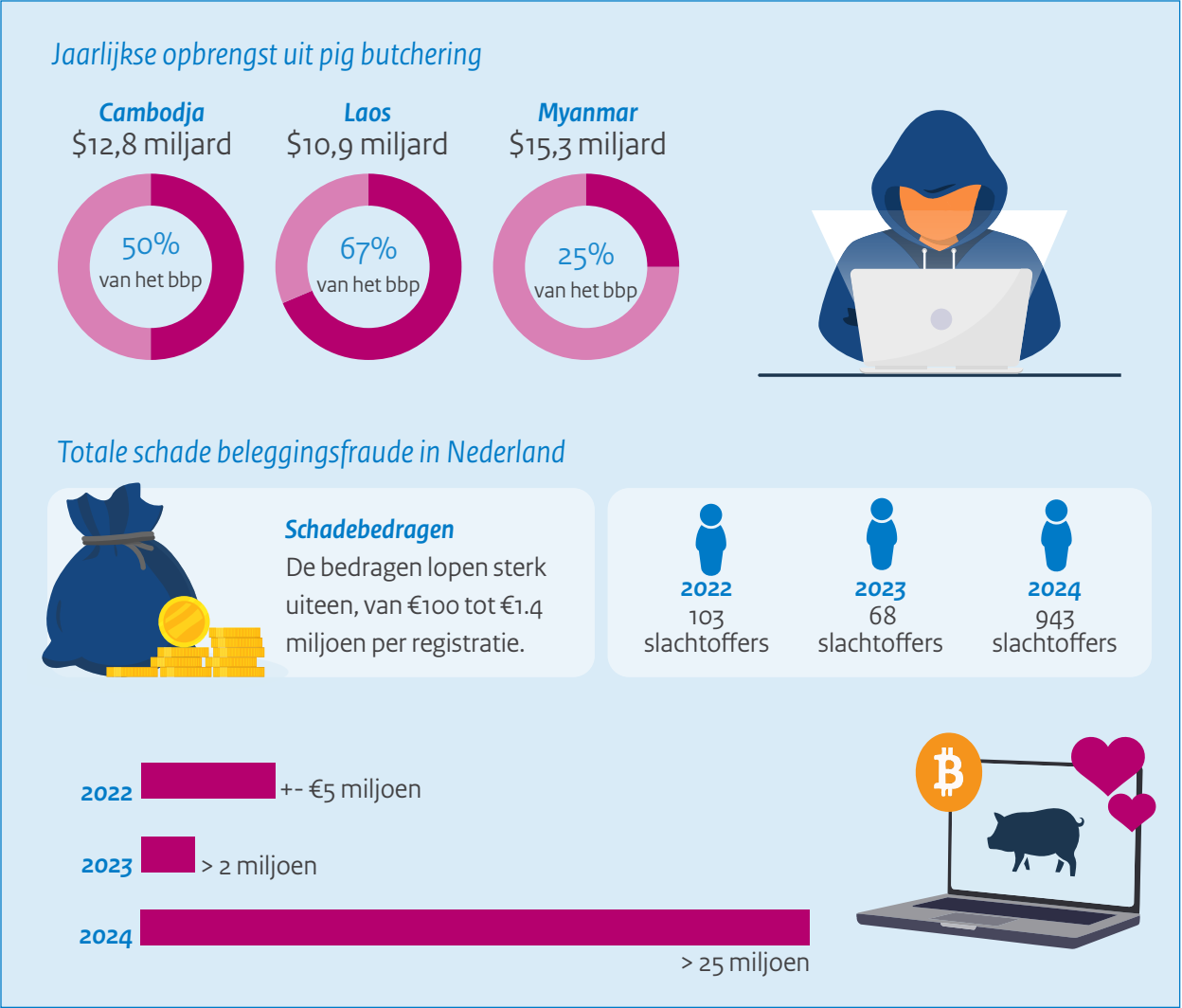
Pig butchering

Er bestaan verschillende vormen van online scams en online fraude die worden georkestreerd vanuit de goksector, geleid door Chinese criminele netwerken. Het eerste type scam is het zogenoemde 'varkentje slachten' (pig butchering) (GI-TOC, 2025a). Pig butchering is een mengvorm van de romance scam en beleggingsfraude. Vaak wordt het contact gelegd met vermogende mannen – en soms ook vrouwen – van middelbare leeftijd (veertig jaar en ouder) via datingsites. Daarbij worden doorgaans foto's gebruikt van aantrekkelijke personen, en al snel krijgt het slachtoffer de indruk dat de love interest opvallend goed op de hoogte is van innovatieve financiële onderwerpen, met name rond cryptovaluta en aanverwante investeringen. De vermeende love interest verleidt het potentiële slachtoffer vervolgens om te investeren. Vaak gaat dit via een speciale app waarin zogenaamd kan worden belegd in 'aandelen' van verschillende cryptomunten. Aanvankelijk lijkt het alsof het slachtoffer aanzienlijke winsten boekt, maar de app is in werkelijkheid niet legitiem: het betreft een door criminelen gecontroleerde omgeving. Uiteindelijk verdwijnen deze daders met het geld (Soudijn, 2024; Politie, 2024). Investeringscams en pig butchering maken gebruik van zogeheten mirrorwebsites – deze gebruiken gegenereerde adressen. Door middel van deze mirrorwebsites lijkt het voor het slachtoffer van oplichting te gaan om legitieme websites. Het is onbekend in welke mate professionele scammers al gebruik maken van AI – om bijvoorbeeld gesprekken te simuleren (Jasper, Krakow & Girardi, 2025).

Pig butchering is een vorm van criminaliteit die sterk wordt geassocieerd met Chineessprekende criminele netwerken. De scam wordt veelal uitgevoerd vanuit Myanmar, Cambodja en Laos. Dat de scam gebruikmaakt van romantische elementen is geen toeval: de link met liefde en romantiek is noodzakelijk, omdat het een té ingewikkelde scam is om zomaar uit te voeren. Er is meer dan normale toewijding nodig van het slachtoffer om hem of haar mee te krijgen in alle handelingen die bij deze scam komen kijken. Vaak worden foto's van modellen en influencers gebruikt. De scam begint meestal met een willekeurige friend request of een bericht. Het slachtoffer wordt langzaam wijsgemaakt dat men via crypto veel kan verdienen. Wanneer het slachtoffer hapt, wordt een combinatie van financiële en romantische verleidingstechnieken toegepast om het slachtoffer te laten investeren. Op het moment dat slachtoffers proberen hun 'winsten' uit de investeringen te verzilveren, wordt dit onmogelijk gemaakt zonder verdere identificatie; paspoortgegevens moeten bijvoorbeeld worden gedeeld. Maar het geld komt natuurlijk niet terecht bij het slachtoffer. Sommige slachtoffers hebben door dat het om een scam gaat, en wanneer zij de scammer daarop aanspreken, stelt die zich vaak voor als slachtoffer en biedt aan dat het eigenlijke slachtoffer – als goede daad – losgeld kan betalen om de scammer te 'bevrijden'. Uiteraard verdwijnt dit geld ook in de zakken van de criminele netwerken die achter de scam zitten. De winsten die zo worden gemaakt door de criminele netwerken zijn enorm:

één van de prominentere criminele netwerken in deze wereld verdient bijna 200.000 Amerikaanse dollar per maand via zulke scams (BBC World Service, 2024; Politie, 2024). Volgens één schatting bedroeg de jaarlijkse opbrengst uit pig butchering in Cambodja 12,8 miljard Amerikaanse dollars – bijna de helft van het Cambodjaanse bbp in 2023. In Laos werd de opbrengst geschat op 10,9 miljard Amerikaanse dollars, het equivalent van twee-derde van het nationale bbp. In Myanmar lag de schatting op 15,3 miljard Amerikaanse dollars – ongeveer een kwart van het nationale bbp (GI-TOC, 2025a). Slachtoffers van scams in Zuidoost-Azië en Oost-Azië alleen al hebben collectief tot 37 miljard Amerikaanse dollars aan geld verloren (2023) (AFP, 2025a). In de Verenigde Staten maakt men gewag van ongeveer 2 miljard Amerikaanse dollar schade bij Amerikaanse burgers in 2022, en

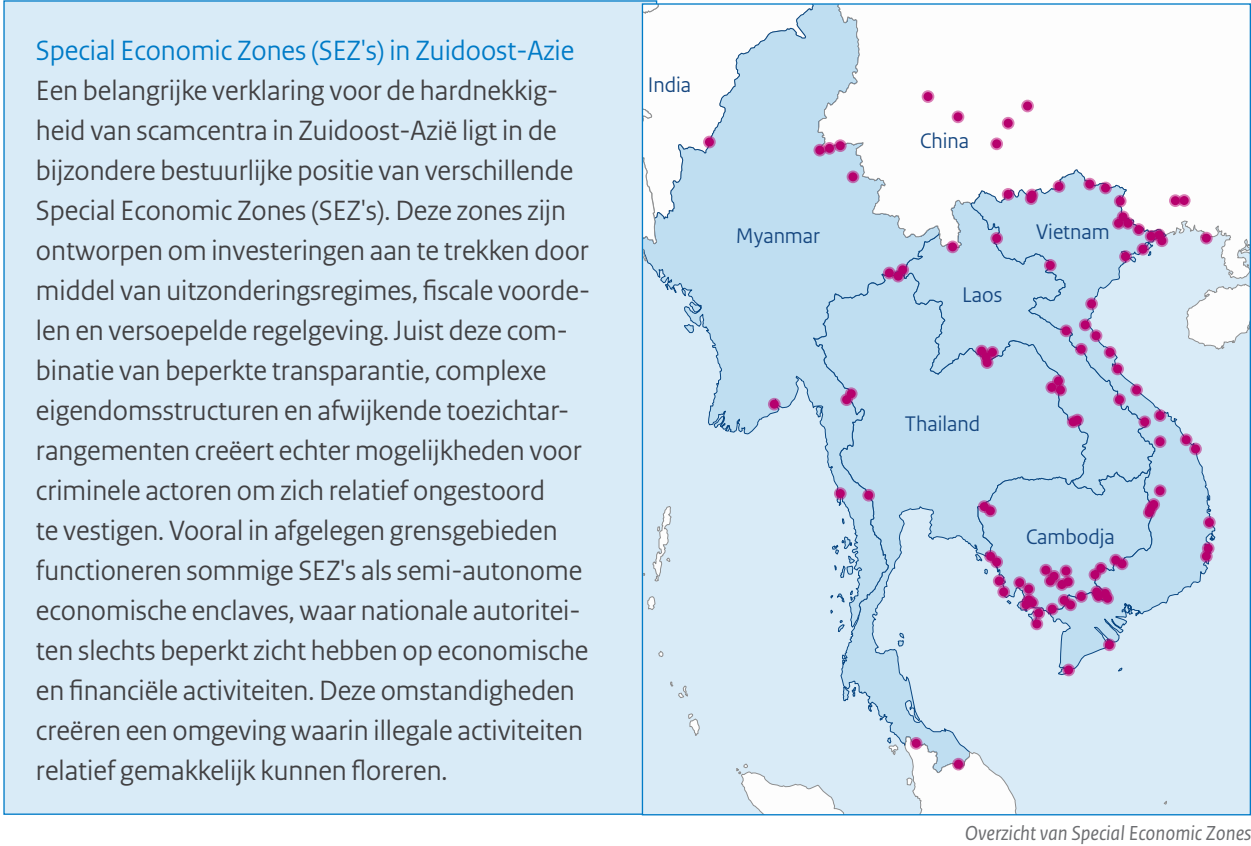
zelfs van 3,5 miljard dollar schade in 2023 – en dit zijn alleen de slachtoffers die gemaakt zijn vanuit scamcentra in Myanmar (Jasper, Krakow & Girardi, 2025). Ook in Nederland is beleggingsfraude een groot probleem aan het worden. In 2022 verloren 103 slachtoffers gemiddeld 47.000 euro, met een totale schade van ongeveer 5 miljoen euro. In 2023 waren er 108 meldingen met een totale schade van ruim 2 miljoen euro, waarbij 68 slachtoffers gemiddeld zo’n 30.000 euro per persoon verloren (Politie, 2024). In 2024 waren er 943 meldingen bij de Fraudehelpdesk van mensen die slachtoffer waren geworden van beleggingsfraude – samen verloren zij dat jaar meer dan 25 miljoen euro (Hoogland, 2025). Op mondiaal niveau is het nog ernstiger: volgens schattingen werd er in 2023 wereldwijd zo’n 37 miljard Amerikaanse dollars gestolen via beleggingsfraude (SCMP, 2024).

Dwargarbeid, organisatie, verdienmodel

De mensen die gedwongen tewerk worden gesteld in de scamcentra – dit zijn vaak een soort van ‘self-contained units’, kleine ommuurde dorpen of grote ommuurde appartementencomplexen met een mini-samenleving (GI-TOC, 2025a) – die vaak aan casino’s vastzitten of apart gehuisvest zijn in onbereikbare gebieden zijn vaak hoogopgeleide jongeren. Veel Special Economic Zones en casino’s worden gebruikt om cyberfraude te plegen en fungeren bovendien als locaties van waaruit cybercriminaliteit wordt georganiseerd. Casino’s dienen daarbij vaak als dekmantel (UNODC, 2024). Pas afgestudeerde jongeren worden verleid om voor de scammers te gaan werken. Vaak verloopt dat als volgt: jonge, pas afgestudeerden zien een aantrekkelijke vacature online of op sociale media. In eerste instantie lijkt het om een legitiem bedrijf te gaan. Wanneer zij daarop reageren en de sollicitatieprocedure doorlopen, worden ze op locatie gevangen gehouden en onder druk gezet om criminele handelingen uit te voeren die verband houden met cybercriminaliteit. Ze leven niet alleen in gevangenschap, maar worden

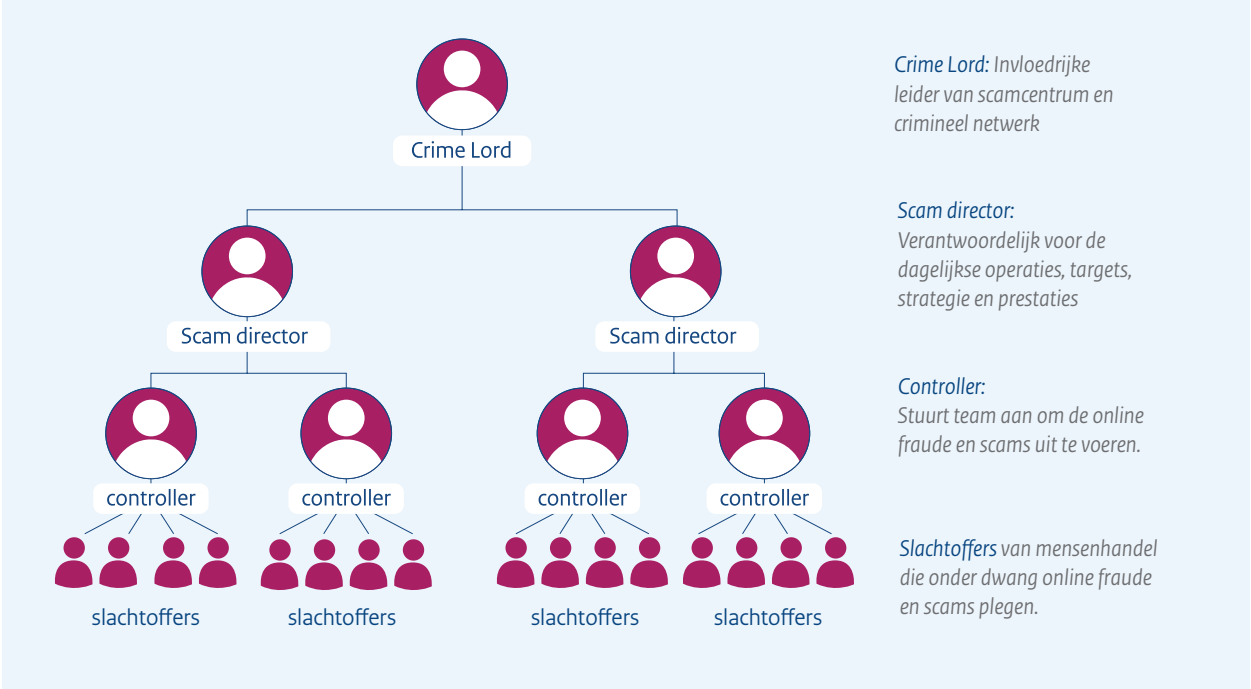
ook vaak mishandeld, terwijl hun persoonlijke documenten en telefoons worden afgenomen. Zo worden zij gedwongen mededaders te worden. De Chineessprekende criminele netwerken achter deze scams richten zich in hun modus operandi specifiek op deze groep, omdat zij over de juiste vaardigheden beschikken. Vaak spreken ze Engels, Chinees of beide talen, en hebben ze relevante kennis op het gebied van ICT. Om slachtoffers van mensenhandel te motiveren beter te presteren, worden quota gehanteerd; het niet behalen daarvan wordt bestraft met boetes. Er is overigens ook een minderheid onder de scammers die vrijwillig aan dergelijke activiteiten deelneemt – zij zijn, althans in eerste instantie, geen slachtoffers van mensenhandel (UNODC, 2023). Sommige scamcentra belonen naar verluidt de best presterende oplichters met alcohol, drugs en seks met vrouwen binnen het complex. Veel van deze scamcentra beschikken bovendien over eigen bars en entertainmentgelegenheden. Scammers die goed functioneren ontvangen soms ook geschenken, zoals telefoons of horloges (Amerhauser & Thill, 2025).

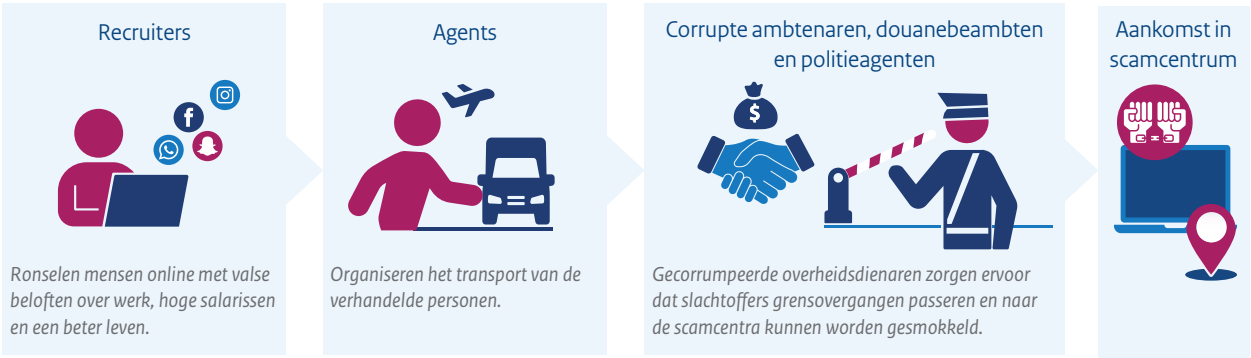
Online fraude via scamcentra is uiterst professioneel georganiseerd. Dergelijke scamcentra worden geleid door invloedrijke crime lords, die op hun beurt boven een aantal scam directors staan. Deze scam directors fungeren als de dagelijkse managers van de scamcentra. Onder hen staan de zogenoemde controllers, die groepjes slachtoffers van mensenhandel aansturen om de fraude en scams uit te voeren. Daarnaast zijn er agents die het transport van de verhandelde personen naar de scamcentra organiseren. Deze personen zijn vaak online geronseld door een zogenoemde recruiter. Corrupte ambtenaren, douanebeambten en politieagenten zorgen er vervolgens voor dat

de slachtoffers daadwerkelijk naar de scamcentra kunnen worden gesmokkeld (UNODC, 2023). De transnationale criminele netwerken die zich bezighouden met scams zoals pig butchering maken naast de winst uit de scams ook winst uit de handel in personen. Slachtoffers worden doorverkocht of tegen losgeld ‘teruggeleverd’ aan hun familieleden of geliefden. In Zuidoost-Azië variëren de geëiste losgeldbedragen doorgaans tussen de 3.000 en 30.000 Amerikaanse dollars – zonder enige garantie dat de familie of geliefden de persoon voor wie is betaald daadwerkelijk zullen terugzien (UNODC, 2023).

De interne hiërarchie en organisatie van een typisch scamcentrum

Van rekrutering tot aankomst in scamcentrum

Passagiersterminal bij Clark New International Airport, binnen de Clark Freeport SEZ, Filippijnen

Ruimtelijke inbedding: SEZ's, casino's, grensregio's

Transnationale criminele netwerken runnen scamcentra vanuit uiteenlopende locaties. Soms beschikken zij over eigen gebouwen of terreinen, maar in andere gevallen huren zij ruimtes in casino's, hotels, appartementen of kantoren in zogenoemde 'hightech' industriële parken. Deze ondernemingen zijn niet zelden eigendom van lokale zakenlieden of leden van de politieke elite van het betreffende land (Amerhauser & Thill, 2025, 10-12). Scamcentra worden vaak aangetroffen in Special Economic Zones (SEZ's). Deze zones zijn oorspronkelijk bedoeld om handel te stimuleren, investeringen aan te trekken en werkgelegenheid te scheppen door middel van soepele regelgeving, belastingvoordelen, handelsvoordelen en andere investeringsprikkels. Juist die relatieve soepelheid in regels biedt echter ruimte voor georganiseerde criminaliteit – door mogelijkheden te creëren om illegale winsten te genereren en wit te wassen. In de praktijk fungeren de Special Economic Zones dus als een soort hubs voor uiteenlopende vormen van illegale activiteiten: de productie van namaakgoederen, de vervaardiging van drugs, de smokkel van precursoren, flora en fauna, belastingontduiking, illegaal gokken en witwassen. Vooral de MDS Thmorda SEZ (Cambodja), de Golden Triangle SEZ (Laos) en de Clark Freeport SEZ (Filippijnen) gelden

als zorgwekkend. Op deze locaties vinden talloze criminele activiteiten plaats – waaronder drugshandel, mensenhandel, milieucriminaliteit, het runnen van illegale casino's en cybercriminaliteit. Volgens schattingen van het UNODC waren er in 2021 ongeveer 340 'licensed and unlicensed' casino's verspreid over de verschillende Zuidoost-Aziatische SEZ's, waarvan een deel werd gebruikt voor witwassen, illegaal gokken en cybercriminaliteit (GI-TOC, 2025a).

Aangrenzende landen, waar gokken illegaal is, ondervinden behoorlijke hinder. Zo ervaart Thailand aanzienlijke hinder en dreiging van de transnationale criminele netwerken en actoren die opereren vanuit gebieden aan de Thais-Cambodjaanse grens – met name rond Poipet. Thaise burgers worden massaal slachtoffer van de fraude en scams die vanuit Cambodja worden gepleegd. Tussen 1 maart 2022 en 31 maart 2023 werden bijvoorbeeld 229.000 incidenten gemeld met betrekking tot online scams afkomstig uit Cambodja, goed voor een totaal financieel verlies van 904.060.000 euro (Bangkok Post, 2025f). Ook wordt de toeristische sector van Thailand geraakt (Bangkok Post, 2025c; Bangkok Post, 2025d; Pupattapanong, 2025b; UNODC, 2025; Bangkok Post, 2025g). Het grotere, zowel regionale als mondiale, probleem is

dat deze regio's niet alleen een bloeiende criminele sector kennen, maar dat deze sector ook wereldwijde veiligheidsimplicaties heeft: de slachtoffers en markten van deze criminelen zijn zowel mondiaal in schaal als in aard. Denk aan mensen van over de hele wereld die naar zulke SEZ's worden heen gesmokkeld om aldaar gedwongen te werken, of aan de drugs die op zulke plekken worden verhandeld om vervolgens naar Australië en Japan te worden geëxporteerd. Ook de illegale opbrengsten uit deze regio's worden witgewassen en geïnvesteerd in de legale economieën van Yangon, Mandalay, Vientiane en zelfs nog verder weg (ICG, 2023). Zo reikt de invloed van de SEZ's als brandhaarden van criminaliteit dus tot ver buiten de grenzen van de zones zelf.

Zo reikt de invloed van de SEZ's als brandhaarden van criminaliteit dus tot ver buiten de grenzen van de zones zelf.

Cambodja kwam vrij plotseling op als een belangrijke gokbestemming voor (veelal Chineessprekende) toeristen. Gokken werd in Cambodja pas legaal in 1993. Het exacte aantal casino's in het land is onbekend, maar al in de late jaren negentig waren er honderden legale en illegale gokgelegenheden actief. Vanaf 1995 groeide de gokindustrie in Cambodja gestaag. Zo zag men bijvoorbeeld de opkomst van NagaWorld Entertainment City, eigendom van Lip Keong Chen – een zakenman van Maleis-Chinese afkomst.

Nagaworld Hotel Casino in Phnom Penh, Cambodja

Hij verkreeg de eerste goklicentie, die zijn bedrijf exclusieve rechten verleende in Phnom Penh en exclusieve toegang verschaft tot een straal van tweehonderd kilometer rondom de stad, voor een periode van zeventig jaar. In 2003 werd NagaWorld Casino (NagaWorld 1) gebouwd, gevolgd door het casinocomplex NagaWorld 2. Vanaf 2006 stond NagaWorld Entertainment City ook genoteerd bij de Hong Kong Stock Exchange onder de naam NagaCorp Limited. In Vietnam en Thailand was het gokwezen vrijwel volledig door de overheid onder controle gebracht, wat betekende dat Cambodja kon profiteren van het feit dat daar wél legaal gegokt kon worden. In 1995 nam de Cambodjaanse overheid wetgeving aan die het mogelijk maakte voor casino's om te opereren in grenssteden en plaatsen zoals Bokor Resort en Sihanoukville. Het blijft echter onduidelijk hoeveel deze sector daadwerkelijk bijdraagt aan de Cambodjaanse schatkist. In 2019 wist de overheid ongeveer 85 miljoen Amerikaanse dollars binnen te halen uit het gokwezen – uit een totale nationale belastingopbrengst van zes miljard Amerikaanse dollars in datzelfde jaar. Toch behandelt de Cambodjaanse overheid de casino's alsof ze een belangrijke bron van inkomsten vormen. In 1996 werd de Law on the Suppression of Gambling aangenomen, die het mensen met de Cambodjaanse nationaliteit verbiedt om te gokken in de casino's van het land. Deze wet beoogt ook de wildgroei van casino's te beperken door bepaalde gebieden aan te wijzen waar casino's legaal mogen bestaan. In de praktijk blijven Khmer echter gokken in de Cambodjaanse casino's, omdat de wet niet consequent wordt gehandhaafd. Op 18 augustus 2019

stopte de overheid met het uitgeven van licenties voor online casino's, hoewel bestaande licenties nog wel geldig bleven. Het United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) heeft al geruime tijd gewaarschuwd dat Cambodja bijzonder kwetsbaar is voor witwasconstructies door georganiseerde misdaad. In 2018 plaatste de Financial Action Task Force (FATF) – een mondiale antiwitwaswaakhond – Cambodja op de grijze lijst (Luo, 2023).

Met de komst van het gokwezen kwamen er vele illegale activiteiten naar Cambodja. Cambodja heeft in toenemende mate te maken met een groeiende golf van online fraude en mensenhandel. Een groot probleem hierbij is dat het land een gebrek heeft aan expertise op het gebied van digitale technologie. Daardoor zijn Cambodjaanse opsporingsdiensten minder bedreven in het herkennen, voorkomen en vervolgen van cybercrime. De meeste criminelen die zich hiermee bezighouden in Cambodja zijn Chinese burgers. Een ander belangrijk probleem is dat Cambodja's wetgeving over cybercriminaliteit en online gokken verouderd is: men leunt nog steeds op wetten uit 1994, die niet toereikend zijn om de huidige digitale uitdagingen effectief aan te pakken. Sinds augustus 2023 is de Cambodjaanse overheid echter actief bezig met het opsporen van waar deze activiteiten plaatsvinden. Toch blijven criminelen de Cambodjaanse autoriteiten meestal nét een stap voor. Zij beschikken over technologie waarmee zij hun illegale activiteiten en het bewijs daarvan kunnen wissen. Thailand, China, Vietnam, Japan, de Verenigde Staten en Australië werken inmiddels samen met Cambodja om deze vormen van criminaliteit tegen te gaan (Raksmey, 2025).

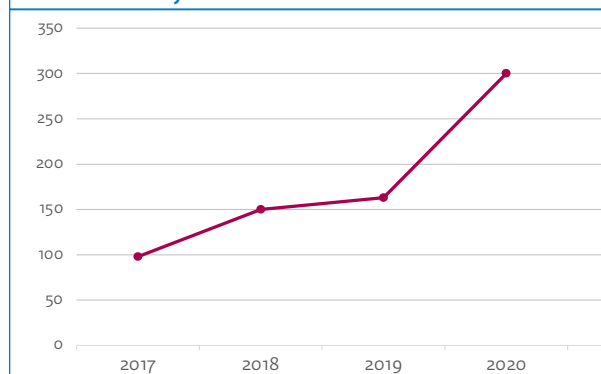
De explosieve opkomst van de Cambodjaanse gokindustrie – zowel online als fysiek – werd pas echt zichtbaar in het midden van de jaren 2010. Op het hoogtepunt van deze groei, in 2019, werkten binnen de sector naar schatting tussen de 600.000 en 700.000 Chinezen in Cambodja, terwijl jaarlijks ongeveer twee miljoen Chinese toeristen het land bezochten. Ook de onlinegoksector in

Cambodja is voornamelijk gericht op Chinezen. Online kunnen Chinese burgers hun identiteit verhullen en zo de Chinese anti-gokwetgeving omzeilen. Vanaf 2016 maakten Chinese investeerders dankbaar gebruik van Cambodja's steeds modernere internetinfrastructuur. Hierdoor konden zij grote markten in China aanboren. Deze verschuiving naar het online gokken was mede het resultaat van technologische ontwikkelingen binnen Cambodja. In mei 1997 introduceerde het Australische bedrijf Telstra de zogeheten BigPond-service in het land. De echte ontwikkeling van de digitale infrastructuur begon echter pas in de vroege jaren 2010, toen het Vietnamese bedrijf Viettel in 2009 Metfone lanceerde en het Chinese bedrijf Xinwei in 2013 de McWiLL-technologie naar Cambodja bracht. Dit maakte 4G-toegang breder beschikbaar en zorgde ervoor dat grotere datacapaciteit kon worden benut tegen lagere kosten voor netwerkinstallatie. In 2019 voerde Smart Axiata, een lokaal telecombedrijf, de eerste veldtesten van 5G-netwerken in Cambodja uit, met hulp van het Chinese technologiebedrijf Huawei (Luo, 2023).

Communicatietoren in Tonle Sap Lake, Cambodja

Aantal uitgegeven casinolicenties in Cambodja

Mediaberichten uit 2017 spraken van 98 legale casino's in het land, terwijl er in 2018 al sprake was van 150. Het Cambodjaanse Ministerie van Economie en Financiën bevestigde dat het in 2019 in totaal 163 casinolicenties had uitgegeven – waarvan 91 in Sihanoukville. Andere bronnen meldden dat de overheid in december 2020 al meer dan 300 casinolicenties had verstrekt. Het exacte aantal casino's dat met Chinees kapitaal wordt gefinancierd is niet bekend, maar algemeen wordt aangenomen dat de meeste casino's in Sihanoukville eigendom zijn van Chinezen met de Chinese nationaliteit. Tussen 2016 en eind 2019 – toen online gokken werd verboden – groeide de online gokindustrie in Cambodja razendsnel: van marginaal verschijnsel tot de grootste van Zuidoost-Azië. Omdat de criminaliteit in omvang sterk toenam, vaardigde de Cambodjaanse overheid in augustus 2019 een richtlijn uit die online gokken en het zogenaamde 'arcade gambling' verbood. Geschat werd dat circa 80% van de Chinezen die permanent in Cambodja verbleven op de een of andere manier betrokken waren bij online gokken. Dat zou betekenen dat in 2019 ongeveer

300.000 tot 400.000 in Cambodja woonachtige Chinezen iets met deze sector van doen hadden – de meesten in Sihanoukville en Kampot, anderen in grenssteden met Thailand en Vietnam (Luo, 2023).

De redenen van de opkomst van Cambodja zijn grotendeels financieel en institutioneel. Zo heeft Cambodja bijvoorbeeld lagere operationele kosten dan de Filipijnen – het land dat eerder dé prominente speler was in de onlinegokwereld van Zuidoost-Azië. Exploitanten van onlinegokbedrijven maken doorgaans kosten voor personeel, kantoorruimte, technische infrastructuur, belastingen, visa en arbeidscertificaten. Naast het feit dat Cambodja goedkoper is dan de Filipijnen, geldt ook dat er minder beperkingen zijn: in de Filipijnen mogen onlinegokbedrijven uitsluitend opereren in door de overheid aangewezen zones, zoals Pasay, Makati en Alabang. Ook op fiscaal vlak is Cambodja voordeliger. In de Filipijnen was de situatie vóór 2016 gunstiger: gedurende twintig jaar kende het land een vrij soepele regulering van de casinosector. Dat veranderde toen president Rodrigo Duterte in juli 2016 schoon schip begon te maken. Deze hervormingen dwongen veel onlinegokoperators uit te wijken naar Cambodja. In september 2016 gaf de Filipijnse overheid het staatsbedrijf Philippine Amusement and Gaming Corporation (PAGCOR) het monopolie op het uitgeven van goklicenties. Daarna verstrekke PAGCOR minder licenties, en de kosten ervan stegen bovendien aanzienlijk (Luo, 2023). Hoewel scamcentra doorgaans niet met Indonesië worden geassocieerd, is ook daar sprake van een aanzienlijk cybercrimeprobleem. Online fraude en illegaal gokken vormen op dit moment een ware epidemie in het land (Antara News, 2025a).

Het Indonesische Ministerie van Buitenlandse Zaken liet in februari 2025 weten dat 6.800 Indonesische burgers betrokken waren bij online scams vanuit tien verschillende landen – met als meest prominente voorbeelden Myanmar, Cambodja en de Filipijnen. De meeste van deze Indonesiërs die aan scammen deelnemen, zijn zelf slachtoffers van mensenhandel (Antara News, 2025b). Er bestaan ook enkele fraudecomplexen en online goketablisementen in Vietnam, maar deze opereren op kleinere schaal – of zo lijkt het althans. Vietnam treedt bovendien harder en succesvoller op tegen dergelijke groepen. Dat betekent echter niet dat het land geen banden heeft met deze praktijken: binnen Vietnam zelf lijkt de omvang beperkt, maar transnationale Vietnamese criminele netwerken zijn actief in de hele regio. Daarnaast werken veel Vietnamezen in de scamcentra – zowel vrijwillig als onder dwang. De Vietnamese wetshandhavers richten zich hoofdzakelijk op het aanpakken van de zogenoemde backend operations van gokplatforms, smokkelnetwerken en witwasoperaties (UNODC, 2025). Ook in Thailand zijn georganiseerde scam gangs actief (Bangkok Post, 2025e; Tanraksa, 2025; Pupattanapong, 2025a).

Naast de Special Economic Zones, bevinden ook veel scamcentra zich in gebieden die beheerst worden door gewapende etnische milities in Myanmar. De meeste scamcentra bevinden zich in diverse grensgebieden tussen oost-Myanmar, China, Laos en Thailand. Berucht is de door Karen-milities bestuurde omgeving rondom de Birmees-Thaise grensstad Myawaddy. In 2018 heeft de Myanmar Investment Commission (MIC) een investeringsvoorstel goedgekeurd ter waarde van 22,5 miljoen Amerikaanse dollars in contanten. Deze investering was bedoeld voor de ontwikkeling van het zogeheten 'Shwe Kokko'-project nabij Myawaddy Township, aan de grens tussen Thailand en Myanmar. De aannemer – het bedrijf Myanmar Yatai – is een joint venture tussen de Chit Linn Myaing Company, Yatai International Holding Group en de Karen BGF; de laatste groep bezit

twintig procent van de aandelen. Het gaat hier om een bijzondere constellatie. Chit Linn Myaing Company is eigendom van kolonel Saw Chit Thu. Yatai International Holding Group is eigendom van de Chinese ondernemer She Zhijiang. Beiden zijn controversiële figuren (UNODC, 2024). Criminele-cum-statelijke netwerken, zoals de Kokang BGF en Karen BGF, hebben financiële belangen in deze door de Karen bestuurde zones. Zo heeft de Kokang BGF fors geïnvesteerd in ondernemingen van Saw Chit Thu in Myawaddy. Een van deze ondernemingen is een gezamenlijke onderneming tussen de zakenunits van twee BGF-milities in Myawaddy, die in 2018 werd opgestart. Hierbij horen ook investeringen in het gokwezen rond Laukkaing in SR 1. Deze casino's worden op hun beurt in verband gebracht met 'underground banking operations' die gelinkt zijn aan cyberfraude in Myawaddy (Myanmar) en Sihanoukville (Cambodja) (UNODC, 2024). Interessant om hierbij op te merken is dat de BGF-milities die zich inlaten met deze scamcentra ook belangrijke steunpilaren zijn van het Birmees leger. De mate waarin sommige Border Guard Forces in Myanmar, zoals bijvoorbeeld de door Saw Chit Thu bestuurde Karen BGF, het Birmees leger en de militaire overheid van Myanmar steunen, blijkt uit het feit dat de Karen BGF helpt bij het organiseren van de nationale verkiezingen in Myanmar, die gehouden zullen worden op 28 december 2025 (The Irrawaddy, 2025k).

Geschat werd dat circa 80% van de Chinezen die permanent in Cambodja verbleven op de een of andere manier betrokken waren bij online gokken. Dat zou betekenen dat in 2019 ongeveer 300.000 tot 400.000 in Cambodja woonachtige Chinezen iets met deze sector van doen hadden

De burgeroorlog in Myanmar biedt echter niet uitsluitend kansen aan Chineessprekende criminele netwerken. Soms werkt het conflict juist ook in hun nadeel. Zo heeft een gewapende etnische militie – in dit geval de DKBA (Democratic Karen Buddhist Army), actief in Karen State – in Myanmar 221 niet-Birmese mannen en 39 niet-Birmese vrouwen bevrijd uit scamcentra en hen overgedragen aan het Thaise leger (NOS, 2025b). Deze mensen hebben opvallend diverse nationaliteiten. Zo waren er onder de bevrijdde slachtoffers 138 Ethiopiërs, 23 Kenyanen, 16 Filipijnen, 15 Maleisiërs, 12 Pakistanen, 10 Chinezen, 8 Indonesiërs, 7 Nepalezen, 7 Taiwanese, 6 Laotianen, 6 Oegandez en nog een aantal anderen, onder wie Brazilianen. Van de scamcentra in Karen State is bekend dat er mensen van wel twintig verschillende nationaliteiten werken in de scamcentra aldaar. Na druk van de Chinese leider Xi Jinping heeft de Thaise premier Paetongtarn Shinawatra de toevoer van stroom en brandstoffen vanuit de Thaise zijde

stopgezet. Ook heeft Paetongtarn Shinawatra de visum- en bankregels aangescherpt om te voorkomen dat Thailand als transitland wordt gebruikt voor mensensmokkel, witwassen of geldtransport. Vanuit de oppositie in Thailand bestond al langer – ongeveer twee jaar – de wens om dit te doen. Een groot obstakel voor wetshandhavers is dat Karen State een gebied is waar verschillende rivaliserende gewapende etnische milities aan de macht zijn. Dus alhoewel de DKBA scamcentra ontmantelde, zijn er andere gewapende milities, zoals de Karen National Army, die juist worden beschuldigd van samenwerking met Chineessprekende criminelen. Meer specifiek heeft Saw Chit Thu, een Karen-warlord, in 2017 een vervolgovereenkomst gesloten met een Chinees bedrijf om Shwe Kokko uit de grond te stampen. Saw Chit Thu, echter, speelt een dubbele rol. Zo staat hij zelf zwaar onder druk van zowel Thailand als China om een einde te maken aan scamcentra in ‘zijn’ regio – maar het is twijfelachtig of hij dat daadwerkelijk doet (Head, 2025a).

KK Park en Dongmei Park

Naast Shwe Kokko liggen in de omgeving van Myawaddy nog enkele andere scamparken. De twee meest beruchte zijn KK Park en Dongmei Park. KK Park staat in een gebied waar de KNU en de Karen National Liberation Army (KNLA) actief zijn. Maar er zijn meer groepen actief in het gebied: het Birmese leger, de BGF, de Democratic Karen Buddhist Army (DKBA), de Karen National Liberation Army-Peace Council (KNLA-PC), en de People’s Defense Forces (PDFs) (The Irrawaddy, 2024). Er zijn aanwijzingen dat KK Park is gelegen in een gebied waar de KNU invloed uitoefent – KK Park was ontwikkeld door Huanya International Holding Group uit China. Plaatjes van Google Earth laten zien dat de plek waar KK Park nu staat gewoon boerenland was tot februari 2020. In maart 2020 begon de bouw van KK Park. Scams en online gokken begonnen in KK Park in 2021 (The Irrawaddy, 2024). KK Park heeft naar verluidt duizenden – er wordt geschat dat KK Park wel 20.000 medewerkers had (AFP, 2025a) – gedwongen arbeiders in dienst die als scammers werken. Dongmei Park lijkt te zijn gebouwd om de scamgroepen die uit Sihanoukville zijn verdreven in de vroege jaren 2020 te huisvesten; het wordt in verband gebracht met netwerken rond de 14K-triade-leider Wan Kuok-koi en enkele Maleisiërs. Andere scamparken in de buurt van Myawaddy zijn het Kosai Casino, Jinxin Park, Apollo Park, Dongfanghui, TM Park, Hengsheng Park, het Huanya International New City-project en Yulong Bay Park. Veel van deze parken worden gerund en zijn eigendom van Chineessprekende criminele groeperingen en familieleden van hooggeplaatste militairen. Ze staan naar verluidt onder voortdurende bescherming van verschillende gewapende etnische groepen in de regio (GI-TOC, 2025a).

KK Park, gelegen aan de grens tussen Myanmar en Thailand, is berucht om de manier waarop slachtoffers van mensenhandel daar worden behandeld. Mensen die weigeren mee te werken, worden gemarteld, uitgehongerd of zelfs vermoord. De criminele actoren die actief zijn in de scamcentra dragen uniformen van de officiële Birmese Border Guard Force. Journalisten van Deutsche Welle volgden het spoor van cryptogelden die waren buitgemaakt via cybercriminaliteit. Daaruit bleek dat de scams die zij onderzochten vanuit KK Park werden uitgevoerd, maar dat het geld uiteindelijk elders terechtkwam – onder andere bij de Chinese zakenman Wang Yi Cheng, die in Thailand verblijft en daar voorzitter was van de Thai-Asia Economic Exchange Association, een organisatie in Bangkok die zich inzet voor de banden tussen China en Thailand. Deze associatie is bovendien nauw verbonden met het Overseas Hongmen Culture Exchange Center, dat fungeert als dekmantel voor georganiseerde Chinese misdaad. Wang heeft tientallen miljoenen Amerikaanse dollars verkregen via cybercriminaliteit. Toch is ook hij ondergeschikt aan een groter Chineessprekend crimineel netwerk. De sporen leiden uiteindelijk naar Wan Kuok-koi (alias Broken Tooth). Opmerkelijk is dat Wan Kuok-koi niet alleen een maffiabaas is, maar tevens de initiatiefnemer van de World Hongmen History and Culture Association (opgericht in 2018), die – naast het feit dat het een frontorganisatie is – actief Beijing’s BRI promoot. Interessant is bovendien dat de Chinese overheid aantoonbaar uitspraken heeft gedaan over diverse projecten in de nabijheid van KK Park binnen de context van datzelfde BRI. Later nam China echter afstand van KK Park, omdat het project werd geassocieerd met cybercriminaliteit. Belangrijk om op te merken is dat KK Park zelf nooit expliciet is genoemd in Chinese overheidsdocumentatie als onderdeel van het BRI – enkel de omliggende regio (Bayer, Pineda & Li, 2024).

Een lid van de Karen Border Guard Force (BGF) bewaakt vermeende medewerkers van scamcentra en slachtoffers tijdens een actie van de BGF tegen illegale activiteiten bij de grenspost met Thailand in Myawaddy, Myanmar. Honderden buitenlanders worden teruggestuurd vanuit oplichtingscentra in Myanmar die worden gerund door criminele netwerken. ANP 23-02-2025

Leden van de Karen Border Guard Force (BGF) nemen deel aan een actie tegen vermeende illegale activiteiten in scamcentra in Shwe Kokko.

De plundering door het Birmees leger van KK Park in de laatste weken van oktober hing samen met Amerikaans congresonderzoek naar het gebruik van Starlink-satellietontvangers en hun rol bij scamcentra. De Starlink-systemen zijn geproduceerd door het bedrijf SpaceX van Elon Musk. Lokale informanten zeggen echter ook dat zowel Birmees als Thaise internetdiensten gebruikt worden in de omgeving van Myawaddy – hieronder valt ook de service die gegeven wordt door de telecomaanbieder Mytel van het Birmees leger. SpaceX heeft naar verluidt meer dan 2.500 Starlink-apparaten uitgeschakeld die zouden worden gebruikt door scammers in Myanmar (The Irrawaddy, 2025h). In de laatste weken van oktober heeft het Birmees leger ongeveer 250 gebouwen in KK Park geplunderd. Dit konden ze doen omdat het scamcentrum toch al onder de bescherming van hun bondgenoten – Karen BGF – viel. Zowel het Birmees leger als de Karen BGF willen zo hun reputatie zuiveren. Het lijkt echter sterk op een PR-stunt zonder serieuze intentie. Zo heeft het Birmees leger wél 30 Starlink-satellietontvangers

in beslag genomen, maar daarbij tegelijk publiekelijk bekendgemaakt dat het geen greintje bewijs opleverde voor misdrijven. Er zijn dus geen arrestaties uitgevoerd – lokale bewoners van Karen State claimen zelfs dat het Birmees leger, de Karen BGF en de DKBA gezamenlijk de Chinese managers van de scamcentra onder hun bescherming naar elders hebben overgebracht. Daarbij komt dat ondanks het feit dat de Karen BGF zogenaamd hordes aan scammers heeft ‘bevrijd’ van KK Park, velen zeggen dat ze gewoon zijn doorgegeven aan andere scamcentra in Myanmar (The Irrawaddy, 2025d; AFP, 2025c; AFP, 2025d; AFP, 2025e). Het Thaise Immigration Bureau doet er nu veel aan om buitenlanders te stoppen om het land binnen te komen met (onbewust) oogmerk om in scamcentra te werken in omliggende landen. Dit omdat er sinds de crackdown in Myawaddy veel buitenlanders over de grenzen naar Thailand vluchten. Sinds 22 oktober 2025 hebben de Thaise autoriteiten ten minste 1440 buitenlanders onderschept die Thailand probeerden binnen te komen vanuit Myanmar. Van deze vluchtelingen waren 465

Honderden buitenlanders worden teruggestuurd naar huis vanuit illegale scamcentra in Myanmar. Velen zeggen dat ze slachtoffer zijn geworden van mensenhandel en gedwongen werden om mensen over de hele wereld op te lichten via langdurige internetfraude.

mensen met Indiase nationaliteit, 270 Afrikanen, 220 Filipino's en 187 Chinezen. Al deze mensen zijn vastgezet, en zullen worden gedeporteerd op grond van de Immigration Act (1979) (Jandamit, 2025). Chinese criminele netwerken zijn naar elders (Shwe Kokko, Kyauk Khet en Payathonzu) verhuisd nadat het Birmees leger KK Park heeft aangevallen in het najaar van 2025 (The Irrawaddy, 2025e). Andere scamcentra zoals Shwe Kokko, Dongmei Zone, Jinxin, Taichang, Hengxin en Dongfeng zijn met rust gelaten door het Birmees leger en zijn bondgenoten (The Irrawaddy, 2025j). Ook zijn veel prominente criminele actoren overgegaan naar andere scamcentra in de buurt: Poly Park, Apollo, Hengsheng en Shwe Kokko – allemaal onder controle van Karen BGF. Anderen gingen naar gebieden onder de controle van het DKBA. Naar verluidt heeft de Karen BGF er zelfs nog een slaatje uit geslagen: het verkocht de scamwerkers die op straat kwamen aan andere scambendes voor winst (The Irrawaddy, 2025c).

Eerder, in het najaar van 2023 en in 2024 was er al een crackdown met betrekking tot de scamcentra in Kokang, noordelijk Shan State. Het resultaat daarvan was dat vele van deze scamsyndicaten gewoonweg vertrokken naar de grens tussen Thailand en Myanmar – waar ze onder bescherming staan van de lokale BGF. Ook Cambodja kent zulke ‘verhuizingen’ van scamcentra (Ngamkham, 2026). De scamcentra zijn gewoonweg te lucratief voor de BGF en het Birmees leger om weg te doen. De BGF verdient naar schatting 192 miljoen Amerikaanse dollars per jaar uit Shwe Kokko alleen al, en draagt daarvan ongeveer 50% af aan het Birmees leger (The Irrawaddy, 2025j; The Irrawaddy, 2025g).

i Casus: Crouching Tiger Villa en de Ming Clan

Naast Myawaddy was ook Laukkaing – gelegen aan de grens tussen China en Myanmar – berucht om zijn scamcentra en illegale casino's. Een sprekend voorbeeld was het scamcentrum dat werd gerund door Ming Guoping en Ming Zhenzhen, de zoon en kleindochter van één van de warlords, Ming Xuechang, die Laukkaing sinds 2009 bestuurd. Ming Xuechang was een vertrouweling van Bai Suocheng, één van de vier Chineessprekende clanhoofden die de regio domineerden. In 2023 veroorzaakte een lokale escalatie van de Birmese burgeroorlog een schokbeweging die leidde tot het einde van het lokale bestuur door de vier Chinese clans die Laukkaing beheersten. Onder leiding van de vier clanhoofden en Ming Xuechang was Laukkaing getransformeerd van een obscure, arme grensplaats tot een soort wildwest-casinostad, vol wolkenkrabbers en prostitutie. De clanhoofden, die hun connecties met het Birmese leger benutten, bouwden uitgebreide zakelijke netwerken op binnen Myanmar, maar investeerden ook in projecten en casino's in andere landen, zoals Cambodja. Daarnaast onderhielden ze nauwe banden met criminele netwerken uit Macau en het zuidoosten van China. Hoewel Ming Xuechang invloedrijk was, maakte hij geen deel uit van de gevestigde vier clans. Deze clanhoofden waren Bai Suocheng, Wei Chaoren, Liu Guoxi en Liu Zhengxiang. Laukkaing bloeide op dankzij de gokmarkt van China, die onder strikte controle van de Communistische Partij stond. Waar gokken in China illegaal is, konden Chinese gokkers in Laukkaing terecht. De casino's fungeerden er tevens als witwaslocaties, scamcentra en centra van mensenhandel. In totaal zaten tienduizenden buitenlanders – voornamelijk Chineessprekenden – gevangen in deze centra. Zij werden gedwongen lange dagen te werken en mensen van over de hele wereld op te lichten. Ming Xuechang runde één van de beruchtste scamcentra: de Crouching Tiger Villa. Daarnaast stond hij aan het hoofd van de lokale 'wetshandhaving' – in de praktijk een privépolitie in Birmees politie-uniform. In september 2023 voerde China de druk op om deze scamcentra te sluiten en de slachtoffers van mensenhandel vrij te laten. De Ming-clan en de andere clans

verzetten zich hiertegen. Iedere clan bezat casino's die naar schatting miljarden Amerikaanse dollars per jaar aan omzet genereerden. China ergerde zich aan het feit dat het Birmese leger weinig deed om zijn 'bondgenoten' in toom te houden. In een context waarin China de druk op Laukkaing opvoerde en grensinstabiliteit tijdelijk tolereerde, lanceerden drie gewapende etnische groeperingen – de Brotherhood Alliance – eind oktober 2023 een aanval gericht tegen het leger. Normaal gesproken heeft China een sterke afkeer van onrust aan de grens, maar uit ergernis over de activiteiten in Laukkaing kneep het ditmaal een oogje toe ten aanzien van de Brotherhood Alliance (Head, 2023).

In China zijn elf leden van de Ming-clan uit Laukkaing recentelijk (najaar 2025) ter dood veroordeeld. Andere leden van deze clan kregen eveneens lange gevangenisstraffen. In totaal zijn negenendertig Ming-clanleden veroordeeld: elf leden zijn dus ter dood veroordeeld, vijf anderen kregen eveneens de doodstraf maar met een uitstel van twee jaar, elf kregen levenslang, en de overige clanleden kregen gevangenisstraffen variërend van vijf tot vierentwintig jaar. Volgens het gerechtshof was de Ming-clan al sinds 2015 actief in criminele activiteiten zoals telecommunicatiefraude, illegaal gokken, drugssmokkel en prostitutie. Het hof stelde dat hun activiteiten hen 1,4 miljard Amerikaanse dollars aan winst hadden opgeleverd (Head & Wong, 2025). In het najaar van 2025 heeft een Chinese rechtbank ook een voormalige Kokang-leider – Bai Suocheng, z'n zoon Bai Yingcang en drie anderen tot de dood veroordeeld vanwege hun bemoeienis met fraude. Ze worden beschuldigd van het medeverantwoordelijk zijn voor de dood van zes Chinezen, de verminking van meerdere anderen en fraude die meer dan 4,06 miljard Amerikaanse dollars bedraagt. Ze waren medeverantwoordelijk voor het bestaan van wel 41 scamcentra in de Kokang-regio. Bai Yingcang is verder veroordeeld voor het maken en smokkelen van zo'n 11 ton aan methamfetamine (The Irrawaddy, 2025f).

i Casus: Baofu compound en Alice Guo

Ook de Filipijnen kennen een relatief lange geschiedenis van scamcentra die zich voordeden als online casino's. Eind 2024 verbood de Filipijnse overheid dergelijke casino's onder internationale druk. In februari 2025 werden meer dan 450 personen gearresteerd nadat een Chinese offshore-operator in Manila werd ontmanteld. Corruptie maakt het voor deze scamcentra mogelijk om te floreren (GI-TOC, 2025b). Het Baofu scamcentrum in Bamban was een beruchte locatie in de Filipijnen. Wat de Baofu-casus interessant maakt is dat hij aantoont hoe lokale elites een belangrijke rol kunnen spelen in criminele activiteiten. Centraal in het verhaal van Baofu staat Alice Guo, de eerste vrouwelijke burgemeester van Bamban in 2022. In 2019, vóór haar verkiezing, heeft Guo het Baofu Land Development helpen oprichten. Baofu omvatte 36 gebouwen, en bevatte meerdere online casino's. Voor haar verkiezing had Alice Guo waarschijnlijk ook één van deze bedrijven geholpen toestemming te krijgen om daar actief te worden – namelijk Hongsheng Gaming Technology. Hongsheng verloor zijn licentie in 2023 omdat het zich inliet met cryptoscamming. Hierna veranderde Hongsheng zijn naam in Zun Yuan Technology en bleef actief in Baofu. Op 12 maart 2024 vaardigde de politie van het Metro Manila Office of the Criminal Investigation and Detection Group twee zoekbevelen uit voor Zun Yuan Technology, op basis van verdenking van mensenhandel en illegale gevangenzetting. Toen de politie Baofu binnenging, troffen zij 678 mensen van diverse nationaliteiten aan. Er werd bewijs gevonden voor cybercrime, inclusief complete handleidingen voor het scammen van slachtoffers, alsmede verborgen kamers. In het daaropvol-

Het politiebureau bevond zich nota bene naast het scamcentrum, wat suggereert dat de lokale politie ten minste op de hoogte moest zijn geweest van de activiteiten, of in het ergste geval zelfs betrokken was.

gende onderzoek kwam Guo zelf in de spotlights te staan en werd zij uiteindelijk ontslagen uit haar ambt, mede omdat documenten gevonden werden in de scamcompound die geadresseerd waren aan Guo zelf. Een illustratief detail van de macht van de lokale elite is dat de lokale politie onder direct bevel van Guo stond. Het politiebureau bevond zich nota bene naast het scamcentrum, wat suggereert dat de lokale politie ten minste op de hoogte moest zijn geweest van de activiteiten, of in het ergste geval zelfs betrokken was. Guo ontkende alle beschuldigingen. Uiteindelijk vluchtte ze per boot, maar werd in september 2024 opgepakt in Indonesië en teruggestuurd naar de Filipijnen. Daar werd ze beschuldigd van mensenhandel, witwassen, belastingontduiking en identiteitsfraude. Verdere onderzoeken wijzen op mogelijke connecties tussen Guo, de scamoperaties in Baofu en regionale criminele netwerken (GI-TOC, 2025a). In het najaar van 2025 werd Alice Guo vervolgd voor mensenhandel en haar rol in cybercrime, waarvoor haar een levenslange gevangenisstraf boven het hoofd hing (Bangkok Post, 2025a).

3.2.2. Online fraude en cyber criminaliteit: vormen, dynamiek en schaalvergroting

Men dient niet te vergeten dat de scamcentra zich niet uitsluitend bezighouden met pig butchering. Andere vormen van fraude zijn seksuele afpersing (sextortion), crypto-ponziscams, ‘liquidity mining scams’, ‘job/task scams’, ‘impersonation scams’ en frauduleus gokken of gamen. De modi operandi van deze uiteenlopende scams zijn bovendien divers (Amerhauser & Thill, 2025). Zo is beleggingsfraude pur sang in het bijzonder een schadelijke en ondermijnende vorm van fraude. Slachtoffers worden soms geselecteerd op basis van gegevens die zijn gekocht en verkocht op diverse platforms op het dark web en het clear web. Vervolgens worden zij verleid om te investeren in iets wat in werkelijkheid niet bestaat (UNODC, 2024). Hoewel het probleem zich al vele jaren voordoet, is het tussen 2019 en 2024 toegenomen in zowel ernst als impact. De gevolgen van zo’n incident kunnen financieel verwoestend zijn voor het individu of de instantie die erbij betrokken is. Er bestaan bovendien diverse subtypen – denk bijvoorbeeld aan de ‘pyramid scheme’ of aan de klassieke ‘ponzi scheme’ (Politie, 2024). In 2012 was binnen Nederland beleggingsfraude nog een relatief zeldzaam fenomeen. Desalniettemin ging het toen ook al om een geschatte totaalschade van 500 miljoen euro per jaar. In de periode tussen 2011 en 2014 steeg het aantal meldingen van beleggingsfraude van 171 naar 223. De financiële schade per incident varieerde hierbij van 6.500 tot 200.000 euro. De schaal van de toename moge duidelijk zijn: in 2017 bedroeg de geschatte totale schade per jaar al 300 miljoen euro. In de jaren daarna nam beleggingsfraude alleen maar verder toe. Zo waren er 130 registraties van zulke incidenten in 2020, 330 in 2021, meer dan 800 in 2022 en ruim 1.500 in 2023. Volgens schattingen uit 2023 bedroeg de gemiddelde schade per slachtoffer in 2022 ongeveer 27.000 euro. Er waren echter aanzienlijke uitschieters binnen dit gemiddelde:

zo was er in Nederland zelfs een melding met een gerapporteerd schadebedrag van 1,4 miljoen euro (Politie, 2024). In 2023 bedroeg de totale schade door online fraude – althans, voor zover deze bij de politie en andere instanties op de radar kwam – minimaal 105 miljoen euro in Nederland. Vaak wordt er echter uit schaamte of angst geen aangifte gedaan (Soudijn, 2024).

Vormen van online fraude

Pig butchering

Oplichter bouwt online vertrouwen op om slachtoffers grote bedragen in nepbeleggingen te laten steken.

Sextortion

Afpersing met intieme beelden of informatie onder dreiging van openbaarmaking.

Crypto-ponziscams

Fraude waarbij eerdere investeerders worden betaald met geld van nieuwe deelnemers.

Liquidity mining scams

Nep-cryptoacties die gebruikers verleiden geld of wallettoegang af te geven.

E-commerce scams

Oplichting via webshops met nepverkopen, niet-geleverde producten of betaalfraude.

Impersonation scams

Fraudeurs doen zich voor als een betrouwbaar persoon of organisatie om geld of gegevens te krijgen.

Frauduleus gokken of gamen

Manipulatie of oplichting binnen online gokken of games om geld of accounts te stelen.

Pyramid scheme

Verdienmodel waarbij inkomsten vooral komen uit het werven van nieuwe deelnemers.

Business email compromise (BEC)

Zakelijke e-mailfraude waarbij criminelen betalingen of gegevens via nagemaakte accounts onderscheppen.

Impersonation scams en andere vormen van online fraude

Een ander type scam waar scamcentra zich ook wel mee bezighouden is de zogeheten ‘impersonation scam’. Hierbij doen scammers zich voor als politiefunctionarissen, medewerkers van klantenservices of vertegenwoordigers van (overheids)instellingen. In de loop der tijd maken scamoperators steeds vaker gebruik van nieuwe technologieën, zoals kunstmatige intelligentie (AI), om hun slachtoffers op te lichten – bijvoorbeeld via deepfake-videogesprekken. Toch kunnen deze oplichters niet volledig op AI vertrouwen, omdat mensen de culturele context beter begrijpen dan AI-modellen (UNODC, 2025). Op deze manier kunnen criminele bendes gevoelige informatie of financiële middelen afhandig maken. Ook is er sprake van e-commerce-scams: hierbij gaat het om neppe webshops die niet-bestaande of namaakgoederen aanbieden, waardoor zowel geld als persoonlijke data kunnen worden gestolen. Daarnaast bestaat er de ‘crypto-ponziscam’ – een vorm van investeringsfraude waarbij investeerders hoge winsten in het vooruitzicht wordt gesteld tegen minimale risico’s. Er worden daadwerkelijk gelden uitgekeerd aan eerdere investeerders, maar het geld dat zij ontvangen is afkomstig van nieuwe deelnemers. Dergelijke constructies storten in zodra er geen nieuwe investeringen meer binnenkomen. Nog weer een ander type scam is online afpersing, waarbij vaak sprake is van chantage door gebruik te maken van gestolen, gevoelige informatie en/of beeldmateriaal. Naast deze vormen van cybercriminaliteit bestaan er nog talloze andere, gevestigde vormen, zoals cyberaanvallen, phishing en malware-aanvallen (GI-TOC, 2025a).

De actoren achter cyberaanvallen hebben vaak data als belangrijkste ‘goed’ dat zij willen bemachtigen (Europol, 2025). Cybercriminelen maken gebruik van verschillende methoden om toegang te krijgen tot systemen. Zo exploiteren zij vaak zero-day kwetsbaarheden, bekende beveiligingslekken (‘Common Vulnerability Exposures’) en misconfiguraties in openbare infrastructuur. Daarnaast profiteren zij van beveiligingsproblemen die al zijn onthuld, maar nog niet verholpen. De toenemende afhankelijkheid van digitale dienstverleners, zoals VPN’s, cloudservices, e-mail- en softwareproviders, vergroot de kans op supply chain-aanvallen. Hierbij compromitteren criminelen een vertrouwde derde partij om toegang te krijgen tot hun werkelijke doelwit. Bovendien spelen social engineering en phishing een grote rol. Op het dark web zijn phishingkits wijdverspreid, en criminelen maken gebruik van phishing-as-a-service om grootschalig schadelijke e-mails te verspreiden. Deze bevatten vaak geïnfecteerde bestanden of macro’s om inloggegevens te stelen en systemen te compromitteren (Europol, 2025).

Business Email Compromise (BEC): verschijningsvormen en impact

Een andere vorm van online fraude met duidelijke links naar Azië is ‘Business Email Compromise’ (BEC)-fraude. Dit is een vorm van cybercriminaliteit met een zeer grote financiële impact. De opbrengsten zijn aanzienlijk, zeker in verhouding tot de beperkte kosten die ermee gemoeid zijn. BEC-fraude kent verschillende verschijningsvormen. Bij CEO-fraude neemt een oplichter contact op en doet zich voor als een belangrijk persoon – bijvoorbeeld een CEO of CFO. In deze schijngestalte stuurt de oplichter betaalopdrachten naar de financiële afdeling van een bedrijf of organisatie, of vraagt om cadeaukaarten. Een andere variant binnen dit spectrum is digitale factuurfraude. Daarbij gebruikt de oplichter een bestaande digitale factuur van een bedrijf, past vervolgens het bankrekeningnummer aan en stuurt de factuur opnieuw naar de ontvanger vanuit een bijna identiek e-mailadres. Soms stuurt de oplichter ook een bericht met het verzoek om het bankrekeningnummer aan te passen. Dit betreft vaak facturen die worden uitgewisseld met commerciële partners van bedrijven – veelal in Azië. De relatief beperkte informatie over BEC-fraude en haar prevalentie komt voort uit het feit dat bedrijven en organisaties niet snel naar de politie stappen. Toch is het onmiskenbaar een

groeidend probleem. Zo meldde de FBI in 2023 dat BEC-fraude voorkwam in 177 landen, waarbij de criminele winsten vooral naar banken in China en Hongkong verdwenen. De FBI rapporteerde dat er in 2023 sprake was van 21.500 geregistreerde incidenten in de Verenigde Staten, met een totale schade van 2,9 miljard Amerikaanse dollars. Vanwege deze omvangrijke financiële schade is het fenomeen daar inmiddels tot prioriteit verheven (Politie, 2024).

In Nederland zien we tussen 2016 en 2020 een verdubbeling van het aantal registraties van BEC-fraude. CEO-fraude steeg volgens tellingen van 50 registraties in 2016 naar om en nabij 120 in 2020. Bij digitale factuurfraude was sprake van een stijging van 160 registraties in 2016 naar ongeveer 220 in 2020. De totale schade door BEC-fraude bedroeg ruim 17 miljoen euro, met een gemiddeld schadebedrag van 63.000 euro per incident. In 2023 nam BEC-fraude verder toe, met 605 registraties: 228 gevallen van factuurfraude en 326 van CEO-fraude. De totale schade liep op tot ruim 23 miljoen euro, waarvan 9 miljoen door CEO-fraude en 13 miljoen door factuurfraude (Politie, 2024).

Traditioneel wordt BEC-fraude sterk geassocieerd met Nigeriaanse actoren en criminele groepen. Uit recent onderzoek blijkt echter dat BEC-criminelen zich inmiddels in vijftig landen bevinden, en dat nog slechts vijftig procent van hen daadwerkelijk in Nigeria is gevestigd. Dit komt doordat de Nigeriaanse autoriteiten krachtig zijn opgetreden tegen BEC-fraude, terwijl andere groepen elders hun kans hebben gegrepen. Europol (2020) meldt dat de meeste BEC-criminelen vanuit Afrika en Oost-Europa opereren. Er zijn echter sterke aanwijzingen dat de daders van BEC-fraude steeds vaker uit Azië afkomstig zijn, met name uit landen als Vietnam en Indonesië (Politie, 2024). De Fraudehelpdesk schetst een partieel, maar duidelijk beeld van toenemende schade. In 2020 werd financiële schade gemeld ter waarde van meer dan 13 miljoen euro, verdeeld over ongeveer 400 slachtoffers. Dit betekent dat de slachtoffers gemiddeld 32.500 euro per persoon verloren. In 2021 namen zowel het aantal gevallen als de totale schade verder toe tot 19 miljoen euro, verdeeld over 500 slachtoffers – met een gemiddelde schade van 38.000 euro per persoon. In 2023 telde de Fraudehelpdesk 900 bevestigde slachtoffers, die in totaal een bedrag van 20 miljoen euro waren kwijtgeraakt (Politie, 2024).

Technologische innovatie en aanpassing binnen cybercriminaliteit

In 2024 had één op de vijf bedrijven te maken met cyberaanvallen, en onder grote ondernemingen liep dit op tot bijna dertig procent, aldus ABN Amro. De bank merkt daarbij op dat bedrijven zelf deels schuld dragen: zij onderschatten structureel de risico's. Dit terwijl de schade kan oplopen tot in de tonnen. Het gevaar is bovendien breder dan alleen financiële verliezen. Via cyberaanvallen worden niet alleen geld, maar ook gegevens buitgemaakt – niet alleen van de bedrijven zelf, maar ook van hun klanten (NOS, 2025a). De Fraudehelpdesk slaat alarm over een steeds vaker voorkomende vorm van online oplichting. Het gaat om mensen die via sociale media of datingapps worden verleid om te investeren – vaak in cryptovaluta. De zogenoemde pig butchering scam ontstond rond 2018, maar verspreidde zich aan het einde van 2019, mede door de uitbraak van de COVID-19-pandemie, in hoog tempo. Volgens Tanya Wijngaarde, woordvoerder van de Fraudehelpdesk, gaat het “om hoge bedragen, met een gemiddelde schade van dertigduizend euro en uitschieters boven het miljoen.” Ook constateert de Fraudehelpdesk een verontrustende toename van het aantal meldingen: in 2022 ontving de helpdesk vijftig meldingen, in 2023 waren dat er al drieënzestig. Veel gevallen blijven echter ongerapporteerd (Gubbels, 2024). Tussen 2019 en 2023 richtte cyberfraude zich in toenemende

mate op fraude met cryptovaluta. Bij beleggingsfraude blijkt bijvoorbeeld dat in deze periode zestig procent van de geregistreerde gevallen betrekking had op cryptovaluta. Slachtoffers van dit type beleggingsfraude werden meestal gelokt via websites of sociale media, en minder vaak – zoals bij andere vormen van cyberfraude – via e-mail (Soudijn, 2024).

Veel criminele netwerken en actoren in Zuid-oost-Azië kunnen op het gebied van innovatie en technologie worden geclassificeerd als ‘early adopters’. Dit is een kenmerk dat bij uitstek geboren was tijdens de mondiale COVID-19-pandemie. Criminele actoren uit China en Zuidoost-Azië hebben toen op grote schaal criminele activiteiten, die zij eerder analoog uitvoerden, naar de digitale wereld geëxporteerd. Denk bijvoorbeeld aan de verschuiving van fysieke casino’s naar het online gokwezen (UNODC, 2024). Hierbij worden continu vernieuwende technologieën ingezet, zoals bijvoorbeeld AI en deepfake (UNODC, 2024). De opkomst van cryptovaluta heeft het criminele spel en de modus operandi bij online fraude veranderd. Meer traditionele vormen van cyberfraude rond investeringen gingen vaak over beleggen in koophuizen of het kopen van aandelen in bedrijven. Dit is inmiddels in toenemende mate vervangen door cryptovaluta (Politie, 2024). Wetshandhavers en beleidsmakers dienen hun ogen open te houden op het gebied van technologische innovatie en haar interactie met criminaliteit. Zo is er inmiddels al een nieuwe dreiging in opkomst,

waarvan de (mogelijke) gevolgen nog niet te overzien zijn: de zogeheten ‘metaverse’. Dit is een vorm van technologie waarbij blockchain en virtual reality met elkaar worden gecombineerd. De metaverse is potentieel kwetsbaar voor criminele activiteiten aangezien overheden er (nog) geen adequate controle op kunnen uitoefenen (Gómez-Quintero et al., 2024). De Royal Thai Police heeft een urgente waarschuwing gebracht die gaat over een nieuwe scamtactiek die gebruik maakt van AI. Slachtoffers worden hierbij, zonder het zelf te weten, omgetoverd tot geldezels door AI-generated identiteitsfraude. Het gaat hierbij om een verfijnde soort fraude waarbij AI ‘facial animations’ gebruikt om digitale identiteitsverificatie systemen te omzeilen. Dit maakt individuen zonder het te weten medeplichtig in financiële delicten. De Thaise politie heeft deze vorm van fraude ontdekt op 9 november 2025 toen het een raid uitvoerde op een scamsyndicaat’s financiële hub in Bangkok. Het syndicaat had zich daar recentelijk gevestigd na eerder actief te zijn geweest in een naburig land. De raid heeft geleid tot de arrestatie van vier Chinese paspoorthouders (Ngamkham, 2025).

Illegaal online gokken en matchfixing

Een ander voorbeeld van financiële delicten die vaak in verband worden gebracht met Azië is illegaal gokken op voetbal. In 2008 identificeerde Interpol illegaal gokken op voetbal als een voorbeeld van grootschalige, georganiseerde criminele activiteiten van Aziatische oorsprong. In 2007 vroeg de UEFA een onderzoek aan naar de resultaten van 26 wedstrijden die vermoedelijk waren gemanipuleerd door de Aziatische georganiseerde misdaad. Volgens de UEFA hebben zulke criminele groepen alleen al 5 miljoen Amerikaanse dollars winst gemaakt in een enkele kampioenschapswedstrijd in juli 2007.

Er is ook bewijs dat in 2006 wedstrijden van het Wereldkampioenschap gemanipuleerd werden door Aziatische criminelen. In België was er de casus van Zheyun Ye in 2005, die de aandacht vestigde op manipulatie van weddenschappen en omkoping onder zowel trainers als spelers in ten minste 14 Belgische voetbalclubs. In 2010 en 2011 kwam er bovendien bewijs naar boven omtrent matchfixing in Finland, Italië, Slowakije, Polen en Tsjechië. Het lijkt er verder ook op dat Aziatische criminele groeperingen zich bemoeien met gokken gerelateerd aan tennis en hockey (Siegel-Rozenblit, 2011).

4 Informatie

4.1. Communicatie

Communicatie binnen transnationale criminele netwerken digitaliseert steeds sterker, waarbij versleutelde telefoons, online platforms, social media, het dark web en cryptovaluta centrale middelen zijn geworden om wereldwijd contact te onderhouden, deals te sluiten en kennis uit te wisselen. Deze digitale infrastructuur biedt criminelen meer anonimiteit, efficiëntie en flexibiliteit, terwijl marktplaatsen op het dark web en platforms als Huione/Haowang fungeren als knooppunten voor illegale handel, witwasservices, fraude-instrumenten en cybercrimediensten.

Tegelijk blijkt dat opsporingsdiensten weliswaar belangrijke doorbraken hebben geboekt tegen versleutelde communicatie en darknetmarkten, maar dat criminele netwerken zich razendsnel aanpassen en voortdurend uitwijken naar nieuwe digitale omgevingen.

4.2. Infiltratie en statelijk gefaciliteerde criminaliteit

Staatelijke actoren in Zuidoost-Azië maken criminaliteit niet alleen via corrupte mechanismen mogelijk, maar faciliteert haar soms ook actief, doordat publieke macht, private belangen en patronagenetwerken sterk met elkaar verweven zijn. Deze vervlechting wordt zichtbaar in onder meer Myanmar, Cambodja, Laos en in de invloedssferen van China, waar gewapende milities, politieke elites, zakenlieden en grijze tussenactoren samen criminele economieën beschermen of instrumentaliseren.

Grote infrastructuur- en integratieprojecten zoals het BRI, SEZ's en regionale corridors stimuleren niet alleen ontwikkeling, maar scheppen ook nieuwe kansen voor transnationale criminaliteit, infiltratie en indirecte machtsuitoefening.

Dit hoofdstuk gaat over informatiestromen en actoren die TOC-netwerken en actoren faciliteren in hun illegale activiteiten. Men denke hierbij bijvoorbeeld ook aan corruptie en de inmenging van statelijke actoren in illegale activiteiten. TOC-netwerken wereldwijd, inclusief in Nederland en Zuidoost-Azië, vertonen opvallende terugkerende patronen: gewelddadige acties worden vaak uitgevoerd door jonge, lagere leden van TOC-netwerken of ingehuurde huurmoordenaars, terwijl de opdrachtgevers zich veraf houden; rekrutering verloopt via persoonlijke netwerken, sociale media of versleutelde communicatie, en de organisatie van TOC verschuift steeds meer richting digitale infrastructuur. Online marktplaatsen op het darkweb bieden anonimiteit, waardoor TOC-actoren wereldwijd anoniem deals kunnen maken en kennis kunnen uitwisselen, van de productie van synthetische drugs tot het faciliteren van cybercriminaliteit. Betalingen verlopen veelal via cryptovaluta, zoals Bitcoin of Monero, terwijl illegale marktplaatsen zichzelf spiegelen aan legitieme webshops – compleet met reviews om vertrouwen te scheppen.

Zuidoost-Aziatische netwerken maken intensief gebruik van het darkweb en zelfs van Starlink-satellieten, met Zuidoost-Aziatische platforms als Huione Guarantee die grote illegale transacties faciliteren. Hoewel opsporingsdiensten steeds succesvoller zijn in het infiltreren en uitschakelen van versleutelde systemen en darkwebmarkten – zoals bij Operatie Endgame en Operatie RapTor – passen criminelen zich continu aan, waardoor de strijd tegen TOC een voortdurend kat-en-muisspel blijft. In Zuidoost-Azië faciliteert corruptie binnen de staat en het openbaar bestuur TOC-activiteiten op een grote schaal. Lokale overheidsfunctionarissen en politici zijn vaak diep verweven met TOC-netwerken, wat de handhaving bemoeilijkt en patronage mogelijk maakt. Ook in Europa is corruptie een structureel probleem. Wereldwijd bestaan verschillende initiatieven om corruptie tegen te gaan, zoals de OECD Anti-Bribery Convention, de instrumenten van de Raad van Europa en de United Nations Convention against Corruption (UNCAC), die preventieve maatregelen, handhaving, internationale samenwerking en toezicht bevorderen om zowel publieke als private corruptie te bestrijden.

4.1. Communicatie

Als men kijkt naar de modi operandi van criminele netwerken wereldwijd – zowel in Nederland als in Zuidoost-Azië – ziet men terugkerende patronen. Zo valt bijvoorbeeld op dat wanneer geweld wordt uitgeoefend door criminele netwerken, dit vaak gebeurt door mensen van een lagere rang, vaak ook jong van leeftijd. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van professionele criminelen en huurmoordenaars die hun diensten te koop aanbieden.

Typerend is dat degene die de opdrachten geeft, vaak ver afstaat van degene die het geweld daadwerkelijk uitoefent. Het rekruteren van leden van criminele netwerken verloopt veelal via de persoonlijke kennissenkring, zoals vriendschappen, familiebanden of nauwe contacten in de gevangenis. Ook 'brokers', social media en versleutelde communicatie spelen hierbij een rol (Europol, 2025).

Digitalisering van criminele communicatie en coördinatie

Verder verloopt ook de organisatie van transnationale georganiseerde criminaliteit steeds meer via de online wereld. Een prominent voorbeeld hiervan is ANOM. ANOM, en soortgelijke online platformen, maken het voor criminele actoren mogelijk om op wereldwijde schaal met elkaar te communiceren. Op deze manier kunnen actoren die zich ver van elkaar bevinden online deals sluiten op een relatief anonieme manier. Anonimiteit wordt vergroot door het gebruik van zogeheten 'cryptotelefoons', die de communicatie tussen verschillende criminele actoren versleutelen. Dit vervangt op grote schaal – zowel ruimtelijk als temporeel – de deals die vroeger in de analoge wereld plaatsvonden, bijvoorbeeld op parkeerplaatsen, in restaurants of in steegjes. Bovendien stroomlijnt het de communicatie tussen criminele actoren aanzienlijk, waardoor hun operaties efficiënter kunnen verlopen en de kans op miscommunicatie of misverstanden kleiner wordt. Zulke online platformen dienen daarnaast ook als 'kenniscentra' of kennismakelaars, bijvoorbeeld voor het uitwisselen van informatie over de creatie van synthetische drugs (Vermeulen, van Mantgem & Jansen, 2024).

The Onion router (TOR)

Darknet en Tor als anonimiserende communicatielaag

Communicatie verloopt ook vaak via het darknet. Het dark web – een specifiek onderdeel van het grotere darknet – is in essentie gebaseerd op de infrastructuur van het internet. Omdat het echter niet 'geïndexeerd' is, en er een extra laag versleuteling om specifieke netwerken ligt, kunnen normale webbrowsers er niet bij. Dit maakt het dark web anoniemer (UNODC, 2020). Criminelen, maar ook gewone burgers, kunnen het dark web bereiken met behulp van een Tor-browser. Tor zorgt ervoor dat internetverkeer meermalen wordt omgeleid via verschillende computers (relays of nodes) en maakt gebruik van meervoudige versleuteling. Daardoor kan Tor iemands IP adres en locatie effectief verhullen (UNODC, 2020). The Onion Router (TOR) is het meest populaire darknet-systeem. TOR ontstond in 1996 en wordt sinds 2002 gebruikt als software die anonieme communicatie faciliteert. Vanaf 2004 werd het ook mogelijk om anonieme websites binnen het TOR-netwerk te publiceren, wat leidde tot een soort 'safe haven'-effect voor criminelen. Zo verscheen in 2011 Silk Road, de eerste grote illegale markt op het dark web (UNODC, 2020). Het dark web faciliteert daarmee allerlei vormen van criminaliteit. Dat wil niet zeggen dat alle criminaliteit naar het dark web is verplaatst; veel vormen van criminaliteit verschijnen op, en worden gefaciliteerd door, het clearnet – 'reguliere' internetsites. Het dark web, echter, kan potentieel veel criminele

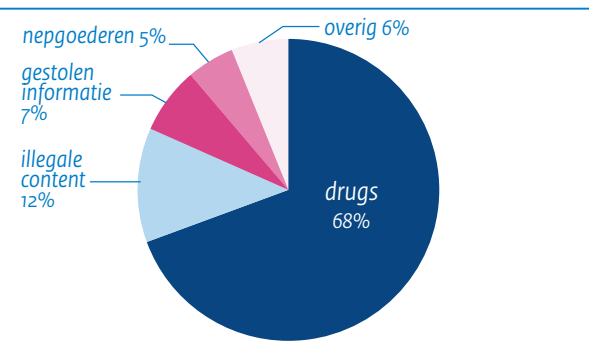
acties verhullen voor wetshandhaving dankzij de privacy die het geeft. Belangrijk om te begrijpen is dat niet alle communicatie die via het dark web plaatsheeft per definitie een crimineel karakter heeft. Toch is er sprake van een grote hoeveelheid criminele activiteiten op het dark web, zeker nadat tijdens de COVID-19-pandemie veel criminele actoren zichzelf digitale vaardigheden hebben aangeleerd. Data over criminele activiteiten op het dark web zijn niet gemakkelijk toegankelijk wat betreft Zuidoost-Azië, omdat wetshandhavers in de regio dit soort activiteiten niet prioritair behandelen. Dit laat ruimte open voor criminelen, aangezien overheden en wetshandhavers niet afdoende reageren op de dreigingen die komen vanuit het dark web (UNODC, 2020). Op het dark web vindt men behalve illegale sites ook veel discussiefora. Deze fora zijn soms gestructureerd per type criminaliteit, of anders naar taal of nationaliteit (UNODC, 2020). In Zuidoost-Azië maakt men in aanzienlijke mate gebruik van het dark web (UNODC, 2020). Scamcentra gebruiken bovendien vaak (via Thailand gesmokkelde (Jasper, Krakow & Girardi, 2025)) Starlink-satellieten als digitale infrastructuur – zodat ze onafhankelijk kunnen opereren van de lokale digitale infrastructuur (Jasper, Krakow & Girardi, 2025). Scamnetwerken in Myanmar, Thailand, Cambodja en Laos zijn Starlink blijven gebruiken ondanks dat SpaceX bevoegd is om toegang te termineren bij frauduleus gebruik (Brodkin, 2025).

Cryptovaluta als betaal- en afschermingsmechanisme

Op het dark web worden betalingen gedaan met munten die relatief anoniem zijn, zoals cryptovaluta. Het is algemeen bekend dat transacties in cryptovaluta vaak – maar zeker niet altijd – worden gebruikt om criminele activiteiten te verhullen (van der Wiele, z.d.). Bitcoin is het meest bekende voorbeeld van cryptovaluta, maar er bestaan ook andere bekende cryptovaluta zoals Monero, Litecoin, Ethereum en Dash. Van deze is Monero het meest geschikt voor degenen die meer anonimiteit zoeken. Bitcoin kwam op de markt in 2009, maar criminele actoren in het algemeen – net als vele anderen – overschatten de anonimiteit van deze munt. Financiële transacties laten ook bij Bitcoin sporen na via de blockchain. De blockchaintechnologie maakt namelijk direct de connecties zichtbaar tussen de ene Bitcoinwallet en de andere. Bovendien is het bij de meeste platforms tegenwoordig nodig om zichzelf persoonlijk te identificeren voordat bitcoins kunnen worden aangeschaft. Sluwe criminele actoren weten echter ook hier vaak omheen te werken, bijvoorbeeld via cryptomixers. In een cryptomixer worden bitcoins van verschillende individuen gemixt, waarna degene die ze in de mixer gooit een ongerelateerde bitcoin terugkrijgt. Deze bedrijven opereren illegaal en hebben geen enkele vorm van licentie of vergunning (UNODC, 2020). Monero is een digitale munt

Aandeel van illegale producten op darknetplatforms per categorie

die nóg net een stapje anoniemer is. Het werd geïntroduceerd als betaalmethode door AlphaBay en Oasis, en is sindsdien een gevestigde munt op het dark web geworden, vanaf 2016. Bitcoin blijft ondanks alles dominant in de illegale handel, en de meeste digitale markten gebruiken Bitcoin als hun primaire betaalmethode (UNODC, 2020). China zag deze ontwikkelingen, en heeft zowel crypto-trading als crypto-mining binnen de landsgrenzen in de ban gedaan sinds 2021 (The Phnom Penh Post, 2025).

Op illegale dark web-marktplaatsen vindt men uiteenlopende illegale goederen en diensten. Dark web-marktplaatsen kunnen op de volgende manier worden getypeerd: ze moeten anonimiteit bieden. Dit houdt in dat ze voldoen aan vier randvoorwaarden: a) een anoniem platform (dus een onion-web-site); b) een (redelijk) anonieme muntsoort, zoals Bitcoin; c) een escrow-betalingssysteem; d) mogelijkheden voor feedback, essentieel voor het vertrouwen binnen de criminele wereld. Zonder deze randvoorwaarden is illegale e-commerce in de huidige vorm simpelweg niet mogelijk. Bij een transactie wordt van de verkoper verwacht dat hij het product naar de koper verzendt. Het escrow-systeem houdt het geld van de koper in bewaring en geeft het pas aan de verkoper nadat de koper een review heeft geschreven (UNODC, 2020). Gecom-

bineerde data van de prominente marktplaatsen Empire Market, Apollo Market, Silk Road 3.1 en Elite Market tonen dat drugs de meest voorkomende categorie van illegale producten vormen, goed voor 68% van de totale markt op deze vier platforms. Daarnaast vertegenwoordigen illegale producten zoals games en gepirateerde content ongeveer 12%. Frauduleuze zaken, zoals creditcardgegevens of gestolen persoonlijke informatie en wachtwoorden, beslaan circa 7% van het totaal. Nepgoederen, waaronder nepproducten, nepgeld en vervalste documenten, vormen zo'n 5% (UNODC, 2020). Toen Silk Road door de FBI werd uitgeschakeld, schoten andere illegale marktplaatsen als paddestoelen uit de grond. Dit maakte het beeld diffuser, maar verdrong de criminaliteit zelf niet. Silk Road genoot onder criminelen bovendien een 'betrouwbaar' imago (NOS, 2016). Hetzelfde kan men niet zeggen van andere illegale marktplaatsen. Evolution, bijvoorbeeld, was een marktplaats die plotseling verdween, terwijl het lijkt – hoewel dit niet bevestigd kan worden – alsof de beheerders er met vele miljoenen dollars van de gebruikers van de markt ervandoor zijn gegaan. Silk Road en vele andere dark web-sites verkochten uitsluitend drugs en andere 'slachtofferloze'-goederen, maar Evolution bood ook gestolen identiteitsgegevens aan (Greenberg, 2015). Ook zijn er criminelen die zich specialiseren in het verkopen van privé-informatie.

Zo werd in 2018 in Thailand een Rus gearresteerd die de dark web-marktplaats Infraud Organization beheerde. Hier werd niet alleen gestolen creditcardinformatie verkocht, maar ook hardware die nodig is om geldautomaten te compromitteren. De Infraud Organization-marktplaats telde maar liefst 11.000 leden. Op de marktplaats zelf werden 4,3 miljoen creditcards en andere gevoelige individuele bankgegevens verhandeld. De hiermee veroorzaakte schade bedroeg 530 miljoen Amerikaanse dollars (UNODC, 2020).

Als men kijkt naar hoe dark web-marktplaatsen opereren, valt op dat ze visueel en structureel functioneren als een soort webshop, waarin gebruikers elkaar goederen proberen te verkopen. Het grote verschil zit vooral in wat er wordt aangeboden. De verkopers ontvangen zelfs reviews, om zo het vertrouwen onder criminelen te vergroten. Dit biedt tegelijkertijd een ingang voor wetshandhavers: verkopers moeten hun eigen gebruikersnaam behouden als ze hun 'vertrouwen-score' willen meenemen. Daardoor kunnen de activiteiten van individuele verkopers redelijk goed worden achterhaald door wetshandhavers. Alhoewel deze steeds vaker dark web-marktplaatsen uit de lucht halen, betekent dit niet automatisch dat het aantal gebruikers en verkopers afneemt. Historisch gezien blijkt dat telkens wanneer een marktplaats uit de lucht werd gehaald, verkopers en kopers overstapten naar de volgende markt-

plaats met een grote naam. Veel van de verkopers nemen hun oude gebruikersnamen mee om hun reputatie voort te zetten. Dit patroon is duidelijk zichtbaar: het begon toen de Silk Road-website werd uitgeschakeld, waarna gebruikers naar AlphaBay vertrokken, en later weer naar andere marktplaatsen (UNODC, 2020).

Er bestaan ook illegale marktplaatsen met Zuidoost-Aziatische wortels, die zich specialiseren in de behoeften van gevestigde criminele netwerken in Zuidoost-Azië. Vaak worden ze beheerd door dezelfde netwerken die zelf ook actief zijn in cybercrime. Ze hosten verkopers die gespecialiseerd zijn in het aanbieden van fraudekits, gestolen data, malware, AI-tools, underground banking-services, witwasservices, 'white-labels' – een 'white-label' kan bijvoorbeeld een kant-en-klaar online casino zijn (UNODC, 2024) – en andere cybercrime-diensten. Huione Guarantee, recent omgedoopt tot Haowang, is uitgegroeid tot een van 's werelds grootste illegale online marktplaatsen, zowel qua aantal gebruikers als transactievolume. De site is gevestigd in Phnom Penh en is voornamelijk Chinees-talig. Ze telt meer dan 970.000 gebruikers en duizenden verkopers, en heeft daarnaast 'subsidiaries' in Canada, Polen, Hong Kong, China en Singapore. Huione Guarantee heeft sinds 2021 tientallen miljarden aan cryptotransacties gefaciliteerd (UNODC, 2025).

Historisch gezien blijkt dat telkens wanneer een marktplaats uit de lucht werd gehaald, verkopers en kopers overstapten naar de volgende marktplaats met een grote naam.

Opsporingsdoorbraken en adaptatie van criminele communicatie

Al deze versleutelde methodes van zakendoen en communicatie leken lang moeilijk te penetreren te zijn voor wetshandhavers. Recentelijk is er echter een serie van doorbraken geweest die aantoonde dat versleutelde communicatie niet waterdicht is. Voorbeelden hiervan zijn Operation Endgame (2023–2025), waarbij wereldwijd meer dan 300 illegale servers op het dark web uit de lucht werden gehaald. Zestig van deze servers bevonden zich in Nederland (NOS, 2025a). Een ander voorbeeld is Operatie RapTor van Europol (2025). Bij deze operatie zijn wereldwijd 270 kopers en verkopers van illegale handelswaar aangehouden, waaronder vier personen in Nederland. Operatie RapTor richtte zich vooral op grote markten op het dark web, zoals Nemesis, Tor2Door, Bohemia/Cannabia en Kingdom Market. Bij deze 270 aanhoudingen is in totaal

184 miljoen euro in beslag genomen, evenals twee ton cocaïne en ketamine en vier ton illegale tabak (NOS, 2025b). Hetzelfde kan worden gezegd over de cryptotelefoon. Zo is het de politie bijvoorbeeld al gelukt om de servers van versleutelde communicatiesystemen zoals EncroChat, Ghost, ANOM, SKY ECC en EXCLU in beslag te nemen (Soudijn, 2024; Europol, 2025; Quintero, 2020). De politie in Nederland wordt ook steeds behendiger in het infiltreren van versleutelde criminele communicatie, al blijft samenwerking tussen verschillende overheden en internationale instanties essentieel (Woelders, 2024). Echter, criminelen passen zich altijd in rap tempo aan, het lijkt erop dat heden ten dage veel criminele netwerken en criminele actoren overschakelen van het darkweb naar andere digitale infrastructuur (Jasper, Krakow & Girardi, 2025).

4.2. Infiltratie en statelijk gefaciliteerde criminaliteit

Er is vaak een overlap tussen de activiteiten van statelijke actoren en de activiteiten van criminele actoren. Hier denken we niet in eerste instantie aan criminele daden, zoals de interne War on Drugs van Rodrigo Duterte, of de recente dreigende en ongrondwettelijke uitspraken van president Prabowo dat Indonesië een ‘killing ground’ voor drugdealers zou moeten worden (Antara News, 2025). Het gaat in dit hoofdstuk veeleer over daden van statelijke actoren die criminaliteit zelf faciliteren. De staat in Zuidoost-Azië functioneert niet compleet analoog aan westerse staten (Slater & Kim, 2015). Vaak lopen officiële processen via private entiteiten – met andere woorden, bepaalde staatsachtige functies worden uitbesteed aan private actoren en entiteiten (Slater & Kim, 2015; Sciascia, 2013). Een voorbeeld kan men vinden in de al eerder beschreven Special Economic Zones en de concessiehouders aldaar (UNODC, 2024). Dit zorgt voor een geïnstitutionali-seerde overlap van het private en het publieke in de meeste Zuidoost-Aziatische staten. En dit kan op haar beurt weer leiden tot infiltratie.

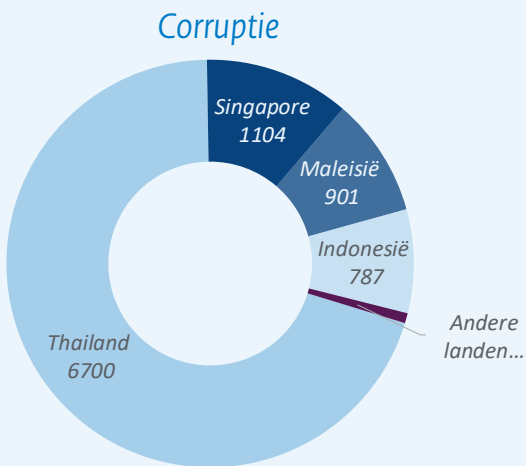
Anti-regeringsactivisten demonstreren terwijl agenten op wacht staan bij het hoofdkwartier van de Koninklijke Thaise Politie. Bangkok, Thailand.

4.2.1. Corruptie

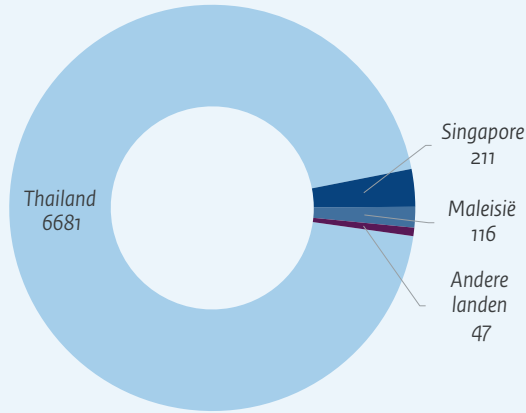
Wat criminaliteit vaak faciliteert, is een zekere medeplichtigheid van overheidsdienaren en politici, meer specifiek via corruptie. Corruptie vormt een groot probleem wanneer we kijken naar de verwevenheid van criminaliteit en staat in Zuid-oost-Azië. Zo, om maar een voorbeeld te noemen, blijkt uit de Global Corruption Barometer (2020) dat 47% van de respondenten uit Thailand aangeeft dat hij of zij een steekpenning heeft gegeven aan een politieagent (Bak, 2021). Omdat overheidsdienaren en politici zo diep met de staat verweven zijn, kan het lastig zijn om dit aan te pakken. Het is zelfs zo dat een sterk gebureaucratiseerde staat in zekere zin corruptie in de hand werkt. Zo kunnen ambtenaren bijvoorbeeld eenvoudig bepaalde processen ver-tragen of manipuleren om hun eigen belangen te dienen (Bak, 2021). Om deze reden zijn onafhanke-lijke watchdogs en burgerinitiatieven essentieel om corruptie in toom te houden (Bak, 2021). Vanwege de alomtegenwoordigheid van corruptie in het staatsapparaat en de politiek van vele Zuidoost-Azi-atische landen, alsmede de verwevenheid van cor-ruptie met ondermijnende criminaliteit, loopt dit thema regelmatig hoog op in de (politieke) gemoe-deren in de regio. In Thailand, bijvoorbeeld, was er onrust en maatschappelijk debat over politie-verantwoordelijkheden en -gedrag. In januari 2021 kondigde de Thaise vicepremier als reactie aan dat de overheid een hervormingswet aan het opstellen was om de transparantie te verbeteren (Bak, 2021). In de Filipijnen is er ook veel maatschappelijke onrust over politiegeweld en corruptie. De ‘War on Drugs’ van Duterte vormt een onderliggende factor die prominent speelt op de achtergrond van deze maatschappelijke debatten. Dit omdat deze ‘War on Drugs’ voor veel politieagenten een context heeft gecreëerd waarin deze agenten hun macht konden misbruiken en buitensporig geweld kunnen uitoe-fenen (Bak, 2021).

Corruptie en andere vormen van corruptie per land

Corruptie omvat illegale activiteiten zoals omkoping, machtsmisbruik, terwijl *andere vormen van corruptie* bredere onregelmatighe-den vertegenwoordigen die niet afzonderlijk zijn geclassificeerd.

Andere vormen van corruptie

De cijfers laten zien dat Thailand in beide categoriën sterk domineert, gevolgd door Singapore en Maleisië, wat wijst op aanzienlijke governance-uitdagingen in die regio en nauwe verwevenheid tussen criminele netwerken en economische structuren. Voor Indonesië ontbre-ken gegevens over andere vormen van corruptie.

Bron: GOC Index HCSS - Gebaseerd op verschillende opensource databronnen

Hand met een stapel biljetten Thaise Baht

De manier waarop de corrumperende van het lagere staatsapparaat invloed uitoefent op de gehele staat in veel Zuidoost-Aziatische contexten kan worden geïllustreerd aan de hand van de casus van de al eerder besproken scamcentra in de regio. Het betalen van steekpenningen is routine voor de managers van deze scamcentra. Steekpenningen zijn wijdverbreid en hebben onder meer betrekking op betalingen voor het vervoer van slachtoffers van mensenhandel over de grens, evenals op steekpenningen die bedoeld zijn om gewapende escortes te regelen voor groepen die tussen Cambodja en Myanmar worden verplaatst. Ook betalen de managers van de scamcentra steekpenningen aan lokale autoriteiten en de lokale politie, waarbij de bedragen hoog kunnen oplopen. Een Vietnamees slachtoffer van mensenhandel, dat te werk was gesteld in O'Smach (Cambodja), bijvoorbeeld, vertelde dat de manager aldaar maandelijks 30.000 Amerikaanse dollars aan de lokale politie betaalde. Het is duidelijk hoe deze betalingen aantrekkelijk zijn voor lokale elites en machthebbers: wanneer vele van dergelijke scamcentra onder hun jurisdictie of invloedssfeer vallen, kunnen zij op deze manier tonnen aan Amerikaanse dollars per jaar ontvangen. Toch is er weinig concreet bekend over dergelijke steekpenningen, omdat ze in het geheim plaatsvinden en vaak via contante transacties verlopen. Wel kan worden gesteld dat, vanwege

de patronage-netwerken die inherent zijn aan veel Zuidoost-Aziatische politieke systemen, een aanzienlijk deel van deze gelden ook naar hogere niveaus wordt doorgeschoven (bijvoorbeeld, fictief maar plausibel: van lokale politie naar minister van veiligheid). Dit is goed te zien in het geval van Shwe Kokko in Myanmar, waar een lokale gewapende etnische militie jaarlijks tussen de 19 en 96 miljoen dollar overmaakt aan kopstukken binnen de militaire overheid van Myanmar – gelden die onder andere zijn afgeroomd van de scamcentra te Myawaddy (Amerhauser & Thill, 2025; Mangan, 2025).

In het geval van Shwe Kokko in Myanmar, maakt een lokale gewapende etnische militie jaarlijks tussen de 19 en 96 miljoen dollar over aan kopstukken binnen de militaire overheid van Myanmar – gelden die onder andere zijn afgeroomd van de scamcentra te Myawaddy.

Parlementsgebouw Singapore

Corruptie vormt een systeemkwetsbaarheid in bijna geheel Zuidoost-Azië. Er is één land in de regio waarbij dit niet het geval is: Singapore. In dit land lijkt corruptie niet (zichtbaar) aanwezig te zijn op structureel niveau. Het land heeft dan ook een 'schone' reputatie. Singapore heeft deze reputatie zeer bewust opgebouwd. Toen Singapore onafhankelijk werd van de Britten, was corruptie nog een groot probleem en systemisch van aard. In dit opzicht voldeed Singapore aan het gangbare (post-)koloniale Zuidoost-Aziatische patroon. Het was de aanvang van Singaporees zelfbestuur binnen het Britse rijk (1948) die de weg vrijmaakte voor een bewuste politieke cultuur die sterk gekant was tegen corruptie. In 1952, volgend op een groot politiecorruptieschandaal dat door de Britse koloniale overheid niet goed kon worden aangepakt, besloot het Singaporese zelfbestuur de gevestigde koloniale Singapore Anti-Corruption Branch te vervangen door het Corrupt Practices Investigations Bureau (CPIB). Hoewel dit minder resultaten bracht dan gehoopt, was het duidelijk dat het Singaporese zelfbestuur een vuist wilde maken tegen corruptie. Toen in 1959 de People's Action Party of Singapore de lokale verkiezingen won met een overweldigend succes, begon deze partij direct een anticorruptie-agenda te ontwikkelen. De strategie van deze partij was om eerst alle structurele stimulansen en mogelijkheden tot corruptie te elimineren die corruptie

mogelijk maakten. In 1960 voerde Singapore de Prevention of Corruption Act in, hetgeen de macht en slagkracht van het CPIB aanzienlijk vergrootte. Zo werd het voor het CPIB mogelijk om klachten op te nemen, onderzoek uit te voeren en actie te ondernemen tegen corruptie, waar dan ook – niet alleen binnen de overheid. Ook kon het preventief toezicht houden op de ambtenarij. Singapore deed er bovendien alles aan om structureel corruptie minder aantrekkelijk te maken, bijvoorbeeld door ambtelijke salarissen te verhogen en de arbeidsomstandigheden en -voorwaarden voor wetshandhavende ambtenaren te verbeteren. Later hebben het CPIB en de Singaporese politie samen een taskforce opgericht met als doel de risico's op corruptie binnen het politieapparaat uit te bannen. 'Slechte' ambtenaren werden bestraft, 'goede' beloond. Er werd uiteraard ook ingezet op de opleiding van wetshandhavende ambtenaren, onder meer met een module over ethiek. Bovendien werd geregeld van standplaats gewisseld en moesten wetshandhavende ambtenaren jaarlijks hun kredietstatus doorgeven. Ook mochten wetshandhavende ambtenaren niet langer zomaar casino's bezoeken. De effecten waren duidelijk: Singapore heeft een voorbeeldige track record dat absoluut uniek is binnen Zuidoost-Azië – en zelfs wereldwijd opmerkelijk is (Bak, 2021).

Alhoewel corruptie in Zuidoost-Azië een herkenbaar regionaal patroon vertoont, moet men zich ook goed beseffen dat er binnen de Europese Unie, en ook in Nederland, veel corruptie onder ambtenaren voorkomt. In 2014, bijvoorbeeld, ging er binnen de Europese Unie ongeveer 120 miljard euro verloren aan corruptie (Slingerland, 2018). Vanwege het mondiale probleem van corruptie zijn er wereldwijd sinds de late jaren 1990 transnationale entiteiten opgericht om corruptie en de proliferatie ervan tegen te gaan. De OECD, bijvoorbeeld, heeft de Anti-Bribery Convention in het leven geroepen, die bindend en normatief is wat betreft het kader rondom omkoping van buitenlandse ambtenaren die actief zijn in het internationale (handels) verkeer. De Raad van Europa heeft eveneens een impuls gegeven aan anticorruptie en het versterken van de rechtsstaat binnen de Europese Unie. Ook heeft de Raad van Europa diverse juridische instrumenten ontwikkeld met betrekking tot de criminalisering van corruptie in zowel de publieke als de private sector, de aansprakelijkheid voor door corruptie veroorzaakte schade, en de regulering van het gedrag van ambtenaren en de financiering

van politieke partijen. Dit is bedoeld om individuele staten handvatten te bieden om tegen corruptie op te treden. Het blijft echter niet bij aanbevelingen: daadwerkelijk toezicht wordt gehouden door de Group of States against Corruption (GRECO), die landen, hun anticorruptiewetgeving en naleving van internationale anticorruptieafspraken monitort (Slingerland, 2018). Ook de Verenigde Naties dragen hun steentje bij aan de strijd tegen corruptie. De UN heeft zo bijvoorbeeld het enige echte mondiaal bindende anticorruptie-instrument in het leven geroepen – de United Nations Convention against Corruption (UNCAC). Deze Convention dekt diverse vormen van corruptie, zoals omkoping, misbruik van ambt en corruptie in de private sector. Zij biedt handvatten in de vorm van preventieve maatregelen, criminalisatie, handhaving van gezag, internationale samenwerking en informatie-uitwisseling op het gebied van corruptie. Deze VN Convention wordt ondersteund door het beleidsmakende Conference of the States Parties (COSP) – dat steun en advies geeft aan de partijen die de Convention hebben ondertekend – en door het United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) (Slingerland, 2018).

4.2.2. Statelijke actoren en georganiseerde criminaliteit: tolerantie, instrumentalisering en beheersing

Maar overlap tussen criminele actoren en statelijke actoren is niet alleen te vinden in de informele marges gefaciliteerd door corruptie. Er zijn ook staten die zelf – vaak informeel en heimelijk – opportunistisch zaken lijken te doen met (transnationale) criminele actoren. Relevant hierbij is het BRI van China. Het BRI, gestart in 2013, dient om internationale handelsmogelijkheden (voor China en in mindere mate haar partners) te laten groeien en stimuleert de ontwikkeling van infrastructuur. Het wordt ook wel de nieuwe Zijderoute genoemd en strekte zich in 2020 uit over 138 landen. Het initiatief biedt kansen en mogelijkheden aan zowel staten als transnationale criminele actoren, zeker omdat er geen centraal orgaan bestaat noch strikte supervisie vanuit Beijing. Recent is Beijing echter begonnen met het harder aanpakken van (Chinese) criminele actoren die opereren binnen de context of invloedssfeer van het BRI. Toch kunnen deze criminelen makkelijk aan Beijing ontsnappen door bijvoorbeeld een Cambodjaans of Birmees paspoort aan te vragen. Chinese wetshandhavers werken samen met hun collega's in andere Aziatische landen binnen het Lancang-Mekong Cooperation Framework – bestaande uit China, Myanmar, Laos, Thailand, Cambodja en Vietnam. In 2017 hebben deze landen zelfs gezamenlijk een wetshandhavingscentrum met kennisuitwisseling opgericht om grensoverschrijdende criminaliteit tegen te gaan (Comolli & Rose, 2021).

Informele staatspraktijken en grijze actoren

Het BRI loopt steeds vaker door instabiele regio's. China tracht haar investeringen veilig te stellen door middel van informele of indirecte mechanismen – zoals bijvoorbeeld private security companies. Tegelijkertijd verhuult China haar bemoeienis met deze bedrijven en actoren (Sen, 2025). Belangrijk om hierbij te beseffen is dat de bedrijven en actoren waarmee China (informeel) zakendoet niet per se crimineel zijn van aard. Maar hun informele macht en uitoefening van soevereine volmachten maakt deze bedrijven en actoren wel degelijk vaak tot grijze spelers. Soms lijkt er echter ook sprake te zijn van meer directe overlap tussen transnationale criminele actoren en staten. In het geval van Myanmar is dit goed gedocumenteerd (zie paragraaf over de burgeroorlog aldaar). Dit geldt voor zowel de Birmeese staat zelf als voor de vele gewapende etnische milities in de periferieën van Myanmar. Zo speelt de UWSA bijvoorbeeld een prominente rol in de drugshandel in Zuidoost-Azië. Drugsproductie vond historisch gezien vaak plaats in de grensregio's onder controle van de UWSA en de MNDAA. Tussen 1987 en 1995 nam de productie in hun regio's explosief toe. Volgens Amerikaanse gegevens steeg de opiumproductie van 836 ton in 1987 tot 2.340 ton in 1995, terwijl het totaal aan areaal voor papavercultivatatie groeide van 92.300 hectare naar 154.000 hectare in dezelfde periode. Ook het aantal heroïneproductieplaatsen nam snel toe. De opiumcultivatatie nam af in de late jaren 1990; deze daling ging gepaard met een zeer snelle groei van de productie van ATS – een product dat populair was in Zuidoost-Azië zelf. Myanmar werd snel een van de grootste producenten van ATS en leverde grote hoeveelheden aan China en Thailand. In 2009, bijvoorbeeld, werden er 93 miljoen ATS-pilletjes in beslag genomen door autoriteiten in China, Thailand en Myanmar (Meehan, 2011).

In 2008 noemde het OFAC 26 individuen bij naam, evenals 17 bedrijven die banden hadden met de UWSA. Deze 17 bedrijven waren verspreid over diverse Zuidoost-Aziatische landen, waaronder Myanmar, Thailand, Singapore, China en Hong Kong. Eén van deze bedrijven was Shuen Wai Holding, gevestigd in Hong Kong. Ditzelfde adres werd in 2009 ook gebruikt als vestigingsplek van Kings Romans International, door de vermeende 14K-Triadeleider Zhao Wei. Zhao Wei viel in 2018 onder de sancties van het OFAC en het is bekend dat hij zakelijke belangen heeft in de Special Regions van Myanmar (UNODC, 2024). In het algemeen kan gezegd worden dat gewapende etnische milities in Myanmar de inkomsten van criminele activiteiten afromen. In grote delen van oost-Myanmar zijn er lokale ‘heffingen’ en ‘belastingen’ die bedoeld zijn om winsten van criminele activiteiten af te romen. In het geval van één van Myanmar’s scamcentra, waarvan de financiële administratie is teruggevonden, stond in de boeken melding van ‘soldier fees’ en ‘river crossing fees’ – de laatste vermoedelijk betalingen aan de Karen National Army, een voormalige Border Guard Force, waarvan de leiders veel profijt trokken uit de scamcentra nabij Myawaddy (Amerhauser & Thill, 2025). Op deze manier financieren etnische milities hun strijd tegen het Birmese leger en zijn zij in staat statelijke actoren op afstand te houden. Sinds de late jaren 1980 heeft de Birmese overheid bovendien zelf de drugshandel benut om extra inkomsten te genereren, waarmee zij counter-insurgency-milities kon financieren (Sumpter & Franco, 2018). Met andere woorden: statelijke en criminele actoren vloeien in elkaar over in het oosten van Myanmar, waardoor de strijd tegen criminaliteit wordt bemoeilijkt – hetgeen mondiale implicaties heeft.

N. Loughlin (2024) betoogt in de casus Cambodja dat het uitblijven van adequaat optreden tegen TOC samenhangt met het patronagekarakter van de Cambodjaanse economie. Dit betekent in de praktijk dat politiek, leger en zakenwereld nauw met elkaar vervlochten zijn. Neem bijvoorbeeld het geval van de Chinese zakenman-cum-crimineel Chen Zhi, die op 6 januari 2026 is uitgeleverd aan China. In 2014 verkreeg hij het Cambodjaanse staatsburgerschap. In Cambodja onderhield hij nauwe relaties met prominente politieke figuren, waardoor hij zich toegang verschafte tot een invloedrijke positie binnen het Cambodjaanse politieke bestel. Zo werd hij in 2020 zelfs adviseur van Hun Sen. Deze positie verkreeg hij onder meer door het schenken van kostbare geschenken aan Hun Sen. (Loughlin, 2024; Bangkok Post, 2026). Ook in andere landen in de regio speelt corruptie en patronage-politiek een belangrijke rol in het faciliteren van criminaliteit (Berenschot et al., 2023).

Patronage en criminele vervlechting binnen staten

In China’s geval zijn er signalen – maar de signalen zijn niet helder genoeg om tot grootschalige internationale schandalen te leiden – dat statelijke actoren ook zaken doen met transnationale criminele actoren. Zo lijkt het er sterk op dat China transnationale criminele actoren en netwerken inzet om haar eigen politieke en economische doelen in het buitenland te realiseren. Dit fenomeen wordt ook wel ‘geocriminality’ genoemd, althans daar waar het buitenlandse beleid wordt geraakt (Shaw, 2025; Rotella, 2025). China is met name actief in de proactieve beïnvloeding van overzeese Chinezen en de bredere diaspora, meer specifiek in het controleren en sturen van politieke activiteiten binnen

deze gemeenschap. Beijing doet dit via banden met Chineessprekende transnationale criminele netwerken. Chinese banken participeren soms ook in het witwassen van crimineel geld voor dergelijke overzeese Chinese criminelen (Rotella, 2025). De (vaak Chinese) individuen en groepen die betrokken zijn bij de cybercrime-industrie hebben zichzelf opvallenderwijs vaak in verband gebracht met het BRI. Wan Kuok-koi (‘Broken Tooth’), bijvoorbeeld, de man achter beruchte scamcentra in Myanmar, heeft zijn andere publieke activiteiten publiekelijk geassocieerd met het BRI (GI-TOC, 2025a).

(Delen van) Myanmar en Laos zijn in dusdanige mate geïnfilteerd door transnationale criminele actoren dat buitenlandse partijen – lees: China – hun invloed kunnen uitoefenen door deze transnationale criminele actoren onder druk te zetten. De relatie tussen de Chinese overheid en diverse transnationale Chineessprekende criminele netwerken is opvallend. Er lijkt een zekere link te bestaan tussen het Chinese BRI en transnationale Chineessprekende criminele netwerken. Een bekend voorbeeld is de casus van Wan Kuok-koi (‘Broken Tooth’). Het Amerikaanse ministerie van Financiën (U.S. Treasury) heeft sancties tegen hem ingesteld. In Amerikaanse overheidsdocumenten wordt hij beschreven als:

“a member of the Communist Party of China’s Chinese People’s Political Consultative Conference, and is a leader of the 14K triad, one of the largest Chinese organized criminal organizations in the world that engages in drug trafficking, illegal gambling, racketeering, human trafficking, and a range of other criminal activities.”
(Comolli & Rose, 2021, pp. 21-23)

Wan was zowel betrokken geweest bij het BRI als bij meer schimmige zaken. Zo is bekend dat hij via de oprichting van een afdeling van de World Hongmen History and Culture Association in Cambodja de 14K-triade en haar activiteiten trachtte te legitimeren door deze te associëren met het officiële BRI. Volgens het Amerikaanse ministerie van Financiën (U.S. Treasury) is dit een typische modus operandi van Chinese criminele organisaties: netwerken die actief zijn in de gokindustrie en crypto proberen zich via dit soort activiteiten te verbinden aan de Chinese overheid – of althans de schijn van een dergelijke relatie te wekken (Comolli & Rose, 2021).

Geocriminaliteit en buitenlandse machtsprojectie

China heeft geen belang bij de proliferatie van criminaliteit in noordelijk Zuidoost-Azië. Wel in de beheersing ervan – zeker waar het de belangen van het BRI-project raakt. Om deze reden handelt Beijing vaak opportunistisch en pragmatisch op het gebied van deze actoren. Deze intersectie van statelijke invloeden met (transnationale) criminele actoren kan goed geïllustreerd worden door de casus van Kokang. De Border Guard Forces (zoals BGF1006 in Kokang en BGF1009 in Tachileik) waren geallieerd aan het Birmese leger. In ruil voor het uitvoeren van veiligheidsdiensten in hun toegevoegde zones, en soms vechtend samen met het Birmese leger, krijgen zij toestemming wapens te dragen en economische activiteiten te ondernemen. Het Birmese leger zag hun illegale activiteiten – cybercriminaliteit, het illegaal gokwezen, mensenhandel, drugsproductie, drugshandel – structureel door de vingers, mede omdat deze geallieerde milities anders nauwelijks hun pro-overheid milities zouden kunnen financieren (ICG, 2023b). China, daartegenover, oefende informele invloed uit op de MNDAA-militie – de militia die de Border Guard Forces zou verwijderen uit Kokang. Toen de MNDAA gedurende Operation 1027 twintig procent van noordelijk Shan State veroverde op de BGF troepen, begon zij een pro-Chinese politiek te voeren. Niet alleen verdreef de MNDAA de meeste transnationale criminele netwerken en actoren uit Kokang, de MNDAA begon ook met het voeren van een sinofiele ontwikkelingsstrategie in Kokang. De regio Kokang ligt op een strategisch kruispunt van nieuwe internationale handelsroutes, zoals de International Land-Sea Trade Corridor (ILSTC) en de China–Myanmar–Indian Ocean Rail-Road Connectivity Initiative binnen het Lancang-Mekong Cooperation Framework. Kokang zelf – een gebied bewoond door etnische Chinezen – is dus ook strategisch belangrijk voor de Chinese overheid vanwege haar ligging. Sterker nog: Kokang is niet alleen strategisch belangrijk voor China, maar kan ook invloed uitoefenen op het Chinese beleid,

mede door de aanwezigheid van belangrijke mineralen zoals antimoon. De militia heeft duidelijk gemaakt dat zij wil profiteren van het Chinese BRI en investeert actief in de infrastructuur van de regio. Zo wordt er geïnvesteerd in digitale infrastructuur, waaronder de aanleg van 5G-netwerken, datacenters en AI (Naw, 2025).

Kokang is niet alleen strategisch belangrijk voor China, maar kan ook invloed uitoefenen op het Chinese beleid, mede door de aanwezigheid van belangrijke mineralen zoals antimoon

Maar deze situatie geldt niet alleen met betrekking tot gewapende etnische milities in Shan State. China oefent ook een belangrijke invloed uit op de Golden Triangle Special Economic Zone in Laos (ICG, 2023a). En dit is een SEZ die duidelijk onder de controle staat van een transnationaal crimineel netwerk: de Kings Romans Group. De man achter de Kings Romans, Zhao Wei, is een Chinese zakenman met nauwe banden met de Laotiaanse overheid. Hij, samen met drie van zijn compagnons en drie van zijn bedrijven, werd in 2018 door het U.S. Department of the Treasury gesanctioneerd, met de claim dat hij en zijn partners verantwoordelijk waren voor mensenhandel, drugshandel, de handel in wilde dieren en kinderprostitutie. Ook het Verenigd Koninkrijk heeft hem in 2023 gesanctioneerd

op grond van beschuldigingen van mensenhandel. Dat land ondervindt daar direct hinder van, omdat Engelstalige individuen het slachtoffer werden van cybercriminaliteit. In 2023, en opnieuw in augustus 2024, hebben ook de overheden van China en Laos pogingen ondernomen om de cyberfraude in de Golden Triangle Special Economic Zone aan banden te leggen. Kantoren werden doorzocht en honderden mensen gearresteerd. Het United States Institute of Peace schatte in 2024 dat criminele syndicaten rond de Mekong waarschijnlijk meer dan 43,8 miljard dollar per jaar ontvreemden (AFP, 2025).

Toch is de band tussen Zhao Wei, Laos en China opmerkelijk. Hoewel de Golden Triangle SEZ wordt beheerd door private commerciële entiteiten, dragen de lokale regulaties in de Golden Triangle SEZ een duidelijk Chinees karakter, waardoor het gebied gemakkelijk door Beijing kan worden geëxploiteerd voor informatieverzameling en de projectie van autoriteit. Daarnaast heeft Beijing aanzienlijke invloed op Zhao Wei, de Chinese promotor van de SEZ. China is in staat om deze invloed uit te oefenen omdat ook de Laotiaanse staat onder sterke invloed van China staat – voornamelijk vanwege de aanzienlijke staatsschuld van Laos aan Beijing (ICG, 2023c). China en Cambodja hebben eveneens een opvallende relatie opgebouwd, die sterk begon te groeien in 1997, toen de

Cambodjaanse Cambodian People's Party (CPP) de 'one China policy' aannam. In 1998 begon China bescheiden hulp aan Cambodja te bieden, ter waarde van 2,8 miljoen Amerikaanse dollars. Sindsdien investeren zowel de Chinese staat als particuliere Chinezen fors in Cambodja, vooral vanaf de jaren 2010. Tussen 1994 en 2021 heeft China 18 miljard Amerikaanse dollars geïnvesteerd in Cambodja, goed voor 43,9% van de totale FDI die het land in deze periode ontving. De Chinees-Cambodjaanse handel groeit eveneens exponentieel: de wederzijdse handel nam toe van 1,44 miljard Amerikaanse dollars in 2000 naar 16,2 miljard in 2022. China is hiermee de grootste handelspartner van Cambodja, een relatie die waarschijnlijk alleen maar verder zal intensiveren, zoals blijkt uit de Sino-Cambodjaanse Free Trade Agreement van 2020. Cambodja profiteert duidelijk van haar banden met China (Luo, 2023). Dit zijn fenomenen die gemonitord dienen te worden – daar zij in de toekomst mogelijk grijze effecten kunnen sorteren.

Meer over Zhao Wei en de King Romans, zie box 2.7

Bekijk box 2.7

Selectieve beheersing van criminaliteit en indirecte machtsuitoefening

Onbedoeld hebben de acties van staten om Zuidoost-Azië heen ook het effect de regio kwetsbaarder en aantrekkelijker te maken voor TOC. Denk bijvoorbeeld aan de enorme mogelijkheden die geboden worden door China's BRI. Het BRI is bedoeld om een robuuste infrastructuur te creëren die belangrijke hubs van economische activiteit wereldwijd met elkaar verbindt. Er liggen vijf kernprioriteiten ten grondslag aan het BRI: beleidscoördinatie, verbonden infrastructuur, ongeremde handel, financiële integratie en het faciliteren van mens-tot-menscontacten. Dit moet landen dichterbij elkaar brengen en economische ontwikkeling bevorderen door kansen voor handel, investering en cross-border beweging te creëren. Hoewel de vorm van het BRI nieuw lijkt, is dit het niet echt. Deze ontwikkelingsagenda is gebouwd op Chinees ontwikkelingsbeleid dat al sinds de jaren 1990 wordt gevoerd. Wel is de schaal en impact van het project sterk gegroeid. Het betreft een cumulatief bbp van 21 biljoen dollar. De handelsroutes zouden twee derde van 's werelds bevolking moeten bereiken. Het BRI is aantrekkelijk voor deelnemende landen, omdat het actief wordt gepresenteerd als een open arrangement waarbij andere landen

eenvoudig kunnen participeren. Het BRI is geïnspireerd op de oude Zijderoutes en omvat zes grote economische corridors: China–Mongolië–Rusland Economic Corridor; New Eurasian Land Bridge; China–Centraal-Azië–West-Azië Corridor; China–Indochina Peninsula; China–Pakistan Economic Corridor; Bangladesh–China–India–Myanmar Corridor (Comolli & Rose, 2021). Het BRI is een poging om regionale coöperatie en connectiviteit te verbeteren op transcontinentale schaal. Het initiatief streeft ernaar infrastructuur, handel en investeringen te verbinden tussen China en ongeveer 70 andere economieën (Lall & Lebrand, 2019).

Iets soortgelijks kan men ook zeggen over transnationale samenwerking tussen verschillende Aziatische landen in de vorm van Special Economic Zones en 'Growth Triangles' (Acharya, 1995), - bijvoorbeeld de Singapore–Johor–Riau Triangle, de Indonesia–Malaysia–Thailand Growth Triangle en de Growth Quadrangle of Mainland Southeast Asia, bestaande uit Yunnan, Laos, Thailand en Myanmar (Acharya, 1995). Zo lijkt het zelfs het geval te zijn dat de criminelen die eind 2025 uit Cambodja en Myanmar zijn verjaagd naar Thailand zijn gevlucht,

Treinstation in Vientiane, Laos

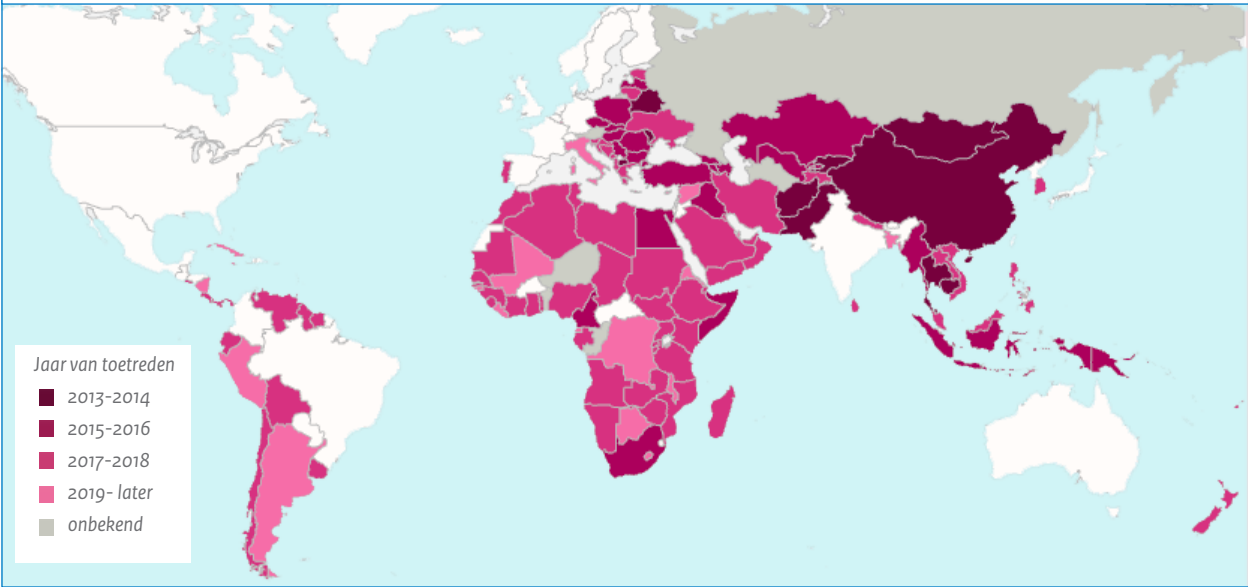
Spoorweg tussen China en Laos

ondanks de sterkere staat daar. Dit omdat bepaalde Special Economic Zones regels hebben die lokale wetshandhavers beletten om interne checks in gebouwen uit te voeren (Bangkok Post, 2025). Sommige Growth Triangles en Special Economic Zones hebben een lange geschiedenis; neem bijvoorbeeld Shenzhen in China, daterende uit 1980. De Shenzhen Special Economic Zone was gericht op het aantrekken van buitenlandse én binnenlandse investeringen door middel van belastingvoordelen, zichtbaarheid op de markt en het feit dat lokale overheden een zekere mate van onafhankelijkheid van de centrale overheid genieten in verband met internationale handelsactiviteiten. Special Economic Zones bestaan in verschillende vormen: sommige zijn vrijhandelsregio's, andere zijn specifiek bedoeld voor economische innovatie, sommige beslaan slechts een stadsdeel, terwijl andere zo groot zijn als een volledige provincie (Comolli & Rose, 2021). In 2016 startte China haar eigen initiatief: het 'Lancang-Mekong Cooperation Framework'. Dit framework is exclusief en omvat China en de vijf landen van de lagere Mekong. Omdat Beijing de leidende rol in dit framework vervult, kan de Lancang-Mekong Cooperation worden gezien als een soort uitbreiding van het BRI (ICG, 2023c).

Ook India doet veel om Zuidoost-Azië toegankelijker te maken vanuit India. Er openen nieuwe routes tussen Myanmar en noordoost India. Vroeger was noordoost India een perifere en onderontwikkelde regio, maar in het laatste decennium – en in het bijzonder tussen 2023 en 2025 – is dit volledig ver-

anderd. De economie van de noordoostelijke staten van India groeit gestaag sinds het einde van de COVID-19-pandemie. Er wordt fors geïnvesteerd in infrastructuur, energie, digitale infrastructuur, sociale voorzieningen en toerisme. Onder New Delhi's 'Act East Policy' wordt noordoost-India omgevormd tot een 'gateway to Southeast Asia'. Er worden snel veel snelwegen en bruggen aangelegd. Sinds 2014 is in India als geheel bijna 10.000 kilometer aan nationale snelwegen gerealiseerd, waarvan een substantieel deel in noordoost-India, terwijl er momenteel nog eens 5.000 kilometer op het programma staan. Alleen in 2024 werd al 325 miljoen Amerikaanse dollar geïnvesteerd in de aanleg van nieuwe wegen. Ook spoorwegen worden snel uitgebreid en nieuwe vliegvelden gebouwd. Met al deze ontwikkelingen kunnen afstanden die vroeger in misere staat dagenlang werden afgelegd, nu in enkele uren worden overbrugd (Sharma, 2025). De fysieke en financiële infrastructuur die door het BRI en de Act East Policy gefaciliteerd worden maken Zuidoost-Azië echter ook aantrekkelijker en kwetsbaarder voor transnationale criminele netwerken. Men denke hierbij onder andere aan mensenhandel, drugshandel en de handel in smokkelwaar. Dit kan kort geïllustreerd worden aan de hand van de casus van de recent explosief groeiende Laotiaanse handel in wildlife. Deze wordt sinds 2021 mogelijk gemaakt door de China–Laos Railway als onderdeel van het BRI. Deze spoorweg maakte massatoerisme vanuit China mogelijk en vormt daarmee een belangrijke verkeersader voor de illegale handel in wilde dieren (GI-TOC, 2025b).

Wereldwijd participerende landen in het Belt and Road Initiative

Bron: Green Finance and Development Center, Green Belt and Road Initiative Center, Belt and road Portal

Bronnenlijst

Inleiding en reflectie

Bosma, U. (2019). *The making of a periphery: How Island Southeast Asia became a mass exporter of labor*. Columbia University Press.

Brickell, K., & Springer, S. (Red.). (2017). *The handbook of contemporary Cambodia*. Routledge.

Chachavalpongpun, P. (Red.). (2020). *Routledge handbook of contemporary Thailand*. Routledge.

Dayley, R. (2024). *Southeast Asia in the new international era* (9e ed.). Routledge.

Dupont, A. (1999). Transnational crime, drugs, and security in East Asia. *Asian Survey*, 39(3), 433–455.

Europol. (2025). *European Union serious and organised crime threat assessment: The changing DNA of serious and organised crime*. Publications Office of the European Union.

Faulder, D. (2022, 16 november). Asia's scamdemic: How COVID-19 supercharged online crime. Internet predators are often the prey in Thailand's lawless border zones. *Nikkei Asia*. <https://asia.nikkei.com/Spotlight/The-Big-Story/Asia-s-scamdemic-How-COVID-19-supercharged-online-crime>.

Galeotti, M. (2005). Introduction: Global crime today. In M. Galeotti (Ed.), *Global crime today: The changing face of organised crime* (pp. 1–7). Routledge.

Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2025). *From the Mekong to the Maas: Illicit markets in South East Asia and their flows to Europe*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2023). *Global Organized Crime Index 2023*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (z.d.). *South & Southeast Asia corridor: Draft risk monitoring brief*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Hefner, R. W. (Red.). (2018). *The Routledge handbook of contemporary Indonesia*. Routledge.

Jasper, L., Krakow, L., & Girardi, B. (2025). *Kruispunt van criminaliteit II: Criminele netwerken en hun functioneren in Zuidoost-Azië*. The Hague Centre for Strategic Studies.

London, J. D. (Red.). (2023). *The Routledge handbook of contemporary Vietnam*. Routledge.

McCoy, A. W., Read, C. B., & Adams, L. P., II. (1972). *The politics of heroin in Southeast Asia*. Harper & Row.

National Crime Agency. (2025). *Overview of SOC in the UK*. In *National strategic assessment 2025 of serious and organised crime*. <https://www.nationalcrimeagency.gov.uk/nsa-overview-of-soc-2025>.

van der Putten, F.-P., & Kranenburg, V. (2022, 13 april). *Constraints for engagement with China: Dutch ports and the BRI*. Clingendael Institute. <https://www.clingendael.org/publication/constraints-engagement-china-dutch-ports-and-bri>.

Reid, A. (2015). *Critical crossroads: A history of Southeast Asia*. Wiley Blackwell.

Ricklefs, M. C., Lockhart, B., Lau, A., Reyes, P., & Aung-Thwin, M. (2010). *A new history of Southeast Asia*. Palgrave Macmillan.

van Schendel, W. (2002). Geographies of knowing, geographies of ignorance: Jumping scale in Southeast Asia. *Environment and Planning D: Society and Space*, 20(6), 647–668.

Shenggao, Y. (2019, 25 april). Netherlands' trade gets boost from Belt and Road Initiative. *China Daily*. <https://www.chinadaily.com.cn/a/201904/25/WS5cc10ac3a3104842260b8388.html>.

Siegel-Rozenblit, D. (2011). *Asian organized crime in the European Union*. European Parliament.

Simpson, A., Farrelly, N., & Holliday, I. (Red.). (2018). *Routledge handbook of contemporary Myanmar*. Routledge.

Thompson, M. R., & Batalla, E. V. (Red.). (2018). *Routledge handbook of the contemporary Philippines*. Routledge.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2025). *Inflection point: Global implications of scam centres, underground banking and illicit online marketplaces in Southeast Asia*. United Nations Office on Drugs and Crime.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2024). *Casinos, money laundering, underground banking, and transnational organized crime in East and Southeast Asia: A hidden and accelerating threat*. United Nations Office on Drugs and Crime.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2023a). *Casinos, cyber fraud and trafficking in persons for forced criminality in Southeast Asia: Policy brief – summary overview*. United Nations Office on Drugs and Crime.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2023b). *Synthetic drugs in East and Southeast Asia: Latest developments and challenges*. United Nations Office on Drugs and Crime.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2020). *Darknet cybercrime threats to Southeast Asia*. United Nations Office on Drugs and Crime.

Vatikiotis, M. R. J. (2003). Catching the dragon's tail: China and Southeast Asia in the 21st century. *Contemporary Southeast Asia*, 25(1), 65–78.

Waijers, C. (2020, 29 mei). Miljoenen aan contant geld hoopt zich bij criminelen op door coronacrisis. NOS. <https://nos.nl/artikel/2335568-miljoenen-aan-contant-geld-hoopt-zich-bij-criminelen-op-door-coronacrisis>.

Hoofdstuk 1

AFP. (2025a, 20 oktober). Myanmar junta says it raided scam compound, seized 30 Starlink receivers. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmar-junta-says-it-raided-scam-compound-seized-30-starlink-receivers.html>.

AFP. (2025b, 18 juni). Made in Vietnam: Hanoi cracks down on fake goods as US tariffs loom. *The Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/business/general/3052310/made-in-vietnam-hanoi-cracks-down-on-fake-goods-as-us-tariffs-loom>.

Antara News. (2025a, 16 juni). *Police bust clandestine drug lab in West Jakarta apartment*. https://en.antaranews.com/news/359713/police-bust-clandestine-drug-lab-in-west-jakarta-apartment?utm_source=antaranews&utm_medium=desktop&utm_campaign=top_news.

Antara News. (2025b, 20 mei). *Indonesia outlaws withholding of employees' personal documents*. https://en.antaranews.com/news/355941/indonesia-outlaws-withholding-of-employees-personal-documents?utm_source=antaranews&utm_medium=desktop&utm_campaign=editor_picks.

Antara News. (2024a, 27 juni). *Online scams new trend in human trafficking cases: Komnas HAM*. <https://en.antaranews.com/news/317097/online-scams-new-trend-in-human-trafficking-cases-komnas-ham>.

Antara News. (2024b, 15 juni). *Indonesia, Cambodia explore cooperation to eradicate online gambling*. <https://en.antaranews.com/news/316218/indonesia-cambodia-explore-cooperation-to-eradicate-online-gambling>.

Antara News. (2023, 6 mei). *Golden Triangle drugs dominating Bali: BNN chief*. <https://en.antaranews.com/news/280731/golden-triangle-drugs-dominating-bali-bnn-chief>.

Antara News. (2020, 8 november). *A tale of Aceh's prolonged war on drugs*. <https://en.antaranews.com/news/160844/a-tale-of-acehs-prolonged-war-on-drugs>.

Bangkok Post. (2025a, 19 juni). *Illegal recyclers run out of luck*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3052861/illegal-recyclers-run-out-of-luck?tbref=hp>.

Bangkok Post. (2025b, 17 juni). *Army prohibits Thais crossing border to work in Poipet bars, casinos*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3051507/army-prohibits-thais-crossing-border-to-work-in-poipet-bars-casinos>.

Bangkok Post. (2025c, 2 juni). *Officials catch 'toxic waste kingpin'*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3039642/officials-catch-toxic-waste-kingpin?tbref=hp>.

Bangkok Post. (2025d, 15 mei). *Parents alerted to danger of 'cartoon' drugs*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3026275/parents-alerted-to-danger-of-cartoon-drugs>.

Bangkok Post. (2025e, 24 april). *Thailand threatens vapers with tougher legal action*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3010335/thailand-threatens-vapers-with-tougher-legal-action>.

BBC. (2021, 28 oktober). *Laos makes Asia's largest ever drug bust*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-59062134>.

Holligan, A. (2019, 19 december). Is the Netherlands becoming a narco-state? *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-europe-50821542>.

Berlinger, J. (2019, 18 juli). Asia's meth trade is worth an estimated \$61B as region becomes 'playground' for drug gangs. *CNN*. <https://edition.cnn.com/2019/07/18/asia/asia-methamphetamine-intl-hnk/index.html>.

Berlinger, J. (2018, 5 november). Asia's meth boom. *CNN*. <https://edition.cnn.com/2018/11/02/asia/asia-methamphetamine-golden-triangle-intl/index.html>.

Boerman, F., Grapendaal, M., Nieuwenhuis, F., & Stoffers, E. (2012). *Nationaal dreigingsbeeld 2012: Georganiseerde criminaliteit*. Dienst IPOL.

Comolli, V. (2025). *Organized child sexual exploitation: Addressing motives and response needs in South East Asia*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Comolli, V. & Rose, N. (2021). *China's new Silk Road: Navigating the organized crime risk*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Duangdee, V. (2021, 9 september). Meth 'super labs' said to thrive in Myanmar coup chaos, spilling drugs across Mekong. *Voice of America*. <https://www.voanews.com/a/meth-super-labs-said-to-thrive-in-myanmar-coup-chaos-spilling-drugs-across-mekong/6219494.html>.

Dupont, A. (1999). Transnational crime, drugs, and security in East Asia. *Asian Survey*, 39(3), 433–455.

Emmers, R. (2007). International regime-building in ASEAN: Cooperation against the illicit trafficking and abuse of drugs. *Contemporary Southeast Asia*, 29(3), 506–525.

Europol. (2025). *European Union serious and organised crime threat assessment: The changing DNA of serious and organised crime*. Publications Office of the European Union.

Expertisecentrum Mensenhandel & Mensensmokkel. (2024). *Mensenhandel in beeld: Fenomeenbeeld 2024*. EMM.

Expertisecentrum Mensenhandel & Mensensmokkel. (2022). *Organisatie-overstijgend beeld van Vietnamezen in Nederland in relatie tot mensenhandel en mensensmokkel: Tactisch intelligence beeld*. EMM.

Geragossian, A., & Moratis, D. (2017). *Bestuurlijk signaal "CORNWALL": Misbruik van Filipijnen in de Nederlandse binnenvaart*. Inspectie SZW.

Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2025a). *Compound crime: Cyber scam operations in Southeast Asia*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2025b). *From the Mekong to the Maas: Illicit markets in South East Asia and their flows to Europe*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2025c, 25 juni). *Beyond legacy weapons: South East Asia's illicit arms trade is diversifying*. <https://globalinitiative.net/analysis/south-east-asia-illicit-arms-trade-ocindex/>.

Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2025d). *Railroad to extinction: How a rail link with China supercharged an illegal wildlife tourism industry in Laos*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2025e, 20 november). *Monitoring online illegal wildlife trade: Featuring rhino horn pills and wildlife substitutions*. <https://globalinitiative.net/analysis/monitoring-online-illegal-wildlife-trade-featuring-rhino-horn-pills-and-wildlife-substitutions/>.

Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2023). *Global organized crime index 2023*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (z.d.). *South & Southeast Asia corridor: Risk monitoring brief*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Henry, N., & Beard, G. (2024). Image-based sexual abuse perpetration: A scoping review. *Trauma, Violence & Abuse*, 1–18.

Huibers, S. (2019, 19 januari). Slavernij in hennepsteelt neemt toe: 'Als we Vietnamezen aantreffen, weten we dat het foute boel is'. *Algemeen Dagblad*. <https://www.ad.nl/binnenland/slavernij-in-hennepsteelt-neemt-toe-als-we-vietnamezen-aantreffen-weten-we-dat-het-foute-boel-is~ae3e6be3/>.

International Crisis Group. (2023). *Laos's Golden Triangle Special Economic Zone*. In *Transnational crime and geopolitical contestation along the Mekong*. ICG.

Islamaj, D. (2019, 2 juli). De echte prijs van goedkope nagels: Steeds meer moderne slavernij en uitbuiting in Belgische nagelsalons. *VRT*. <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/07/01/steeds-meer-moderne-slavernij-en-uitbuiting-in-belgische-nagelsa/>.

Jasper, L., Krakow, L., & Girardi, B. (2025). *Kruispunt van criminaliteit II: Criminele netwerken en hun functioneren in Zuidoost-Azië*. The Hague Centre for Strategic Studies.

Kavi, Maung. (2025, 23 september). Nine endangered red pandas rescued as trafficking soars in post-coup Myanmar. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/nine-endangered-red-pandas-rescued-as-trafficking-soars-in-post-coup-myanmar.html>.

Kraniotis, L. (2025, 29 juni). Dit verandert op 1 juli: Kenteken voor elektrische step en streep door designerdrugs. *NOS*. <https://nos.nl/artikel/2572921-dit-verandert-op-1-juli-kenteken-voor-elektrische-step-en-streep-door-designerdrugs>.

Laohong, K.-o. (2015, 24 augustus). R3A highway a major corridor for drug gangs. *Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/666108/r3a-highway-a-major-corridor-for-drug-gangs>.

McCoy, A. W., Read, C. B., & Adams, L. P., II. (1972). *The politics of heroin in Southeast Asia*. Harper & Row.

Meehan, P. (2011). Drugs, insurgency and state-building in Burma: Why the drugs trade is central to Burma's changing political order. *Journal of Southeast Asian Studies*, 42(3), 376–404.

Natanri, C. (2025, 1 mei). Trio arrested with 450 kg of crystal meth. *Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3015555/trio-arrested-with-450kg-of-crystal-meth>.

National Crime Agency. (2025). *Overview of SOC in the UK*. In *National strategic assessment 2025 of serious and organised crime*. <https://www.nationalcrimeagency.gov.uk/nsa-overview-of-soc-2025>.

National Drug Monitor. (z.d.). *Ketamine: laatste feiten en trends*. <https://www.nationaledrugmonitor.nl/ketamine-laatste-feiten-en-trends/>.

Neve, R., Hamerslag, M., Holthuis, W., Schutte, E., Schwegler, V., Verbaarschot, M., & Wildeboer, V. (2024). *Dreigingsbeeld milieucriminaliteit 2024: Een 'special' over kunststofafval en klimaatmaatregelen*. Politie.

NOS. (2025, 8 mei). *Politie vindt opnieuw meer drugslabs, vaak in woonwijken*. <https://nos.nl/artikel/2566471-politie-vindt-opnieuw-meer-drugslabs-vaak-in-woonwijken>.

NOS. (2019, 30 maart). *Kamer wil onderzoek verdwenen Vietnamese jongeren*. <https://nos.nl/artikel/2278199-ka-mer-wil-onderzoek-verdwenen-vietnamese-jongeren>.

NOS op 3. (2019, 13 januari). *De zwarte rand aan jouw nepnagels van €25* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=xZ22-oNZkR8>.

Phak, S. (2025, 5 juni). Anonymous wildlife crime reporting tool launched in Cambodia. *The Phnom Penh Post*. <https://www.phnompenhpost.com/national/anonymous-wildlife-crime-reporting-tool-launched-in-cambodia>.

Ray, A., & Henry, N. (2024). Sextortion: A scoping review. *Trauma, Violence & Abuse*, 1–18.

Rosman, C. (2019, 23 november). Minderjarig slachtoffer in Britse koelwagen komt uit Nederlandse asielopvang. *Het Parool*. <https://www.parool.nl/nederland/minderjarig-slachtoffer-in-britse-koelwagen-komt-uit-nederlandse-asielopvang~b8da0a11/>.

RTV Drenthe. (2022, 13 januari). *Vietnamese vrouw verdacht van uitbuiting landgenote in hennepkwekerij* Wittelte. <https://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/14338415/vietnamese-vrouw-verdacht-van-uitbuiting-landgenote-in-hennepkwekerij-wittelte>.

Schoenmakers, Y., Bremmers, B., & Van Wijk, A. (2012). *Oosterse teelt: Vietnamezen in de hennepsteelt*. Bureau Beke.

Siegel-Rozenblit, D. (2011). *Asian organized crime in the European Union*. European Parliament.

Soudijn, M. (2024). *Samenwerken en uitbesteden: Georganiseerde misdaad in beeld. Fenomeenbeelden 2024*. Politie.

Sumpter, C., & Franco, J. (2018). Migration, transnational crime and terrorism: Exploring the nexus in Europe and Southeast Asia. *Perspectives on Terrorism*, 12(5), 36–50.

Tagliacozzo, E. (2001). Border permeability and the state in Southeast Asia: Contraband and regional security. *Contemporary Southeast Asia*, 23(2), 254–274.

Terlingen, S. (2020, 11 maart). *Vietnamese children dissapeared from protected shelters. And our government knew* [Televisie-uitzending]. Argos. <https://argos.vpro.nl/artikelen/vietnamese-children-dissapeared-from-protected-shelters-and-our-government-knew?redirected=true>.

Trajano, J. C. I. (2018, juli). Combatting human trafficking in East Asia: Mind the gaps. *NTS Insight*, IN18-05.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2025a). *Inflection point: Global implications of scam centres, underground banking and illicit online marketplaces in Southeast Asia*. United Nations Office on Drugs and Crime.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2025b). *Synthetic drugs in East and Southeast Asia: Latest developments and challenges*. United Nations Office on Drugs and Crime.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2024a). *Casinos, money laundering, underground banking, and transnational organized crime in East and Southeast Asia: A hidden and accelerating threat*. United Nations Office on Drugs and Crime.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2024b). *Turning the tide: A look into the European Union-to-Southeast Asia waste trafficking wave*. United Nations Office on Drugs and Crime.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2023a). *Casinos, cyber fraud and trafficking in persons for forced criminality in Southeast Asia: Policy brief – summary overview*. United Nations Office on Drugs and Crime.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2023b). *Synthetic drugs in East and Southeast Asia: Latest developments and challenges*. United Nations Office on Drugs and Crime.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2020). *Darknet cybercrime threats to Southeast Asia*. United Nations Office on Drugs and Crime.

Vermeulen, I., Van Mantgem, J., Chessa, T., & Jansen, P. (2024). *Georganiseerde drugscriminaliteit in beeld: Fenomeenbeeld drugs 2024*. Politie.

Verslavingshulp Nederland. (2024, 7 juli). *Spice drugs: Wat zijn synthetische cannabinoïden?* <https://verslavingshulpnederland.nl/spice-drugs/>.

Wipatayotin, A. (2025, 19 juni). Ministry moves to shut down illegal factories. *Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3053041/ministry-moves-to-shut-down-illegal-factories>.

Wong, T., Thu, B., & Lee, L. (2022, 21 september). Cambodia scams: Lured and trapped into slavery in South East Asia. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-62792875>.

Yonpiam, C. (2025, 17 juni). Weed policy shift gets thumbs-down. *Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3051275/weed-policy-shift-gets-thumbs-down?tbref=hp>.

Hoofdstuk 2

AFP. (2025, 14 juli). ‘Las Vegas in Laos’: The Riverside City awash with crime. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/news/asia/las-vegas-in-laos-the-riverside-city-awash-with-crime.html>.

Allard, T. (2019, 14 oktober). The hunt for Asia’s El Chapo. *Reuters Investigates*. https://www.reuters.com/investigates/special-report/meth-syndicate/?utm_medium=Social&utm_source=twitter.

Andringa, R. (2018a, 8 mei). ‘Criminaliteit staat centraal bij Satudarah’. *NOS*. <https://nos.nl/artikel/2230890-criminaliteit-staat-centraal-bij-satudarah>.

Andringa, R. (2018b, 4 januari). OM: Leiding Satudarah betrokken bij tal van misdrijven. *NOS*. <https://nos.nl/artikel/2210482-om-leiding-satudarah-betrokken-bij-tal-van-misdrijven>.

Antara News. (2025a, 14 juni). *Involve digital platforms in gambling content crackdown: DPR*. https://en.antaraneews.com/news/359429/involve-digital-platforms-in-gambling-content-crackdown-dpr?utm_source=antaraneews&utm_medium=desktop&utm_campaign=popular_right.

Antara News. (2025b, 12 juni). *Two tons of meth seized in biggest drug haul in country*. <https://en.antaraneews.com/news/359113/two-tons-of-meth-seized-in-biggest-drug-haul-in-country>.

Antara News. (2025c, 20 mei). *Indonesia, Cambodia to sign MoU on human trafficking, cybercrime*. https://en.antaraneews.com/news/355921/indonesia-cambodia-to-sign-mou-on-human-trafficking-cybercrime?utm_source=antaraneews&utm_medium=desktop&utm_campaign=editor_picks.

Antara News. (2025d, 12 mei). *Indonesian military destroys 3-ha marijuana field in Aceh*. https://en.antaraneews.com/news/354857/indonesian-military-destroys-3-ha-marijuana-field-in-aceh?utm_source=antaraneews&utm_medium=desktop&utm_campaign=editor_picks.

Antara News. (2025e, 8 mei). *Indonesia takes down over 1.3 mln items of online gambling content*. <https://en.antaraneews.com/news/354569/indonesia-takes-down-over-13-mln-items-of-online-gambling-content>.

Antara News. (2025f, 8 mei). *Online fraud, gambling top Indonesia’s cybercrime threats: Polri chief*. <https://en.antaraneews.com/news/354533/online-fraud-gambling-top-indonesias-cybercrime-threats-polri-chief>.

Antara News. (2025g, 12 april). *BNN, Jakarta agree to step up collaboration to fight drugs*. <https://en.antaraneews.com/news/351497/bnn-jakarta-agree-to-step-up-collaboration-to-fight-drugs>.

Antara News. (2025h, 7 februari). *Bali police arrest UK nationals for Rp6 billion drug smuggling attempt*. <https://en.antaraneews.com/news/344049/bali-police-arrest-uk-nationals-for-rp6-billion-drug-smuggling-attempt>.

Antara News. (2024a, 21 augustus). *Latvian, Swedish suspects in Bali hashish distribution: BNNP*. <https://en.antaranews.com/news/323167/latvian-swedish-suspects-in-bali-hashish-distribution-bnnp>.

Antara News. (2024b, 27 april). *South East Asia must not become safe haven for human traffickers: FM*. <https://en.antaranews.com/news/311937/south-east-asia-must-not-become-safe-haven-for-human-traffickers-fm>.

Asingh. (2014, 14 oktober). *Biker gangs expand into Asia*. *Asian Pacific Post*. <https://asianpacificpost.com/article/6497-biker-gangs-expand-asia.html>.

Aung-Thwin, M. (2018). The state. In Simpson, A., Farrelly, N., & Holliday, I. (Red.), *Routledge handbook of contemporary Myanmar* (pp. 15–24). Routledge.

Bangkok Post. (2025a, 18 december). *New global effort to fight scams*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3158800/new-global-effort-to-fight-scams>.

Bangkok Post. (2025b, 15 december). *UN ups online scam fight*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3156653/un-ups-online-scam-fight>.

Bangkok Post. (2025c, 5 augustus). *Swede wanted for 'dark web' drug trafficking arrested in Chon Buri*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3081552/swede-wanted-for-dark-web-drug-trafficking-arrested-in-chon-buri>.

Bangkok Post. (2025d, 15 juli). *Crackdown on weed gummies*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3069052/crackdown-on-weed-gummies?tbref=hp>.

Bangkok Post. (2025e, 8 juli). *Thailand's cannabis 'clinic' transformation explained*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3065445/thailands-cannabis-clinic-transformation-explained>.

Bangkok Post. (2025f, 24 juni). *Many foreigners rescued from Myanmar scam centres still stranded*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3056877/many-foreigners-rescued-from-myanmar-scam-centres-still-stranded>.

Bangkok Post. (2025g, 20 juni). *Cambodia a 'cybercrime centre' now*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3053530/cambodia-a-cybercrime-centre-now?tbref=hp>.

Bangkok Post. (2025h, 17 juni). *Scam gang targeting Australians busted in Thailand*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3051772/scam-gang-targeting-australians-busted-in-thailand?tbref=hp>.

Bangkok Post. (2025i, 29 mei). *Wa army dismisses Thaksin's drug claims*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3037462/wa-army-dismisses-thaksins-drug-claims?tbref=hp>.

Bangkok Post. (2025j, 30 april). *Talks with Cambodia to tackle cross-border crime*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3014147/talks-with-cambodia-to-tackle-cross-border-crime>.

Bangkok Post. (2025k, 22 april). *China sends team to Myanmar to monitor ceasefire*. https://www.bangkokpost.com/world/3008707/china-sends-team-to-myanmar-to-monitor-ceasefire-foreign-ministry-says?utm_medium=related&utm_source=article_thailand&utm_campaign=click-within-bp.

Bangkok Post. (2025l, 22 april). *New law targets data thieves*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3008179/new-law-targets-data-thieves>.

BBC. (2021, 24 januari). *Tse Chi Lop: Alleged Asian drug lord arrested in Amsterdam*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-55784104>.

Berlinger, J. (2021, 4 mei). *Asia's multibillion dollar methamphetamine cartels are using creative chemistry to outfox police, experts say*. *CNN*. <https://edition.cnn.com/2021/05/03/asia/golden-triangle-precursors-in-tl-hnk-dst/index.html>.

Chaolan, S. (2025a, 9 juli). *German arrested on Koh Phangan for investment fraud targeting Australians*. *The Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3066016/german-arrested-on-koh-phangan-for-investment-fraud-targeting-australians>.

Chaolan, S. (2025b, 24 april). *British overstayer busted with cocaine on Samui*. *The Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3010401/british-overstayer-busted-with-cocaine-on-samui>.

Charney, M. W. (2009). *A history of modern Burma*. Cambridge University Press.

Charoenpo, A. (2025, 18 juni). *Accused Thai drug kingpin sought in Myanmar*. *Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3052596/accused-thai-drug-kingpin-sought-in-myanmar>.

Comolli, V. & Rose, N. (2021). *China's new Silk Road: Navigating the organized crime risk*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

van Dijk, F. (2025, 16 juni). *Plots veel Nederlanders op Thaise vliegvelden opgepakt voor wietsmokkel*. *NU.nl*. <https://www.nu.nl/buitenland/6358858/plots-veel-nederlanders-op-thaise-vliegvelden-opgepakt-voor-wietsmokkel.html>.

Dupont, A. (1999). Transnational crime, drugs, and security in East Asia. *Asian Survey*, 39(3), 433–455.

Eenheid Landelijke Expertise en Operaties – Eenheid Landelijke Opsporing en Interventies. (2024). *Criminaliteit van outlaw motorcycle gangs en hun leden in Nederland in beeld*. Politie Nederland.

Emmers, R. (2007). International regime-building in ASEAN: Cooperation against the illicit trafficking and abuse of drugs. *Contemporary Southeast Asia*, 29(3), 506–525.

Ford, M., & Lyons, L. (2013). Outsourcing border security: NGO involvement in the monitoring, processing and assistance of Indonesian nationals returning illegally by sea. *Contemporary Southeast Asia*, 35(2), 215–234.

Galeotti, M. (2005). Introduction: Global crime today. In M. Galeotti (Ed.), *Global crime today: The changing face of organised crime* (pp. 1–7). Routledge.

Galgano, F. A. (2024). *Hostis humani generis: Pirates and global maritime commerce*. *Research in Globalization*, 8, 1–15.

Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2025). *Compound crime: Cyber scam operations in Southeast Asia*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (z.d.). *South & Southeast Asia corridor: Risk monitoring brief*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Harmsen, C. (1998, 13 juli). *Chinezen in Nederland*. Centraal Bureau voor de Statistiek. https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/1998/29/chinezen-in-nederland?pk_campaign=social_share.

Head, J., & Wong, T. (2025, 29 september). China sentences 11 members of mafia family to death. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/articles/c78nrx309kzo>.

International Crisis Group. (2024). *Scam centres and ceasefires: China–Myanmar ties since the coup*. ICG.

International Crisis Group. (2023a). An unmet challenge: Geopolitics and the Mekong sub-region. In *Transnational crime and geopolitical contestation along the Mekong*. ICG.

International Crisis Group. (2023b). Myanmar's Trans-Salween Shan State. In *Transnational crime and geopolitical contestation along the Mekong*. ICG.

International Crisis Group. (2023c). Political economy and geopolitics of the Golden Triangle. In *Transnational crime and geopolitical contestation along the Mekong*. ICG.

The Irrawaddy. (2025, 5 augustus). *Kachin resistance umbrella vows to keep fighting despite Chinese pressure*. <https://www.irrawaddy.com/news/war-against-the-junta/kachin-resistance-umbrella-vows-to-keep-fighting-despite-chinese-pressure.html>.

The Irrawaddy. (2025, 19 juni). *Trade and traffic from Thai border region dwindle as checkpoints multiply*. <https://www.irrawaddy.com/business/trade-and-traffic-from-thai-border-region-dwindle-as-checkpoints-multiply.html>.

Jasper, L., Krakow, L., & Girardi, B. (2025). *Kruispunt van criminaliteit II: Criminele netwerken en hun functioneren in Zuidoost-Azië*. The Hague Centre for Strategic Studies.

Khant, Z. M. (2025, 30 april). Lawlessness stalks northern Shan capital after Myanmar junta's return. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/news/lawlessness-stalks-northern-shan-capital-after-myanmar-juntas-return.html>.

Koring, C. (2018, 26 juni). Heroïne bij? Hoe de Chinese maffia de baas werd op de Wallen. *Nieuwe Revu*. <https://revu.nl/artikel/1930/voorpublicatie-bureau-warmoesstraat>.

Kumbun, J. (2025, 4 juli). Myanmar's strongest armed ethnic alliance is faltering. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/opinion/guest-column/myanmars-strongest-armed-ethnic-alliance-is-faltering.html>.

Leesa-nguansuk, S. (2025, 14 juli). Thailand tightens e-commerce control. *Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/business/general/3068880/thailand-tightens-e-commerce-control?tbref=hp>.

Lintner, B. (2005). Chinese organised crime. In Galeotti, M. (Red.), *Global crime today: The changing face of organised crime* (pp. 84–96). Routledge.

Liss, C. (2013). New actors and the state: Addressing maritime security threats in Southeast Asia. *Contemporary Southeast Asia*, 35(2), 141–162.

Liss, C. (2003). Maritime piracy in Southeast Asia. *Southeast Asian Affairs*, 52–68.

Luo, J. J. (2023). The grey zone of Chinese capital. *Contemporary Southeast Asia*, 45(3), 414–441.

Mar, W.Y.K. (2025a, 8 mei). How China manipulates Myanmar's ethnic resistance. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/opinion/analysis/how-china-manipulates-myanmars-ethnic-resistance.html>.

Mar, W.Y.K. (2025b, 16 september). China's arms squeeze strengthens Myanmar's black market war economy. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/opinion/analysis/chinas-arms-squeeze-strengthens-myanmars-black-market-war-economy.html>.

Mathieson, D.S. (2025, 6 augustus). The risks of romanticizing rebel governance in Myanmar. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/opinion/guest-column/the-risks-of-romanticizing-rebel-governance-in-myanmar.html>.

McCoy, A. W., Read, C. B., & Adams, L. P., II. (1972). *The politics of heroin in Southeast Asia*. Harper & Row.

Meehan, P. (2011). Drugs, insurgency and state-building in Burma: Why the drugs trade is central to Burma's changing political order. *Journal of Southeast Asian Studies*, 42(3), 376–404.

Morri, M. (2016, 12 januari). Violent new bikie gang Satudarah muscles into Sydney from the Netherlands. *The Daily Telegraph*. <https://www.dailytelegraph.com.au/news/nsw/violent-new-bikie-gang-satudarah-muscles-into-sydney-from-the-netherlands/news-story/9b5e17bcd5ee100aaaccfce5116576b8>.

National Crime Agency. (2025). *Overview of SOC in the UK*. In *National strategic assessment 2025 of serious and organised crime*. <https://www.nationalcrimeagency.gov.uk/nsa-overview-of-soc-2025>.

Naw, A.A. (2025a, 18 augustus). Beyond the checkpoint: Myanmar ethnic alliance's rise as border governors. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/opinion/analysis/beyond-the-checkpoint-myanmar-ethnic-alliances-rise-as-border-governors.html>.

Naw, A.A. (2025b, 20 mei). Kokang's new power play: Economic integration with China. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/opinion/analysis/kokangs-new-power-play-economic-integration-with-china.html>.

Naw, A.A. (2025c, 10 juli). Chinese investment reshapes Myanmar's N. Shan as MNDAA consolidates power. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/opinion/analysis/chinese-investment-reshapes-myanmars-n-shan-as-mndaa-consolidates-power.html>.

Naw, A.A. (2025d, 31 juli). China's strategy to reverse ethnic armies' gains in Myanmar. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/opinion/analysis/chinas-strategy-to-reverse-ethnic-armies-gains-in-myanmar.html>.

Naw, A.A. (2025e, 23 juli). Tin, territory and the shadow power of Myanmar's autonomous Wa State. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/opinion/guest-column/tin-territory-and-the-shadow-power-of-myanmars-autonomous-wa-state.html>.

Naw, A.A. (2025f, 9 juni). The hidden fallout from China's cross-border crime crackdown in Myanmar. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/opinion/analysis/the-hidden-fallout-from-chinas-cross-border-crime-crackdown-in-myanmar.html>.

Ng, K. (2023, 30 augustus). Hundreds of thousands forced to scam in SE Asia: UN. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-66655047>.

Ngamkham, W. (2025a, 18 juni). Accused scammers who targeted Australians remanded in custody. *The Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3052562/accused-scammers-who-targeted-australians-remanded-in-custody>.

Ngamkham, W. (2025b, 8 juli). Arrest warrant out for Cambodian casino owner. *The Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3065204/arrest-warrant-out-for-cambodian-casino-owner>.

Ngamkham, W. (2025c, 24 april). Thai police bust illegal crypto trading operations: Five arrests made, eight locations raided in Bangkok, Chon Buri and Phuket. *Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3010495/thai-police-bust-illegal-crypto-trading-operations>.

NOS. (2025a, 4 februari). Zeven mannen veroordeeld voor voortzetten verboden motorclub Satudarah. <https://nos.nl/artikel/2554530-zeven-mannen-veroordeeld-voor-voortzetten-verboden-motorclub-satudarah>.

NOS. (2025b, 25 januari). Tien mannen opgepakt bij illegale bijeenkomst van Satudarah in Tilburg. <https://nos.nl/artikel/2553152-tien-mannen-opgepakt-bij-illegale-bijeenkomst-van-satudarah-in-tilburg>.

NOS. (2025c, 13 januari). Politie: Steeds meer kleine en 'radicalere' motorclubs. <https://nos.nl/artikel/2551580-politie-steeds-meer-kleine-en-radicalere-motorclubs>.

NOS. (2023, 18 april). 'Satudarah-kopstukken opnieuw vast voor grootschalige drugshandel'. <https://nos.nl/artikel/2471888-satudarah-kopstukken-opnieuw-vast-voor-grootschalige-drugshandel>.

NOS. (2022, 13 april). Honderden Thai gered van Chinese oplichtingsbende in Cambodja. <https://nos.nl/artikel/2424980-honderden-thai-gered-van-chinese-oplichtingsbende-in-cambodja>.

NOS. (2021, 21 december). Kopstukken Satudarah veroordeeld tot jarenlange gevangenisstraffen. <https://nos.nl/artikel/2410439-kopstukken-satudarah-veroordeeld-tot-jarenlange-gevangenisstraffen>.

NOS. (2020, 13 november). Hoge Raad houdt verbod motorclub Satudarah in stand. <https://nos.nl/artikel/2356412-hoge-raad-houdt-verbod-motorclub-satudarah-in-stand>.

NOS. (2019a, 18 juni). Satudarah ook in hoger beroep verboden. <https://nos.nl/artikel/2289532-satudarah-ook-in-hoger-beroep-verboden>.

NOS. (2019b, 29 mei). Motorclubs verboden, maar overheid kan nauwelijks optreden. <https://nos.nl/artikel/2286824-motorclubs-verboden-maar-overheid-kan-nauwelijks-optreden>.

NOS. (2018a, 14 april). Satudarah-leider Michel B. is terug in Nederland. <https://nos.nl/artikel/2227250-satudarah-leider-michel-b-is-terug-in-nederland>.

NOS. (2018b, 30 maart). Vier bestuurders Satudarah voorlopig op vrije voeten. <https://nos.nl/artikel/2225078-vier-bestuurders-satudarah-voorlopig-op-vrije-voeten>.

NOS. (2018c, 6 februari). Politie arresteert penningmeester Satudarah in Tilburg. <https://nos.nl/artikel/2215655-politie-arresteert-penningmeester-satudarah-in-tilburg>.

NOS. (2017a, 10 oktober). Voortvluchtige mede-oprichter Satudarah op 'most wanted'-lijst. <https://nos.nl/artikel/2197343-voortvluchtige-mede-oprichter-satudarah-op-most-wanted-lijst>.

NOS. (2017b, 28 september). '85 procent van Nederlandse motorclubleden heeft strafblad'. <https://nos.nl/artikel/2195123-85-procent-van-nederlandse-motorclubleden-heeft-strafblad>.

NOS. (2017c, 26 september). Grote politie-actie, drie bestuursleden Satudarah aangehouden. <https://nos.nl/artikel/2194888-grote-politie-actie-drie-bestuursleden-satudarah-aangehouden>.

Nožina, M. (2009). Crime networks in Vietnamese diasporas: The Czech Republic case. *Crime, Law and Social Change*, 53(3), 229–258.

Ong, A. (2018). Producing intransigence: (Mis)understanding the United Wa State Army in Myanmar. *Contemporary Southeast Asia*, 40(3), 449–474.

Oo, K. (2025, 4 september). UWSA neutered: Myanmar's revolutionary driving force derailed by China. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/opinion/analysis/uwsa-neutered-myanmars-revolutionary-driving-force-derailed-by-china.html>.

Phak, S. (2025a, 24 juni). Authorities destroy 340kg of seized narcotics. *The Phnom Penh Post*. <https://www.phnompenhpost.com/national/authorities-destroy-340kg-of-seized-narcotics>.

Phak, S. (2025b, 23 juni). Authorities report decline in drug use. *The Phnom Penh Post*. https://phnompenhpost.com/national/authorities-report-decline-in-drug-use?_gl=1*14vzhzg*_ga*OTg-wNDaZOTA4LjE3NDY2MjM4Mzk.*_ga_R7oMJXK0gN*cZE3NTA2NjIzNDMkbzIoJGcwJHQxNzUwNjYyNTc-4JG02MCRsMCRoNzA3NDkxMTUy.

Phak, S. (2025c, 15 mei). Cambodia, Thailand strengthen anti-drug cooperation. *Phnom Penh Post*. <https://www.phnompenhpost.com/national/cambodia-thailand-strengthen-anti-drug-cooperation>.

Pyae, M. (2025, 23 juli). Myanmar junta wrests control of Mandalay gold hub from resistance forces. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/news/war-against-the-junta/myanmar-junta-wrests-control-of-mandalay-gold-hub-from-resistance-forces.html>.

Quintero, T.L. (2021, 25 maart). How Asian drug-trafficking networks operate in Europe. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2021/03/how-asian-drug-trafficking-networks-operate-in-europe/>.

Raksmey, H. (2025a, 23 juni). Cambodia denounces Thai cybercrime accusations as 'irresponsible finger-pointing'. *The Phnom Penh Post*. https://phnompenhpost.com/national/cambodia-denounces-thai-cybercrime-accusations-as-irresponsible-finger-pointing?_gl=1*vkx2z4*_ga*OTgwNDaZOTA4LjE3NDY2MjM4Mzk.*_ga_R7oMJXK0gN*cZE3NTA2NjIzNDMkbzIoJGcxJHQxNzUwNjYyNTkxJGooNy-RsMCRoNzA3NDkxMTUy.

Raksmey, H. (2025b, 21 juni). Thailand’s complex role in Southeast Asia’s scam epidemic. *The Phnom Penh Post*. [https://phnompenhpost.com/national/thailand-s-complex-role-in-southeast-asia-s-scam-epidemic?_gl=1*_1dax27c*_ga*OTgwNDZOTA4LjE3NDY2MjM4Mzk.*_ga_R7oMJXK09N*cZE3NTA2NjIzNDMkbzIoJGcx\]-HQxNzUwNjYyNTk2JGooMiRsMCRoNzA3NDkxMTUy](https://phnompenhpost.com/national/thailand-s-complex-role-in-southeast-asia-s-scam-epidemic?_gl=1*_1dax27c*_ga*OTgwNDZOTA4LjE3NDY2MjM4Mzk.*_ga_R7oMJXK09N*cZE3NTA2NjIzNDMkbzIoJGcx]-HQxNzUwNjYyNTk2JGooMiRsMCRoNzA3NDkxMTUy).

Santepheap, R. (2025, 24 juni). Before Thailand points fingers, it must confront its own criminal underbelly. *The Phnom Penh Post*. <https://www.phnompenhpost.com/opinion/before-thailand-points-fingers-it-must-confront-its-own-criminal-underbelly>.

Schoenmakers, Y., Bremmers, B., & Van Wijk, A. (2012). *Oosterse teelt: Vietnamezen in de hennepeteelt*. Bureau Beke.

Scott, J. C. (2009). *The art of not being governed: An anarchist history of upland Southeast Asia*. Yale University Press.

Selth, A. (2018). The defence services. In Simpson, A., Farrelly, N., & Holliday, I. (Red.), *Routledge handbook of contemporary Myanmar* (pp. 25–34). Routledge.

Siegel-Rozenblit, D. (2011). *Asian organized crime in the European Union*. European Parliament.

SKC. (2024). *Oost-Europa: Transnationaal ondermijningsbeeld*. SKC.

Soudijn, M.R.J. (2017). De Chinese georganiseerde misdaad 20 jaar na Van Traa opnieuw bekeken. In *Liber amicorum Gerben Bruinsma*.

Steenbergen, D. J. (2013). The role of tourism in addressing illegal fishing: The case of a dive operator in Indonesia. *Contemporary Southeast Asia*, 35(2), 188–214.

Sumpter, C. & Franco, J. (2018). Migration, transnational crime and terrorism: Exploring the nexus in Europe and Southeast Asia. *Perspectives on Terrorism*, 12(5), 36–50.

Tanraksa, P. (2025, 22 juni). Two smugglers killed, 4m meth pills seized in Chiang Rai. *The Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3055237/two-smugglers-killed-4m-meth-pills-seized-in-chiang-rai?tbref=hp>.

Thit, N. (2025, 28 juli). After retaking Thabeikkyin and Nawnghkio, where will Myanmar junta strike next? *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/opinion/analysis/after-retaking-thabeikkyin-and-nawnghkio-where-will-myanmar-junta-strike-next.html>.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2025a). *Synthetic drugs in East and Southeast Asia: Latest developments and challenges*. United Nations Office on Drugs and Crime.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2025b). *Inflection point: Global implications of scam centres, underground banking and illicit online marketplaces in Southeast Asia*. United Nations Office on Drugs and Crime.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2024). *Casinos, money laundering, underground banking, and transnational organized crime in East and Southeast Asia: A hidden and accelerating threat*. United Nations Office on Drugs and Crime.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2023). *Synthetic drugs in East and Southeast Asia: Latest developments and challenges*. United Nations Office on Drugs and Crime.

Wee, V. & Jayasuriya, K. (2002). New geographies and temporalities of power: Exploring the new fault-lines of Southeast Asia. *The Pacific Review*, 15(4), 475–495.

Wong, T., Thu, B., & Lee, L. (2022, 21 september). Cambodia scams: Lured and trapped into slavery in South East Asia. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-62792875>.

Yan, H. (2022, 13 oktober). Under foreign pressure, Cambodia dismantles some ‘scam’ compounds. *Nikkei Asia*.

Hoofdstuk 3

AFP. (2025a, 4 november). Myanmar scam hub sweep triggers fraudster recruitment rush. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmar-scam-hub-sweep-triggers-fraudster-recruitment-rush.html>.

AFP. (2025b, 24 oktober). Over 1000 people enter Thailand from Myanmar after scam hub raid. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/over-1000-people-enter-thailand-from-myanmar-after-scam-hub-raid.html>.

AFP. (2025c, 14 oktober). Myanmar scam cities booming despite crackdown—using Musk’s Starlink. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmar-scam-cities-booming-despite-crackdown-using-musks-starlink.html>.

AFP. (2025d, 10 november). Myanmar junta says demolishing 150 buildings in KK Park scam hub. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmar-junta-says-demolishing-150-buildings-in-kk-park-scam-hub.html>.

AFP. (2025e, 12 november). Images show Myanmar scam hub largely standing despite crackdown. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/images-show-myanmar-scam-hub-largely-standing-despite-crackdown.html>.

Amerhauser, K., & Thill, A. (2025). *The business of exploitation: The economics of cyber scam operations in Southeast Asia*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Antara News. (2025a, 8 mei). *Online fraud, gambling top Indonesia’s cybercrime threats: Polri chief*. <https://en.antara-news.com/news/354533/online-fraud-gambling-top-indonesias-cybercrime-threats-polri-chief>.

Antara News. (2025b, 21 februari). *6,800 Indonesians involved in online fraud overseas: govt*. <https://en.antaranews.com/news/345845/6800-indonesians-involved-in-online-fraud-overseas-govt>.

Asia News International. (2022, 16 december). *Chinese underworld entrenched in organised crime in Thailand–Myanmar river border: Report*.

Bak, M. (2021). *Lessons learned from anti-corruption interventions in the policing sector in Asia*. Transparency International.

Bangkok Post. (2025a, 20 november). *Philippine ex-mayor gets life for scam-centre role*. <https://www.bangkokpost.com/world/3141098/philippine-exmayor-gets-life-for-scamcentre-role>.

Bangkok Post. (2025b, 11 november). *Online gambling tycoon faces extradition*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3134688/online-gambling-tycoon-faces-extradition?tbref=hp>.

Bangkok Post. (2025c, 29 september). *Confidence declines as foreigners avoid Thailand*. <https://www.bangkokpost.com/business/general/3112388/confidence-declines-as-foreigners-avoid-thailand?tbref=hp>.

Bangkok Post. (2025d, 9 juli). *Opposition blames tourism losses on casino policy*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/politics/3066032/opposition-blames-tourism-losses-on-casino-policy>.

Bangkok Post. (2025e, 9 juli). *Thailand's biggest call-scam gang sentenced to prison*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3066054/thailands-biggest-call-scam-gang-sentenced-to-prison>.

Bangkok Post. (2025f, 20 juni). *Cambodia a 'cybercrime centre' now*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3053530/cambodia-a-cybercrime-centre-now?tbref=hp>.

Bangkok Post. (2025g, 1 mei). *Fake Thailand Digital Arrival Card website alert*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3015470/fake-thailand-digital-arrival-card-website-alert>.

Bayer, J., Pineda, J. & Li, Y. (2024, 30 januari). *How Chinese mafia are running a scam factory in Myanmar*. DW. <https://www.dw.com/en/how-chinese-mafia-are-running-a-scam-factory-in-myanmar/a-68113480>.

BBC World Service. (2024, 8 augustus). *'Pig butchering' scammers target BBC reporter [Video]*. YouTube. <https://youtu.be/K7Gm40-Cv48>.

Comolli, V., & Rose, N. (2021). *China's New Silk Road: Navigating the organized crime risk*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Dupont, A. (1999). Transnational crime, drugs, and security in East Asia. *Asian Survey*, 39(3), 433–455.

Europol. (2025). *European Union serious and organised crime threat assessment: The changing DNA of serious and organised crime*. Publications Office of the European Union.

Expertisecentrum Mensenhandel & Mensensmokkel. (2024). *Mensenhandel in beeld: Fenomeenbeeld 2024*. EMM.

Galeotti, M. (2005). Introduction: Global crime today. In Galeotti, M. (Red.), *Global crime today: The changing face of organised crime* (pp. 1–7). Routledge.

Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2025a). *Compound crime: Cyber scam operations in Southeast Asia*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2025b). *From the Mekong to the Maas: Illicit markets in South East Asia and their flows to Europe*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Gómez-Quintero, J., Johnson, S.D., Borrión, H. & Lundrigan, S. (2024). A scoping study of crime facilitated by the metaverse. *Futures*, 157, 1–22.

Gubbels, M. (2024, 6 maart). *Zorgen over nieuwe datingfraude, pig butchering: "Ik voelde me zo dom"*. NOS. <https://nos.nl/artikel/2511687-zorgen-over-nieuwe-datingfraude-pig-butchering-ik-voelde-me-zo-dom>.

Head, J. (2025a, 13 februari). *Hundreds of foreigners freed from Myanmar's scam centres*. BBC. <https://www.bbc.com/news/articles/c2d3w9ox86po>.

Head, J. (2025b, 7 februari). *Casinos, high-rises and fraud: The BBC visits a bizarre city built on scams*. BBC. <https://www.bbc.com/news/articles/co4nx1vvnw170>.

Head, J. (2023, 23 november). *The Chinese mafia's downfall in a lawless casino town*. BBC. <https://www.bbc.com/news/world-asia-67471138>.

Head, J. & Wong, T. (2025, 29 september). *China sentences 11 members of mafia family to death*. BBC. <https://www.bbc.com/news/articles/c78nrx309kzo>.

Hoogland, W. (2025, 13 februari). *Opnieuw meer slachtoffers cryptofraude: Douwe verloor 150.000 euro aan 'Julia'*. NOS. <https://nos.nl/artikel/2555638-opnieuw-meer-slachtoffers-cryptofraude-douwe-verloor-150-000-euro-aan-julia>.

International Crisis Group. (2023). *An unmet challenge: Geopolitics and the Mekong sub-region*. In *Transnational crime and geopolitical contestation along the Mekong*. ICG.

The Irrawaddy. (2025a, 18 november). *Scam workers flee as BGF vows 'final war' on Shwe Kokko scam hub*. <https://www.irrawaddy.com/news/myanmars-crisis-the-world/scam-workers-flee-as-bgf-vows-final-war-on-shwe-kokko-scam-hub.html>.

The Irrawaddy. (2025b, 13 november). *U.S. sanctions another pro-junta Karen militia over scam centers*. <https://www.irrawaddy.com/news/myanmars-crisis-the-world/u-s-sanctions-another-pro-junta-karen-militia-over-scam-centers.html>.

The Irrawaddy. (2025c, 7 november). *Karen rebels declare curfew to stop flow of fugitive scammers*. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/karen-rebels-declare-curfew-to-stop-flow-of-fugitive-scammers.html>.

The Irrawaddy. (2025d, 6 november). *Myanmar junta dynamites scam hub in PR move as global pressure grows*. <https://www.irrawaddy.com/news/myanmars-crisis-the-world/myanmar-junta-dynamites-scam-hub-in-pr-move-as-global-pressure-grows.html>.

The Irrawaddy. (2025e, 6 november). *Scam bosses move business elsewhere amid crackdown in KK Park*. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/scam-bosses-move-business-elsewhere-amid-crackdown-in-kk-park.html>.

The Irrawaddy. (2025f, 4 november). *China sentences ex-Kokang leader, four others to death for Myanmar scam empire*. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/china-sentences-ex-kokang-leader-four-others-to-death-for-myanmar-scam-empire.html>.

The Irrawaddy. (2025g, 29 oktober). *Junta reassures Minsk after Belarusian woman's death in Myanmar scam center*. <https://www.irrawaddy.com/news/myanmars-crisis-the-world/junta-reassures-minsk-after-belarusian-womans-death-in-myanmar-scam-center.html>.

The Irrawaddy. (2025h, 27 oktober). *Business as usual at Myawaddy scam hubs after Myanmar junta's KK Park 'raid'*. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/business-as-usual-at-myawaddy-scam-hubs-after-myanmar-juntas-kk-park-raid.html>.

The Irrawaddy. (2025i, 23 oktober). *Thousands abandon Myanmar scam hub after junta's 'raid rehearsal'*. <https://www.irrawaddy.com/news/myanmars-crisis-the-world/thousands-abandon-myanmar-scam-hub-after-juntas-raid-rehearsal.html>.

The Irrawaddy. (2025j, 22 oktober). *Myanmar junta's 'raid' on KK Park scam hub a PR stunt: locals, experts*. <https://www.irrawaddy.com/news/myanmars-crisis-the-world/myanmar-juntas-raid-on-kk-park-scam-hub-a-pr-stunt-locals-experts.html>.

The Irrawaddy. (2025k, 5 september). *Karen Scam Warlord to Back Myanmar Junta's Election*. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/karen-scam-warlord-to-back-myanmar-juntas-election.html>.

The Irrawaddy. (2024, 14 maart). *Surrounded by fighting, a Myanmar crime hub is oddly unscathed*. <https://www.irrawaddy.com/news/investigation/surrounded-by-fighting-a-myanmar-crime-hub-is-oddly-unscathed.html>.

Jandamit, K. (2025, 11 november). Thailand making it harder for scam-gang recruiters. *Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3135153/thailand-making-it-harder-for-scamgang-recruiters?tbref=hp>.

Jasper, L., Krakow, L., & Girardi, B. (2025). *Kruispunt van criminaliteit II: Criminele netwerken en hun functioneren in Zuidoost-Azië*. The Hague Centre for Strategic Studies.

Loughlin, N. (2024). Transnational organised crime meets embedded corruption: Cambodia's role in Southeast Asia's online scam epidemic. *Global China Pulse*, 3(1), 27–34.

Luo, J. J. (2023). The grey zone of Chinese capital. *Contemporary Southeast Asia*, 45(3), 414–441.

Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid. (2024). *Cybersecuritybeeld Nederland 2024*.

Ngamkham, W. (2026, 5 januari). New scam centre found in Cambodia after Thailand's crackdown. *Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3169138/new-scam-centre-found-in-cambodia-after-thailands-crackdown>.

Ngamkham, W. (2025, 11 november). Police send 'AI deceiving AI' scam alert. *Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3135266/police-send-ai-deceiving-ai-scam-alert>.

NOS. (2025a, 21 mei). *Een op de vijf bedrijven had vorig jaar schade door cybercriminaliteit*. <https://nos.nl/artikel/2568128-een-op-de-vijf-bedrijven-had-vorig-jaar-schade-door-cybercriminaliteit>.

NOS. (2025b, 14 februari). *Honderden buitenlanders bevrijd uit online scam-centra in Myanmar*. <https://nos.nl/artikel/2555805-honderden-buitenlanders-bevrijd-uit-online-scam-centra-in-myanmar>.

Politie. (2024). *Online fraude in beeld: Fenomeenbeeld online fraude 2024*. Eenheid Landelijke Opsporing en Interventies & Eenheid Landelijke Expertise en Operaties.

Pupattanapong, C. (2025a, 18 juni). Chinese caught running illegal loan service from Pattaya. *Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3052327/chinese-caught-running-illegal-loan-service-from-pattaya>.

Pupattanapong, C. (2025b, 11 juli). Tourist in Pattaya robbed of B230,000 by fake police. *The Bangkok Post*. https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3067453/tourist-in-pattaya-robbed-of-b230-000-by-fake-police?utm_source=taboola&utm_medium=organic_content_recirculation.

Raksmey, H. (2025, 2 juni). Officials: Tech gaps hamper fight against online fraud and trafficking. *The Phnom Penh Post*. <https://www.phnompenhpost.com/national/officials-tech-gaps-hamper-fight-against-online-fraud-and-trafficking>.

Schellevis, J. (2019, 7 september). Zorgen OM over deepfakes: 'Risico op oplichting en afpersing'. NOS. <https://nos.nl/artikel/2300688-zorgen-om-over-deepfakes-risico-op-oplichting-en-afpersing>.

Slingerland, W. (2018). *Network corruption: When social capital becomes corrupted—Its meaning and significance in corruption and network theory and the consequences for (EU) policy and law* (Proefschrift). Vrije Universiteit Amsterdam.

Soudijn, M. (2024). *Samenwerken en uitbesteden: Georganiseerde misdaad in beeld. Fenomeenbeelden 2024*. Politie, Eenheid Landelijke Opsporing en Interventies & Eenheid Landelijke Expertise en Operaties.

South China Morning Post. (2024, 7 oktober). *Southeast Asia scammers stole up to US\$37 billion in 2023; Singapore 'tip of the iceberg': UN*. <https://www.scmp.com/news/asia/southeast-asia/article/3281395/southeast-asia-scammers-stole-us37-billion-2023-singapore-tip-iceberg-un>.

Siegel-Rozenblit, D. (2011). *Asian organized crime in the European Union*. European Parliament.

Sinthopnumchai, P. (2025, 22 juni). Thai govt warns of AI voice scam mimicking family members. *Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3055281/thai-govt-warns-of-ai-voice-scam-mimicking-family-members?tbref=hp>.

Tanraksa, P. (2025, 1 augustus). Chiang Mai police raid nets 18 Chinese call centre fraudsters. *Bangkok Post*. https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3079589/police-raid-luxury-house-arrest-18-chinese-call-centre-fraudsters?utm_source=taboola&utm_medium=organic_content_recirculation.

Trajano, J. C. (2018). *Combating human trafficking in East Asia: Mind the gaps*. S. Rajaratnam School of International Studies.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2025). *Inflection point: Global implications of scam centres, underground banking and illicit online marketplaces in Southeast Asia*. United Nations Office on Drugs and Crime.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2024). *Casinos, money laundering, underground banking, and transnational organized crime in East and Southeast Asia: A hidden and accelerating threat*. United Nations Office on Drugs and Crime.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2023). *Casinos, cyber fraud and trafficking in persons for forced criminality in Southeast Asia: Policy brief – Summary overview*. United Nations Office on Drugs and Crime.

Hoofdstuk 4

Acharya, A. (1995). Transnational production and security: Southeast Asia's 'growth triangles'. *Contemporary Southeast Asia*, 17(2), 173–185.

AFP. (2025, 14 juli). 'Las Vegas in Laos': The Riverside City awash with crime. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/news/asia/las-vegas-in-laos-the-riverside-city-awash-with-crime.html>.

Amerhauser, K., & Thill, A. (2025). *The business of exploitation: The economics of cyber scam operations in Southeast Asia*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Antara News. (2025, 22 augustus). *Prabowo wants Indonesia as "killing ground" for drug dealers: official*. https://en.antaranews.com/news/374945/prabowo-wants-indonesia-as-killing-ground-for-drug-dealers-official?utm_source=antaranews&utm_medium=desktop&utm_campaign=top_news.

Bak, M. (2021). *Lessons learned from anti-corruption interventions in the policing sector in Asia*. Transparency International.

Bangkok Post. (2026, 8 januari). *Cambodia to liquidate bank linked to accused scam boss*. <https://www.bangkokpost.com/business/general/3171433/cambodia-to-liquidate-bank-linked-to-accused-scam-boss>.

Bangkok Post. (2025, 24 november). *Scam bases drawn to economic zones*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/3143086/scam-bases-drawn-to-economic-zones>.

Berenschot, W., Aspinall, E., Colchester, M. & MacInnes, A. (2023). *Forest politics in Indonesia: Drivers of deforestation and dispossession*. Forest Peoples Programme.

Brodkin, J. (2025, 22 oktober). SpaceX disables 2,500 Starlink terminals allegedly used by Asian scam centers. *Ars Technica*.

Comolli, V., & Rose, N. (2021). *China's New Silk Road: Navigating the organized crime risk*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Europol. (2025). *European Union serious and organised crime threat assessment: The changing DNA of serious and organised crime*. Publications Office of the European Union.

Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2025a). *Compound crime: Cyber scam operations in Southeast Asia*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2025b). *Railroad to extinction: How a rail link with China supercharged an illegal wildlife tourism industry in Laos*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

Greenberg, A. (2015, 18 maart). The dark web's top drug market, Evolution, just vanished. *Wired*. <https://www.wired.com/2015/03/evolution-disappeared-bitcoin-scam-dark-web/>.

International Crisis Group. (2023a). *Laos's Golden Triangle Special Economic Zone*. In *Transnational crime and geopolitical contestation along the Mekong*. ICG.

International Crisis Group. (2023b). *Myanmar's Trans-Salween Shan State*. In *Transnational crime and geopolitical contestation along the Mekong*. ICG.

International Crisis Group. (2023c). *An unmet challenge: Geopolitics and the Mekong sub-region*. In *Transnational crime and geopolitical contestation along the Mekong*. ICG.

Jasper, L., Krakow, L., & Girardi, B. (2025). *Kruispunt van criminaliteit II: Criminele netwerken en hun functioneren in Zuidoost-Azië*. The Hague Centre for Strategic Studies.

Lall, S.V. & Lebrand, M. (2019). *Who wins, who loses? Understanding the spatially differentiated effects of the Belt and Road Initiative* (Policy Research Working Paper No. 8806). World Bank Group.

Loughlin, N. (2024). Transnational organised crime meets embedded corruption: Cambodia's role in Southeast Asia's online scam epidemic. *Global China Pulse*, 3(1), 27–34.

Luo, J. J. (2023). The grey zone of Chinese capital. *Contemporary Southeast Asia*, 45(3), 414–441.

Mangan, D. (2025, 15 oktober). DOJ seizes \$15 billion in bitcoin from massive 'pig butchering' scam based in Cambodia. *CNBC*. <https://www.cnn.com/2025/10/14/bitcoin-doj-chen-zhi-pig-butchering-scam.html>.

Meehan, P. (2011). Drugs, insurgency and state-building in Burma: Why the drugs trade is central to Burma's changing political order. *Journal of Southeast Asian Studies*, 42(3), 376–404.

Naw, A.A. (2025, 20 mei). Kokang's new power play: Economic integration with China. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/opinion/analysis/kokangs-new-power-play-economic-integration-with-china.html>.

NOS. (2025a, 23 mei). *Cybercriminelen aangepakt: 300 servers offline gehaald, miljoenen in beslag genomen*. <https://nos.nl/artikel/2568384-cybercriminelen-aangepakt-300-servers-offline-gehaald-miljoenen-in-beslag-genomen>.

NOS. (2025b, 22 mei). Wereldwijd honderden darkweb-kopers en -verkopers opgepakt. <https://nos.nl/artikel/2568349-wereldwijd-honderden-darkweb-kopers-en-verkopers-opgepakt>.

NOS. (2016, 18 januari). 'Geen enkele illegale marktplaats zal zo groot worden als Silk Road ooit was'. <https://nos.nl/op3/artikel/2081244-geen-enkele-illegale-marktplaats-zal-zo-groot-worden-als-silk-road-ooit-was>.

The Phnom Penh Post. (2025, 15 mei). Institutions across Asia are increasing their adoption of crypto even as governments lift bans. <https://www.phnompenhpost.com/business/institutions-across-asia-are-increasing-their-adoption-of-crypto-even-as-governments-lift-bans>.

Quintero, T.L. (2020, 27 juli). Sinaloa cartel used encrypted phone network hacked by police, FBI document says. *Vice*. <https://www.vice.com/en/article/sinaloa-cartel-used-encrypted-phone-network-hacked-by-police-fbi-document-says/>.

Rotella, S. (2025, 19 maart). *Why is China supporting organized crime?* [Video]. Global Initiative Against Transnational Organized Crime. <https://www.youtube.com/watch?v=ioSWFaPJFmA&list=PLXSX1Xu1kMovx4HJSHt2lQnoGwx6kTckA&index=4>.

Sciascia, A. (2013). Monitoring the border: Indonesian port security and the role of private actors. *Contemporary Southeast Asia*, 35(2), 163–187.

Sen, R. (2025, 2 augustus). Security beyond borders: China's private armies. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/opinion/guest-column/security-beyond-borders-chinas-private-armies.html>.

Sharma, S.P. (2025, 18 september). India's Northeast emerges as gateway to Southeast Asia. *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/opinion/guest-column/indias-northeast-emerges-as-gateway-to-southeast-asia.html>.

Shaw, M. (2025, 17 maart). *What is geocriminality?* [Video]. Global Initiative Against Transnational Organized Crime. <https://www.youtube.com/watch?v=hX5dSml8Doc&list=PLXSX1Xu1kMovx4HJSHt2lQnoGwx6kTckA&index=2>.

Slater, D. & Kim, D. (2015). Standoffish states: Nonliterate leviathans in Southeast Asia. *TRaNS: Trans-Regional and -National Studies of Southeast Asia*, 3(1), 25–44.

Slingerland, W. (2018). *Network corruption: When social capital becomes corrupted—Its meaning and significance in corruption and network theory and the consequences for (EU) policy and law* (Proefschrift). Vrije Universiteit Amsterdam.

Soudijn, M. (2024). *Samenwerken en uitbesteden: Georganiseerde misdaad in beeld. Fenomeenbeelden 2024*. Politie, Eenheid Landelijke Opsporing en Interventies & Eenheid Landelijke Expertise en Operaties.

Sumpter, C. & Franco, J. (2018). Migration, transnational crime and terrorism: Exploring the nexus in Europe and Southeast Asia. *Perspectives on Terrorism*, 12(5), 36–50.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2025). *Inflection point: Global implications of scam centres, underground banking and illicit online marketplaces in Southeast Asia*. United Nations Office on Drugs and Crime.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2024). *Casinos, money laundering, underground banking, and transnational organized crime in East and Southeast Asia: A hidden and accelerating threat*. United Nations Office on Drugs and Crime.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2020). *Darknet cybercrime threats to Southeast Asia*. United Nations Office on Drugs and Crime.

Van der Wiele, D. (z.j.). Onwetendheid over crypto in criminele kringen is grote bedreiging. *Secondant*. https://ccv-secondant.nl/platform/article/onwetendheid-over-crypto-in-criminele-kringen-is-grote-bedreiging?utm_source=hs_email&utm_medium=email&utm_content=105912557.

Vermeulen, I., Van Mantgem, J., Chessa, T. & Jansen, P. (2024). *Georganiseerde drugscriminaliteit in beeld: Fenomeenbeeld drugs 2024*. Eenheid Landelijke Opsporing en Interventies & Eenheid Landelijke Expertise en Operaties.

Woelders, W. (2024). Portefeuillehouder drugs politie. In Vermeulen, I., Van Mantgem, J., Chessa, T. & Jansen, P., *Georganiseerde drugscriminaliteit in beeld: Fenomeenbeeld drugs 2024*. Eenheid Landelijke Opsporing en Interventies & Eenheid Landelijke Expertise en Operaties.

Strategisch Kenniscentrum
Ondermijnende Criminaliteit